

รายงานการวิจัย

การกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด
ในคำพิพากษาศาลฎีกา

DETERMINATION OF COMPENSATION ACCORDING TO THE
CIRCUMSTANCES AND SERIOUSNESS OF THE VIOLATION IN THE JUDGMENT
OF THE SUPREME COURT

สถิต จำเริญ

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ประจำปีงบประมาณ 2567
ตุลาคม 2567

รายงานการวิจัย

การกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด

ในคำพิพากษาศาลฎีกา

DETERMINATION OF COMPENSATION ACCORDING TO THE
CIRCUMSTANCES AND SERIOUSNESS OF THE VIOLATION IN THE JUDGMENT
OF THE SUPREME COURT

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สถิต จำเริญ

หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย

จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ประจำปีงบประมาณ 2567

ตุลาคม 2567

“ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา”

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีโดยได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบคุณคุณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่สนับสนุนงบประมาณสำหรับการทำวิจัย ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์มงคล เจริญจิตต์และผู้ช่วยศาสตราจารย์พิทักษ์ชัยเดชอุดม ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งที่จะให้เกิดประโยชน์ต่อวงการนักกฎหมายไทย คณาจารย์ และนักศึกษา ตลอดจนประชาทั่วไป และหน่วยงานด้านกฎหมายที่จะนำผลการวิจัยนี้เพื่อไปประกอบการให้ความรู้ด้านกฎหมายแก่ประชาชนอันเป็นการบริการวิชาการด้านกฎหมาย เพื่อให้ประชาชนได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดที่ศาลเคยได้ตัดสินชี้ขาดไว้แล้วคำพิพากษาศาลฎีกา อันจะเป็นประโยชน์ต่อการรับรู้ถึงสิทธิหน้าที่อันชอบธรรมของตนเองซึ่งอาจจะอยู่ในฐานะผู้เสียหายหรือผู้ทำละเมิดก็ตาม อีกทั้งยังผลต่อผู้สนใจศึกษาค้นคว้าและสร้างผลงานวิจัยให้แพร่หลายยิ่งขึ้นต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สถิต จำเริญ

ตุลาคม 2567

หัวข้อวิจัย	การกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา
ผู้วิจัย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์สถิต จำเริญ
หน่วยงาน	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ปีที่ทำวิจัยเสร็จ	2567

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ รวมทั้งเพื่อศึกษาข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา และเพื่อศึกษาหลักในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา ซึ่งดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยแบบบันทึกข้อมูล จากเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารวิชาการและคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ตั้งแต่ก่อนปี 2500-2567 แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลที่ได้จากแบบจดบันทึก ทำการจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กันและวิเคราะห์เชื่อมโยงของหมวดหมู่กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ละเมิดเป็นหลักกฎหมายที่เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยโบราณ โดยจักรพรรดิจัสติเนียนีส์เห็นว่าเป็นบ่อเกิดแห่งหนี้สอดคล้องกับ Corpus Juis Cwills ที่ยึดทฤษฎีว่าด้วยหนี้ ต่อมาในข้อ 24 ของ Law of Tewell Table บัญญัติว่า “ผู้ใดทำให้เขาตายโดยอุบัติเหตุให้เอาหินทุ่มผู้นั้นให้บาดเจ็บแล้วส่งตัวไปทำงานใด ๆ แทนเขา” ซึ่งกฎหมายนี้สอดคล้องกับกฎหมายตาลิโอนีส (Lex Talionis) ของโรมัน ที่เน้นการแก้แค้นทดแทน มีการตอบโต้โดยใช้ระบบตาต่อตาฟันต่อฟัน และใช้การตกลงกัน และมีการตอบโต้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดในลักษณะของโทษปรับที่ผู้พิพากษาจะเป็นผู้กำหนด ซึ่งในประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา 1382 “การกระทำใดๆ ของบุคคลที่ก่อความเสียหายแก่บุคคลอื่น ผู้ก่อกวนผู้กระทำให้ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย” ส่วนกฎหมายไทย พบว่าในสมัยสถาปนากรุงศรีอยุธยากำหนดหลักว่าห้ามแก้แค้นแต่สามารถฟ้องเรียกค่าทำขวัญได้ และยินยอมให้มีการสินไหมทดแทนการแก้แค้น ซึ่งเงินจำนวนนี้ต้องแบ่งกันระหว่างผู้เสียหายกับรัฐหรือเรียกว่า “สินไหมกึ่งพินัยกึ่ง” ต่อมาพระบิดาแห่งกฎหมายไทยเรียก ละเมิดว่าเป็นการประทุษร้ายทางแพ่ง ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 วรรคหนึ่ง กำหนดให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนสถานใด เพียงใด ก็แล้วแต่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด และพบว่ามีทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การกำหนดค่าสินไหม

ทดแทนตามค่าเสียหายแบบค่าสินไหมทดแทน (Compensatory Damages) ค่าเสียหายตามความเสียหาย (Substantive Damages) ค่าเสียหายแบบเป็นโทษ (Punitive Damages) ค่าเสียหายแบบเป็นการซ้ำเติม (Aggravated Damages) ค่าเสียหายแบบปลอมขวัญ (Nominal Damages) และค่าเสียหายแบบสมน้ำหน้าโจทก์ (Contemptuous Damages) และการวินิจฉัยของศาลไทย เรื่องการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล มี 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีผลโดยตรง และ ผลที่ไกลกว่าเหตุ จากการศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกา พบว่าคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับ ประเด็นการวิจัย ตั้งก่อนปี 2500-2567 พบว่ามีจำนวน 74 ฎีกา และจากการศึกษาตัวอย่างคำ พิพากษา 16 ฎีกา ยังพบว่า มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่นำหลักการที่ว่า “ตามควรแก่พฤติการณ์และ ความร้ายแรงแห่งละเมิด” ซึ่งคำพิพากษาศาลฎีกาที่แสดงครบถ้วนทั้ง 4 ประเด็น คือ 1) สถานใด 2) เพียงใด 3) พฤติการณ์ และ 4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด จำนวน 12 ฎีกา และมีเพียง 2 ฎีกา ที่ แสดงเพียง 3 ประเด็น คือ 1) สถานใด 2) เพียงใด 3) พฤติการณ์ และอีก 2 ฎีกาที่แสดงเพียง 2 ประเด็น คือ 1) สถานใด 3) พฤติการณ์ และมีคำพิพากษาศาลฎีกาหลายฎีกาที่มีอนุমানผลการวิจัย หรือสถิติ, รายได้ของผู้ตาย, สถานทางการศึกษา, โอกาสหารายได้ของผู้ตาย, โอกาสของผู้เสียหาย ในการที่จะได้สมรสใหม่ เหล่านี้เป็นต้น เพื่อมาประกอบการพิจารณากำหนดค่าสินไหมทดแทนให้ เกิดความเหมาะสมและเป็นธรรมแก่ผู้ถูกละเมิดและผู้เสียหายด้วย

คำสำคัญ : ค่าสินไหมทดแทน พฤติการณ์ ความร้ายแรงแห่งละเมิด คำพิพากษาศาลฎีกา

Research Title : Determination of compensation according to the circumstances and seriousness of the violation in the Supreme Court's judgment

Researcher : Asst.Prof. Satid Jumrearn

Institute : Humanities and Social sciences Nakhon Ratchasima Rajabhat University

Year : 2024

Abstract

The objective of this research is to study theoretical concepts regarding compensation determination for damages resulting from infringement both in Thailand and abroad. Including to study the facts from the enforcement of the law regarding the determination of compensation for damages resulting from infringement in the Supreme Court's judgment. and to study the principles for determining compensation according to the circumstances and severity of the violation in the Supreme Court's judgment. Which collects data using a data recording form From collecting information from academic documents and Supreme Court judgments regarding the determination of compensation according to the circumstances and severity of the violation. From before 1957-2024. Then use the obtained data to analyze the data. By analyzing the content from the data obtained from the note-taking form. Categorizing data that are related to each other and analyzing the connections between the categories is set as a conceptual framework for analysis.

The research results found that Tort is a legal principle that has existed since ancient times. Emperor Justinus saw that it was the source of debt, consistent with Corpus Juis Cvwills who adhered to the theory of debt. Later, in verse 24 of the Law of Tewell Table, it was stated that "Whoever causes death by accident, he shall be thrown at him with a stone to injure him and sent to do any work in his stead." This law is consistent with the Talionese law. The Roman Lex Talionis focused on revenge. There is a response using an eye for an eye and a tooth for a tooth. and use agreement and there will be retaliation according to the law in the

form of fines that will be determined by the judge. French Civil Code, Article 1382 “Any act of a person that causes damage to another person. Binds the offender to be liable for compensation for damages.” Thai law section It was found that during the founding of Ayutthaya, the principle was that revenge was prohibited but that one could sue for compensation. and agree to compensation instead of revenge This money must be divided between the injured person and the state, or what is called “Half claim, half will”. The Father of Thai Law is called Violation is considered civil assault. Civil and Commercial Code, Section 438, paragraph one, stipulates that the court can use its discretion in determining the amount of compensation, depending on the circumstances and severity of the violation. And there is a related theory, including determining compensation according to the damages in the form of compensatory damages. Compensatory Damages, Substantive Damages, Punitive Damages, Aggravated Damages, Nominal Damages, Contemptuous Damages. And the decision of the Thai court regarding the consideration of the relationship between actions and results has two theories: the direct effect theory and the effect is greater than the cause. From the study of the Supreme Court judgment It was found that there were 74 Supreme Court judgments related to research issues made before 1957-2024. And from studying examples of 16 Supreme Court judgments, it is also found that there are Supreme Court judgments that apply the principle that "As appropriate to the circumstances and the seriousness of the violation". Judgment of the Supreme Court that completely presents all 4 issues: 1) which place, 2) how much, 3) circumstances, and 4) the seriousness of the violation, totaling 12 appeals. And there are only 2 petitions that show only 3 issues: 1) which place, 2) how much, 3) circumstances, and another 2 petitions that show only 2 issues: 1) which place, 3) circumstances. And there have been many Supreme Court judgments that have inferred the results of research or statistics, the deceased's income, educational institution, the deceased's earning opportunities, and the victim's chances of getting remarried. These etc, to be used in considering the determination of compensation to be appropriate and fair to the violated and the injured.

Key words: compensation, circumstances, seriousness of violation Supreme Court judgment

สารบัญ

บทที่	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฌ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบเพื่อละเมิด.....	7
แนวคิดการชดใช้เยียวยาความเสียหาย.....	16
แนวคิดการกำหนดค่าสินไหมทดแทน.....	31
ความสำคัญของคำพิพากษาศาลฎีกา.....	62
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	74
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	82
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	82
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	82
วิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	83
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	84
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอัน เกิดจากมูลละเมิดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ.....	84
ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา.....	100

บทที่	หน้า
การกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่ง ละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา.....	151
บทที่ 5 สรุปลผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	168
สรุปลผลการวิจัย.....	168
อภิปรายผลการวิจัย.....	176
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	184
บรรณานุกรม.....	186
ภาคผนวก.....	190
ประวัติผู้วิจัย.....	191

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	ตารางแสดงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อ ความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดทั้งในประเทศไทยและ ต่างประเทศ.....	84
4.2	ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการ กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดใน คำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงก่อนปีพ.ศ. 2500.....	100
4.3	ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการ กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดใน คำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ.2500-2509.....	103
4.4	ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการ กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดใน คำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ.2510-2519.....	107
4.5	ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการ กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดใน คำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ.2520-2529.....	110
4.6	ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการ กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดใน คำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ.2530-2539.....	114
4.7	ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการ กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดใน คำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ.2540-2549.....	120
4.8	ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการ กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดใน คำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ.2550-2559.....	129
4.9	ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการ กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดใน คำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ.2560-2567.....	140

ตารางที่		หน้า
4.10	ตารางแสดงการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา.....	152

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

ละเมิดเป็นบ่อเกิดของหนี้ที่เป็นนิติเหตุ เพราะเกิดขึ้นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ใน มาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อผู้อื่นโดยผิดกฎหมายทำให้เขาเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่ง อย่างไม่ได้ ผู้ทำละเมิดนั้นย่อมตกถูกหนี้ในมูลหนี้ละเมิดมีหนี้ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน โดยการชดใช้ความเสียหายอันเกิดจากการกระทำละเมิดเพื่อให้ผู้เสียหายได้กลับคืนสู่ฐานะเดิมหรือใกล้เคียงกับฐานะเดิมเท่าที่จะสามารถทำได้ โดยค่าสินไหมทดแทนจะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ค่าสินไหมทดแทนแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนจึงต้องสอดคล้องกับค่าเสียหายที่ได้รับและต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหายให้มากที่สุด แต่อย่างไรก็ตามค่าเสียหายจะมีการชดใช้แตกต่างกันแล้วแต่กรณี ตามลักษณะของค่าเสียหาย เช่น ค่าเสียหายแบบค่าสินไหมทดแทน (Compensatory Damages) ค่าเสียหายตามความเสียหาย (Substantive Damages) ค่าเสียหายแบบเป็นโทษ (Punitive Damages) ค่าเสียหายแบบเป็นการซ้ำเติม (Aggravated Damages) ค่าเสียหายแบบปลอมขวัญ (Nominal Damages) ค่าเสียหายแบบสมน้ำหน้าใจทัก (Contemptuous Damages) นอกจากนี้อาจกำหนดค่าความเสียหายตามความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยแบ่งเป็นค่าความเสียหายที่แท้จริง (Actual Damages or Special Damages) และค่าความเสียหายตามทางสันนิษฐานทั่วไป (General Damages) ความเสียหายต่อสิทธิในกองทรัพย์สินหรือความเสียหายเชิงวัตถุ (Material Damages) ความเสียหายต่อสิทธินอกกองทรัพย์สินหรือเรียกว่าเป็นความเสียหายทางศีลธรรม (Moral Damages) หรือความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน (Non-Pecuniary loss) (สุมาลี วงษ์วิฑิต, 2548, น. 234)

จะเห็นได้ว่าลักษณะของค่าสินไหมทดแทนอันเกิดจากการละเมิด ซึ่งผู้ที่ได้รับความเสียหายจะพึงได้รับนั้น ถ้าตกลงกันไม่ได้ก็ต้องดำเนินการฟ้องร้องทางศาล ซึ่งศาลจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนโดยจะวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งการละเมิดตามมาตรา 438 โดยปกติค่าสินไหมทดแทน ได้แก่ การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะการละเมิดหรือใช้ราคาทรัพย์สิน รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อขึ้นนั้นโดยจะต้องเป็นค่าสินไหมทดแทนตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น เช่น ค่าปลงศพ ค่า

รักษาพยาบาล ค่าขาดแรงงาน ค่าขาดรูปการะ ฯลฯ เช่น ค่าเสียหายในแต่ละประเภทก็จะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้เฉพาะเรื่องที่ถูกกฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น ได้แก่ ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ทรัพย์สิน แก่ชีวิต แก่ร่างกายและอนามัยแก่เสรีภาพ แก่ชื่อเสียง และแก่สิทธิอื่น ๆ ตามมาตรา 438 บัญญัติว่า

“ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้นให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด

อนึ่งค่าสินไหมทดแทนนั้นได้แก่การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อกำขึ้นนั้นด้วย”

ซึ่งบทบัญญัติแห่งมาตรานี้ให้อำนาจศาลอย่างกว้างขวางในการกำหนดค่าสินไหมทดแทน โดยให้วินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ดังนั้นเมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่า จำเลยกระทำละเมิดต่อโจทก์ แม้ว่าโจทก์จะนำสืบถึงเรื่องค่าเสียหายไม่ได้แน่นอน ศาลก็มีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้ได้ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดคำว่า “ค่าสินไหมทดแทน” นั้น มีความหมายแตกต่างจากคำว่า “ค่าเสียหาย” เพราะมาตรา 438 วรรคสอง ใช้คำว่า “ค่าสินไหมทดแทน ได้แก่ ...รวมทั้งค่าเสียหาย...” ดังนั้นค่าสินไหมทดแทนจึงมีความหมายกว้างกว่าค่าเสียหาย โดยเฉพาะในมาตรา 438 ก็เป็นเพียงตัวอย่างของค่าสินไหมทดแทนเท่านั้น ศาลอาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเป็นอย่างอื่นอีกก็ได้ เช่น สั่งระงับความเสียหายให้ขับไล่ผู้บุกรุก (ฎีกาที่ 74/2495) ให้เพิกถอนการโอนทรัพย์สิน ให้ถอนชื่อบริษัทที่เปลี่ยนชื่อบริษัทโจทก์ (ฎีกาที่ 64/2501) ให้เปิดทางให้จำเลยใช้ตามปกติ (ฎีกาที่ 1312/2480) คำว่า “สถานใด” ตามมาตรา 438 วรรคแรกมีความหมายว่าโดยวิธีการอย่างไร เช่น จะให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนโดยการคืนทรัพย์สิน หรือให้ใช้ราคาทรัพย์สิน หรือเรียกค่าเสียหายก็ได้ นอกจากนี้การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดตามมาตรา 438 อยู่ในดุลพินิจของศาล แต่ถึงแม้กฎหมายจะให้อำนาจในการใช้ดุลพินิจก็ตาม ศาลก็ต้องใช้ดุลพินิจในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้ (ฎีกาที่ 317/2476) ดังนั้นในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนศาลจึงต้องพิเคราะห์พฤติการณ์แห่งละเมิด และความร้ายแรงแห่งละเมิดด้วย ซึ่งคำว่า “พฤติการณ์แห่งละเมิด” หมายถึงสิ่งแวดล้อมสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ฐานะส่วนตัว ฐานะทางสังคม ฐานะทางการเงิน เป็นต้น ศาลจะนำพฤติการณ์ต่างๆ เหล่านี้ มาค่านึงเพื่อประกอบการวินิจฉัยว่าจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนมากน้อยเพียงใด ส่วนความร้ายแรงแห่งละเมิดก็

เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการที่ศาลจะพิจารณาว่าจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนอย่างไร “ความร้ายแรงแห่งละเมิด” หมายความว่า การจะกระทำละเมิดที่เกิดขึ้นร้ายแรงมากหรือร้ายแรงน้อย การกระทำของจำเลยกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ เพราะการกระทำละเมิดมี 2 กรณี คือ จงใจกับประมาทเลินเล่อ ถ้าเป็นการกระทำโดยจงใจศาลก็มักจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนมากกว่า (สุมาลี วงษ์วิฑิต, 2548 น. 237)

อย่างไรก็ตาม การที่ศาลจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้ นั้น ศาลจะต้องพิจารณาว่า ค่าเสียหายที่ผู้เสียหายเรียกร้องมานั้นเป็นค่าเสียหายอันเป็นผลโดยตรงจากการกระทำละเมิดหรือไม่ เพราะในบางกรณีเมื่อมีการกระทำละเมิดเกิดขึ้น อาจมีความเสียหายเกิดขึ้นหลายอย่าง บางอย่างอาจเป็นความเสียหายซึ่งเกิดขึ้นโดยตรงจากการกระทำละเมิดและศาลบังคับใช้ให้ แต่บางอย่างอาจจะเป็ความเสียหายที่ไกลกว่าเหตุ ศาลก็จะไม่บังคับใช้ เช่น การที่จำเลยนำเครื่องหมายการค้าของโจทก์ไปเลียนแบบใช้ให้ปรากฏที่สินค้าของจำเลย รวมทั้งเอารูปรอยประดิษฐ์แบบเดียวกับสินค้าของโจทก์ไปพิมพ์ไว้ที่ซองบรรจุสินค้าของจำเลยทำให้ประชาชนหลงเข้าใจผิดว่าสินค้าของจำเลยเป็นสินค้าของโจทก์ ซึ่งสินค้าของจำเลยมีคุณภาพต่ำย่อมทำให้ลูกค้าของโจทก์ขาดความเชื่อถือไม่นิยมสินค้าของโจทก์เป็นการทำลายชื่อเสียงทางการค้าของโจทก์ทำให้สินค้าของโจทก์จำหน่ายได้ลดน้อยลง การที่โจทก์ประกาศหนังสือพิมพ์เป็นการกระทำเพื่อให้ประชาชนไม่เข้าใจผิดต่อไปและเป็นการระงับความเสียหายแก่ทางทำมาหาได้ในทางการค้าของโจทก์อันเกิดจากการกระทำของจำเลยโดยตรง โจทก์ย่อมมีสิทธิเรียกค่าประกาศหนังสือพิมพ์เป็นส่วนหนึ่งของค่าเสียหายได้ส่วนค่าจ้างนักสืบทำการสืบหาตัวผู้กระทำผิดเป็นค่าเสียหายที่ไกลกว่าเหตุซึ่งไม่สมควรแก่พฤติการณ์ตามมาตรา 438 โจทก์ไม่มีสิทธิเรียกได้ (ฎีกาที่ 2680/2528) แม้ว่าจำเลยกระทำละเมิดต่อโจทก์เป็นเหตุให้โจทก์ต้องขาดประโยชน์จากการใช้รระหว่างซ่อมแม้รถยนต์ของโจทก์จะเป็นรถยนต์บรรทุกส่วนบุคคล ซึ่งต้องห้ามตามกฎหมายมิให้ใช้รับจ้างบรรทุกสินค้าของผู้อื่นก็ไม่ทำให้จำเลยพ้นจากความรับผิดที่จะต้องชดใช้ค่าเสียหายในส่วนนี้ เพราะการที่โจทก์นำรถยนต์ไปรับจ้างโดยผิดกฎหมายหรือไม่ เป็นคนละเรื่องกับการกระทำละเมิด (ฎีกาที่ 3184/2529) แต่ถ้าสามารถนำสืบพิสูจน์ได้ว่า การที่จำเลยทั้งสองชุดคู่ในทางภาวะจำยอมทำให้รถยนต์สองแถวไม่สามารถแล่นออกมาได้ต้องจอดทิ้งไว้ในที่ของโจทก์ทำให้เสียหายและขาดรายได้ผลิตผลทางการเกษตรที่โจทก์ทำได้ไม่สามารถนำออกมาขายได้ ค่าขาดรายได้ตามปกติรถยนต์สองแถวใช้รับจ้างส่งคนโดยสารและบรรทุกผลิตผลทางการเกษตร มีรายได้เฉลี่ย 1,000 บาท แต่

โจทก์ขอคิดเพียงวันละ 500 บาท ดังนี้ พอเข้าใจแล้วว่า โจทก์ใช้รถยนต์คันดังกล่าวใช้ประโยชน์หารายได้ การกระทำละเมิดของจำเลยทั้งสองทำให้โจทก์ขาดรายได้ โจทก์มีสิทธิเรียกค่าขาดรายได้จากการใช้รถ (ฎีกาที่ 368/2530)

ผู้วิจัยเห็นว่า ในปัจจุบันเมื่อสังคมเปลี่ยนกฎหมายหรือแนวคิดในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายก็ควรที่จะเปลี่ยนแปลงไปตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด จึงต้องการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับคำพิพากษาของศาลในแต่ละยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะข่าวสารบ้านเมืองที่เป็นคติความที่มีพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดที่ศาลจะต้องนำประกอบในการใช้ดุลพินิจและความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการในอดีต ทั้งนี้การศึกษาวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการในประเด็นที่กฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายของผู้มีอำนาจต้องไปเป็นในทิศทางเดียวกันเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา
3. เพื่อศึกษาหลักในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือ วิจัย และการให้ความหมายของนักวิชาการไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีในการกำหนดค่าสินไหมทดแทน
2. ศึกษาข้อเท็จจริงของการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดโดยศาลยุติธรรมที่มีหน้าที่ในการวินิจฉัยชี้ขาดและมีการนำประเด็นทฤษฎีในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเป็นเหตุผลในการวินิจฉัย เฉพาะคำพิพากษาศาลยุติธรรมสูงสุด คือศาลฎีกา โดยเก็บข้อมูลคำพิพากษาศาลฎีกา ตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2500-2567

เท่านั้น ทั้งนี้ไม่รวมคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง หรือคำพิพากษาในศาลทหาร ซึ่งหากนำมารวมพิจารณาแล้วอาจส่งผลทำให้ผลการวิจัยมีความคลาดเคลื่อนไปได้

3. ศึกษาการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด โดยกำหนดขอบเขตให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ 5 ละเมิด หมวด 3 ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
2. ทำให้ทราบถึงการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงของสังคม
3. ทำให้ทราบถึงหลักในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา

นิยามศัพท์เฉพาะ

ละเมิด หมายถึง การกระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อกระทำต่อผู้อื่นโดยผิดกฎหมาย ทำให้เขาเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ผู้ทำละเมิดต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการกระทำของตนเองนั้น

สินไหมทดแทน หมายถึง การชดใช้ความเสียหายอันเกิดจากการกระทำละเมิดโดยการคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียหายไปหรือใช้ราคาทรัพย์สินรวมทั้งค่าเสียหายอย่างใด ๆ เพื่อให้ผู้เสียหายได้กลับคืนสู่ฐานะเดิมหรือใกล้เคียงกับฐานะเดิมเท่าที่จะสามารถทำได้ โดยค่าสินไหมทดแทนจะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ค่าสินไหมทดแทนแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด

ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด หมายถึงการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้นให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ตามมาตรา 438 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

คำพิพากษาศาลฎีกา หมายถึง คำพิพากษาของศาลฎีกาซึ่งเป็นศาลยุติธรรมสูงสุด

คณะมนุษยศาสตร์

และศึกษาศาสตร์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง การกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ และศึกษาข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา รวมทั้งศึกษาหลักในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในเรื่องนี้ ผู้วิจัยจะได้ศึกษาค้นคว้าจากตำรา หนังสือวารสาร เอกสารและงานวิจัย รวมทั้งค้นคว้าข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดเพื่อละเมิด
2. แนวคิดการชดเชยเยียวยาความเสียหาย
3. แนวคิดการกำหนดค่าสินไหมทดแทน
4. ความสำคัญของคำพิพากษาศาลฎีกา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดเพื่อละเมิด

ละเมิดเป็นนิติเหตุที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้เพื่อคุ้มครองสิทธิทางแพ่งให้แก่ผู้เสียหายที่ถูกทำละเมิดให้ได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมให้ได้มากที่สุด เรียกว่า ค่าสินไหมทดแทน หลักกฎหมายละเมิดจึงมีแนวคิด ทฤษฎีและที่มาที่ยาวนาน รวมทั้งจะต้องทำความเข้าใจความหมายและลักษณะของละเมิด โครงสร้างเนื้อหาของบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ บรรพ 2 ตั้งแต่มาตรา 420 ถึงมาตรา 452

1. ความเป็นมาของความรับผิดเพื่อละเมิด

การที่มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นสังคมจึงทำให้เกิดปัญหาการล่วงล้ำสิทธิจนทำให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิของบุคคลเหล่านั้นที่จะเรียกร้องให้มีการชดเชยเยียวยาความเสียหาย จึงทำให้แต่ละ

สังคมมีการวางกฎเกณฑ์เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน และหากมีการฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ดังกล่าว ย่อมถือว่าเป็นการละเมิดอันจะต้องมีการชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย ในอดีตการกระทำละเมิดเป็นเหตุให้ผู้เสียหายเกิดความต้องการแก้แค้น หรือต้องการตอบโต้กับผู้เสียหายที่ตนได้รับ เรียกว่าการแก้แค้นแบบตาต่อตาฟันต่อฟัน (สุขุม ศุภนิത്യ, 2543, น. 1) แต่เมื่อสังคมมีความเจริญก้าวหน้ามีการปกครองด้วยกฎหมายและเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงเริ่มมีการออกข้อบังคับให้เลิกใช้วิธีการแก้แค้นเพื่อทดแทนความเสียหายและใช้วิธีรับเอาค่าทำขวัญแทน โดยกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกเอาเงินปรับจากค่าเสียหายให้สูงเกินกว่าความเสียหายที่แท้จริงเป็นการลงโทษ รวมทั้งอาจมีการลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำผิดถือว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของรัฐที่ต้องเข้ามาจัดการ ส่วนตัวผู้เสียหายก็ยังคงมีสิทธิเรียกร้องให้ผู้ละเมิดชดใช้ค่าเสียหายเท่าที่ตนได้รับเท่านั้น

ตามกฎหมายสิบสองโต๊ะ (Law of the twelve tables) มีบทบัญญัติที่วางหลักว่าการทดแทนความเสียหายนั้นต้องกระทำในลักษณะของการชดใช้เงินค่าทดแทนความเสียหาย ซึ่งหลักการนี้อริสโตเติล (Aristotle) นักปราชญ์ชาวกรีกได้วางแนวคิดไว้ว่า “ความชอบธรรมนั้นมีอยู่ 2 ประการ ประการแรกเป็นความชอบธรรมในการจัดสรรแบ่งปัน (Justitia distribution) และประการที่สองเป็นความชอบธรรมในทางชดเชย (Justitia commutative) หมายถึงการแบ่งส่วนทรัพย์สิน ชื่อเสียง เกียรติยศ ตำแหน่งและผลประโยชน์หรือความสุขอื่นระหว่างสมาชิกในสังคม และเมื่อจัดสรรแบ่งปันกันเรียบร้อยแล้วก็เป็นอันรู้ว่าส่วนของใครของมัน ถ้าผู้ใดมาทำให้ส่วนของอีกผู้หนึ่งเสียหาย ก็จะต้องชดใช้ให้ดีขึ้นตามความยุติธรรม” (สุมาลี วงษ์วิจิต, 2540, น.4) แนวความคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดทางศีลธรรมที่มีหลักว่าถ้าผู้ใดทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นย่อมจะต้องชดใช้ค่าเสียหาย ซึ่งประเทศไทยมีการกำหนดหลักเรื่องละเมิดขึ้นมาใช้โดยให้รัฐเท่านั้นเป็นผู้มีอำนาจลงโทษผู้กระทำละเมิด แต่ตัวผู้เสียหายกลับไม่มีสิทธิทำเช่นนั้น เพียงแต่มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่ตนได้รับเท่านั้น ดังปรากฏในกฎหมายลักษณะโจร ซึ่งในเรื่องการเรียกค่าสินไหมยังคงมีลักษณะเป็นการลงโทษปรับและเป็นการทดแทนความเสียหาย โดยสินไหมนั้นจะตกแก่ผู้เสียหายกึ่งหนึ่งและให้เป็นพินัยเข้าท้องพระคลังอีกกึ่งหนึ่ง (ร. แลงการ์ด, 2526, น. 68-87)

เมื่อปี พ.ศ.2347 ได้มีการชำระสะสางกฎหมายตราสามดวงในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ในสมัยรัชกาลที่ 3 ปรากฏหลักกฎหมายละเมิดในกฎหมายลักษณะโจรห้าเส้น มีเนื้อหาของ

กฎหมายความว่า “ถ้าโจรปล้นบ้านใด ให้ชาวบ้านที่อยู่ใกล้รัศมีห้าเส้นของบ้านนั้นช่วยกันตีกระบอกต่อๆ กันไป และช่วยกันล้อมจับโจร ยิ่งโจร จับโจรให้ได้ ผู้ใดไม่ช่วยจับโจรมีความผิดฐานละเมิดกฎหมายนี้” หลักกฎหมายนี้บัญญัติให้บุคคลในหมู่เหล่าต้องรับผิดชอบร่วมกัน คือ ชาวบ้านที่อยู่ในระยะ 5 เส้นจากสถานที่เกิดการปล้นจะต้องรับผิดชอบด้วย โดยกำหนดให้ชาวบ้านที่มีศักดินาสุงออกใช้เงินเป็นจำนวนสูงกว่าผู้ที่มีศักดินาต่ำกว่า ส่วนชวานาที่ทำนาต่ำกว่า 10 ไร่ลงมาจะไม่ถูกบังคับให้ช่วยออกเงิน แต่ต้องถูกเขียนคนละ 15 ทีแทน ซึ่งบางครั้งผู้เสียหายอาจจะได้รับเงินมากกว่าที่ตนเสียหายจริง ส่วนที่เกินจึงต้องนำส่งเข้าท้องพระคลังหลวง กรณีที่เงินช่วยออกใช้นั้นไม่พอค่าเสียหาย กฎหมายก่อนุญาตให้เอาเงินหลวงออกมาเพิ่มจนครบจำนวนได้ ลักษณะของกฎหมายฉบับนี้แสดงให้เห็นได้ชัดเจนว่านำความรับผิดชอบทางแพ่งปนกับความรับผิดชอบทางอาญา และทำให้เห็นสภาพของบทบัญญัติในเรื่องความรับผิดชอบเฉพาะบุคคลด้วย ต่อมาได้ประกาศยกเลิกกฎหมายดังกล่าวเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน ร.ศ.117 (พ.ศ.2441) (ร. แลงการ์ด, 2478, น. 157-163)

แนวความคิดของกฎหมายละเมิดเกี่ยวกับเรื่องการเรียกสินไหมให้แก่ผู้เสียหายเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อมีการจัดตั้งกระทรวงยุติธรรมเมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ.2434 โดยผู้พิพากษาและอาจารย์ผู้สอนวิชากฎหมายได้พยายามตีความกฎหมายให้ทันสมัย มีการนำเอาความคิดอย่างใหม่เข้ามาใช้เป็นหลักแทนกฎหมายที่ล้าสมัย โดยที่ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงตัวบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งหากการละเมิดเป็นความผิดอาญาด้วยก็จะถูกพิพากษาให้รับโทษจำคุก ในขณะที่ผู้เสียหายก็จะได้รับชดใช้ค่าเสียหายเพียงจำนวนเท่ากับความเสียหายที่ตนได้รับเท่านั้น ทั้งนี้ศาลก็จะไม่เรียกสินไหมถึงพินัยถึง เพราะหากในกฎหมายตราสามดวงนั้นความรับผิดทางละเมิดเป็นความผิดที่ต้องชดใช้ค่าปรับ ซึ่งให้ตกเป็นของหลวงส่วนหนึ่งเรียกว่า พินัย และอีกส่วนหนึ่งให้แก่ผู้เสียหาย เรียกว่า สินไหม ตามที่เรียกในสมัยนั้นว่า “ให้ไหมเป็นสินไหมถึง พินัยถึง” ส่วนคดีที่เป็นการละเมิดโดยไม่มีความผิดอาญา ศาลก็มักจะยังคงพิพากษาให้ผู้เสียหายได้รับสินไหมตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ อย่างไรก็ตามเนื่องจากยังไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ดำเนินตามแนวใหม่โดยตรง คำพิพากษาของศาลจึงมีการตัดสินที่แตกต่างกันไป

คำสอนของกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ในเรื่องละเมิดเป็นไปตามแนวความคิดของกฎหมายสมัยใหม่ คือแนวคิดที่ว่าความผิดทุกอย่างย่อมทำให้ผู้ที่ก่อความผิดต้องมีหน้าที่ผูกพันในอันจะต้องทดแทนความเสียหายที่ตนเป็นต้นเหตุให้มีขึ้น คำอธิบายของพระองค์ได้กลายเป็นแนวทางให้เกิดภาระแห่งหนึ่งในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนคดีละเมิดขึ้น และเป็นแนวทางให้เกิด

ความก้าวหน้าอย่างสำคัญทางความคิดแก่ผู้ใช้กฎหมายในขณะนั้น พระองค์ได้ทรงแบ่งละเมิด ออกเป็นสองประเภทใหญ่ ๆ คือ กรณีที่มีกฎหมายวางอัตราค่าสินไหมไว้ ผู้เสียหายจะเรียกร้องได้ เพียงเท่าที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น กับอีกประการหนึ่ง คือกรณีที่กฎหมายมิได้กล่าวถึง ผู้ถูกละเมิด จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้ตามความเสียหายจริงที่ได้รับ ซึ่งต่อมาศาลก็เริ่มรับเอาความคิด เหล่านี้ และยินยอมให้ผู้เสียหายเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้ในที่สุด นอกจากนั้นยังเป็นผลให้มีการผลักดันแนวคิดใหม่นี้บรรจุในกฎหมายใหม่ ซึ่งจัดทำขึ้นเป็นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 และบรรพ 2 เป็นครั้งแรก ประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2467 และได้ตรวงชำระใหม่ประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2468 โดยคณะกรรมการร่างกฎหมายได้นำกฎหมาย เยอรมันมาเป็นหลักในการพิจารณาร่างด้วย นับแต่นั้นมาการเรียกค่าเสียหายในคดีละเมิดจึงต้องอยู่ในกรอบของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผลก็คือการชดใช้ค่าเสียหายเป็นการทำให้ ผู้เสียหายไม่เสียหายอีก ดังนั้นความผูกพันของผู้เสียหายและผู้กระทำละเมิดจึงอยู่ในฐานะเป็น เจ้าหนี้ลูกหนี้กัน การชดใช้ค่าเสียหายจึงเป็นความรับผิดชอบในทางแพ่งเท่านั้น (สุมาลี วงษ์วิทิต, 2540, น. 6)

2. ความหมายและลักษณะของละเมิด

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้ความหมายของละเมิดไว้ในมาตรา 420 และสามารถที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ของกฎหมายละเมิดที่แตกต่างจากหลักกฎหมายอื่น ๆ เช่น หลักกฎหมายนิติกรรมสัญญา กฎหมายอาญา เป็นต้น ดังจะได้กล่าวต่อไป

2.1 ความหมายของการกระทำละเมิด

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 บัญญัติไว้ว่า

“ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

จากบทบัญญัติดังกล่าวแม้ไม่ได้ให้คำนิยามศัพท์ของคำว่าละเมิดไว้โดยตรง แต่สามารถอธิบายความหมายของคำว่าละเมิดได้ว่า ละเมิด หมายถึง การที่ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายทำให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิต แก่ร่างกาย อนามัยเสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการที่ทำการละเมิด

นั้น หรืออาจต้องร่วมรับผิดในกรณีที่ผู้ทำละเมิดแต่กฎหมายกำหนดให้ต้องไปรับผิด รวมทั้งกรณีต้องรับผิดในกรณีที่ทรัพย์สินก่อให้เกิดความเสียหายด้วย ทั้งนี้มีนักกฎหมายได้ให้ความหมายของคำว่าละเมิดดังต่อไปนี้

เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2479, น. 134-135) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ละเมิดคือ การกระทำหรือละเว้นอันเป็นผิดต่อหน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งมีได้เกิดจากสัญญาหรือจากรับผิดชอบตามหลัก Equity โดยเฉพาะ และการกระทำหรือละเว้นนั้นล่วงละเมิดสิทธิของผู้ใดผู้หนึ่ง โดยปราศจากข้อยกเว้นเป็นเหตุให้เขาได้รับความเสียหายซึ่งกฎหมายยอมให้ฟ้องร้องกันได้ในทางแพ่ง”

จีต เศรษฐบุต (2545, น. 34-35) ได้กล่าวไว้ว่า “ความรับผิดทางละเมิดเป็นป่อเกิดแห่งหนึ่ง คือก่อนที่จะมีผลเป็นละเมิดขึ้นหรือก่อนที่จะมีการกระทำอันเกิดความเสียหายแก่เอกชนนั้น ยังไม่มีหนี้เกิดขึ้นระหว่างผู้เสียหายและผู้ละเมิด ผู้เสียหายไม่ได้เป็นเจ้าของผู้ละเมิดหรือว่าผู้ละเมิดไม่ได้เป็นลูกหนี้แก่ผู้เสียหายแต่อย่างใด ทั้งสองต่างมีสภาพเป็นบุคคลมีความอิสระ ไม่มีผู้ใดสามารถมีสิทธิบังคับผู้ใดได้ ครั้นเกิดการกระทำอันขัดคั่นต่อกฎหมายและทำความเสียหายแก่ผู้อื่นขึ้น คือเกิดมีความรับผิดทางละเมิดขึ้น จึงได้เกิดมีหนี้ที่ผู้ละเมิดจะต้องใช้สินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย เราจึงว่าความรับผิดทางละเมิดเป็นป่อเกิดแห่งหนึ่ง”

เสริม วินิจฉัยกุล (2483, น. 458) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ละเมิดได้แก่การที่บุคคลหนึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอีกคนหนึ่ง โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อโดยมิใช่ว่าเขาทำผิดสัญญาแต่อย่างใด”

วารี นาสกุล (2529, น. 4) ให้ความหมายไว้ว่า “ละเมิดได้แก่การกระทำหรือเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ละเมิดเป็นป่อเกิดแห่งหนึ่งอย่างหนึ่ง คือก่อนมีการละเมิดยังไม่มีหนี้เกิดขึ้น เมื่อมีการละเมิดแล้ว จึงมีหนี้เกิดขึ้น ดังที่เรียกกันว่าเป็นหนี้ที่เกิดโดยผลของกฎหมายมิใช่โดยเจตนาก่อนนี้”

ศักดิ์ สนองชาติ (2527, น. 1) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ละเมิดหมายถึงการกระทำผิดกฎหมายโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ เป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหายแก่ชีวิตร่างกาย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งผู้กระทำจะต้องรับผิดใช้ค่าสินไหมทดแทน”

ชูศักดิ์ ศิรินิล (2526, น. 1) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ละเมิด (torts) เป็นการกระทำที่ผู้อื่นเสียหาย ล่วงสิทธิของผู้อื่นโดยปราศจากอำนาจหรือเกินกว่าอำนาจที่ตนมีอยู่ ทำให้ผู้อื่นนั้นได้รับความเสียหายต่อสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีกฎหมายรับรองและคุ้มครองอยู่”

จักรพงษ์ เล็กสกุลไทย (2528, น. 153) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ละเมิด ได้แก่ การอันไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งบุคคลหนึ่งได้ก่อให้เกิดขึ้นเป็นที่เสียหายแก่อีกบุคคลหนึ่งและเป็นเหตุให้เกิดหนี้ผูกพันระหว่างกัน”

ประสิทธิ์ จงวิจิต (2527, น. 4) สรุปความหมายของคำว่า “ละเมิด คือ การกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อโดยผิดกฎหมายเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย”

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าละเมิดนั้นเป็นนิติเหตุอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นตามมาตรา 420 บัญญัติขึ้นมาเพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายที่เกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อจนเกิดความเสียหายต่อต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งผู้ทำละเมิดในฐานะลูกหนี้จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้รับผู้เสียหาย ละเมิดจึงเป็นป่อเกิดแห่งหนี้ด้วย

2.2 ลักษณะของละเมิด

ละเมิดเป็นนิติเหตุที่เกิดขึ้นตามกฎหมาย เป็นป่อเกิดแห่งหนี้ (Source of Obligation) ที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคลที่ตั้งใจกระทำแต่บุคคลดังกล่าวอาจไม่ได้ตั้งใจให้ผลในทางกฎหมายเกิดขึ้น แต่เพราะมีกฎหมายกำหนดรองรับไว้แล้วจึงก่อให้เกิดผลในทางกฎหมายหรือหนี้ที่เกิดขึ้นจากความไม่สมัครของผู้กระทำขึ้นแล้ว (ศันนัทกรณ โสทธิพันธ์, 2563, น. 23) การทำละเมิดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เช่น การขับรถชนคนที่เดินข้ามทางม้าลายโดยประมาท การหมิ่นประมาทผู้อื่น เป็นต้น ซึ่งละเมิดเป็นความรับผิดชอบในทางแพ่งในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเยียวยาความเสียหายให้กับผู้เสียหายเพื่อให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมให้ได้มากที่สุด

ละเมิดเป็นป่อเกิดแห่งหนี้ซึ่งเกิดขึ้นโดยผลของกฎหมาย ถ้าเป็นการกระทำที่เสียหายต่อสิทธิตามกฎหมายก็เป็นเรื่องผิดละเมิด ในการพิจารณาเรื่องดังกล่าวให้พิจารณาว่าสิทธิ นั้น ๆ ใช้อ้างต่อใครได้บ้าง โดยถ้าเป็นสิทธิตามกฎหมาย สิทธินั้นย่อมใช้อ้างได้ต่อบุคคลทั่วไป เพราะเป็นสิทธิที่กฎหมายรองรับอยู่ ไม่จำเป็นต้องมีข้อตกลงระหว่างกันก่อนล่วงหน้า และไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวสิทธินั้นแก่บุคคลทั่วไป เป็นสิทธิที่เกิดขึ้นแล้วตามกฎหมาย ผู้ใดล่วงสิทธิผิดหน้าที่ ย่อมเป็นการผิดละเมิด (สุขุม ศุภนิศย์, 2543, น. 12) แต่การเสียหายต่อสิทธิตามกฎหมายในบาง

เรื่องอาจเกี่ยวข้องกับสัญญาอยู่ด้วย แม้ว่าจะมิใช่เรื่องผิดสัญญาโดยตรง เช่น ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คที่ลูกค้าขอเบิกแก้ตน โดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือเจ้าของบ้านทำสัญญาให้ผู้อื่นจัดทำตกแต่งสวนหย่อม ต่อมากลับขัดขวางไม่ให้เข้าไปในบ้านเพื่อจัดสวน ซึ่งเป็นเรื่องเสียหายต่อสิทธิตามกฎหมายอันเป็นละเมิด หรือในกรณีการยืมทรัพย์สินของผู้อื่นแล้วประมาทเลินเล่อทำให้ทรัพย์สินเสียหายหรือสูญหาย การยืมก่อให้เกิดหน้าที่ในการระมัดระวังรักษาทรัพย์สินนั้นมิให้เสียหายเมื่อไม่ระมัดระวังทำตามที่ของตนแล้วก่อให้เกิดความเสียหาย ไม่มีทรัพย์สินคืนให้ตามสัญญา ถือว่าเป็นการผิดสัญญา ขณะเดียวกันการกระทำโดยประมาทเลินเล่อทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหายก็เป็นละเมิดด้วย จึงเป็นความรับผิดทั้งผิดสัญญาและละเมิด จึงอาจกล่าวได้ว่าละเมิดมีลักษณะดังต่อไปนี้

2.2.1 ละเมิดเกิดขึ้นโดยผลของกฎหมาย โดยคู่กรณีไม่ต้องมีการแสดงเจตนาของบุคคลทั้งสองฝ่ายให้ถูกต้องตรงกัน หากความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเข้าหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดให้ต้องมีความรับผิดเพื่อละเมิดแล้วก็ถือว่าฝ่ายนั้นต้องรับผิดฐานละเมิด ละเมิดเป็นนิติเหตุ เช่นเดียวกับจัดการงานนอกสั่งหรือลาภมิควรได้ แต่หนึ่งในมูลละเมิดจึงเป็นหนี้ค่าสินไหมทดแทนอันเป็นการคุ้มครองประโยชน์ของผู้เสียหาย (สุขุม ศุภนิത്യ, 2543, น. 4) ส่วนมูลหนี้การจัดการงานนอกสั่งหรือลาภมิควรได้นั้นมิใช่หนี้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายหากแต่มีวัตถุประสงค์ที่แท้จริงคือ “ความเป็นธรรม” (สุขุม ศุภนิത്യ, 2543, น. 6) ในการชดเชยค่าจัดการงานนอกสั่งหรือคืนทรัพย์สินแก่เจ้าของเขาไป

2.2.2 ละเมิดเป็นการทำให้เสียหายต่อสิทธิตามกฎหมาย หากสิทธินั้นเกิดขึ้นโดยกฎหมายกำหนดให้มีสิทธิตามกฎหมายสามารถใช้อ้างสิทธินั้นยื่นต่อบุคคลทั่วไป เพราะเรื่องผิดกฎหมายนั้นไม่ว่าใครก็ตามที่ทำก็ย่อมผิดทุกคนเพราะกฎหมายใช้บังคับบุคคลทั่วไปนั่นเอง เช่น นายอลันเป็นชาวต่างชาติทำร้ายร่างกายนายแดงที่เป็นคนสัญชาติไทย นายอลันก็ต้องรับผิดในการกระทำละเมิดของตนเองด้วยตามกฎหมายละเมิดของไทย

2.2.3 ความสามารถของบุคคล ในเรื่องความรับผิดเพื่อละเมิดนั้นจะเห็นว่ากฎหมายมิได้จำกัดความสามารถของบุคคลในการทำละเมิดไว้ ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นผู้เยาว์ ผู้ไร้ความสามารถหรือผู้เสมือนไร้ความสามารถ หากกระทำละเมิดต่อผู้อื่นแล้ว ย่อมมีความรับผิดเพื่อละเมิดได้ ดังปรากฏในบทบัญญัติของมาตรา 420 ที่ว่า “ผู้ใด.....” และไม่มีมาตราใดที่กำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของบุคคลในเรื่องความสามารถของผู้ทำละเมิด ทั้งนี้ในมาตรา 429 และ

มาตรา 430 ยังได้บัญญัติรับรองอีกว่าบุคคลใดแม้ไร้ความสามารถก็ยังคงต้องมีความรับผิดชอบในผลละเมิดที่ตนทำด้วยแม้ว่าจะเป็นผู้เยาว์หรือวิกลจริต

2.2.4 ลักษณะของการทำละเมิด กล่าวคือ การกระทำละเมิดนั้นผู้กระทำต้องมีการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อกระทำต่อผู้อื่นโดยผิดกฎหมายทำให้เขาเสียหาย

2.2.5 ความเสียหายจากการทำละเมิด กล่าวคือ ความเสียหายในเรื่องละเมิดนั้นมีความหมายที่กว้างกว่า เพราะความเสียหายนั้นไม่อาจจะใช้ความคาดเห็นดังเช่นเรื่องของสัญญาได้ ในการเรียกร้องค่าเสียหาย ศาลจึงใช้ดุลพินิจวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดตามมาตรา 438

2.2.6 หน้าที่ในการนำสืบ ในคดีละเมิดฝ่ายที่ฟ้องร้องคือผู้เสียหาย โดยทั่วไปย่อมเป็นผู้กล่าวอ้างว่าตนถูกกระทำละเมิด หน้าที่นำสืบจึงตกอยู่กับฝ่ายโจทก์ ทั้งนี้เว้นแต่โจทก์จะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานของกฎหมาย เช่น เหตุละเมิด ตามมาตรา 433 จำเลยซึ่งเป็นเจ้าของหรือผู้รับเลี้ยงรับรักษาสัตว์ไว้แทนเจ้าของ ถูกกฎหมายสันนิษฐานว่าเป็นผู้รับผิดชอบ จำเลยจึงมีหน้าที่นำสืบแก้ข้อสันนิษฐานของกฎหมายนั้น เป็นต้น

2.2.7 การผิดนัด กล่าวคือ การผิดนัดในหนี้เป็นเหตุให้เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกร้องต่อลูกหนี้ได้ ซึ่งในกรณีหนี้อันเกิดแต่มูลละเมิด ลูกหนี้ได้ชื่อว่าผิดนัดมาแต่เวลาทำละเมิดตามมาตรา 206

2.2.8 ข้อตกลงยกเว้นไม่รับผิดชอบ กล่าวคือ ข้อตกลงล่วงหน้าเพื่อยกเว้นความรับผิดชอบเพื่อละเมิดนั้น ไม่อาจทำความตกลงไว้ได้ เพราะหากมีการยอมให้ทำเช่นนั้นก็อาจทำให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนได้ เช่น นายดำทำข้อตกลงกับบิดามารดาของเด็กหญิงสาวอายุ 14 ปีว่ายกเด็กหญิงสาวให้เพื่อเป็นภรรยาและปลดหนี้ให้กับบิดามารดา รวมทั้งยังเขียนชื่อยกเว้นไว้ว่าหากมีการร่วมประเวณีจะไม่มีความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราผู้ที่อายุไม่ครบ 15 ปีบริบูรณ์ เช่นนี้ยอมทำข้อตกลงยกเว้นความรับผิดชอบไม่ได้

2.3 ความรับผิดเพื่อละเมิด

มูลหนี้ที่เกิดจากการทำละเมิดเป็นความรับผิดทางแพ่ง ซึ่งเกิดจากการล่วงละเมิดสิทธิหน้าที่ที่มีต่อบุคคลทั่วไป โดยมีกฎหมายรองรับสิทธินั้น ความรับผิดเพื่อละเมิดนี้มีลักษณะคล้ายกับความผิดทางศีลธรรม ในแง่ที่ว่าศีลธรรมเป็นหลักความประพฤติที่ชอบ ซึ่งบุคคลพึงต้องปฏิบัติตาม หากผู้ใดปฏิบัติตามหลักนั้นแล้วจะได้ชื่อว่าเป็นมนุษย์ที่ดี หากประพฤติผิดก็ได้ชื่อว่าเป็นคนชั่ว

ถูกผู้อื่นลงโทษด้วยการตีเตียน และบางคนก็อาจรู้สึกผิดด้วยตนเองด้วย ส่วนความรับผิดชอบเพื่อละเมิด เป็นข้อกำหนดให้บุคคลจำต้องปฏิบัติตาม หากผู้ใดฝ่าฝืนก็มีความผิดอันจะต้องรับผิดชอบในผลนั้น จะเห็นได้ว่าหลักศีลธรรมและหลักความรับผิดชอบทางกฎหมายมีส่วนเกี่ยวกับบ่อยใกล้ชิด จนถึงกับมีคำกล่าวที่ว่า “กฎหมายอยู่ในแดนเขตของศีล” กล่าวอีกนัยหนึ่ง ศีลธรรมเป็นบ่อเกิดแห่งกฎหมายและเป็นเข็มนำทางให้แก่กฎหมาย (จิต เศรษฐบุตร, 2514, น. 64-65) ความรับผิดชอบทางละเมิดนั้นเป็นความรับผิดชอบทางแพ่งอันเป็นความรับผิดชอบตามกฎหมายเอกชน กำหนดขึ้นมาเพื่อคุ้มครองสิทธิและหน้าที่ของเอกชนที่จะพึงมีต่อกัน มีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้

2.3.1 วัตถุประสงค์ของกฎหมาย กล่าวคือ วัตถุประสงค์ของการบัญญัติกฎหมายละเมิดคือต้องการเยียวยาความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับให้ได้รับการชดใช้ทดแทนเพื่อกลับคืนสู่ฐานะเดิมหรือสภาพเดิมให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เรียกว่ากฎหมายเข้ามาช่วยจัดการยุติข้อโต้เถียงระหว่างเอกชนด้วยกัน มิให้เกิดความรู้สึกต้องการแก้แค้นหรือตอบโต้การกระทำละเมิด ดังนั้นในทางละเมิดคำนึงถึงตัวผู้เสียหายเป็นหลัก

2.3.2 ความรับผิดชอบตามลักษณะของการกระทำ กล่าวคือ การกระทำบางอย่างอาจก่อให้เกิดความรับผิดชอบทางละเมิดแต่อย่างเดียว การกระทำบางอย่างก็เป็นความรับผิดชอบทางอาญาเพียงอย่างเดียว และในบางครั้งลักษณะของการกระทำอาจก่อให้เกิดความรับผิดชอบได้ทั้งสองประการคือ มีความรับผิดชอบทั้งทางละเมิดและอาญาด้วย เช่น การกระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ความผิดเกี่ยวกับเพศ เป็นต้น แต่หากนายดำพยายามฆ่านายแดง แต่ทำไม่สำเร็จเพราะวันที่ไปแอบฆ่านายแดงนั้นอาวุธปืนที่เล็งไปที่นายแดงแล้วแต่ไม่มีกระสุน จึงไม่ได้ฆ่านายแดงสำเร็จ ซึ่งนายดำผิดฐานพยายามฆ่าแล้ว แต่จะเห็นว่าไม่ได้เกิดความเสียหายกับนายแดงเลยและนายแดงก็ไม่รู้ตัวว่าถูกลอบยิง

2.3.3 การตีความตัวบทกฎหมาย กล่าวคือ ความรับผิดชอบทางละเมิดจะตีความเคร่งครัดอย่างกฎหมายอาญาไม่ได้ เพราะผลของความรับผิดชอบแตกต่างกัน โดยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 4 ได้ให้อำนาจในการตีความตัวบทกฎหมายอย่างขยายได้ อย่างไรก็ตามถ้าเป็นการตีความข้อยกเว้นของกฎหมายจะตีความเหมือนกับกรณีการตีความหลักกฎหมายทั่วไปไม่ได้ เพราะการตีความข้อยกเว้นนั้นมีหลักว่าต้องตีความโดยเคร่งครัด (จิต เศรษฐบุตร, 2514, น. 70)

2.3.4 ผลของความรับผิด กล่าวคือ ผลของความรับผิดคดีละเมิดนั้นจำเลยต้องรับผิดในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 420 และตามบทบัญญัติในหมวดค่าสินไหมทดแทน ตั้งแต่มาตรา 438-447

2.3.5 ความระงับสิ้นไปของความรับผิด กล่าวคือ ความรับผิดทางแพ่งยังคงมีอยู่ ความตายของผู้ทำละเมิดไม่ทำให้คดีแพ่งระงับตามไปด้วย ดังที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1599 และมาตรา 1600 กำหนดให้ทายาทรับไปทั้งสิทธิและหน้าที่ของเจ้ามรดก เมื่อเจ้ามรดกมีหน้าที่หรือความรับผิดต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย ทายาทซึ่งเป็นผู้มีสิทธิรับมรดกจึงต้องรับภาระในหน้าที่เจ้ามรดกมีต่อผู้เสียหายนั้นด้วย แต่ทายาทนั้นไม่จำต้องรับผิดเกินกว่าทรัพย์สินมรดกที่ตกได้แก่ตน ตามมาตรา 1601

2.3.6 อายุความ กล่าวคือ อายุความคดีละเมิดไม่ว่ากรณีร้ายแรงหรือมีพฤติการณ์อย่างไรก็ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 กำหนดไว้โดยเฉพาะในการเรียกร้องค่าเสียหายในมูลหนี้ละเมิดให้มีกำหนด 1 ปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 10 ปีนับแต่วันทำละเมิด นอกจากนั้นกรณีที่เป็นการฟ้องคดีละเมิดที่เป็นความผิดอาญารวมอยู่ด้วย ระยะเวลาการฟ้องร้องก็ต้องปรับใช้อายุความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 มาวินิจฉัยด้วย

2.3.7 ความรับผิดของผู้ร่วมกระทำความผิด กล่าวคือ การร่วมกระทำละเมิดอันเป็นความรับผิดทางแพ่งนั้น ไม่ว่าจะเป็นการร่วมกระทำในฐานะที่เป็นตัวการ เป็นผู้วางแผน ผู้ใช้ผู้สนับสนุน หรือผู้ดูตันทานั้นจะมีความรับผิดเท่ากันหมดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 432

แนวคิดการชดใช้เยียวยาความเสียหาย

ตามหลักกฎหมายละเมิดหากไม่มีความเสียหายเกิดขึ้นย่อมไม่มีอะไรที่กฎหมายจะต้องเข้าไปจัดการให้เรียกร้องต่อกันเพราะไม่มีความเสียหายที่จะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เหตุผลที่สนับสนุนว่าความรับผิดทางละเมิดเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขว่าต้องมีความเสียหาย ก็คือหลักเรื่องความรับผิดทางละเมิดนั้นมีความแตกต่างจากหลักความรับผิดทางอาญา เพราะหลักความรับผิดทางละเมิดมีวัตถุประสงค์เพื่อชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้เสียหายเพื่อกลับคืนสู่ฐานะเดิมให้มากที่สุด

ไม่ใช่ช่องโหว่ทางอาญาแก่ผู้ทำละเมิด เมื่อไม่มีความเสียหายเพื่อบังคับให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนแล้ว ย่อมไม่มีละเมิดจึงไม่จำเป็นจะต้องวินิจฉัยหลักเกณฑ์อื่นอีกต่อไป ดังนั้นหลักแห่งกฎหมายละเมิด จะต้องมีความเสียหายเกิดขึ้นและเมื่อมีความเสียหายก็ต้องได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น หากไม่มีความเสียหายเกิดขึ้นย่อมไม่มีการทำละเมิดและสิทธิของผู้ที่ถูกละเมิดนั้นจะพิจารณาสิทธิที่มีอยู่ในวันฟ้องเป็นหลัก (ภัทรศักดิ์ วรรณแสง, 2562, น. 63-64)

คำว่า “ความเสียหาย” หมายถึง การขาดประโยชน์ที่ควรจะได้รับอย่างแน่นอน หรือการเป็นอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง อนามัย ทรัพย์สิน สิทธิต่าง ๆ ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 420 ความเสียหายย่อมทำให้ผู้เสียหายไม่ไปตามปกติก่อนที่จะเกิดการกระทำของผู้ทำละเมิด จนอาจเกิดการกลั่นแกล้งถ่วงหน่วงทางทรัพย์สินที่เกิดจากเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงที่ฝ่าฝืนประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครอง (ศันันท์กรณ โสทธิพันธุ์, 2555, น. 85) เช่น ต้องเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลมีค่ายา ค่ารักษาพยาบาล หากเสียชีวิตต้องมีการจัดงานศพต้องจ่ายค่าทำศพ หรือจ่ายค่าซ่อมแซมรถยนต์ เป็นต้น ดังนั้น หลักการเยียวยา จึงมีความสำคัญมากในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพราะว่าการที่จะเยียวยาให้ผู้เสียหายกับคืนสู่ฐานะเดิมเสมือนความเสียหายนั้นไม่ได้เกิดขึ้น ซึ่งการที่จะทำให้ผู้เสียหายกับคืนสู่ฐานะเดิมเสมือนความเสียหายไม่ได้เกิดขึ้นนั้นก็จะมีหลายวิธี เช่น เอาทรัพย์สินเขาไป การทำให้เขากลับคืนสู่ฐานะเดิมก็ต้องคืนทรัพย์สินให้เขา ถ้าคืนเป็นทรัพย์สินไม่ได้ก็ต้องคืนเป็นราคา ถ้าทำให้ชื่อเสียงเขาเสียหายก็ต้องเยียวยาให้คืนดีอาจทำได้ด้วยประกาศขอขมา ซึ่งหากยังไม่พอก็อาจจะต้องการใช้เป็นเงินโดยเอาเงินเข้าไปทดแทนความเสียหายที่ไม่อาจเยียวยาได้ด้วยวิธีอื่น เป็นต้น (ศันันท์กรณ โสทธิพันธุ์, 2563, น. 341-342)

1. ลักษณะของความเสียหาย

มีหลักเกณฑ์ที่ต้องพิจารณา ดังนี้

1.1 ความเสียหายนั้นต้องแน่นอน

ความเสียหายที่แน่นอนนั้นต้องเห็นได้ชัดและไม่ไกลกว่าเหตุ กล่าวคือต้องเป็นความเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำผิดนั้นโดยตรง ถ้าเพียงแต่อาจจะเสียหาย อาจจะเป็นอันตรายหรือคาดคิดไว้ล่วงหน้าว่าจะขาดประโยชน์ที่ควรจะได้ ไม่ถือว่าเป็นความเสียหายที่แน่นอน ความเสียหายที่แน่นอนต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้วขณะกระทำละเมิดหรือเป็นความ

เสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอย่างแน่นอนเห็นได้ว่า ความเสียหายนั้นอาจจะคิดหรือคำนวณเป็นจำนวนเงินได้หรือไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ก็ได้ (ประจักษ์ พุทธสมบัติ, 2530, น. 37)

คำว่า “ความเสียหาย” นี้ กับคำว่า “ค่าเสียหาย” นั้นมีความหมายที่แตกต่างกัน กล่าวคือ กรณีปรากฏว่ามีความเสียหายแล้วแต่ยังคำนวณค่าเสียหายที่แน่นอนไม่ได้ ต่างกับกรณีที่ ยังไม่แน่ว่าจะมีความเสียหายหรือไม่ เช่น นายเอกขับรถชนนายโท นายโทขาหักกระดูกแตกต้องตัดขาทิ้ง เห็นได้ชัดว่านายโทได้รับความเสียหายแล้วเพราะได้รับอันตรายแก่กาย ในเรื่องค่าเสียหายยังไม่สามารถคำนวณได้แน่นอนว่าจะต้องเสียค่ารักษาพยาบาลเท่าไร ต้องขาดประโยชน์ทำมาหาได้เท่าไร ค่าเสียหายที่ต้องพิจารณาทุกพลาพเท่าไร ยังคำนวณเป็นราคาเงินออกมาแน่นอนไม่ได้ ดังนี้แล้วในการวินิจฉัยว่าการใดเป็นละเมิดหรือไม่ จึงต้องพิจารณาที่ความเสียหายก่อนในเบื้องต้นว่ามีความเสียหายที่เกิดขึ้นแน่นอนเห็นได้แล้วหรือไม่ หากไม่ปรากฏความเสียหายก็ไม่มีภาระละเมิด แต่หากว่าความเสียหายปรากฏแล้ว แต่ยังไม่แน่ชัดว่าค่าเสียหายควรจะเป็นอย่างไร ก็ได้ชื่อว่าการละเมิดแล้ว ส่วนจะเรียกค่าสินไหมทดแทนความเสียหายได้อย่างไรก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ต้องพิจารณาในส่วนของการกำหนดค่าสินไหมทดแทน (สุขุม ศุภินิตย์, 2543, น. 27-28)

ความเสียหายที่แน่นอนอาจเกิดขึ้นขณะกระทำละเมิดหรือเกิดในภายหลังก็ได้ ตามมาตรา 443 กำหนดให้มีการเรียกค่าเสียหายในอนาคตได้ เช่น ค่าปลงศพ ค่าขาดไร้อุปการะ การรักษาพยาบาลในเวลาอนาคต ค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบอาชีพได้นอกจากนั้นมาตรา 444 ยังให้อำนาจศาลที่จะสงวนสิทธิในการแก้ไขคำพิพากษาได้ภายในระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี ในกรณีที่ขณะพิพากษาคดีเป็นการพันวิสัยจะหยั่งรู้ไม่ได้แน่ชัดว่าความเสียหายนั้นได้มีแท้จริงเพียงใด

1.2 ความเสียหายจะตราค่าเป็นตัวเงินได้หรือไม่ก็ได้

สิทธิของบุคคลมี 2 ประเภท คือสิทธิอันอยู่ในกองทรัพย์สินและสิทธิที่อยู่ นอกเหนือกองทรัพย์สิน ความเสียหายต่อสิทธิในกองทรัพย์สินย่อมสามารถคิดคำนวณออกมาเป็นตัวเงินได้ เช่น ค่าซ่อมแซม ค่าราคาทรัพย์สินที่เสียหาย ค่ารักษาพยาบาล ค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบอาชีพ ค่าปลงศพ เป็นต้น ส่วนความเสียหายต่อสิทธินอกเหนือกองทรัพย์สินนั้นไม่อาจคำนวณได้ว่ามีความเสียหายอย่างไร เช่น ความเสียหายเนื่องจากความเดือดร้อนรำคาญ ความเสียหายต่อชื่อเสียง เกียรติคุณ ความเสียหายที่ต้องกลายเป็นคนทุพพลภาพหรือหน้าเสียโฉมอย่างติดตัว เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถเรียกได้ทั้ง 2 สิทธิได้ เช่น กรณีเสียหายแก่ร่างกายนั้น

การรักษาพยาบาลในเวลาอนาคตนั้นว่าเป็นค่าเสียหายโดยตรง ศาลคิดค่าเสียหายดังกล่าวให้ได้ตาม
 ควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด เมื่อผลของการละเมิดทำให้โจทก์เสียหายถึงทุพพล
 ภาพ โจทก์ย่อมเรียกค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบอาชีพได้ตามมาตรา 444 และ
 ความทุพพลภาพที่เกิดขึ้นยังเข้ากรณีเป็นความเสียหายแก่ร่างกายของโจทก์ตามมาตรา 446 (ฎีกาที่
 1794/2517) แม้ขณะฟ้องโจทก์ยังมีได้ให้แพทย์ทำศัลยกรรมตกแต่งใบหน้า โจทก์ยังมีได้เสีย
 ค่าใช้จ่ายก็ตาม โจทก์ก็มีสิทธิฟ้องเรียกร้องเอาจากจำเลยผู้ทำละเมิดได้ (ฎีกาที่ 2501/2517) กรณี
 การหมิ่นประมาทเขาซึ่งหน้าอันเป็นผิดฐานลหุโทษนั้น ถือว่าเป็นการทำละเมิด ซึ่งศาลคำนวณ
 ค่าเสียหายให้ตามควรแก่พฤติการณ์ตามมาตรา 438 (ฎีกาที่ 124/2487)

1.3 ต้องเป็นความเสียหายที่กฎหมายยอมรับคุ้มครองให้

กล่าวคือต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยซึ่งสามารถอ้างได้ตามกฎหมาย ในแง่ที่ว่า
 ต้องไม่มีส่วนในการละเมิดหรือยินยอมให้มีการทำละเมิดหรือมีเจตนาไม่บริสุทธิ์ในเหตุแห่งความ
 เสียหายนั้น แม้ว่าการทำละเมิดที่เป็นเหตุให้เกิดความเศร้าโศกเสียใจและผิดหวังตามประมวล
 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้บัญญัติไว้ให้เรียกค่าสินไหมทดแทนได้ แม้จะเป็นบิดาตามกฎหมาย
 หรือไม่ก็ตาม (ฎีกาที่ 477/2514, 789/2512) หรือกรณีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
 มาตรา 1535 บุตรนั้นหมายถึงบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น ซึ่งมีหน้าที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูบิดา
 มารดา เมื่อปรากฏว่าโจทก์และโจทก์ร่วมจดทะเบียนสมรสเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2508 การเป็น
 บุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้ตายจึงมีผลตั้งแต่วันที่ 12 พฤศจิกายน 2508 หากไม่มีผลตั้งแต่วันที่ 2
 พฤศจิกายน 2507 ซึ่งเป็นวันฟ้องคดีไม่ ฉะนั้น ในขณะที่ฟ้องผู้ตายจึงยังเป็นบุตรนอกสมรสของโจทก์
 อยู่ โจทก์ซึ่งเป็นบิดาจึงไม่มีสิทธิฟ้องบุคคลที่กระทำละเมิดต่อบุตรนอกสมรสของตน (ฎีกาที่
 1285/2508)

1.4 ต้องเป็นความเสียหายตามที่ระบุไว้ในมาตรา 420

1.4.1 ความเสียหายต่อชีวิต หมายถึงทำให้ผู้ถูกทำละเมิดถึงแก่ความตายสิ้น
 สภาพการเป็นบุคคลธรรมดาไปแล้ว เช่น ถูกยิงตาย นั่งเรือโดยสารแล้วตกเรือจมน้ำตาย ถูกรถชน
 ตาย หรือถูกวางสารพิษจนตาย เป็นต้น

1.4.2 ความเสียหายต่อร่างกาย หมายถึงทำให้อวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของ
 ร่างกายได้รับอันตรายและสูญเสียระบบประสาทด้วย เช่น เกิดบาดแผล บวม อักเสบ เลือดไหล
 แขนหัก กระดูกแตก สมองกระทบกระเทือน ความจำเสื่อม เป็นต้น

1.4.3 ความเสียหายต่ออนามัย หมายถึง ทำให้เสื่อมเสียสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจ หรือทำให้ได้รับความเดือดร้อนที่จะอยู่อย่างสงบสุขตามควรแก่ตำแหน่งที่อยู่ โดยการถูกรบกวนในเรื่องกลิ่น เสียง คว้น คว้นไฟ น้ำเน่าเสีย ความสั่นสะเทือน เป็นต้น เช่น ฟาร์มเลี้ยงหมู โรงงานอุตสาหกรรมปล่อยสารเคมีหรือน้ำเน่าเสีย เสียงเครื่องบินขึ้นลงที่สนามบิน

1.4.4 ความเสียหายต่อเสรีภาพ กล่าวคือ เสรีภาพในที่นี้หมายถึงการเคลื่อนไหว อิริยาบถได้ตามใจชอบ (เสนีย์ ปราโมช, 2520, น. 631) ไม่ได้หมายถึงเสรีภาพในการพูด ในการนับถือศาสนา ฯลฯ ต้องเป็นการทำให้เสียหายต่อเสรีภาพตามประมวลกฎหมายอาญา คือ การหน่วงเหนี่ยวกักขัง การถูกข่มขืนใจให้กระทำหรือไม่กระทำการใด ๆ โดยทำให้น่ากลัว หรือการใช้กำลังประทุษร้ายจนผู้ถูกข่มขืนใจต้องยอมทำตาม เช่น นายแดงหลอกตำรวจว่า นายดำเป็นคนร้ายลักทรัพย์ของตนไป ตำรวจจับกุมนายดำ ทำให้นายดำได้รับความเสียหายต่อเสรีภาพ เพราะการแจ้งความเท็จเป็นผลโดยตรงทำให้ตำรวจจับนายดำ ดังนั้นนายแดงจึงทำให้นายดำได้รับความเสียหายต่อเสรีภาพอันเป็นการละเมิด

1.4.5 ความเสียหายต่อทรัพย์สิน หมายถึงการทำต่อทรัพย์สินตามมาตรา 137 บัญญัติว่า “ทรัพย์สิน หมายความว่า วัตถุที่มีรูปร่าง” และต่อทรัพย์สินตามมาตรา 138 บัญญัติว่า “ทรัพย์สิน หมายความว่ารวมทั้งทรัพย์สิน วัตถุไม่มีรูปร่างซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้” ซึ่งทรัพย์สินนั้นต้องเป็นของผู้อื่น และให้รวมถึงทรัพย์สินสิทธิ ได้แก่ กรรมสิทธิ์ สิทธิครอบครอง ภารจำยอมของผู้อื่น โดยการทำให้เสียทรัพย์สินนี้ไม่จำเป็นว่าจะเป็นการทำลาย ทำให้เสียหาย เอาไปเสียซึ่งทรัพย์สินทำให้ไร้ค่าเสื่อมราคา หรือทำให้ไร้ประโยชน์ ถือว่าเป็นการทำให้เสียหายต่อทรัพย์สินทั้งสิ้น รวมทั้งความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญามาตราอื่น ๆ ด้วย เช่น นายเอกขบถรถประมาทชนรั้วบ้านของนายโท หรือนายเขียวเข้าไปลักทรัพย์ในบ้านของนายเขียว เป็นต้น

1.4.6 เสียหายต่อสิทธิ หมายถึงสิทธิที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ที่เป็นสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดประเภทอื่น เช่น สิทธิในเครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร สิทธิในทางทำมาหาได้ สิทธิในการแจ้งความฟ้องร้องดำเนินคดี สิทธิที่จะใช้ทางน้ำ สิทธิในการใช้ชื่อสกุล ห้างร้าน สิทธิที่จะใช้สาธารณสมบัติของแผ่นดิน โดยความเสียหายต่อสิทธิเช่นนี้จะต้องได้รับความเสียหายเป็นพิเศษกว่าคนทั่ว ๆ ไป และหมายความรวมถึงสิทธิอื่น ๆ ที่กฎหมายรับรองบังคับตามให้ เช่น สิทธิที่จะให้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธุรกิจ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่กล่าวถึงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นมีกรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ กรณีเส้นทางที่อนุญาตให้ผู้รับสัมปทานเดินรถยนต์ประจำทางนั้นอาจจะทับกันเป็นบางตอนหรือทับกันตลอดสายก็ได้ เส้นทางที่ทับกันบางตอนจึงเป็นทางร่วมต่างมีสิทธิที่จะเดินทางเดียวกันได้ เมื่อจำเลยได้รับอนุญาตจากทางจังหวัดชัยภูมิให้เดินรถยนต์ประจำทางในเส้นทางสายนี้ได้ แม้จะทับเส้นทางซึ่งโจทก์ได้รับอนุญาตเป็นบางตอน ก็ถือไม่ได้ว่าเป็นการแข่งขันกับโจทก์ การที่จำเลยนำรถยนต์โดยสารเข้าวิ่งรับส่งคนโดยสารตามที่ได้รับอนุญาต จึงไม่เป็นการทำละเมิดต่อโจทก์ (ฎีกาที่ 1671/2517) แต่ถ้ามีผู้ไม่ได้รับอนุญาตนำรถยนต์มาวิ่งรับคนโดยสารและเก็บค่าโดยสารเป็นรายตัวเช่นเดียวกับโจทก์เป็นการทับเส้นทางของโจทก์ โดยมีใช้ในลักษณะเหมาทั้งคันหรือในลักษณะรถที่คนจร ย่อมถือว่าเป็นลักษณะของการแข่งขันและฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติมาตรา 14 ของพระราชบัญญัติการขนส่ง พ.ศ.2497 จึงเป็นการละเมิดต่อโจทก์ (ฎีกาที่ 186/2521) กรณีมีการทำคันดินให้สูงขึ้นเป็นทาบปิดลำห้วยซึ่งเป็นทางน้ำสาธารณะตอนเหนือนาโจทก์ปิดตาย ไม่ยอมให้น้ำไหลไปตามธรรมชาติได้เลย เป็นเหตุให้ตอนใต้ทำนบน้ำแห่งโจทก์ทำนาไม่ได้ การกระทำของจำเลยปรับเข้าตามมาตรา 1355 และเป็นการกระทำที่ถือไม่ได้ว่าเป็นการชักเอาน้ำไว้ การกระทำเช่นนี้จำเลยไม่มีสิทธิที่จะทำได้ จึงเป็นการละเมิดต่อโจทก์ (ฎีกาที่ 317/2509) การที่จำเลยปลูกสร้างโรงเรียนบนทางสาธารณประโยชน์ปิดกั้นทางเข้าออกที่ดินโจทก์แม้โจทก์จะมีทางเข้าออกทางอื่นได้ แต่เมื่อได้ความว่าไม่สะดวกการกระทำของจำเลยจึงเป็นการละเมิดสิทธิของโจทก์ (ฎีกาที่ 451/2531) หรือแม้แต่กรณีการแย่งการครอบครองในที่ป่าสงวนแห่งชาติระหว่างราษฎรด้วยกันอันเป็นการรบกวนสิทธิของโจทก์ โจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้องเพื่อปลดเปลื้องการรบกวนสิทธิของโจทก์และเรียกค่าเสียหายได้ (ฎีกาที่ 2967/2524)

2. หลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

การวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำละเมิดหรือไม่ จะต้องอาศัยหลักเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลมาใช้ในการวินิจฉัย ซึ่งในเรื่องนี้ตามมาตรา 420 มิได้บัญญัติหลักกฎหมายนี้ไว้อย่างชัดเจน แต่ถ้อยคำตามที่กำหนดไว้นั้นก็มีความหมายครอบคลุมชัดเจนว่าการจะเป็นละเมิดนั้นจะต้องปรากฏว่ามีการกระทำเช่นนั้นทำให้เกิดความเสียหายขึ้นอันเป็นกรณีที่ต้องวินิจฉัยถึงความสัมพันธ์ระหว่าง “ความเสียหาย” กับ “การกระทำ”

2.1 ลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล มี 2 ลักษณะที่ต้องพิจารณา ดังนี้ (สุมาลี วงษ์วิฑิต, 2548, น. 88)

2.1.1 ผลเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการกระทำของจำเลยหรือไม่ เรียกว่าเหตุในความเป็นจริงที่เกิดขึ้นจริง

2.1.2 ผลเสียหายนั้นเกิดจากการกระทำของจำเลยแล้ว จำเลยจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่นั้นเพียงใด รับผิดชอบทั้งหมด รับผิดชอบบางส่วนหรือรับผิดชอบเพียงส่วนซึ่งเป็นผลมาจากการกระทำของจำเลยเท่านั้น

จะเห็นได้ว่าความเสียหายอาจเกิดขึ้นจากเหตุเดียวกันหรือหลายเหตุก็ได้ ข้อเท็จจริงบางเรื่องจึงอาจทำให้มีปัญหาว่าผู้รับผิดชอบสมควรต้องรับผิดชอบหรือไม่ และหากต้องรับผิดชอบเพียงใด เพื่อตอบคำถามดังกล่าวจึงทำให้มีหลักกฎหมายเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลขึ้น โดยหลักดังกล่าวทำให้ตอบได้ว่าอะไรคือเหตุในความเป็นจริง และอะไรคือผล แล้วนำเหตุกับผลนั้นมาหาความสัมพันธ์ว่าผลนั้นเกิดขึ้นจากเหตุนั้น ๆ หรือไม่ หากไม่ใช่ก็หมายความว่าผลที่เกิดขึ้นไม่สัมพันธ์กับการกระทำ หากใช่ก็หมายความว่าผลที่เกิดขึ้นสัมพันธ์กับการกระทำ จึงถือได้ว่าหลักเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลเป็นหลักเกณฑ์สำคัญที่จะกำหนดว่าการกระทำนั้น ๆ เป็นละเมิดตามมาตรา 420 หรือไม่ เป็นการพิจารณาถึงความผิดซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ให้เกิดความรับผิด ส่วนเมื่อมีความรับผิดแล้วจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแค่ไหนเพียงไร คิดคำนวณอย่างไรนั้น เป็นอีกเรื่องหนึ่งซึ่งจะต้องไปพิจารณาบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องค่าสินไหมทดแทนตาม มาตรา 438 ถึง มาตรา 447

ในการพิจารณาว่าการกระทำและผลมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ถ้าผลที่เกิดขึ้นไม่มีความสัมพันธ์กับการกระทำแสดงว่าการกระทำไม่เป็นละเมิด เพราะไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะต้องรับผิด แต่หากพิจารณาได้ว่าผลที่เกิดขึ้นสัมพันธ์กับการกระทำย่อมทำให้ผู้กระทำมีความรับผิดเพื่อละเมิด เช่น นายเอกทำร้ายนายตรี ทำให้นายตรีได้รับบาดเจ็บ จากข้อเท็จจริงนี้ การกระทำ คือนายเอกทำร้ายนายตรี ส่วนผลที่เกิดขึ้น คือนายตรีได้รับบาดเจ็บ กรณีนี้วินิจฉัยได้ว่าการได้รับบาดเจ็บของนายตรีย่อมมีผลมาจากการทำร้ายของนายเอก ดังนั้นนายเอกต้องรับผิดเพื่อการที่ตนเองทำละเมิดแก่นายตรี อันเนื่องมาจากความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล มีปัญหาต่อไปว่าถ้าหากนายเอกทำร้ายนายตรีโดยการตบหน้านายตรี และนายตรีล้มลงหัวใจวายตายหรือนายตรี

ล้มลงศีรษะพาดพื้นเลือดไหลไม่หยุด ต้องเข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาล ขณะนั้นเองนายโทได้วางเพลิงเผาโรงพยาบาลนั้น นายตรีจึงถูกไฟครอกถึงแก่ความตาย หรือกรณีนายตรีถูกทำร้ายแล้วต้องไปรักษาตัวในโรงพยาบาลนั้น และระหว่างเดินทางไปโรงพยาบาล นายตรีถูกนายโทขับรถโดยประมาทเลินเล่อชนถึงแก่ความตายหรือหากว่าไปถึงโรงพยาบาลแล้ว ไม่มีแพทย์รักษาเพราะแพทย์ป่วยหรือไม่อยู่เวร นายตรีจึงถึงแก่ความตายเพราะเลือดไหลไม่หยุดและทนพิษบาดแผลไม่ไหว

ดังนั้น ในการพิจารณาความสัมพันธ์ของการกระทำที่นายเอกทำร้ายร่างกายนายตรี ทำให้ผลที่เกิดขึ้นจนทำให้นายตรีถึงแก่ความตายได้หรือไม่ หากใช้ความคิดตามหลักสามัญสำนึกแบบธรรมดาแล้ว สามารถตอบได้ว่าผลที่เกิดขึ้นนั้นย่อมไม่สัมพันธ์กับการกระทำเพราะเป็นเรื่องที่ไม่น่าจะเกิดขึ้นว่าเพียงแค่ทำร้ายด้วยการตบหน้า จะทำให้มีผลถึงกับมีความตายเกิดขึ้น แต่หากพิจารณาถึงตัวผู้เสียหายซึ่งต้องรับเคราะห์จากการกระทำนั้นแล้วก็ควรให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายจากการกระทำแรกจะเหมาะสมกว่า

2.2 หลักในการวินิจฉัยความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

ซึ่งการพิจารณาหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลนั้นมีแนวคิดและทฤษฎีหลักทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลที่ใช้ในประเทศไทย ได้แก่ ทฤษฎีการเท่ากันแห่งเหตุหรือทฤษฎีเงื่อนไข และทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม (ไพจิตร ปุญญพันธ์, 2546, 39-40)

2.2.1 ทฤษฎีการเท่ากันแห่งเหตุหรือทฤษฎีเงื่อนไข ทฤษฎีนี้ถือว่า เหตุทุกเหตุของผลที่เกิดขึ้นมีน้ำหนักเท่ากันหมด ฟอน บูรี (Von Buri) นักคิดชาวเยอรมันเป็นผู้ให้แนวคิดทฤษฎีนี้ไว้ได้สมบูรณ์แบบที่สุด โดยได้รับอิทธิพลทางความคิดมาจาก จอห์น สจ๊วต มิล (John Stuart Mill) นักปรัชญาในศตวรรษที่ 19 มีหลักว่า “ความเสียหายที่เกิดขึ้นต้องมีผลมาจากเหตุหลายเหตุประกอบเข้ากันเงื่อนไขที่เพียงพอในการก่อให้เกิดผล” (สุรศักดิ์ มณีศรี, 2524, น. 87) การวินิจฉัยตามทฤษฎีจึงอาจวินิจฉัยได้ว่า “ถ้าไม่มีการกระทำเช่นนั้น ผลนั้นก็จะไม่เกิดขึ้นและเมื่อเกิดผลจากการกระทำเช่นนั้นแล้วไม่ว่าจะเกิดจากเหตุใดก็ตาม ผู้กระทำต้องรับผิดชอบ” (สุมาลี วงษ์วิฑิต, 2548, น. 91) กล่าวได้ว่า การกระทำทุก ๆ อย่างย่อมถือว่าเป็นเหตุที่ทำให้เกิดผล หากไม่มีการกระทำเช่นนั้นผลก็จะไม่เกิดและแม้ว่าเหตุนั้นจะมีอยู่ในตัวผู้กระทำเองก็ตาม (ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, 2564, น. 61) เช่น นายเอกทำร้ายนายตรี เข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาล นายโทวางเพลิงเผาโรงพยาบาลนั้น และทำให้นายตรีถึงแก่ความตาย วินิจฉัยได้ว่า หากนายเอกไม่ทำร้ายนายตรี นาย

ตรีก็ไม่ต้องเข้าโรงพยาบาล และหากนายตรีไม่ต้องไปโรงพยาบาล ก็จะไม่ถูกไฟครอกตาย ถ้า วินิจฉัยตามทฤษฎีนี้แล้วผลจะเป็นว่านายเอกต้องรับผิดชอบในความตายของนายตรี ดังนั้นตามทฤษฎีนี้ หากกระทำนั้นเป็นหนึ่งสาเหตุที่ทำให้เกิดความเสียหาย ผู้กระทำต้องรับผิดชอบในความเสียหายนั้น เพราะหากไม่มีการกระทำนั้น ความเสียหายจะไม่เกิดขึ้น แม้จะมีเหตุอื่นที่มีส่วนในการก่อให้เกิด ความเสียหายด้วยก็ตาม ต้องถือว่าทุกๆ เหตุมีความสำคัญเท่าเทียมกันที่จะนำไปสู่ผลสุดท้าย (ศันนัทภรณ์ โสทธิพันธุ์, 2555, น. 97-98)

แต่อย่างไรก็ตามทฤษฎีนี้มีทั้งข้อดีและข้อเสีย กล่าวคือ ข้อดีสามารถวินิจฉัยง่าย เมื่อวินิจฉัยจนถึงประเด็นที่สำคัญก็สามารถที่จะวินิจฉัยไปถึงต้นเหตุได้ง่าย นอกจากนั้นการใช้ ทฤษฎีนี้ยังให้ความสำคัญแก่ผู้เสียหายได้ดีที่สุด เพราะไม่ว่าจะมีเหตุอะไรเกิดขึ้นด้วยหรือไม่ก็ตาม เขาจะได้รับการชดเชยเสมอ ส่วนข้อเสียเป็นเรื่องการขยายขอบเขตของความรับผิดชอบกว้างมาก เกินไป ผู้ก่อเหตุแรกจะต้องรับผิดชอบอย่างไม่มีที่สิ้นสุดตลอดไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่มีเหตุอื่นใด อันผิดปกติน่าแตรกแซงหรือสอดแทรกเข้ามาจนทำให้เกิดความเสียหายทวีคูณมากยิ่งขึ้น ผู้ละเมิด นั้นก็ต้องรับภาระในความเสียหายที่เกิดขึ้นภายหลังนั้นเสมอไป ในบางครั้งจึงเห็นได้ชัดว่า หากใช้ ทฤษฎีนี้แล้วจะทำให้ผู้ถูกละเมิดไม่ได้รับความเป็นธรรมเท่าที่ควร เช่น นายเอกซึ่งเป็นผู้ก่อเหตุแรก ต้องรับผิดชอบจนถึงผลสุดท้ายที่เกิดคือความตายของนายตรี แม้ความจริงแล้วการกระทำของนายเอก ครอบมีความรับผิดชอบที่เป็นเพียงแต่นายตรีได้รับบาดเจ็บเท่านั้น ทั้งนี้เพราะการที่นายตรีถึงแก่ ความตายนั้นเกิดจากนายโทวางเพลิงโรงพยาบาล

2.2.2 ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม โดยนายฟอน บาร์ (Von Bar) เป็นผู้ที่ยกตั้ง แนวคิดนี้ขึ้นเป็นคนแรก และมีการนำหลักมาประยุกต์โดยนักปรัชญาชาวเยอรมัน ชื่อ เจ ฟอน คริส (J. Von Kries) แล้วตั้งชื่อว่า “ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม” โดยทฤษฎีนี้มีหลักว่าเหตุอย่างนี้เหมาะสม ที่จะก่อให้เกิดผลอย่างนั้นหรือไม่ ซึ่งจะต้องพิจารณาจากตัวผู้กระทำและลักษณะของการกระทำว่า สามารถทำให้เกิดผลเช่นนั้นหรือไม่ โดยบุคคลธรรมดาสามารถเห็นได้หรือไม่ว่าการกระทำดังกล่าว จะส่งผลเช่นใด (ทวิเกียรติ มีนะกนิษฐ, 2564, น. 60-61) ตามธรรมดาเหตุที่ผู้การกระทำนั้นจะ เหมาะสมเพียงพอที่จะก่อให้เกิดผลนั้นขึ้นได้หรือไม่ (สุมาลี วงษ์วิทิต, 2548, น. 93) ถ้าเหมาะสม ถือได้ว่าเป็นเหตุที่จะต้องรับผิดชอบ เช่น นายเอกทำร้ายนายตรี ทำให้นายตรีได้รับบาดเจ็บ วินิจฉัยว่า การกระทำคือนายเอกทำร้าย ผลที่เกิดขึ้นคือนายตรีได้รับบาดเจ็บ ผลที่เกิดขึ้นเป็นผลธรรมดาซึ่ง ย่อมเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นหรือไม่ เห็นว่าเป็นผลธรรมดาซึ่งย่อมเกิดขึ้นได้จากการกระทำเช่นนั้น

ดังนั้นการใช้ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมจึงตอบได้ว่าผลที่เกิดขึ้นสัมพันธ์กับการกระทำ แต่ถ้ามีข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า นายเอกทำร้ายนายตรีโดยการผลักจนหกล้มจนทำให้ศีรษะแตกขาดเจ็บเพียงเล็กน้อย นายตรีเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาล นายโทวางเพลิงเผาโรงพยาบาล ทำให้นายตรีถึงแก่ความตาย วินิจฉัยว่าการกระทำคือนายเอกทำร้าย ผลที่เกิดขึ้นคือนายตรีถึงแก่ความตาย ผลที่เกิดขึ้นนี้จึงมิใช่ผลที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นได้จากการกระทำนั้น ไม่ใช่ผลธรรมดา กล่าวคือการทำร้ายหนึ่งถูกทำร้ายศีรษะแตกเล็กน้อย และผลที่เกิดขึ้นคือความตายนั่น ไม่ใช่ผลธรรมดา ดังนั้นผลที่เกิดขึ้นจึงไม่สัมพันธ์กับการกระทำ นายเอกจึงไม่ต้องรับผิดชอบถึงผลที่เกิดขึ้นสุดท้ายคือความตายของนายตรีคงรับผิดชอบเพียงผลธรรมดาที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตน คือผลที่ว่านายตรีได้รับบาดเจ็บเท่านั้น ตามทฤษฎีนี้หากความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่ได้สัดส่วนหรือเหมาะสมกับการกระทำ ผู้กระทำรับผิดชอบเฉพาะความเสียหายที่เป็นสัดส่วนหรือเหมาะสมกับการกระทำเท่านั้น (ศนันท์ภรณ์ โสทธิพันธุ์, 2555, น. 99)

ทฤษฎีนี้มีทั้งข้อดีและข้อเสีย กล่าวคือ ข้อดีทำให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ทำละเมิดพอสมควร เป็นการจำกัดความรับผิดชอบเพียงแก่เหตุที่เหมาะสม ไม่ทำให้ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบตลอดไปจนไม่มีที่สิ้นสุด ส่วนข้อเสียนั้นพบว่าในบางครั้งการใช้ทฤษฎีนี้วินิจฉัยตรงเกินไป อาจทำให้ขอบเขตของความรับผิดชอบแคบไปหรืออาจทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบในผลของการกระทำนั้นเลยก็ได้ ซึ่งผู้เสียหายย่อมต้องรับผลของภัยนั้นไปเองโดยลำพัง ทั้งนี้เพราะการวินิจฉัยตามทฤษฎีนี้ การกระทำและผลต้องอยู่ในระดับเดียวกัน ผลที่เกิดขึ้นต้องเป็นผลธรรมดาซึ่งย่อมเกิดขึ้นได้จากการกระทำนั้น เช่น นายเอกต้อนนายตรีล้มลงทำให้ศีรษะฟาดพื้นถึงแก่ความตาย เช่นนี้ เห็นได้ว่าผลที่เกิดขึ้น (ความตายของนายตรี) เป็นผลมาจากการกระทำของนายเอกอย่างแท้จริง ถ้าวินิจฉัยโดยอาศัยทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมแล้ว นายเอกจะไม่ต้องรับผิดชอบ เพราะการที่นายเอกต้อนนายตรีเป็นไปไม่ได้ที่นายตรีจะตายเป็นเหตุธรรมดาที่ไม่น่าจะเกิดขึ้นได้ จึงทำให้ผู้เสียหายรับผลภัยพิบัตินั้นเพียงผู้เดียวจะไปเรียกร้องเอากับใครไม่ได้ การใช้ความยุติธรรมก็จะไม่เป็นธรรมแก่ผู้เสียหาย แต่เป็นคุณกับผู้ทำละเมิดมากกว่า

ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมนี้ มีความแตกต่างจากมาตรา 222 วรรคแรก ที่บัญญัติว่า “การเรียกเอาค่าเสียหายนั้น ได้แก่เรียกค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายเช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้” บทบัญญัตินี้คู่กรณีต้องมีหนี้ผูกพันอยู่ก่อนแล้วต่อเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ จึงต้องรับผิดชอบในผลปกติที่ย่อมจะเกิดขึ้นจากการไม่ชำระหนี้ นั้น เว้นแต่จะเป็นความ

เสียหายซึ่งเกิดจากพฤติการณ์พิเศษ ตามมาตรา 222 วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “เจ้าหนี้จะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ แม้กระทั่งเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ หากว่าคู่กรณีที่เกี่ยวข้องได้คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นพฤติการณ์เช่นนั้นล่วงหน้าก่อนแล้ว” แต่บทบัญญัติในมาตรานี้จะนำมาใช้กับเรื่องละเมิดไม่ได้ เพราะละเมิดนั้นเดิมไม่ได้มีหนี้ผูกพันกันมาก่อนดังเช่นในเรื่องหนี้อันเกิดจากสัญญา

ศาลไทยใช้ทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุคล้ายหลักในการวินิจฉัยคดีอาญา ส่วนในคดีแพ่งนั้นศาลไทยใช้หลักผสมผสานระหว่างสองทฤษฎี คือทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุและมูลเหตุเหมาะสม โดยในขั้นแรกนำทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุมาใช้ คือพิจารณาว่าผลเสียหายนั้นเป็นผลโดยตรงจากการกระทำนั้นหรือไม่ หรืออีกนัยหนึ่งถ้าผู้กระทำไม่มีกระทำนั้นย่อมจะทำให้ผลนั้นไม่อาจเกิดขึ้น ในขั้นที่สองพิจารณาว่าผลเสียหายนั้นเป็นผลเสียหายนั้นเป็นผลธรรมดาซึ่งย่อมเกิดขึ้นได้โดยไม่ไกลกว่าเหตุ ไม่ไกลกว่าความรู้สึกรของคนธรรมดาสามัญจะคาดเห็นได้หรือไม่ กล่าวโดยสรุปก็คือศาลไทยถือหลักความเสียหายต้องเป็นผลโดยตรงของการละเมิดและไม่ไกลกว่าเหตุ (สุรศักดิ์ มณีศร, 2524, น.265) คำว่า “ผลโดยตรง” คือผลที่เกิดจากการกระทำของจำเลยโดยตรง และคำว่า “ไม่ไกลกว่าเหตุ” ก็คือไม่มีเหตุใดมาสอดแทรกทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลขาดตอนลง (ศักดิ์ สนองชาติ, 2527, น. 37) หรือเข้ามาตัดความสัมพันธ์ระหว่างกระทำและผล

2.3 หลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยของศาลไทย

หลักในการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ดังต่อไปนี้

2.3.1 ให้พิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากอะไรเป็นเหตุ หากมีการกระทำอันเป็นเหตุเดียวและเป็นเหตุให้เกิดผลเสียหายขึ้นโดยตรงแล้ว ถือได้ว่าผลที่เกิดขึ้นนั้นสัมพันธ์กับการกระทำโดยไม่ต้องคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นว่าจะเกินความคาดหมายหรือคาดคิดของผู้กระทำหรือไม่ เช่น นายเอกชักปืนขึ้นจ้องไปยังนายตรี เพื่อช้อนายตรี นายตรีตกใจช็อกถึงแก่ความตาย ความตายของนายตรีเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของนายเอก แม้ถึงว่านายเอกจะมีได้คาดหมายว่าจะเกิดผลเช่นนั้นขึ้น นายเอกก็ต้องรับผิดชอบในผลนั้น โดยมีคำพิพากษาศาลฎีกาพิจารณาไว้ดังนี้ กรณีมีเหล็กกั้นถนนขวางออกมาเกาะกะอยู่รถที่จำเลยขับมาโดยเร็วเกินควรจึงชนเหล็กนั้นเป็นเหตุให้คนตาย ถ้าปรากฏว่าหากจำเลยขับไม่เร็วกว่าที่ควร จำเลยก็จะขับรถหลบพ้นไปได้ ดังนี้ได้ชื่อว่าความตายเป็นผลโดยตรงจากการกระทำโดยประมาทของจำเลยเป็นความผิดตามมาตรา 420 (ฎีกาที่ 1973/2497) บาดแผลของผู้ตายที่ถูกจำเลยแทงแม้จะเนื่องจากการรักษาบาดแผลไม่ดี เพราะ

บาดแผลเน่าจึงเป็นพิษก็ดี แต่ก็เป็นผลธรรมดาอันสืบเนื่องจากการกระทำของจำเลย จำเลยมีความผิดฐานฆ่าคนโดยไม่เจตนา (ฎีกาที่ 442/2502, 437/2500) การที่จำเลยใช้กำลังทำร้ายโดยแรงเป็นเหตุให้ศีรษะผู้ตาย พาดหรือกระแทกกับพื้นถนนแข็งกะโหลกศีรษะแตกถึงตาย เป็นผลที่บังเกิดอันเนื่องจากการกระทำของจำเลย จำเลยย่อมมีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา (ฎีกาที่ 225/2503, 55/2491)

ทั้งนี้หากว่าความเสียหายเกิดขึ้นโดยไม่มีลักษณะเกี่ยวโยงกับการกระทำของผู้ก่อเหตุแรก ก็ย่อมถือไม่ได้ว่าผลที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลโดยตรงจากการกระทำนั้น ดังตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาต่อไปนี้ พนักงานสอบสวนรับแจ้งความคดียกอภทรัพย์ของโจทก์ไว้แล้วปล่อยปลະละเลยมิได้ดำเนินการสอบสวนให้เสร็จจนคดีขาดอายุความฟ้องร้อง ดังนี้หากโจทก์ใช้สิทธิฟ้องคดีไว้แล้วความเสียหายย่อมไม่เกิดขึ้นความเสียหายของโจทก์จึงเกิดจากการกระทำของโจทก์เอง ไม่ใช่ผลโดยตรงจากการกระทำของจำเลย (ฎีกาที่ 1176/2509) การทุจริตรายนี้สำเร็จลงได้เพราะการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของเจ้าหน้าที่แผนกบัญชีและแผนกเงิน การทุจริตสำเร็จไปก่อนที่จำเลยจะรับรองความถูกต้องของใบสำคัญนั้น เพราะฉะนั้นถึงแม้จำเลยจะตรวจพบรายการจ่ายเงินอันเนื่องจากการทุจริตหรือกระทำการโดยบกพร่องประการใดก็ตาม ก็ไม่อาจยับยั้งการจ่ายเงินของแผนกเงินได้ เพราะได้จ่ายเงินไปแล้ว ความเสียหายที่โจทก์ได้รับหาใช่ผลโดยตรงจากการกระทำของจำเลยไม่ จึงถือไม่ได้ว่าจำเลยได้ทำละเมิดต่อโจทก์ (ฎีกาที่ 22/2511) จำเลยจำเลยที่ 2 ทั้งคู่ถูกแย่งเสียไว้ในที่สตาร์ทรถ ย. ซึ่งเป็นผู้จัดการใช้ให้จำเลยที่ 3 ลูกจ้างของจำเลยที่ 1 ซึ่งไม่มีหน้าที่ขับรถไปดูรถ มิได้สั่งให้ขับรถกลับมา จำเลยที่ 3 ขับรถมาโดยผลการจนเกิดชนกับรถคันอื่น ดังนี้ จะถือว่าเป็นการกระทำในทางการที่จ้างไม่ได้ จำเลยที่ 1 จึงไม่ต้องรับผิดชอบร่วมกับจำเลยที่ 3 และการกระทำของจำเลยที่ 2 นั้น แม้จะไม่เป็นการรอบคอบอยู่บ้าง แต่ก็ไม่ถึงกับเป็นผลให้เกิดการละเมิดขึ้นโดยตรง จำเลยที่ 2 จึงไม่ต้องรับผิดชอบร่วมกับจำเลยที่ 3 เหมือนกัน (ฎีกาที่ 659-660/2513) ผู้ตายขับซีรด์จักรยานยนต์ไม่ชำนาญพอ ขับออกจากทางโทโดยประมาทพุ่งเข้าชนรถยนต์จำเลยที่ขับอยู่ในทางเอก ดังนี้ความเสียหายเกิดขึ้นจากความผิดของผู้ตายฝ่ายเดียว หาใช่เป็นผลโดยตรงที่เกิดจากการที่จำเลย (ฎีกาที่ 2961/2524) จำเลยใช้ใบสุทธิปลอมสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจำเลยสิ้นสุดลง และโจทก์ต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่แสดงว่าจำเลยมีเจตนาไม่สุจริตมาแต่ต้น จงใจกระทำผิดกฎหมายละเมิดต่อสิทธิของโจทก์ก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ (ฎีกาที่ 4174/2529) ผู้รับซื้อฝาก

ซึ่งรับโอนไปทั้งสิทธิและหน้าที่ของผู้ให้เช่าแผงเดิมด้วยจำเลยที่ 2 จึงไม่มีสิทธิบอกเลิกการเช่ากับโจทก์และโจทก์ยังมีสิทธิอยู่ในแผงของตนต่อไปเมื่อจำเลยให้คนงานล้อมรั้วปิดกั้นแผงทำให้ลูกค้าไม่เข้าซื้อสินค้าของโจทก์จึงเป็นการทำละเมิดต่อโจทก์ (ฎีกาที่ 3383/2530)

2.3.2 กรณีหากข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีเหตุหลายเหตุมาทำให้เกิดผลเช่นนั้นขึ้นให้พิจารณาว่าเหตุใดเป็นเหตุแรก และเหตุใดเป็นเหตุสุดแทรกหรือเหตุแทรกแซง หากภายหลังจากที่มีการกระทำอันเป็นเหตุแรกแล้ว มีเหตุอื่นใดมาสุดแทรกหรือแทรกแซง และเหตุนั้นมาทำให้เหตุแรกหมดความสำคัญลงไป ถือได้ว่าเหตุสุดแทรกมาตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของผู้ก่อเหตุแรกและผลสุดท้ายที่เกิดขึ้นนั้นแล้ว ผลสุดท้ายที่เกิดขึ้นจึงไม่สัมพันธ์กับการกระทำของผู้ก่อเหตุแรก ผู้ก่อเหตุแรกไม่ต้องรับผิดชอบในผลนั้น ต้องรับผิดชอบเพียงแค่ว่าผลที่เกิดขึ้นโดยตรงจากการกระทำของตนก่อนที่จะมีเหตุสุดแทรกหรือแทรกแซงเท่านั้น ทั้งนี้เพราะผลภายหลังจากที่มีเหตุสุดแทรกเป็นผลที่ไกลกว่าเหตุอันเกิดจากการกระทำของผู้ก่อเหตุแรก เหตุสุดแทรกหรือเหตุแทรกแซงจึงเป็นเรื่องสำคัญในการวินิจฉัยว่าผลที่เกิดขึ้นไกลกว่าเหตุหรือไม่

เหตุสุดแทรก หมายถึงเหตุที่เกิดขึ้นในระหว่างตั้งแต่มีการกระทำเกิดขึ้นไปจนถึงผลสุดท้ายที่เกิดขึ้น (สุมาลี วงษ์วิฑิต, 2548, น. 98) หรือเรียกว่า เหตุแทรกแซง ซึ่งหมายถึงเหตุที่เกิดขึ้นได้และส่งผลแห่งความรับผิดชอบในลักษณะต่าง ๆ กัน แต่ต้องเกิดขึ้นระหว่างการกระทำและผล (ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, 2555, น. 64) เช่น นายเอกเตชะนายโทล้มลง ฆูพิชเลื้อยมากัดนายโท และนายโทถึงแก่ความตาย เหตุแรกคือนายเอกเตชะนายโท ผลสุดท้ายที่เกิดขึ้น คือนายโทถึงแก่ความตาย เหตุสุดแทรกคือฆูพิชกัดนายโท หรือกรณีที่นายเอกไล่เตชะนายโท และนายโทวิ่งหนีจนล้มลง ขณะนั้นฝนตกหนักและบังเอิญฟ้าผ่าลงมาตรงที่นายโทล้มลงพอดี นายโทถึงแก่ความตาย การกระทำคือนายเอกไล่เตชะนายโท ผลสุดท้ายที่เกิดขึ้น คือนายโทตาย และเหตุสุดแทรกคือฟ้าผ่าซึ่งสาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุสุดแทรกขึ้นได้แก่

2.3.2.1 เกิดจากธรรมชาติ เช่น ฟ้าผ่า ลมพายุ แผ่นดินไหว เช่น นายเอกใช้ปืนไล่ยิงนายโทขณะที่ฝนตกหนัก นายโทวิ่งหนีและล้มลง ปรากฏว่าเกิดแผ่นดินยุบตรงบริเวณที่นายโทล้มลงทำให้นายโทถึงแก่ความตาย

2.3.2.2 เกิดจากสัตว์ เช่น สุนัขบ้ากัด ลิงขโมยสิ่งของ ฆูพิชกัด เช่น นายตรีใช้ปืนไล่ยิงนายจัตวา บังเอิญสุนัขจรจัดวิ่งผ่านมาพอดีขณะที่นายจัตวาวิ่งหนี สุนัขกัดนายจัตวา และนายจัตวาต้องตายด้วยโรคพิษสุนัขบ้า

2.3.2.3 เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ซึ่งอาจเป็นการกระทำของผู้กระทำละเมิด หรือการกระทำของบุคคลภายนอกก็ได้ เช่น นายเอกใช้ไม้ตีนายตรี นายตรีศีรษะแตก แต่นายตรีไม่รักษาแผล ในที่สุดโลหิตไหลไม่หยุดทำให้เสียเลือดมาก จนนายตรีถึงแก่ความตาย

1) เหตุสุดแทรกบางอย่างอาจเกิดขึ้นจากการสมัครใจของผู้เสียหายเอง กรณีที่ผู้เสียหายสมัครใจให้เกิดผลเสีย ผลที่เกิดขึ้นย่อมเป็นผลจากการกระทำของผู้เสียหายเอง ถือได้ว่าเหตุสุดแทรกมาทำให้เหตุแรกหมดความสำคัญลงแล้ว เช่น นายเอกขับรถชนนายโทขาหัก นายโทเสียใจมากจึงกระโดดน้ำตาย กรณีเช่นนี้ เหตุสุดแทรกเกิดขึ้นจากความสมัครใจของผู้เสียหายเอง ผลเสียหายที่เกิดขึ้นจึงเป็นผลอันเกิดจากการกระทำของผู้เสียหาย นายเอกจึงรับผิดชอบเพียงแต่ผลที่เกิดขึ้นก่อนที่จะมีเหตุสุดแทรกนั้นเท่านั้น แต่ถ้าหากข้อเท็จจริงเปลี่ยนเป็นว่า นายเอกขับรถชนนายโท ทำให้นายโทสติเฟื่องเพื่อน คลุ้มคลั่งจนถึงกับกระโดดจากตึกสูง ถึงแก่ความตาย คำตอบก็จะต้องเปลี่ยนไปด้วย เนื่องจากว่าเหตุสุดแทรกที่เกิดขึ้นนั้นมิได้เกิดจากความสมัครใจของนายโทโดยตรง แต่เป็นเหตุที่เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจกผลของการถูกนายเอกขับรถชน

2) กรณี ที่มีเหตุสุดแทรกเกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลภายนอก หากเหตุนี้เกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ก่อเหตุแรกอันเป็นเหตุให้บุคคลภายนอกมากระทำต่อจนเป็นผลสืบเนื่องกันถือว่าผลที่เกิดขึ้นภายหลังจากนั้น เป็นผลโดยตรงจากการกระทำของผู้ก่อเหตุแรก เช่น นายเอขับรถชนนายบี และนายบีกระเด็นตกลงจากรถ มีรถของนายซีวิ่งสวนมาตามปกติ แล้วเบรกไม่ทัน จึงทับนายบีถึงแก่ความตาย เช่นนี้ เห็นว่าการกระทำของนายเอเองเป็นเหตุให้บุคคลภายนอก (นายซี) มากระทำต่อจนเป็นผลสืบเนื่องกัน ช่องแห่งภัยหรือโอกาสที่จะเกิดภัยแก่นายบี ยังคงมีอยู่ ยังไม่ขาดตอนลงไปก่อนที่นายซีจะมากระทำต่อ ดังนั้น ผลที่เกิดขึ้นคือความตายของนายบีนั้น จึงเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของนายเอ หากข้อเท็จจริงพบว่าเมื่อจำเลยขับขีรถจักรยานยนต์เข้าชนรถสามล้อโดยประมาทแล้วผู้ตายซึ่งโดยสารมาในรถสามล้อก็ตกกระเด็นลงไปล้มนอนอยู่ที่ทางรรางพอดีกับรรรางแล่นมาถึงแล้วทับครูดไปในระยะ 1 วา รรางจึงสามารถหยุดนิ่งได้ทำให้ผู้ตายได้รับบาดเจ็บมากและถึงตายเพราะพิษบาดแผลนั้นโดยรรางมิได้แล่นมาเร็วผิดธรรมดา กรณีเช่นนี้ถือว่าความตายของผู้ตายเป็นผลโดยตรงจากความประมาทของจำเลย จำเลยย่อมมีความผิดฐานทำให้คนตายโดยประมาท (ฎีกาที่ 1011/2503)

2.3.2.4 เกิดจากพฤติกรรมภายนอกอื่น ๆ เช่น มีสิ่งของตกลงมาจากที่สูง ความร้อนสูงทำให้เกิดแรงระเบิด ไฟฟ้าลัดวงจร เป็นต้น เช่น นายเอกเตนะนายโท และนายโทล้มลง พาดสายไฟฟ้าซึ่งชำรุด และไฟฟ้าช็อตนายโทถึงแก่ความตาย

การวินิจฉัยความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกรณีเหตุสุดแทรกหรือเหตุแทรกแซงนั้นให้พิจารณาถึง “ช่องแห่งภัย” ด้วย ถ้าช่องแห่งภัยซึ่งผู้ก่อเหตุแรกได้กระทำไว้นั้นขาดตอนลงแล้ว แม้หากมีเหตุใดเกิดขึ้นภายหลังจากนั้น ผู้ก่อเหตุแรกไม่ต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เว้นแต่กรณีที่ผู้ก่อเหตุแรกอาจคาดหมายได้ว่าจะเกิดเหตุในภายหลังเช่นนั้นขึ้น คำว่า “ช่องแห่งภัย” หมายถึงช่องว่างแห่งภัยหรือโอกาสที่จะเกิดภัย หากภายหลังจากการก่อเหตุแรกไปจนถึงเวลาที่มีเหตุสุดแทรก เหตุการณ์กลับคืนสู่สภาวะปลอดภัยและโอกาสที่จะเกิดภัยไม่มีแล้ว ขาดตอนไปแล้ว ถือว่าช่องแห่งภัยขาดตอนแล้ว ดังนั้นผลสุดท้ายที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่มีเหตุสุดแทรกจึงเป็นผลที่ไกลกว่าเหตุจากการกระทำของผู้ก่อเหตุแรก (สุมาลี วงษ์วิฑิต, 2548, น. 99) เช่น นายเอกเตนะนายโท และนายโทล้มลงกระแทกพื้นศีรษะแตกจึงไปรักษาตัวที่โรงพยาบาล แพทย์รักษาแล้วอนุญาตให้กลับบ้านได้ ระหว่างเดินทางกลับบ้าน นายตรีขับรถด้วยความประมาทเลินเล่อชนนายโท ถึงแก่ความตาย เช่นนี้เห็นได้ว่าหลังจากที่นายเอกทำร้ายนายโทไปจนถึงนายโทถึงแก่ความตายนั้น ช่องแห่งภัยขาดตอนลงไปไม่มีโอกาสที่จะเกิดภัย คือความตายอันต่อเนื่องจากการทำร้ายนั้นแล้ว เมื่อแพทย์อนุญาตให้นายโทกลับบ้านได้ เพราะโอกาสที่จะเกิดภัยอันเป็นผลโดยตรงจากการถูกทำร้ายนั้นไม่มีแล้ว เหตุการณ์กลับคืนสู่สภาวะอันปกติปลอดภัยแล้ว ผลที่เกิดขึ้นในตอนท้ายที่สุด คือนายโทถึงแก่ความตายนั้นจึงเป็นผลที่ไกลกว่าเหตุซึ่งนายเอกยอมอ้างได้ หรือกรณีการที่ยางรถยนต์ถูกคนร้ายลักไป เกิดขึ้นเพราะความผิดของ ฉ. คนขับรถของจำเลยที่ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ชนรถบรรทุกยาง ซึ่งถ้าไม่ชนก็คงไม่ถูกคนร้ายลักในที่เกิดเหตุการสูญหายของยางรถยนต์ จึงเป็นผลโดยตรงจากการละเมิด จำเลยต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้โจทก์ในผลแห่งละเมิดของ ฉ. คนขับรถของจำเลยที่ชนรถบรรทุกยางรถยนต์ (ฎีกาที่ 1898/2518)

จึงสามารถสรุปได้ว่า เมื่อมีการกระทำของบุคคล ซึ่งกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อกระทำต่อผู้อื่นโดยผิดกฎหมาย ทำให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิของผู้อื่น และมีความสัมพันธ์กันระหว่างการกระทำและผลที่เกิดจากการกระทำ คือ ความเสียหายต้องเป็นผลมาจากการกระทำที่เป็นไปตามทฤษฎีเงื่อนไขและทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม โดยไม่มีเหตุสุดแทรกหรือเหตุแทรกแซงมาตัดความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผลที่ต้องไปไกลกว่าเหตุด้วย เมื่อพิจารณาได้แล้วว่าความเสียหาย

จากการกระทำดังกล่าวแล้ว ผู้กระทำละเมิดก็ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายนั้นเพื่อเยียวยาความเสียหายให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมของผู้เสียหายให้ได้มากที่สุดตามที่กฎหมายกำหนดว่าค่าสินไหมทดแทนใดบ้างที่ผู้ทำละเมิด (ลูกหนี้) ต้องรับผิดชอบใช้ให้กับผู้เสียหาย (เจ้าหนี้) ในมูลหนี้ละเมิดนั่นเอง

แนวคิดการกำหนดค่าสินไหมทดแทน

เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นแล้ว ผู้กระทำละเมิดต้องชดใช้เยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย ที่เรียกว่า ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด การจ่ายค่าสินไหมทดแทนหรือการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้หรืออย่างไรต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 438 ถึงมาตรา 448 ซึ่งค่าสินไหมทดแทนเป็นหนี้ที่ผู้ทำละเมิดต้องปฏิบัติตามชำระหนี้ตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายที่เกิดจากการทำละเมิดของผู้กระทำ ค่าสินไหมทดแทนจึงมีลักษณะทั่วไปตามมาตรา 438 และมีลักษณะของค่าสินไหมทดแทนตามความเสียหายที่เกิดขึ้น

1. ความหมายของค่าสินไหมทดแทน

ค่าสินไหมทดแทน หมายถึง การชดใช้ความเสียหายอันเกิดจากการกระทำละเมิดโดยการคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียหายไปหรือใช้ราคาทรัพย์สินรวมทั้งค่าเสียหายอย่างใด ๆ เพื่อให้ผู้เสียหายได้กลับคืนสู่ฐานะเดิมหรือใกล้เคียงกับฐานะเดิมเท่าที่จะสามารถทำได้ โดยค่าสินไหมทดแทนจะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ค่าสินไหมทดแทนแก่ชีวิต ร่างกาย ออมน้ำย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด

การกำหนดค่าสินไหมทดแทนจึงต้องสอดคล้องกับค่าเสียหายที่ได้รับและต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหายให้มากที่สุด แต่อย่างไรก็ตามค่าเสียหายจะมีการชดใช้แตกต่างกันแล้วแต่กรณี ตามลักษณะของค่าเสียหาย ดังนี้ (สุมาลี วงษ์วิฑิต, 2548, น. 232-233) ค่าเสียหายแบบค่าสินไหมทดแทน (Compensatory Damages) เป็นค่าเสียหายที่มุ่งหมายให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาความเสียหายที่ได้รับ และให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมให้ใกล้เคียงมากที่สุด วิธีการที่จะช่วยได้ก็คือให้ผู้ละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทน และค่าเสียหายตามความเสียหาย

(Substantive Damages) เป็นค่าเสียหายที่กำหนดขึ้นตามความเสียหายที่ได้รับจริง ๆ ซึ่งอาจเปรียบเทียบความเสียหายแบบนี้ได้กับมาตรา 440 เรื่องการชดใช้ราคาทรัพย์สินที่เสื่อมราคาลงอันเนื่องมาจากการกระทำละเมิดสอดคล้องกับแนวคิดของกฎหมายละเมิด นอกจากนี้ยังมีค่าเสียหายแบบเป็นโทษ (Punitive Damages) เพราะถือว่าการกระทำละเมิดเป็นความผิดสมควรได้รับการลงโทษให้เช็ดถู และยังคงต้องมีหน้าที่ในการชดใช้ค่าเสียหายให้ผู้เสียหายด้วย ซึ่งมีผลให้ค่าเสียหายในลักษณะเช่นนี้สูงกว่าความเสียหายที่แท้จริง และฝ่ายโจทก์ก็ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงจำนวนของความเสียหายที่ตนได้รับเพราะศาลจะเป็นผู้กำหนดเอง ค่าเสียหายแบบนี้เห็นได้ว่าขัดกับหลักทั่วไปของกฎหมายละเมิดที่มุ่งเพียงเยียวยาความเสียหายเท่านั้นมิใช่มุ่งลงโทษผู้กระทำละเมิด เช่น มาตรา 438 ซึ่งให้อำนาจศาลในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามความร้ายแรงแห่งละเมิด อันมีลักษณะเป็นการยอมให้ศาลใช้อำนาจในการลงโทษผู้กระทำละเมิดได้ คล้ายกับค่าเสียหายแบบเป็นการซ้ำเติม (Aggravated Damages) จะเป็นการกำหนดค่าเสียหายที่ทำให้ผู้เสียหายได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายเพิ่มขึ้นจากความเป็นจริง ทั้งนี้เนื่องจากศาลเห็นว่าการกระทำผิดนั้น ๆ มีลักษณะที่รุนแรงหรือมีการกระทำหลายกรรมซ้อนหรือต่อเนื่องกัน จึงควรต้องชดใช้ค่าเสียหายให้มากขึ้นตามความร้ายแรงของละเมิดนั้น ๆ แต่ก็มีค่าเสียหายบางอย่างที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้เสียหายเท่าที่ควร เช่น ค่าเสียหายแบบปลอมขวัญ (Nominal Damages) เป็นการกำหนดค่าเสียหายเพียงในนามเท่านั้น เพราะค่าเสียหายนี้จะมีจำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้นและใช้เฉพาะคดีที่พิสูจน์ในทางศาลไม่ชัดว่าโจทก์ได้รับความเสียหาย แต่การกระทำของจำเลยนั้นโดยพฤติการณ์แล้วเห็นว่าจะต้องรับผิด ศาลก็จะมีกำหนดค่าเสียหายเช่นนี้ให้เป็นการปลอมขวัญให้กำลังใจแก่โจทก์ อีกลักษณะคือค่าเสียหายแบบสมน้ำหน้าโจทก์ (Contemptuous Damages) เป็นค่าเสียหายที่กำหนดเพียงเล็กน้อยเช่นกัน แต่หากในคดีนั้นโจทก์สามารถสืบพิสูจน์แสดงความเสียหายให้ศาลเห็นได้ แต่ถ้าศาลเห็นว่าพฤติกรรมบางอย่างของโจทก์นั้นน่าจะเป็นการสมควรที่โจทก์จะต้องรับผลของความเสียหายนั้นด้วย การกำหนดค่าเสียหายเช่นนี้มีใช้การลดปริมาณความเสียหาย (Mitigation of Damages) กรณีนี้จึงเทียบเคียงได้กับมาตรา 442 ประกอบมาตรา 223 วรรคหนึ่ง เพราะผู้เสียหายมีส่วนผิดอยู่ด้วยในผลของความเสียหายนั้นในการกำหนดค่าเสียหายจะต้องพิจารณาว่าฝ่ายใดเป็นฝ่ายก่อให้เกิดความเสียหายยิ่งหย่อนกว่ากันเพียงใดด้วย

นอกจากนี้นักกฎหมายยังแยกประเภทของค่าความเสียหายออกตามความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยแบ่งเป็นค่าความเสียหายที่แท้จริง (Actual Damages or Special Damages) และค่า

ความเสียหายตามทางสันนิษฐานทั่วไป (General Damages) ซึ่งค่าเสียหายที่แท้จริง เป็นค่าเสียหายซึ่งมีสาเหตุมาจากความเสียหายต่อสิทธิในทรัพย์สินหรือความเสียหายเชิงวัตถุ (Material Damages) ซึ่งค่าเสียหายนี้จะสามารถกำหนดได้เป็นจำนวนเงินเท่าใด เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าปลงศพ ค่าขาดรายได้ เป็นต้น ส่วนค่าเสียหายตามทางสันนิษฐานทั่วไป เป็นค่าเสียหายที่ต้องการสันนิษฐานขึ้นว่าควรจะเป็นจำนวนเท่าใด เพราะผู้เสียหายไม่สามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นได้ชัด เนื่องจากว่าเป็นความเสียหายต่อสิทธินอกทรัพย์สินหรือเรียกว่าเป็นความเสียหายทางศีลธรรม (Moral Damages) หรือความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน (Non-Pecuniary loss) (สุมาลี วงษ์วิฑิต, 2548, น. 234)

2. ลักษณะของค่าสินไหมทดแทน

การทำละเมิดย่อมก่อให้เกิดความเสียหาย ผู้เสียหายต้องได้รับการเยียวยาความเสียหายจากผู้ที่ต้องรับผิดชอบ เพื่อให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมให้ได้มากที่สุด หากทำไม่ได้แล้วจึงจะชดใช้ค่าเสียหายเพื่อการนั้น (ภัทรศักดิ์ วรรณแสง, 2562, น. 177) ซึ่งผู้ที่ได้รับความเสียหายจะได้รับค่าสินไหมทดแทนนั้น ถ้าตกลงกันไม่ได้ก็ต้องดำเนินการฟ้องร้องทางศาล ซึ่งศาลจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนโดยจะวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งการละเมิดตามมาตรา 438 โดยปกติค่าสินไหมทดแทน ได้แก่ การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะการละเมิดหรือใช้ราคาทรัพย์สิน รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อกำขึ้นนั้น โดยจะต้องเป็นค่าสินไหมทดแทนตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น เช่น ค่าปลงศพ ค่ารักษาพยาบาล ค่าขาดแรงงาน ค่าขาดไร้อุปการะ เป็นต้นเช่น นายเอกลักเอารถยนต์ให้เช่าราคา 600,000 บาท ของนายโทไป ซึ่งรถยนต์คันดังกล่าว หากนายโทได้นำออกให้เช่าจะได้ วันละ 2,000 บาท ดังนั้นค่าสินไหมทดแทนในกรณีนี้ คือ นายเอกต้องคืนรถยนต์คันดังกล่าวให้นายโท ถ้าไม่สามารถที่จะคืนรถยนต์คันดังกล่าวได้ นายเอกจะต้องใช้ราคาค่ารถยนต์ จำนวน 600,000 บาทให้แก่ นายโท และนายโทยังมีสิทธิเรียกค่าเสียหายจากการขาดรายได้ที่ให้รถออกเช่า วันละ 2,000 บาท ตั้งแต่วันที่ทำการละเมิดจนถึงวันฟ้องพร้อมทั้งดอกเบี้ยตั้งแต่วันละเมิดจนถึงวันชำระหนี้ได้ด้วย

ค่าเสียหายในแต่ละประเภทก็จะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้เฉพาะเรื่องที่ถูกกฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น อาจแบ่งได้เป็น 6 ประเภท ดังนี้

- (1) ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ทรัพย์สิน

- (2) ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ชีวิต
- (3) ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ร่างกายและอนามัย
- (4) ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่เสรีภาพ
- (5) ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ชื่อเสียง
- (6) ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่สิทธิอื่น ๆ

ตามมาตรา 438 บัญญัติว่า

“ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้นให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด

อนึ่งค่าสินไหมทดแทนนั้นได้แก่การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อกำขึ้นนั้นด้วย”

หลักทั่วไปของการชดเชยค่าสินไหมทดแทนเป็นไปตามมาตรา 438 ซึ่งบทบัญญัติแห่งมาตรานี้ให้อำนาจศาลอย่างกว้างขวางในการกำหนดค่าสินไหมทดแทน โดยให้วินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ดังนั้นเมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่าจำเลยกระทำละเมิดต่อโจทก์ แม้ว่าโจทก์จะนำสืบถึงเรื่องค่าเสียหายไม่ได้แน่นอน ศาลก็มีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้ได้ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดคำว่า “ค่าสินไหมทดแทน” นั้น มีความหมายแตกต่างจากคำว่า “ค่าเสียหาย” เพราะมาตรา 438 วรรคสองใช้คำว่า “ค่าสินไหมทดแทน ได้แก่ ...รวมทั้งค่าเสียหาย...” ดังนั้นค่าสินไหมทดแทนจึงมีความหมายกว้างกว่าค่าเสียหาย โดยเฉพาะในมาตรา 438 ก็เป็นเพียงตัวอย่างของค่าสินไหมทดแทนเท่านั้น ศาลอาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเป็นอย่างอื่นอีกก็ได้ เช่น สั่งระงับความเสียหายให้ขับไล่ผู้บุกรุก (ฎีกาที่ 74/2495) ให้เพิกถอนการโอนทรัพย์สิน ให้ถอนชื่อบริษัทที่เลียนชื่อบริษัทโจทก์ (ฎีกาที่ 64/2501) ให้เปิดทางให้จำเลยใช้ตามปกติ (ฎีกาที่ 1312/2480)

คำว่า “สถานใด” ตามมาตรา 438 วรรคแรกมีความหมายว่าโดยวิธีการอย่างไร เช่น จะให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนโดยการคืนทรัพย์สิน หรือให้ใช้ราคาทรัพย์สิน หรือเรียกค่าเสียหายก็ได้ โดยศาลจะใช้ดุลพินิจกำหนดให้จำเลยใช้ค่าสินไหมทดแทนสถานใดจึงจะเหมาะสม เช่น กรณีที่ทำละเมิดโดยรู้ไม่ไปจากโรงเรือนของผู้อื่นเจ้าของฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนอย่างเดียวโดยไม่ขอให้คืนไม้ก็ได้ และศาลก็พิพากษาให้ผู้ละเมิดใช้ค่าสินไหมทดแทนโดยไม่ต้องให้ผู้ละเมิดมีโอกาสขึ้นไม้ก็ได้

ได้ (ฎีกาที่ 691/2490) จำเลยใช้ค่าเสียหายที่ทำให้รถยนต์ของโจทก์เสียหายโดยหักค่าซากรถออกจากความเสียหายทั้งหมด โจทก์ไม่ต้องคืนซากรถแก่จำเลย (ฎีกาที่ 1913/2520) ความเสียหายต่อเกียรติคุณและชื่อเสียง จำเลยโฆษณาทางหนังสือพิมพ์โดยไม่เป็นความจริง ทำให้โจทก์เสียหายแก่ชื่อเสียงเช่นนี้มีเหตุสมควรจัดการให้ชื่อเสียงของโจทก์กลับคืนดีด้วยการโฆษณาในหนังสือพิมพ์โดยให้จำเลยเสียค่าใช้จ่าย (ฎีกาที่ 126/2517) บางกรณีศาลพิเคราะห์พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดแล้วอาจเห็นสมควรกำหนดค่าเสียหายที่สูงเป็นพิเศษขึ้นอีกได้ (ภัทรศักดิ์ วรณแสง, 2562, น. 178-179) เช่น จำเลยขับรถทับขาโจทก์เป็นเหตุให้แพทย์ต้องทำการผ่าตัดขาข้างซ้ายตั้งแต่ใต้เข่าออกและใส่ขาเทียมให้โจทก์ แม้โจทก์จะไม่มีใบเสร็จรับเงินมาแสดงว่าได้เสียค่ารักษาพยาบาลไปจำนวนเท่าใด แม้โจทก์จะไม่ได้เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ศาลกำหนดค่าเสียหายให้ได้ (ฎีกาที่ 1418/2534) การที่จำเลยเข้าครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทเป็นการกระทำที่ไม่มีสิทธิตามกฎหมาย ถือได้ว่าเป็นการกระทำละเมิดต่อโจทก์จำเลยจะต้องชดใช้ค่าเสียหายอันเป็นค่าขาดประโยชน์จากการใช้ที่ดินพิพาทแก่โจทก์ (ฎีกาที่ 10738/2555) หรือในกรณีคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา เช่น ในการพิจารณาคดีส่วนแพ่ง ศาลต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญา แต่ในกรณีนี้ข้อเท็จจริงที่ฟังในคดีอาญาคงมีแต่เพียงว่า ทั้งผู้ตายและจำเลยที่ 1 ต่างกระทำโดยประมาท แต่ผู้ใดประมาทมากกว่ากันไม่ปรากฏ ดังนั้นในการดำเนินคดีแพ่งทั้งโจทก์และจำเลยที่ 1 ย่อมสามารถนำสืบให้เห็นได้ว่าใครประมาทมากกว่ากัน และควรได้รับชดใช้ค่าเสียหายจากอีกฝ่ายหนึ่งหรือไม่ เพียงใด (ฎีกาที่ 13675/2557)

การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดตามมาตรา 438 เป็นดุลพินิจของศาล แต่ถึงแม้กฎหมายจะให้อำนาจในการใช้ดุลพินิจก็ตาม ศาลต้องใช้ดุลพินิจในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้ (ฎีกาที่ 317/2476) ดังนั้นในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนศาลจึงต้องพิเคราะห์พฤติการณ์แห่งละเมิด และความร้ายแรงแห่งละเมิดด้วย

คำว่า “พฤติการณ์แห่งละเมิด” หมายถึงสิ่งแวดล้อมสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ฐานะส่วนตัว ฐานะทางสังคม ฐานะทางการเงิน เป็นต้น ศาลจะนำพฤติการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ มาค่านึงเพื่อประกอบการวินิจฉัยว่าจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนมากน้อยเพียงใด ส่วนความร้ายแรงแห่งละเมิดก็เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการที่ศาลจะพิเคราะห์ว่าจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนอย่างไร “ความร้ายแรงแห่งละเมิด” หมายความว่า การจะกระทำละเมิดที่เกิดขึ้นร้ายแรงมากหรือร้ายแรงน้อย การกระทำของจำเลยกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ เพราะการกระทำละเมิดมี 2 กรณี คือ

จงใจกับประมาทเลินเล่อ ถ้าเป็นการกระทำโดยจงใจศาลก็มักจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนมากกว่า (สุมาลี วงษ์วิฑิต, 2548, น. 237)

อย่างไรก็ตามการที่ศาลจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้ นั้น ศาลจะต้องพิจารณาว่า ค่าเสียหายที่ผู้เสียหายเรียกร้องมานั้นเป็นค่าเสียหายอันเป็นผลโดยตรงจากการกระทำละเมิดหรือไม่ เพราะในบางกรณีเมื่อมีการกระทำละเมิดเกิดขึ้น อาจมีความเสียหายเกิดขึ้นหลายอย่าง บางอย่างอาจเป็นความเสียหายซึ่งเกิดขึ้นโดยตรงจากการทำละเมิดและศาลบังคับใช้ให้ แต่บางอย่างอาจจะเป็นความเสียหายที่ไกลกว่าเหตุ ศาลก็จะไม่บังคับใช้ เช่น การที่จำเลยนำเครื่องหมายการค้าของโจทก์ไปเลียนแบบใช้ให้ปรากฏที่สินค้าของจำเลย รวมทั้งเอารูปรอยประดิษฐ์แบบเดียวกับสินค้าของโจทก์ไปพิมพ์ไว้ที่ซองบรรจุสินค้าของจำเลยทำให้ประชาชนหลงเข้าใจผิดว่าสินค้าของจำเลยเป็นสินค้าของโจทก์ ซึ่งสินค้าของจำเลยมีคุณภาพต่ำย่อมทำให้ลูกค้าของโจทก์ขาดความเชื่อถือไม่นิยมสินค้าของโจทก์เป็นการทำลายชื่อเสียงทางการค้าของโจทก์ทำให้สินค้าของโจทก์จำหน่ายได้ลดน้อยลง การที่โจทก์ประกาศหนังสือพิมพ์เป็นการกระทำเพื่อให้ประชาชนไม่เข้าใจผิดต่อไปและเป็นการระงับความเสียหายแก่ทางทำมาหาได้ในทางการค้าของโจทก์อันเกิดจากการกระทำของจำเลยโดยตรง โจทก์ย่อมมีสิทธิเรียกค่าประกาศหนังสือพิมพ์เป็นส่วนหนึ่งของค่าเสียหายได้ส่วนค่าจ้างนักสืบทำการสืบหาตัวผู้กระทำผิดเป็นค่าเสียหายที่ไกลกว่าเหตุซึ่งไม่สมควรแก่พฤติการณ์ตามมาตรา 438 โจทก์ไม่มีสิทธิเรียกได้ (ฎีกาที่ 2680/2528) แม้ว่าจำเลยกระทำละเมิดต่อโจทก์เป็นเหตุให้โจทก์ต้องขาดประโยชน์จากการใช้รถระหว่างซ่อมแม้รถยนต์ของโจทก์จะเป็นรถยนต์บรรทุกส่วนบุคคล ซึ่งต้องห้ามตามกฎหมายมิให้ใช้รับจ้างบรรทุกสินค้าของผู้อื่นก็ไม่ทำให้จำเลยพ้นจากความรับผิดที่จะต้องชดเชยค่าเสียหายในส่วนนี้ เพราะการที่โจทก์นำรถยนต์ไปรับจ้างโดยผิดกฎหมายหรือไม่ เป็นคนละเรื่องกับการกระทำละเมิด (ฎีกาที่ 3184/2529) แต่ถ้าสามารถนำสืบพิสูจน์ได้ว่า การที่จำเลยทั้งสองขุดคูในทางภาวะจำยอมทำให้รถยนต์สองแถวไม่สามารถแล่นออกมาได้ต้องจอดทิ้งไว้ในที่ของโจทก์ทำให้เสียหายและขาดรายได้ผลิตผลทางการเกษตรที่โจทก์ทำได้ไม่สามารถนำออกมาขายได้ ค่าขาดรายได้ตามปกติรถยนต์สองแถวใช้รับจ้างส่งคนโดยสารและบรรทุกผลิตผลทางการเกษตร มีรายได้เฉลี่ย 1,000 บาท แต่โจทก์ขอคิดเพียงวันละ 500 บาท ดังนี้ พอเข้าใจแล้วว่า โจทก์ใช้รถยนต์คันดังกล่าวใช้ประโยชน์หารายได้ การกระทำละเมิดของจำเลยทั้งสองทำให้โจทก์ขาดรายได้ โจทก์มีสิทธิเรียกค่าขาดรายได้จากการใช้รถ (ฎีกาที่ 368/2530)

3. ประเภทของค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่เกิดจากมูลละเมิด

ค่าเสียหายในแต่ละประเภทก็จะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้เฉพาะเรื่องที่ถูกกฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น มี 6 ประเภท ดังนี้ ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ทรัพย์สิน ชีวิต ร่างกาย และอนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียงและสิทธิอื่น ๆ

3.1 ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ทรัพย์สิน

เมื่อมีการทำละเมิดจนก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินแล้วก็ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยวิธีการให้คืนทรัพย์สินหรือใช้ราคาแทนการคืนทรัพย์สิน รวมทั้งให้รับผิดชอบในค่าเสียหายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากการทำละเมิด โดยหลักทั่วไปของการเรียกค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายแก่ทรัพย์สินนั้น พบว่าตามมาตรา 438 วรรคสองเป็นบทหลักที่นำมาใช้ปรับในกรณีที่มีการเรียกค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายแก่ทรัพย์สิน ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ต้องคืนทรัพย์สินหรือใช้ราคาแทนการคืนทรัพย์สิน รวมทั้งยังต้องรับผิดชอบในค่าเสียหาย ค่าขาดประโยชน์จากการที่ไม่ได้ใช้สอยทรัพย์สินระหว่างถูกกระทำละเมิดด้วย ทรัพย์สินบางชนิดอาจมีการเสื่อมราคา ก็อาจเรียกค่าเสื่อมราคาโดยถือเป็นค่าเสียหายได้ด้วย เช่น ค่าเสื่อมราคาของรถจักรยานยนต์และค่าเช่ารถซึ่งจักรยานยนต์ต้องเช่ามาใช้ระหว่างซ่อมรถถือได้ว่าเป็นความเสียหายของจักรยานยนต์จากอุบัติเหตุ (ฎีกาที่ 1874/2526) ค่าซ่อมแซมรถยนต์และค่าขาดรายได้ในระหว่างซ่อมแซม แต่ไม่มีสิทธิเรียกให้จำเลยชดใช้ค่าเช่ารถยนต์โดยสารในระหว่างการซ่อมแซมแก่จักรยานยนต์ (ฎีกาที่ 2685/2534)

จะเห็นได้ว่ามาตรา 438 วรรคสองเป็นบทกำหนดให้การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในกรณีมีความเสียหายต่อทรัพย์สินว่ามีอยู่อย่างไร ส่วนมาตราอื่นที่เกี่ยวข้องกับกรณีที่มีความเสียหายต่อทรัพย์สินจะเป็นบทบัญญัติเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับมาตรา 438 วรรคสอง มิใช่เป็นบทกำหนดว่าค่าสินไหมทดแทนจะชดใช้ให้แก่ไหนเพียงใด หลักสำคัญในการพิจารณามีดังต่อไปนี้

ประการแรก คือ การต้องคืนทรัพย์สินตามมาตรา 439 กำหนดให้ความรับผิดชอบในการคืนทรัพย์สินยังคงมีอยู่ไม่ว่าจะมีเหตุใดที่ทำให้การคืนทรัพย์สินเป็นไปไม่ได้ เช่น การเกิดอุบัติเหตุ หรือมีเหตุอันเป็นพ้นวิสัย

ประการที่สอง คือ การกำหนดให้ต้องใช้ราคาแทนการคืนทรัพย์สิน ในกรณีที่มีการกำหนดราคาทรัพย์สินแทนการคืนทรัพย์สินที่เสียหายไปแล้วนั้น ผู้เสียหายย่อมมีสิทธิที่จะเรียกดอกเบี้ย

จากราคาทรัพย์สินซึ่งผู้ต้องรับผิดจะต้องชดใช้ได้ด้วย ทั้งนี้โดยให้คิดตั้งแต่เวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการประมาณราคาตามมาตรา 440

ประการที่สาม คือ กรณีมาตรา 441 เป็นบทบัญญัติพิเศษซึ่งทำให้หนี้ระงับแม้ว่าผู้เสียหายยังไม่ได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแต่อย่างใด ผู้ต้องรับผิดเพื่อละเมิดก็สามารถยกเหตุขึ้นอ้างให้ตนหลุดพ้นจากการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ ด้วยการอ้างว่าได้มีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไปแล้วให้แก่ผู้ครองทรัพย์สินในขณะนั้นแล้ว

ทั้งนี้หากมีการเรียกค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายแก่ทรัพย์สินกรณีอื่น จะมีประเด็นที่ต้องพิจารณา ดังต่อไปนี้

3.1.1 กรณีที่ทรัพย์สินที่เสียหายไม่อาจคืนได้เพราะอุบัติเหตุหรือเหตุสุดวิสัย ตามมาตรา 439 บัญญัติว่า

“บุคคลผู้จำต้องคืนทรัพย์สินอันผู้อื่นต้องเสียไปเพราะละเมิดแห่งตนนั้น ยังต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนถึงการทำลายทรัพย์สินนั้นโดยอุบัติเหตุ หรือการคืนทรัพย์สินตกเป็นพันวิสัยเพราะเหตุอย่างอื่นโดยอุบัติเหตุหรือทรัพย์สินนั้นเสื่อมเสียลงโดยอุบัติเหตุด้วย เว้นแต่เมื่อการที่ทรัพย์สินนั้นทำลาย หรือตกเป็นพันวิสัยจะคืน หรือเสื่อมเสียนั้นถึงแม้ว่าจะได้มีการทำละเมิด ก็คงจะต้องตกไปเป็นอย่งนั้นอยู่เอง”

มาตรานี้ได้กล่าวถึงหน้าที่ในการคืนทรัพย์สินอันเป็นหน้าที่ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 438 หน้าที่ในการคืนทรัพย์สินเป็นกรณีแรกที่ทำให้ผู้ทำละเมิดจะต้องกระทำในกรณีที่มีการเอาทรัพย์สินไปโดยละเมิด แต่ถ้าทรัพย์สินนั้นคืนไม่ได้ เพราะเหตุใดก็ต้องใช้ราคาทรัพย์สินนั้น มาตรา 439 บังคับให้ผู้ละเมิดต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแม้กระทั่งทรัพย์สินนั้นจะทำลายลงโดยอุบัติเหตุ หรือการคืนทรัพย์สินตกเป็นพันวิสัยไปแล้ว ซึ่งจะเป็นไปตามบทบัญญัติทั่วไปเรื่องหนี้ เนื่องจากหนี้ในมูลละเมิดนั้นลูกหนี้ได้ชื่อว่าผิดนัดมาแต่เวลาที่ทำละเมิด (มาตรา 206) และผลของการผิดนัดนั้นลูกหนี้ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายที่เกิดขึ้นในระหว่างเวลาที่ตนผิดนัด แม้ว่าการชำระหนี้จะกลายเป็นพันวิสัยก็ตาม (มาตรา 217) ดังนั้นเมื่อมีการละเมิดเป็นเหตุให้ต้องมีการคืนทรัพย์สิน ผู้ละเมิดจึงต้องรับผิดในผลละเมิดนั้น แม้ถึงว่าการคืนทรัพย์สินนั้นทำไม่ได้เพราะไม่มีทรัพย์สินจะคืนเนื่องจากอุบัติเหตุหรือเป็นเรื่องพันวิสัย เช่น ไม้เป็นของกลางอยู่ที่สถานีตำรวจถูกไฟไหม้หมด จำเลยทำละเมิดตั้งแต่วันลักไม้ เมื่อจำเลยพิสูจน์ไม่ได้ว่าแม้จะไม่ละเมิดก็ยังไม่เสียหายอยู่คนเดียว จำเลยต้องรับผิด (ฎีกาที่ 1090/2518)

แม้ว่าจะมิได้มีการกระทำละเมิด ทรัพย์นั้นก็คงจะต้องถูกทำลายหรือเสียหายอยู่ดี เช่น นายแดงไปลักไก่มา 1 ตัว ต่อมาไก่ตัวนั้นตาย เพราะเกิดโรคไข้หวัดนกกระบาด เพราะฉะนั้นหากนายแดงพิสูจน์ได้ว่า แม้นตนไม่ได้ลักมาไก่ตัวนั้นก็ต้องตายและไก่ตัวอื่นที่อยู่ในหมู่บ้านก็ตายหมด เช่นนี้เป็น การพิสูจน์ว่าแม้จะมีได้กระทำละเมิดความเสียหายนั้นก็ยังคงต้องเกิดขึ้นอยู่ดี จะเห็นได้ว่า มาตรา 439 บัญญัติเพียงว่า “...จำเลยต้องคืนทรัพย์ ถึงแม้ว่า...เว้นแต่...” เพราะฉะนั้นหากมีกรณีที่เกิดเหตุการณเกิดขึ้นอันสามารถอ้างได้เข้าข้อยกเว้น คือเมื่อสามารถพิสูจน์ได้ว่าถึงอย่างไรทรัพย์นั้นก็ ต้องสูญหายหรือเสื่อมเสียไป ความรับผิดในเรื่องการคืนทรัพย์ก็หมดไป ซึ่งรวมทั้งการชดใช้ราคา ทรัพย์แทนการคืนทรัพย์ด้วย แต่ความรับผิดในเรื่องของค่าเสียหายและค่าขาดประโยชน์ยังคงมีอยู่ (สุมาลี วงษ์วิทิต, 2548, น. 234)

เมื่อมีการละเมิดเอาทรัพย์สินไปและทรัพย์สินนั้นสูญหายไปในขณะที่ทรัพย์สินนั้นไม่ได้อยู่ในความครอบครองของผู้ละเมิด ผู้ทำละเมิดจะยังต้องรับผิดชอบอยู่หรือไม่ กรณีเช่นนี้ ผู้กระทำก็ยังคงต้องรับผิดชอบ ดังคำพิพากษาศาลฎีกาที่ตัดสินไว้ว่า จำเลยใช้ให้คนมาลักไม้ของโจทก์ไป ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยแล้ว ไม้ของกลางอยู่ที่สถานีตำรวจถูกไฟไหม้หมด จำเลยทำละเมิดตั้งแต่วันลักไม้ไป เมื่อจำเลยพิสูจน์ไม่ได้ว่าแม้จะไม่ละเมิดก็ยังเสียหายอยู่นั้นเอง จำเลยต้องรับผิด (ฎีกาที่ 1090/2518)

ส่วนในการคิดดอกเบี้ยในราคาทรัพย์สินนั้นมีบัญญัติไว้ในมาตรา 440 บัญญัติรับรองไว้เป็นกรณีที่ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนที่เอาทรัพย์ของเขาไปและคืนตัวทรัพย์ไม่ได้หรือทำให้ทรัพย์เขาเสียหาย กรณีนี้เป็นที่แน่นอนว่าค่าสินไหมทดแทนต้องเป็นค่าเสียหายจึงถือว่าเป็นหนี้เงินที่ผู้เสียหายจะได้รับดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปีตามมาตรา 224 (ภักทรศักดิ์ วรรณแสง, 2562, น. 185)

มาตรา 440 บัญญัติว่า

“ในกรณีที่ต้องใช้ราคาทรัพย์อันได้เอาของเขาไปก็ดี ในกรณีที่ต้องใช้ราคา ทรัพย์อันลดน้อยลงเพราะบุบสลายก็ดี ฝ่ายผู้ต้องเสียหายจะเรียกดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่จะต้อง ใช้ คิดตั้งแต่เวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการประมาณราคานั้นก็ได้”

จากมาตรา 440 หมายความว่า ฝ่ายผู้ต้องเสียหายจะเรียกดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่จะต้อง ใช้ โดยสามารถคิดตั้งแต่เวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการประมาณราคานั้นก็ได้ คิดดอกเบี้ยได้ ในกรณีที่ต้องใช้ราคาทรัพย์อันได้เอาของเขาไปหรือต้องใช้ราคาทรัพย์อันลดน้อยลงเพราะบุบสลาย

3.1.2 กรณีที่มีการใช้ราคาทรัพย์สิน นอกจากกฎหมายจะให้สิทธิแก่ผู้เสียหายในการเรียกเงินตามราคาทรัพย์สินแล้ว กฎหมายให้อำนาจแก่ผู้เสียหายในการเรียกดอกเบี้ยได้จากจำนวนเงินที่จะต้องชำระราคาทรัพย์สิน จะเห็นได้ว่ากฎหมายใช้คำว่า “ต้องชำระราคาทรัพย์สิน” ซึ่งทำให้ทราบได้ว่า มาตรา 440 มีความหมายว่าให้ใช้ในกรณีที่เป็นเรื่องละเมิดต่อทรัพย์สินโดยการเอาทรัพย์สินไปหรือทำให้ทรัพย์สินเสียหาย จึงไม่มีทรัพย์สินนั้นคืนจึงต้องชำระราคาทรัพย์สิน กรณีเป็นหนี้เงินกฎหมายยินยอมให้เรียกดอกเบี้ยในระหว่างที่ผิดนัดได้ตามมาตรา 206 และมาตรา 224 การชำระราคาทรัพย์สินก็ถือว่าเป็นหนี้เงิน แต่เนื่องจากว่าบ่อเกิดแห่งหนี้แต่เดิมเป็นเรื่องละเมิดมิใช่หนี้ซึ่งเกิดขึ้นจากการทำนิติกรรมสัญญา ดังนั้นหากเป็นหนี้ที่ต้องคืนทรัพย์สินที่ได้เอาของเขาไปหรือทำให้บุบสลาย จึงไม่ใช่กรณีตามมาตรา 224 ด้วยเหตุดังกล่าวมาตรา 440 บัญญัติขึ้นมารับกับมาตรา 225 ซึ่งเป็นเรื่องให้คิดดอกเบี้ยในจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อราคาวัตถุอันเสื่อมเสียหรือไม่อาจส่งมอบได้ไม่ว่าเหตุใดในระหว่างผิดนัด โดยให้คิดดอกเบี้ยตั้งแต่เวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการประมาณราคานั้นได้ ซึ่งหมายถึงวันที่ทรัพย์สินถูกทำลายหรือบุบสลายไม่ใช่วันที่เอาทรัพย์สินไปโดยละเมิดเพราะในวันทำละเมิดตัวทรัพย์สินยังคงมีอยู่ (ศักดิ์ สนองชาติ, 2527, น. 110)

3.1.3 การอ้างความหลุดพ้นเพราะการได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ครองทรัพย์สิน มีบัญญัติไว้ในมาตรา 441 ที่บัญญัติว่า

“ถ้าบุคคลจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ เพราะเอาสังหาริมทรัพย์ของเขาไปก็ดี หรือเพราะทำของเขาให้บุบสลายก็ดี เมื่อใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลซึ่งเป็นผู้ครองทรัพย์สินนั้นอยู่ในขณะที่เอาไป หรือขณะที่ทำให้บุบสลายนั้นแล้ว ท่านว่าเป็นอันหลุดพ้นไปเพราะการที่ได้ใช้ให้เช่นนั้น แม้กระทั่งบุคคลภายนอกจะเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือมีสิทธิอย่างอื่นเหนือทรัพย์สินนั้น เว้นแต่สิทธิของบุคคลภายนอกเช่นนั้นจะเป็นที่รู้อยู่แก่ตน หรือมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของตน”

เมื่อมีการชำระหนี้ไปแล้วหรือชำระค่าสินไหมทดแทนไปแล้ว จำเลยผู้กระทำละเมิดจะหลุดพ้นหรือไม่เพียงใด ก็ต้องพิจารณาตามหลักเกณฑ์ของมาตรา 441 นี้ โดยมีเหตุสืบเนื่องมาจากกรณีที่จะต้องมีการคืนทรัพย์สินหรือมีการชดเชยราคาทรัพย์สินนั้น ปัญหาอาจเกิดขึ้นได้เนื่องจากหนี้ละเมิดไม่เหมือนหนี้ตามสัญญา ซึ่งหนี้ตามสัญญาใครเป็นคู่สัญญาย่อมทราบได้ ถ้าจะชำระหนี้ตามหลักทั่วไปก็ต้องชำระกับคู่สัญญา ถ้าไม่ชำระกับคู่สัญญาก็ต้องชำระกับผู้ที่ได้รับ

มอบหมายเช่นตัวแทน แต่ถ้าไปชำระกับผู้อื่นที่ไม่ใช่คู่สัญญา ก็ไม่หลุดพ้นจากการชำระหนี้ แต่หนี้ซึ่งเกิดจากมูลละเมิดนั้นในบางกรณีอาจจะไม่ทราบว่าผู้รับชำระหนี้ที่ถูกต้องคือใคร หรือใครเป็นผู้มีสิทธิอันแท้จริงในทรัพย์นั้น ดังนั้นหากมีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนทันทีที่เกิดละเมิดขึ้น แต่ผู้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนมิใช่เจ้าของทรัพย์อันแท้จริง จะทำให้ผู้ละเมิดอ้างความหลุดพ้นจากการชำระหนี้ได้หรือไม่ ซึ่งบทบัญญัติของมาตรา 441 จึงรองรับประเด็นดังกล่าวนี้

หลักของมาตรา 441 คือ ถ้าได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ครองสังหาริมทรัพย์ ในขณะที่เกิดความเสียหาย ผู้ละเมิดก็อ้างความหลุดพ้นจากการชำระหนี้ได้ แต่ต้องหมายความว่าได้ชดใช้ไปโดยสุจริต โดยคิดว่าบุคคลนั้นเป็นผู้เสียหายที่แท้จริง เว้นแต่การชดใช้เช่นนั้นจะเป็นเพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ก็ไม่หลุดพ้นจากการที่ต้องชดใช้ให้ ทั้งนี้การอ้างมาตรา 441 จะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ ดังนี้ 1) ต้องเป็นการละเมิดโดยการเอาสังหาริมทรัพย์ไป หรือทำให้สังหาริมทรัพย์บอบสลาย 2) ต้องเป็นการใช้ให้ไปแล้วและใช้ให้เต็มจำนวนหนี้ 3) ต้องใช้ให้แก่ผู้ครองสังหาริมทรัพย์ในขณะที่เอาไปหรือทำให้ทรัพย์นั้นพังเสียหายบอบสลาย 4) ต้องเป็นการชดใช้ให้โดยสุจริตและปราศจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง 5) มาตรา 441 ไม่ใช้กับกรณีที่อสังหาริมทรัพย์เสียหาย

ดังนั้น ผู้ทำละเมิดไม่ได้มีหน้าที่ต้องตรวจสอบว่าผู้ครองสังหาริมทรัพย์เป็น เจ้าของ มาตรา 441 จึงให้ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ครองสังหาริมทรัพย์ได้ทันที และส่งผลทำให้มูลหนี้ละเมิดระงับ เจ้าของสังหาริมทรัพย์จะมาเรียกค่าสินไหมทดแทนซ้ำอีกครั้งไม่ได้ แม้ความเป็นจริงผู้เสียหายที่แท้จริงเป็นเจ้าของสังหาริมทรัพย์ที่จะมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนก็ตาม (ศันนท์กรณ โสทธิพันธุ์, 2563, น.354) แต่ต้องพิจารณาว่าผู้ทำละเมิด “รู้” หรือ “ไม่รู้” โดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือไม่

3.2 ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ชีวิต

ค่าสินไหมทดแทนกรณีที่มีความเสียหายแก่ชีวิตมีบัญญัติไว้ในมาตรา 443 ที่บัญญัติว่า

“ในกรณีทำให้เขาถึงตายนั้น ค่าสินไหมทดแทน ได้แก่ ค่าปลงศพ รวมทั้งค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่น ๆ อีกด้วย

ถ้ามิได้ตายในทันที ค่าสินไหมทดแทน ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล รวมทั้งค่าเสียหายที่ต้องขาดประโยชน์ทำมาหาได้เพราะไม่สามารถประกอบกรงานนั้นด้วย

ถ้าว่าเหตุที่ตายลงนั้น ทำให้บุคคลหนึ่งคนใดต้องขาดไร้อุปการะตามกฎหมาย
ไปด้วยไซ้ ท่านว่าบุคคลคนนั้นชอบที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

ในกรณีผู้ทำละเมิดทำให้ผู้อื่นถึงตาย จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ได้แก่ ค่า
ปลงศพและค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่น เช่น ค่ารถบรรทุกศพ ค่าโลงศพ ค่าธรรมเนียมที่จ่ายให้แก่
วัด ค่าดอกไม้ ค่าใช้จ่ายในการบำเพ็ญกุศล รวมทั้งค่าขาดไร้อุปการะที่ต้องเป็นกรณีขาดไร้อุปการะ
ตามกฎหมาย เช่น บิดามารดามีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูบุตรผู้เยาว์ บุตรมีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูบิดา
มารดา เป็นต้น และค่าขาดแรงงาน ถ้าผู้ตายมีความผูกพันตามกฎหมายจะต้องทำการงานให้เป็น
คุณแก่บุคคลภายนอกในครัวเรือนหรืออุตสาหกรรมของบุคคลภายนอก ผู้ทำละเมิดจะต้องชดใช้ค่า
ขาดแรงงานให้แก่บุคคลภายนอกด้วย ทั้งนี้หากยังไม่ตายทันทีที่สามารถเรียกค่ารักษาพยาบาล และ
ค่าขาดประโยชน์ทำมาหากินได้ เพราะไม่สามารถประกอบกิจการงานได้ด้วย แต่อย่างไรก็ตาม
กฎหมายมิได้ให้สิทธิในการเรียกค่าเสียหายทางศีลธรรม เช่น ความเศร้าโศกเสียใจ ความรักอาลัยใน
ตัวผู้ตาย เช่น ฎีกาที่ 1742/2499 (ประชุมใหญ่), 677/2501, 292/2502, 789/2502, 477/2514

3.2.1. ค่าปลงศพ คำว่า “ค่าปลงศพ” นั้น หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการจัด
งานศพตามประเพณีทางศาสนาและตามฐานานุรูปของผู้ตาย (ฎีกาที่ 842/2558) เช่น ค่าฉีดยา ค่า
เครื่องต้มที่ใช้ในงานศพ เงินถวายปัจจัยให้พระที่มาสวดในงานศพ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการทำบุญงาน
ศพ การทำหนังสือประวัติผู้ตายและค่าทำของชำร่วยแจกในงานศพ (ฎีกาที่ 8271-8272/2550)
สิทธิในการเรียกร้องค่าปลงศพตามมาตรา 443 ได้ คือผู้ที่มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดการศพของ
ผู้ตายตามกฎหมาย เช่น ทายาทหรือผู้จัดการมรดก แต่ในคำพิพากษาศาลฎีกาเคยวินิจฉัยว่าผู้ที่
สามารถฟ้องเรียกค่าปลงศพจากผู้กระทำละเมิดตามมาตรานี้ได้มีได้เฉพาะผู้ที่เป็นทายาทของผู้ตาย
เท่านั้น บุคคลอื่นนอกเหนือจากนี้เรียกไม่ได้ (ฎีกาที่ 477/2514)

คำว่า “ทายาท” คือผู้มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายลักษณะมรดก ตามบรรพ 6
แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้นสามีหรือภริยาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือบิดาและ
บุตรโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ย่อมไม่ใช่ทายาท แต่ถ้าเป็นบุตรนอกกฎหมายที่ได้รับรองแล้วโดย
พฤติการณ์ ก็ถือว่าเป็นทายาทตามมาตรา 1627 โดยบุตรนอกกฎหมายธรรมดา ย่อมไม่ใช่ทายาท
แต่บุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้จดทะเบียนรับรองว่าเป็นบุตร ย่อมเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย จึง
ถือว่าเป็นทายาท ส่วนบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองตามสภาพความเป็นจริงหรือรับรองโดย
พฤติการณ์ ยังคงอยู่ในฐานะเป็นบุตรนอกกฎหมายอยู่ แต่มาตรา 1627 บัญญัติให้เขามีสิทธิเป็น

ผู้สืบสันดานเหมือนบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย จึงถือได้ว่าเป็นทายาท มีสิทธิรับมรดกของผู้ตายได้ และมีสิทธิเรียกค่าปลงศพได้ นอกจากนี้บุตรบุญธรรมก็ถือว่าเป็นทายาทของผู้รับบุตรบุญธรรมด้วย (มาตรา 1598/28) หรือในการเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันต้องถือความเป็นพี่น้องกันตามความเป็นจริง ส่วนบิดามารดาจะจดทะเบียนสมรสกันหรือไม่ ไม่ใช่สาระสำคัญเมื่อบิดามารดาของผู้ตายถึงแก่กรรมและผู้ตายไม่มีผู้สืบสันดานที่ร่วมบิดามารดาเดียวกันของผู้ตายซึ่งเป็นทายาทลำดับ 3 ตามมาตรา 1629 จึงเป็นผู้จัดการศพผู้ตายมีอำนาจฟ้องเรียกค่าปลงศพได้ (ฎีกาที่ 4828/2529)

ส่วนบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ทายาทย่อมไม่มีสิทธิเรียกค่าปลงศพ แม้ว่าจะเป็นญาติ เพื่อนสนิท ซึ่งเป็นผู้จัดการปลงศพผู้ตาย ก็เรียกไม่ได้ สมาชิกภาพนิกายตาย ฌาปนกิจก็เรียกไม่ได้ แม้ว่าจะได้จ่ายค่าปลงศพไปแล้ว เช่น สามภริยาที่มีได้จดทะเบียนสมรส (ฎีกาที่ 285/2554) แม้จะอยู่กินกันฉันท์สามภริยาโดยเปิดเผย บุตรนอกกฎหมายที่บิดามีได้รับรอง บิดาของบุตรนอกกฎหมาย ผู้รับบุตรบุญธรรม บิดาของผู้ตายโดยพฤตินัย (ฎีกาที่ 7116/2560)

ในการเรียกร้องเอาค่าปลงศพอาจเรียกล่วงหน้าได้ โดยปกติเมื่อทายาทจัดการปลงศพผู้ตายไปแล้วจึงจะเรียกค่าปลงศพจากผู้ทำละเมิด แต่ถึงแม้ยังมิได้ปลงศพเพราะไม่มีเงินหรือยังไม่พร้อมก็มีสิทธิเรียกค่าปลงศพล่วงหน้าจากผู้ทำละเมิดได้ ซึ่งศาลมีอำนาจกำหนดให้ตามสมควร (ฎีกาที่ 913/2506, 143-144/2521) ทั้งนี้สามารถเรียกค่าปลงศพได้ตามฐานะของผู้ตายและทายาทประกอบกับธรรมเนียมประเพณี ถ้าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเกินสมควร ศาลย่อมกำหนดให้ตามสมควรมิใช่จ่ายไปเท่าไรก็เรียกได้ทั้งหมด (ฎีกาที่ 1648/2509, 1617/2521) แม้โจทก์นำสืบค่าใช้จ่ายไม่แน่นอน ศาลก็มีอำนาจกำหนดให้ได้ตามสมควร (ฎีกาที่ 1553-1555/2520)

3.2.2 ค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่น คำว่า “ค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่น” หมายความว่า ค่าใช้จ่ายอื่นใดนอกเหนือจากค่าปลงศพที่ต้องเป็นค่าใช้จ่ายอันจำเป็นและสมควรที่เกี่ยวกับการจัดการศพผู้ตาย การจะถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่นอันจะเรียกร้องได้นั้นเป็นดุลพินิจของศาลวินิจฉัยโดยคำนึงถึงพฤติการณ์อื่น ๆ ประกอบด้วย (สุมาลี วงษ์วิฑิต, 2548, น. 253) เช่น ค่าโลงศพ (ฎีกาที่ 6729/2555) ค่าว่าจ้างรถแท็กซี่ ค่าพาหนะ ค่าส่งศพกลับภูมิลำเนา ค่าเจดีย์บรรจุอัฐิ การพิมพ์หนังสือแจกงานศพ เป็นต้น

3.2.2.1 ค่าใช้จ่ายอันจำเป็นที่เรียกได้ เช่น ค่าซื้อที่ฝังศพและทำฮวงซุ้ย (ฎีกาที่ 533/2516) ค่าของเช่นไหว้ศพ ค่าอาหารเครื่องต้มเลี้ยงแขกก่อนนำศพไปสุสานและอื่น ๆ ตามประเพณีจัดการศพเงินตามฐานานุรูปแห่งตนของผู้ตาย (ฎีกา 533/2506) ค่าพาหนะในการที่

บิดามารดาและญาติของผู้ตายจัดการศพ (ฎีกาที่ 574/2506) ค่าพิมพ์หนังสือแขกในงานศพ ค่าทำเจดีย์บรรจุอัฐิผู้ตาย ตามสมควรแก่ฐานะของผู้ตาย (ฎีกาที่ 2707/2516) หรือค่าส่งศพผู้ตายกลับประเทศภูมิลำเนา (ฎีกาที่ 2023/2522)

3.2.2.2 ค่าใช้จ่ายอันจำเป็นที่เรียกไม่ได้ เช่น ค่าสร้างกุฏิทำบุญให้ผู้ตาย (ฎีกาที่ 638/2522) ค่าใช้จ่ายในการทำบุญร้อยวัน สร้างศาลาวัดทำบุญผู้ตาย (ฎีกาที่ 533/2516, 2549/2530) ค่าซื้อสุราเลี้ยงแขก (ฎีกาที่ 2549-2550/2530) ค่ารถรับส่งแขกที่มาช่วยงานศพ (ฎีกาที่ 2473/2526) ค่าสร้างอนุสาวรีย์ไว้กระดุกผู้ตาย ค่าจ้างคนเฝ้าบ้านขณะจัดการศพ ค่าขาดรายได้ของบิดาผู้ตายขณะจัดการศพ (ฎีกาที่ 1437/2526) ค่าเดินทางไปเคารพศพ 10 ปี (ฎีกาที่ 7166/2542) และค่าใช้จ่ายร้องขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดก (ฎีกาที่ 4064/2536)

3.2.3 ค่ารักษาพยาบาลก่อนตาย เมื่อผู้เสียหายมีการเข้ารับรักษาพยาบาลจึงจะสามารถฟ้องเรียกค่ารักษาพยาบาลตามมาตรา 443 นี้ได้ โดยการฟ้องคดีโจทก์จะต้องนำหลักฐานจากใบเสร็จรับเงินค่ารักษาพยาบาลทำสำเนารวมเข้าในสำนวน เพื่อให้ศาลได้พิเคราะห์ดูว่าเสียค่าใช้จ่ายไปเท่าไร แต่ถ้าตายโดยทันทีโดยไม่ได้มีการรักษาพยาบาล จะฟ้องตามมาตรา 443 ไม่ได้

แม้ว่าจะไม่ได้จ่ายค่ารักษาพยาบาลตามใบแจ้งค่ารักษาพยาบาลของโรงพยาบาล เพราะใช้สิทธิบัตรทอง 30 บาทตามพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2545 ก็มีสิทธิเรียกร้องค่ารักษาพยาบาลได้ (ฎีกาที่ 8467/2559) หรือแม้ว่าผู้ตายจะเป็นผู้มีสิทธิได้เบิกค่ารักษาอยู่แล้ว ไม่ว่าจะจากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือจากการทำสัญญาประกันชีวิต ก็ไม่เป็นการตัดสิทธิในการที่จะเรียกร้องค่ารักษาพยาบาลนี้ได้ เพราะการที่เบิกได้นั้นก็เป็นเพียงเงินสวัสดิการที่ผู้ตายมีสิทธิได้รับ ไม่อาจปลดเปลื้องความรับผิดชอบของผู้ทำละเมิด (ฎีกาที่ 2258/2527, 2445/2519 (ประชุมใหญ่), 174/2528) จะเห็นได้ว่าในอดีตเคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 884/2515, 632/2519 ตัดสินไว้ว่าเรียกอีกไม่ได้

3.2.4 ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ก่อนตาย เป็นกรณีที่ผู้เสียหายที่ได้รับอันตรายแก่กายแต่ต่อมาได้ถึงแก่ความตายในภายหลัง เช่นนี้ช่วงเวลานับตั้งแต่วันที่ถูกทำละเมิดจนถึงวันถึงแก่ความตาย ช่วงเวลานั้นผู้ตายขาดประโยชน์ทำมาหาได้ เพราะไม่สามารถประกอบการทำงานไป ทายาทย่อมมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนในส่วนนี้ได้ เรียกว่า ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ก่อนตายเป็นเงินตามมาตรา 443 วรรคสอง (ฎีกาที่ 8683/2559)

3.2.5 ค่าขาดไร้อุปการะ ซึ่งสิทธิในการเรียกค่าขาดไร้อุปการะเลี้ยงดูตามมาตรา 443 นี้ เกิดขึ้นได้เฉพาะกรณีที่ผู้ถูกทำละเมิดถึงแก่ความตายแล้วเฉพาะที่ผู้ตายมีหน้าที่อุปการะตามกฎหมายเท่านั้น (ฎีกาที่ 1409/2548) ซึ่งสิทธิที่จะได้รับอุปการะเลี้ยงดูเป็นสิทธิตามกฎหมายจึงต้องคำนึงว่าผู้ตายเคยมีหน้าที่ตามกฎหมายในการต้องอุปการะเลี้ยงดูผู้ใดหรือไม่ ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความเป็นจริงว่าใครอุปการะเลี้ยงดูกันอยู่ในขณะนั้นหรือไม่ (ฎีกาที่ 1724/2499, 215/2513, 412-413/2515, 2361/2516) และไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าผู้ตายจะมีความสามารถในการอุปการะเลี้ยงดูหรือไม่ (ฎีกาที่ 3474/2529) ไม่ว่าในขณะเกิดเหตุผู้ตายจะได้อุปการะเลี้ยงดูหรือไม่ และในอนาคตจะอุปการะกันหรือไม่ (ฎีกาที่ 6393/2551, 9530/2557, 5042/2552)

ผู้มีสิทธิเรียกค่าขาดไร้อุปการะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ดังต่อไปนี้

1) สามัญภริยาที่ถูกต้องตามกฎหมายตามมาตรา 1461 (ฎีกาที่ 5400/2560, 5245/2558)

2) บิดามารดาที่ถูกต้องตามกฎหมาย (มาตรา 1563) มารดาเป็นมารดาที่ชอบด้วยกฎหมายของบุตรเสมอ (มาตรา 1546) ส่วนบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย คือ บิดาที่จดทะเบียนสมรสกับมารดา (มาตรา 2536, 1547) บิดาจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตร (มาตรา 1547) ศาลพิพากษาให้เป็นบิดา (มาตรา 1547) แต่ถ้าศาลพิพากษาภายหลังจากบิดาถูกทำละเมิด ถึงแก่ความตายไม่มีสิทธิเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดู (ฎีกาที่ 2255/2515) ซึ่งสิทธิในการเรียกร้องค่าขาดไร้อุปการะของโจทก์ซึ่งเป็นบิดาและมารดาของผู้ตายตามมาตรา 443 วรรคท้ายถือเป็นสิทธิเฉพาะตัวมิใช่เป็นสิทธิร่วมกันที่กฎหมายกำหนดให้บิดาหรือมารดาคนหนึ่งคนใดสามารถใช้สิทธิเรียกร้องได้เพียงคนเดียว (ฎีกาที่ 20920/2556, 9530/2557, 8725/2561)

3) บุตรผู้เยาว์ (มาตรา 1564 วรรคแรก) บุตรนอกกฎหมายไม่มีสิทธิได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากบิดา (ฎีกาที่ 4780/2558) แม้เป็นบุตรนอกกฎหมายซึ่งบิดาได้รับรองแล้วตามมาตรา 1627 ซึ่งสิทธิได้รับมรดกของบิดานั้น แต่ก็ไม่มีสิทธิได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากบิดา (ฎีกาที่ 2601/2492) เว้นแต่บิดามารดาได้สมรสกันภายหลังหรือบิดาได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตรหรือศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร (มาตรา 1547) ทั้งนี้ต้องก่อนเวลาที่บิดาถูกทำละเมิดถึงแก่ความตาย เพราะถ้าศาลพิพากษาว่าเป็นบุตรภายหลังจากบิดาถูกทำละเมิดถึงแก่ความตายแล้ว บุตรนั้นก็ไม่มีสิทธิเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูจากผู้ทำละเมิด (ฎีกาที่ 2255/2515) แต่บุตรบุญธรรมมีสิทธิได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากผู้รับบุตรบุญธรรมเพราะมีฐานะเช่นเดียวกับบุตร ส่วนบุตรชอบด้วยกฎหมายซึ่ง

ไปเป็นบุตรบุญธรรมของผู้อื่น ไม่สูญเสียสิทธิและหน้าที่ในครอบครัวที่ได้กำเนิดมา จึงมีสิทธิได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากบิดามารดาเดิม (มาตรา 1598/28)

4) บุตรทุพพลภาพซึ่งหาเลี้ยงตนเองไม่ได้ (มาตรา 1564) แม้บุตรนั้นบรรลุนิติภาวะแล้วก็ตามเรียกได้ว่าถ้าหากทุพพลภาพแต่ยังหาเลี้ยงตนเองได้ ก็เรียกค่าขาดไร้อุปการะไม่ได้

5) ผู้รับบุตรบุญธรรม (มาตรา 1598/28) เพราะบุตรบุญธรรมมีฐานะอย่างเดียวกับบุตร แต่นักนิติศาสตร์บางท่านมีความเห็นว่ามันน่าจะเรียกได้ เพราะแม้ว่าเป็นการรับมรดกของบุตรบุญธรรม ผู้รับบุตรบุญธรรมก็ยังไม่สามารถรับได้ การเรียกค่าขาดไร้อุปการะจึงไม่น่าเรียกได้

สิทธิเรียกร้องค่าขาดไร้อุปการะนี้ หากผู้ตายมีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูบุคคลหลายคน บุคคลเหล่านั้นทุกคนต่างมีสิทธิเรียกร้องได้ แต่ก็มีบุคคลผู้ที่ไม่ได้มีสิทธิเรียกร้องค่าขาดไร้อุปการะได้แก่ บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย บุตรชอบด้วยกฎหมายที่บรรลุนิติภาวะแล้ว (เว้นแต่ทุพพลภาพ) บุตรนอกกฎหมาย แม้ว่าบิดาจะได้รับรองโดยพฤติการณ์แล้วก็ตาม (ฎีกาที่ 11446/2513) หรือสามีภริยาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

หลักเกณฑ์ในการคำนวณค่าขาดไร้อุปการะ มีหลักในการพิจารณาดังต่อไปนี้

1) ต้องพิจารณาตามความหวังที่มีเหตุผลว่าผู้ตายน่าจะมีชีวิตอยู่ให้การอุปการะเลี้ยงดูต่อไปได้เป็นเวลานานเท่าใด แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินระยะเวลาที่ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับการอุปการะเลี้ยงดู เช่น บุตรมีสิทธิได้รับค่าขาดไร้อุปการะไม่เกินวันที่ตนบรรลุนิติภาวะ เช่น บิดาของผู้ตายยอมได้รับค่าสินไหมทดแทนการขาดไร้อุปการะจากผู้ทำละเมิดตาม มาตรา 443 วรรคสาม แต่การสูญเสียบุตรถูกรถยนต์ชนตายนั้นไม่ต้องด้วยค่าสินไหมทดแทนลักษณะใดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บิดาเรียกร้องไม่ได้ (ฎีกาที่ 292/2502) หรือกรณีที่ผู้ตายอายุ 50 ปีไม่ปรากฏว่ามีโรคร้ายประจำตัวและขณะนั้นโจทก์ที่ 1 อายุ 46 ปีปัจจุบันการแพทย์และสาธารณสุขเจริญขึ้นกว่าแต่ก่อนมาก ช่วงชีวิตของบุคคลทั่วไปยาวขึ้นการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการขาดไร้อุปการะให้แก่โจทก์ที่ 1 เป็นเวลา 10 ปี นั้นควรแก่พฤติการณ์แล้ว การที่ศาลกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการขาดไร้อุปการะเป็นกำหนดเวลาแน่นอนและคำนวณเป็นเงินก้อนจำนวนหนึ่งออกมาโดยไม่ต้องรอฟังว่าผู้ขาดไร้อุปการะจะมีชีวิตต่อไปอีกเป็นเวลานานเท่าใดนั้นเป็นการตัดสินตามข้อหาในคำฟ้องและใช้ดุลพินิจไปตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ซึ่งหนี้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการขาดไร้อุปการะที่ศาลกำหนดให้จำเลยชำระแก่โจทก์มีใช้หนี้ในอนาคตแต่เป็นหนี้เงินที่จำเลย

จะต้องชำระทันทีจำเลยจึงต้องเสียดอกเบี้ยนับแต่วันผิดนัด (ฎีกาที่ 174/2528) การทำละเมิดเป็นเหตุให้บุตรโจทก์ถึงแก่ความตาย โจทก์ผู้บิดาจึงขาดไร้ผู้อุปการะเลี้ยงดูย่อมมีสิทธิจะได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูอันเป็นค่าสินไหมทดแทนส่วนหนึ่งตามกฎหมายโดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าในขณะนั้นผู้ตายได้อุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาหรือไม่ (ฎีกาที่ 717/2536) หรือในกรณีโจทก์ร่วมซึ่งเป็นมารดาของผู้ตายจะมีสิทธิได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูจากผู้ตายหรือไม่อย่างไร เป็นสิทธิเฉพาะตัวของโจทก์ร่วมไม่เกี่ยวกับสิทธิของโจทก์ที่ 1 ซึ่งเป็นบิดาของผู้ตายและได้ฟ้องคดีเรียกค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยในมูลละเมิดไปแล้ว (ฎีกาที่ 230-231/2538) การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการขาดไร้อุปการะตามมาตรา 443 วรรคท้าย ย่อมกำหนดตามฐานะของผู้ตายและฐานะของผู้มีสิทธิได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดู และต้องพิจารณาว่าหากผู้ตายมีชีวิตจะให้อุปการะเลี้ยงดูได้เพียงใดและเป็นเวลานานเท่าใด (ฎีกาที่ 5628/2560) พิเคราะห์ถึงอาชีพการงานของผู้ตาย ฐานะทางครอบครัวของโจทก์ซึ่งไม่ตึก ตลอดจนคำนึงถึงความปรมาทของทั้งสองฝ่ายประกอบด้วยแล้ว เห็นควรกำหนดให้จำเลยทั้งสองใช้ค่าขาดไร้อุปการะให้แก่บุตรผู้เยาว์ทั้งสาม (ฎีกาที่ 4751/2551)

2) ค่าขาดไร้อุปการะอาจจะจ่ายเป็นงวดๆ หรือจ่ายครั้งเดียวเลยก็ได้ ซึ่งการกำหนดค่าขาดไร้อุปการะให้ชำระเป็นรายเดือน เป็นเวลา 10 ปีย่อมเป็นการยุ่งยาก ควรกำหนดให้ชำระคราวเดียว และเป็นหนี้ร่วมจากมูลละเมิดไม่อาจแบ่งแยกการชำระหนี้ได้ (ฎีกาที่ 1411-1412/2524) การกำหนดค่าขาดไร้อุปการะต้องพิจารณาถึงโอกาสแห่งการมีชีวิตของผู้ขอด้วยขณะยื่นฟ้องโจทก์มีอายุ 90 ปีเศษและถึงแก่กรรมเมื่อคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ โจทก์จึงควรได้รับค่าขาดไร้อุปการะน้อยลง (ฎีกาที่ 2959/2529)

3) คิดดอกเบี้ยจากค่าขาดไร้อุปการะที่คำนวณได้ในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ส่วนจะเรียกได้ตั้งแต่วันที่ไหนนั้นต้องถือคำพิพากษาหลังสุดเป็นบรรทัดฐาน ซึ่งการที่ศาลกำหนดจำนวนเงินค่าสินไหมทดแทนให้จำเลยชดใช้นั้นมิใช่ว่าโจทก์ได้รับความเสียหายตั้งแต่วันที่พิพากษาคาลเป็นแต่กำหนดค่าเสียหายที่โจทก์ได้รับความเสียหายมาแล้วตั้งแต่วันที่พิพากษาคาลเป็นถือว่าจำเลยผิดนัดตั้งแต่วันที่พิพากษาคาล จึงต้องเสียดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่จะต้องชดใช้ตั้งแต่วันที่พิพากษาคาล การที่โจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหายเป็นเงินก้อนแม้จะขอค่าเสียหายที่คำนวณในอนาคตเข้ามาด้วยจำเลยก็ต้องเสียดอกเบี้ยนับแต่วันละเมิด (ฎีกาที่ 2361/2515 วินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่ครั้งที่ 21/2514)

3.2.6 ค่าขาดแรงงานในครัวเรือนหรือในอุตสาหกรรม แม้ว่าผู้ถูกทำละเมิดถึงแก่ความตายไปแล้ว ทำให้บุคคลผู้ต้องขาดแรงงานตามมาตรา 445 มีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนที่เป็นค่าขาดแรงงานในครัวเรือนหรือในอุตสาหกรรม โดยที่บุคคลนั้นมิใช่เป็นผู้เสียหายโดยตรงจากการถูกละเมิด แต่เป็นผู้เสียหายโดยอ้อม การเป็นผู้เสียหายโดยอ้อมก็เพราะเหตุว่ามีการละเมิดและผลแห่งการละเมิดอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้กระทำละเมิดนั้นส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่นด้วยเมื่อบุคคลอื่นนั้นได้รับผลกระทบก็ย่อมเป็นผู้เสียหายเพราะผู้ถูกกระทำละเมิดไม่อาจทำงานให้แก่เขาได้ เช่น ก่อนตายผู้ถูกกระทำละเมิดเคยทำงานให้แก่เขา เมื่อต่อมาผู้ถูกกระทำละเมิดถึงแก่ความตายเพราะเหตุละเมิด แรงงานที่เขาเคยได้รับก็ขาดไป โดยต้องพิจารณาตามความจริง เมื่อไม่ปรากฏว่าขณะผู้ตายทั้งสองยังมีชีวิตได้ช่วยดำเนินกิจการของโจทก์จึงไม่สามารถเรียกค่าขาดแรงงาน (ฎีกาที่ 17950/2557) ค่าขาดแรงงานในมาตรา 445 มี 2 กรณี ดังนี้

1) ค่าขาดแรงงานในครัวเรือน ผู้ตายซึ่งมีความผูกพันตามกฎหมายต้องทำงานในครัวเรือน คือ สามีภริยา หรือผู้ใช้อำนาจปกครองกับบุตรผู้เยาว์ ทั้ง 2 กรณีเป็นเรื่องการทำงานให้กันและกันเป็นคุณแก่กันและกัน ในครัวเรือน กฎหมายกำหนดว่าสามีภริยาต้องช่วยเหลืออุปการะซึ่งกันและกัน เมื่อผู้ตายถูกทำละเมิดถึงแก่ความตาย งานดังกล่าวก็ขาดคนทำต้องเสียค่าใช้จ่ายจ้างคนอื่นมาทำแทน ซึ่งก็ถือว่าเป็นความเสียหายอย่างหนึ่งที่กฎหมายยอมให้คนในครอบครัวเรียกได้ (ศันนท์ภรณ์ โสทธิพันธุ์, 2563, น. 360) เช่น ภริยามีหน้าที่ทำงานบ้านจัดการบ้านเรือนทั้งหมด ถ้าภริยาถูกละเมิดถึงแก่ความตายก็ไม่มีใครทำงานในบ้าน ต้องจ้างคนเข้ามาทำงานแทนโดยทำหน้าที่ซักผ้า ตักน้ำ ถางหญ้า ทำครัวและกวาดถูบ้าน ถือว่าเป็นการขาดแรงงานในครัวเรือนยอมมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนในกรณีนี้ได้ (ฎีกาที่ 2361/2515) สำหรับกรณีผู้ใช้อำนาจปกครองกับบุตรผู้เยาว์นั้น กฎหมายครอบครัวบัญญัติให้ผู้ใช้อำนาจปกครองมีอำนาจที่จะให้บุตรทำงานตามความจำเป็นและตามฐานานุรูปได้ (มาตรา 1567 (3)) ดังนั้นสามีภริยาและผู้ใช้อำนาจปกครองกับบุตรผู้เยาว์มีอำนาจที่จะเรียกร้องค่าขาดแรงงาน เช่น ภริยาตายไปสามีฟ้องเรียกค่าขาดแรงงานตามมาตรา 445 หรือบุตรซึ่งเป็นผู้เยาว์ตายไปบิดามารดาฟ้องเรียกค่าขาดแรงงานตามมาตรา 445 ได้ (ฎีกาที่ 6905/2538) แต่ถ้าบิดามารดาตายไปบุตรไม่สามารถเรียกค่าขาดแรงงานได้

2) ค่าขาดแรงงานในอุตสาหกรรม ความผูกพันตามกฎหมายที่ต้องทำงานในอุตสาหกรรมของบุคคลภายนอก หมายถึงการผูกพันตามสัญญา ตามระเบียบปฏิบัติ ตามหน้าที่ราชการ ซึ่งผู้ตายจะต้องทำงานให้แก่หน่วยงานใด และหน่วยงานเหล่านั้นไม่ได้รับแรงงานจาก

บุคคลนั้น ๆ แต่กลับจะต้องเสียค่าใช้จ่ายไปสำหรับบุคคลนั้นโดยไม่ได้รับแรงงานตอบแทน เนื่องจากบุคคลนั้นถูกกระทำละเมิดในระหว่างที่ต้องมีหน้าที่ในการทำงาน เช่น ลูกจ้างมีความผูกพันตามกฎหมายที่จะต้องทำการงานให้เป็นคุณแก่นายจ้าง เมื่อลูกจ้างถูกทำละเมิดจนได้รับบาดเจ็บไม่สามารถทำงานให้นายจ้างได้นายจ้างย่อมขาดแรงงานและมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนจากผู้ทำละเมิด โดยคำนวณให้เท่ากับจำนวนเงินที่นายจ้างชำระให้แก่ลูกจ้างนั้น (ฎีกาที่ 3983/2528, 584-585/2513) รวมทั้งพนักงานการไฟฟ้านครหลวงในระหว่างที่ได้รับบาดเจ็บอันเกิดจากการกระทำละเมิดของจำเลย เป็นเหตุให้ไม่สามารถไปประกอบหน้าที่การงานให้แก่การไฟฟ้านครหลวงได้ตามปกติถือว่าเป็นค่าขาดแรงงานซึ่งการไฟฟ้านครหลวงมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนในส่วนนี้จากจำเลยได้ (ฎีกาที่ 584-585/2513) แต่การเป็นนายจ้างของผู้ถูกทำละเมิดที่จะใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเอาจากผู้ทำละเมิดลูกจ้างได้จะต้องมีกฎหมายรับรองสิทธิเอาไว้ด้วย ซึ่งหากค่าเสียหายที่นายจ้างเรียกร้องเป็นค่ารักษาพยาบาล ค่าทำศพ ค่าทดแทนและค่าชดเชยของผู้ถูกทำละเมิด ซึ่งเป็นเงินที่นายจ้างต้องจ่ายให้ลูกจ้างตามคำสั่งของแรงงานจังหวัดตามกฎหมายแรงงาน ซึ่งเป็นคนละเรื่องกับค่าสินไหมทดแทนที่ผู้ทำละเมิดจะต้องรับผิดชอบใช้ให้ เช่นนี้ นายจ้างจะอ้างว่าเป็นค่าขาดแรงงานในมูลละเมิดไม่ได้ (ฎีกาที่ 1047/2522) แต่อย่างไรก็ตามหากลูกจ้างของนายจ้างต้องเสียชีวิตเพราะการกระทำละเมิด ถือไม่ได้ว่านายจ้างต้องขาดแรงงาน เพราะเมื่อลูกจ้างเสียชีวิต การจ้างแรงงานย่อมเป็นอันเลิกกัน นายจ้างไม่ได้แรงงาน แต่ขณะเดียวกันนายจ้างไม่ต้องให้สินจ้าง นายจ้างจึงไม่มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนในส่วนนี้ (ฎีกาที่ 2664/2525)

3.3 ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ร่างกายและอนามัย

ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ร่างกายและอนามัย เช่น ถูกฉุดคร่า อนุจาร (ฎีกาที่ 336/2475) หรือทำร้ายร่างกาย (ฎีกาที่ 634/2501) กระทำชำเรา (ฎีกาที่ 8056/2559) กฎหมายบัญญัติไว้ 3 มาตรา คือ มาตรา 444 มาตรา 445 และมาตรา 446 ซึ่งสามารถจำแนกค่าสินไหมทดแทนได้ 5 ประการ ดังนี้ 1) ค่าใช้จ่ายที่ตนต้องเสียไป ตามมาตรา 444 2) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ระหว่างเจ็บป่วย ตามมาตรา 444 3) ค่าเสียความสามารถประกอบกิจการงานในปัจจุบันและในอนาคต ตามมาตรา 444 4) ค่าชดใช้ค่าขาดแรงงานของบุคคลภายนอก ตามมาตรา 445 5) ค่าความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน ตามมาตรา 446

3.3.1 ค่าใช้จ่ายที่ตนต้องเสียไป กรณีทำให้เสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยนั้นผู้ต้องเสียหายชอบที่จะได้ชดใช้ค่าใช้จ่ายอันตนต้องเสียไปตามมาตรา 444 ที่บัญญัติว่า

“ในกรณีทำให้เสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยนั้นผู้ต้องเสียหายชอบที่จะได้ชดใช้ค่าใช้จ่ายอันตนต้องเสียไป และค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบการงานสิ้นเชิงหรือแต่บางส่วน ทั้งในเวลาปัจจุบันนั้นและในเวลาอนาคตด้วย

ถ้าในเวลาพิพาทคดี เป็นพันวิสัยจะหยั่งรู้ได้แน่ว่าความเสียหายนั้นได้มีแท้จริงเพียงใด ศาลจะกล่าวในคำพิพากษาว่ายังสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษานั้นอีกภายในระยะเวลาไม่เกินสองปีก็ได้”

ประเภทของค่ารักษาพยาบาลและค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอื่น ๆ เนื่องจากการรักษาพยาบาล มีดังนี้ 1) ค่ารักษาพยาบาล คือ ค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปเพราะได้รับความเสียหายต่อร่างกาย ต่ออนามัย การทำให้เนื้อตัวร่างกายที่ได้รับบาดเจ็บกลับคืนสภาพปกติ เช่น ค่ารักษา ค่ายา ค่าเลือดหรือค่าน้ำเกลือ ค่าเอกซเรย์ เป็นต้น อนึ่งค่ารักษาพยาบาลที่จะต้องเสียต่อไปอย่างแน่นอนในอนาคตก็สามารถเรียกได้ด้วย (ฎีกาที่ 1794/2517) 2) ค่าใช้จ่ายอันจำเป็นในการรักษาพยาบาล คือค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการรักษาพยาบาล เช่น ค่าจ้างคนเฝ้าไข้ ค่าพาหนะ ค่าพักโรงแรมของคนเฝ้าไข้ ค่าพาหนะไปโรงพยาบาล หรือค่าคลินิกแพทย์ เป็นต้น (ฎีกาที่ 1085/2511, 450/2516, 1794/2517, 1921/2520, 1182/2526) ค่าใช้จ่ายอันเป็นค่าเดินทางไปดูแล (ฎีกาที่ 6232/2554) ค่าใช้จ่ายในโรงพยาบาลเป็นค่าเครื่องรับโทรทัศน์และตู้เย็นในห้องพักผู้ป่วยเป็นอุปกรณ์ไฟฟ้าที่อำนวยความสะดวกอันจำเป็นแก่ผู้ป่วยและคนเฝ้าไข้ ทั้งโรงพยาบาลได้จัดเตรียมไว้ให้ใช้ในห้องอยู่แล้ว ถือเป็นค่าใช้จ่ายอันจำเป็นที่โจทก์ต้องเสียไป (ฎีกาที่ 516/2551)

กรณีที่มีการฟ้องร้องบังคับคดีเรียกค่าสินไหมทดแทน อาจอยู่ในช่วงเวลาที่ยังคงต้องรักษาพยาบาลอยู่ และอาจจะต้องมีการรักษาพยาบาลต่อไปในอนาคตอีก ซึ่งไม่แน่นอนว่าจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลอีกเท่าใด ซึ่งทำให้มีปัญหาว่าจะเรียกจ่ายเงินจำนวนนี้เท่าใด ฉะนั้นมาตรา 444 จึงบัญญัติทางแก้ไขไว้ว่า ในกรณีเช่นนี้ให้ศาลมีอำนาจทรงไว้ซึ่งดุลพินิจในการที่จะพิพากษาสงวนไว้ในการแก้ไขคำพิพากษาได้ ภายในระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี หมายความว่าหากมีค่ารักษาพยาบาลเพิ่มเติมขึ้น ศาลสามารถพิพากษาไปได้เลยโดยมิต้องฟ้องร้องกันใหม่อีก

บุคคลผู้มีสิทธิเรียกค่ารักษาพยาบาลตามมาตรา 444 นี้ มีดังต่อไปนี้

1) ผู้ถูกทำละเมิด ผู้ที่เป็นผู้เสียหายโดยตรง คือผู้ถูกทำละเมิด เพราะว่าผู้เสียหายคงยังมีชีวิตอยู่ ย่อมจะมีสิทธิเรียกกรังได้

2) ผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายหรือตามสัญญาที่จะต้องใช้คำรักษาพยาบาลแทนผู้ทำละเมิด เช่น บิดามารดามีหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูบุตรผู้เยาว์ เมื่อบิดาออกเงินคำรักษาพยาบาลบุตรที่ถูกทำละเมิดไปย่อมมีอำนาจฟ้องเรียกจากผู้ทำละเมิด (ฎีกาที่ 1145/2512) รวมถึงค่าใช้จ่ายอันเป็นค่าเดินทางไปดูแลอาการบุตรผู้เยาว์ จึงเป็นค่าใช้จ่ายที่โจทก์ต้องเสียไปอันเนื่องมาจากการกระทำละเมิดตามมาตรา 444 วรรคหนึ่งด้วย

แต่อย่างไรก็ตามผู้มีหน้าที่ในการใช้คำรักษาพยาบาล แม้จะช่วยจ่ายให้แทนผู้ถูกทำละเมิดก็ไม่อาจรับช่วงสิทธิของผู้ถูกทำละเมิดมาไล่เบี้ยผู้ทำละเมิด (ฎีกาที่ 584-585/2513, 1094/2519) แม้ว่าผู้กระทำละเมิดมีสิทธิเบิกคำรักษาพยาบาลจากส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐวิสาหกิจ บริษัท หรือห้างร้านใด ๆ ก็ไม่ตัดสิทธิในการที่จะเรียกร้องเอาจากผู้กระทำละเมิดได้ (ฎีกาที่ 2455/2519, 1248-1249/2529)

3.3.2 ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ระหว่างเจ็บป่วย ซึ่งตามมาตรา 444 วรรคแรก บัญญัติให้ผู้เสียหายเรียกค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบกิจการได้ในระหว่างเจ็บป่วย ไม่ว่าจะเสียหายอย่างสิ้นเชิงหรือแต่บางส่วนก็ตาม เช่น ระหว่างรักษาพยาบาลทำให้ขาดรายได้ซึ่งเคยได้รับไปเต็มจำนวนก็สามารถเรียกได้ หรือถ้ายังสามารถหารายได้อยู่บ้างในระหว่างเจ็บป่วยแต่ได้ไม่เต็มที่ ถือว่าเป็นการเสียประโยชน์แต่บางส่วนก็อาจเรียกได้เช่นกัน แต่ค่าขาดประโยชน์ที่มารดาของเด็กชาย ด. ไม่ได้ประกอบกิจการในระหว่างที่เฝ้าดูแลรักษาเด็กชาย ด. มิใช่ค่าเสียหายที่เด็กชาย ด. ฟ้องเรียกร้องได้ในกรณีที่มีผู้ทำละเมิดต่อเด็กชาย ด. ทำให้เด็กชาย ด. ได้รับความเสียหายแก่กายหรืออนามัยตามมาตรา 444, 445 และ 446 (ฎีกาที่ 2341/2548)

3.3.3 ค่าเสียความสามารถประกอบกิจการในปัจจุบันและในอนาคต ตามบทบัญญัติมาตรา 444 วรรคแรกให้สิทธิในการเรียกค่าเสียหายเพื่อความสามารถประกอบกิจการได้ทั้งในเวลาปัจจุบันและในอนาคต การเสียความสามารถในการทำงานในอนาคต เช่น แขนขาด เป็นอัมพาต หรือระบบประสาทพิการ ไม่สามารถทำงานได้ นอกจากนั้นศาลฎีกายังตีความเลยไปถึงการสูญเสียความสามารถก้าวหน้าในอาชีพ เพราะเหตุสูญเสียความสามารถในการทำงานด้วย ซึ่งแม้จะยังทำงานได้อยู่แต่ไม่ดีเหมือนเดิม ผู้เสียหายก็ยังมีสิทธิเรียกค่าเสียหายในส่วนนี้ได้ เช่น กรณีละเมิดทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยนั้น ผู้ทำละเมิดจะต้องเสียค่าเสียหายเพื่อการเสียหายที่ผู้เสียหายเสียความสามารถประกอบกิจการทั้งในเวลาปัจจุบันและอนาคตด้วย ชัยพรถยนต์ชนเด็กอายุ 11 ขวบโดยประมาทเป็นเหตุให้เด็กได้รับบาดเจ็บสาหัส นายแพทย์ต้องตัดขา

ชาวออกไปข้างหนึ่ง ดังนี้ได้ยกยอมีสิทธิฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนเป็นเงินจำนวนหนึ่งและมีสิทธิขอค่าเสียหายในอนาคตคิดคำนวณเป็นรายเดือนจนกว่าจะมีอายุบรรลุนิติภาวะได้อีกด้วย (ฎีกาที่ 786/2496) หรือศาลอาจคิดคำนวณค่าเสียหายแก่โจทก์เป็นเงินก้อน โดยวินิจฉัยลดน้อยลงตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดได้ (ฎีกาที่ 162/2507) การที่ถูกเรือชนกระตุกซี่โครงซี่กต้นหักและกระดูกยังไม่งอกติดกัน แขนซ้ายก็ยังคงขยับและทำงานไม่ได้ตามปกติที่เคยทำ เพราะเวลาขยับของก็มีอาการเสียวและเจ็บปวดที่หน้าอกและทำงานหนักไม่ได้ แพทย์ผู้รักษาว่าไม่ว่าจะหาย ถือได้ว่าเสียความสามารถประกอบการทำงานตามปกติไป โจทก์ยกยอมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน จากจำเลยผู้กระทำละเมิดตามมาตรา 444 และ 446 ได้ (ฎีกาที่ 781/2509) การที่ต้องผ่าตัดสมองจนต้องทุพพลภาพตลอดชีวิต ถูกทรมาณทั้งกายและจิตใจไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ ผู้ทำละเมิดต้องรับผิดชอบในความเสียหายเหล่านี้ กรณีละเมิดต่อร่างกายของภริยา แต่ปรากฏว่าสามีทำสัญญาประนีประนอมยอมความรับค่าเสียหายจากผู้ทำละเมิดโดยภริยาไม่รู้เห็นด้วย สัญญานั้นไม่ผูกพันภริยา สิทธิเรียกร้องของภริยาจึงไม่ระงับ (ฎีกาที่ 1921/2520) ซึ่งการทรมานทั้งกายและจิตใจขึ้นจากสภาพร่างกายและจิตใจผิดปกติหรือเสื่อมสุขภาพอนามัยทำให้หย่อนสมรรถภาพในการศึกษาและการประกอบอาชีพหรือทำให้ทางทำมาหาได้ลดน้อยลงกว่าปกติ และการมีรอยแผลเป็นติดตัวหรือได้รับบาดเจ็บข้อเท้าขาพิการทำให้เส้นประสาทขาขาดและขาลีบ ซึ่งพอถือได้ว่ามีรอยแผลเป็นติดตัวนั้นเป็นค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่เป็นตัวเงินและไม่ซ้ำซ้อนกับค่าสินไหมทดแทนในกรณีอื่นทั้งการทรมานหรือเสื่อมสุขภาพอนามัยและการมีรอยแผลเป็นติดตัวเป็นผลโดยตรงแห่งการละเมิดของจำเลย โจทก์ยกยอมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยผู้กระทำละเมิดได้ตามมาตรา 444 และ 446 แต่การทำให้หย่อนสมรรถภาพในการศึกษาจนเป็นเหตุให้ต้องพักการศึกษาเล่าเรียนไม่มีกฎหมายในเรื่องละเมิดให้รับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน (ฎีกาที่ 339/2531)

การเสียความสามารถประกอบการทำงานในอนาคต บางกรณีเป็นการพันวิสัยที่จะหยั่งรู้ได้ว่าจะเสียหายเท่าใด มาตรา 444 วรรคสอง ก็ให้สิทธิแก่ศาลในการที่จะสงวนสิทธิการแก้ไขคำพิพากษาได้ภายใน 2 ปี เช่น โจทก์ต้องตัดม้ามทิ้งทำให้โจทก์มีโอกาสติดเชื้อจากการอักเสบมากกว่าคนปกติมีอันตรายสูงกว่าคนปกติ 50 ถึง 200 เท่าภายในกำหนด 2 ปีจะมีการติดเชื้อได้แต่อาจจะยาวนานถึง 25 ปีเป็นการสูญเสียอวัยวะสำคัญยอมเป็นความเสียหายแก่ร่างกายและจำเลยต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายเพื่อการเสียความสามารถในการประกอบการทำงาน (ฎีกาที่ 2549-

2550/2530) ปัจจุบันโจทก์ที่ 1 ยังไม่สามารถช่วยตัวเองได้เช่นนี้ ย่อมทำให้โจทก์ที่ 1 สูญเสียความสามารถที่จะประกอบอาชีพต่อไปได้โดยสิ้นเชิง โจทก์ที่ 1 จึงได้รับความเสียหาย โดยไม่คำนึงว่าจะต้องมีอาชีพแต่อย่างใด โจทก์ที่ 1 ต้องทุกข์ทรมานจากการผ่าตัดและทุพพลภาพไม่สามารถช่วยตัวเองได้ไปตลอดชีวิต การที่ศาลกำหนดค่าเสียหายที่โจทก์ที่ 1 เสียความสามารถในการประกอบกิจการเป็นเงิน 500,000 บาท และค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นนั้นมีใช้ตัวเงินเป็นเงิน 500,000 บาท เหมาะสมแล้ว (ฎีกาที่ 3913/2548) โจทก์ก็ได้รับอันตรายสาหัสสภาพพิการ สมองได้รับความกระทบกระเทือนจนศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถเสียความสามารถประกอบกิจการอย่างสิ้นเชิง ต้องลาออกจากราชการ (ฎีกาที่ 516/2551) ความเจ็บป่วยของโจทก์ที่ปรากฏนั้นมีอาการหนักหนาสาหัสที่ต้องรักษาต่อเนื่องเป็นเวลานานและต้องรักษาถึงหลายอาการ และหลังจากวันพ้องก็เห็นได้ชัดว่าจะต้องรักษาต่อเนื่องกันไปอีก และยากที่จะมีสภาพแข็งแรงเหมือนเดิมได้ (ฎีกาที่ 10210/2555)

3.3.4 ค่าชดใช้การขาดแรงงานของบุคคลภายนอก ถ้าผู้ถูกทำละเมิดได้รับความเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัย ถ้าผู้ต้องเสียหายมีความผูกพันตามกฎหมายจะต้องทำการงานให้เป็นคุณแก่บุคคลภายนอกในครัวเรือนหรืออุตสาหกรรมของบุคคลภายนอก กฎหมายให้บุคคลผู้ทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นให้แก่บุคคลภายนอกเพื่อที่เขาต้องขาดแรงงาน ตามบทบัญญัติของมาตรา 445 ได้อธิบายไว้แล้วในเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายต่อชีวิต ตามมาตรา 445 ที่บัญญัติว่า

“ในกรณีทำให้เขาถึงตาย หรือให้เสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยก็ดี ในกรณีทำให้เขาเสียเสรีภาพก็ดี ถ้าผู้ต้องเสียหายมีความผูกพันตามกฎหมาย จะต้องทำการงานให้เป็นคุณแก่บุคคลภายนอกในครัวเรือน หรืออุตสาหกรรมของบุคคลภายนอกนั้นไซ้ ท่านว่าบุคคลผู้จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกเพื่อที่เขาต้องขาดแรงงานอันนั้นไปด้วย”

3.3.5 ค่าแห่งความเสียหายอย่างอื่นที่ไม่ใช่ตัวเงินตามมาตรา 446 หมายความว่า ความเสียหายอันไม่อาจคิดคำนวณเป็นเงินได้ แต่ความเสียหายเช่นว่านี้ต้องเป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำละเมิด จำเป็นต้องเยียวยาหรือทดแทนความเสียหายให้เช่นเดียวกัน ซึ่งอาจมีความเสียหายมากกว่าความเสียหายต่อร่างกายอีกด้วย ความเสียหายที่มีใช้ตัวเงิน เช่น ความเจ็บปวดทรมานทุกขเวทนาระหว่างการรักษาพยาบาล หรือต้องทุพพลภาพพิการต่อไป ความเสียหายเช่นว่านี้

กฎหมายให้ศาลมีอำนาจกำหนดให้ตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด เพราะค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่มีใช้ตัวเงินย่อมจะนำสืบคิดเป็นจำนวนเงินเท่าใดไม่ได้อยู่ในตัว (ฎีกาที่ 5751/2544) ผู้ต้องเสียหายจึงเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความที่เสียหายอย่างอื่นที่ไม่ใช่ตัวเงินด้วยอีกก็ได้ถ้าทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัย เช่น เพศหญิงที่ต้องเสียหายเพราะผู้ใดทำผิดอาญาเป็นทุรศีลธรรมแก่ตนก็ย่อมมีสิทธิเรียกร้องทำนองเดียวกันนี้ได้ด้วยตามมาตรา 446 ซึ่งมาตรานี้เป็นค่าเสียหายที่เกิดจากความเสียหายอย่างอื่นที่ไม่ใช่ตัวเงิน แต่กฎหมายให้สิทธิผู้เสียหายเรียกร้องเอาได้ โดยศาลจะเป็นผู้กำหนดให้ได้ตามพฤติการณ์และความร้ายแรงของละเมิด มาตรา 446 บัญญัติว่า

“ในกรณีทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยก็ดีในกรณีทำให้เขาเสียหายแก่เกียรติ ผู้ต้องเสียหายจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความที่เสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินด้วยอีกก็ได้ สิทธิเรียกร้องอันนี้ไม่โอนกันได้ และไม่ตกสืบไปถึงทายาท เว้นแต่สิทธินั้นจะได้รับสภาพกันไว้โดยสัญญาหรือได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว

อนึ่งหญิงที่ต้องเสียหาย เพราะผู้ใดทำผิดอาญาเป็นทุรศีลธรรมแก่ตนก็ย่อมมีสิทธิเรียกร้องทำนองเดียวกันนี้”

ลักษณะของการละเมิดที่เกิดความเสียหายที่มีใช้ตัวเงิน มีดังนี้

1) การละเมิดต่อร่างกาย คือ จะต้องทำให้ร่างกายผิดไปจากปกติที่เคยเป็นอยู่ เช่น ทำให้แขนขาดต้องตัดแขนใช้แขนเทียมแทน (ฎีกาที่ 1447/2523) หรือตัดขาทำให้เป็นคนพิการตลอดชีวิต (ฎีกาที่ 379/2518) ความทุพพลภาพ (ฎีกาที่ 1794/2517, 247/2538, 2162/2532, 67/2539, 6303/2547) หน้าตาเสียโฉมติดตัว (ฎีกาที่ 559/2535, 5220/2539, 533/2552) หรือมีรอยแผลเป็นบนใบหน้าจนต้องให้แพทย์ทำศัลยกรรมตกแต่ง (ฎีกาที่ 2501/2517, 7119/2541) ความทนทุกข์ทรมานระหว่างรักษาพยาบาล (ฎีกาที่ 533/2552, 6092/2552, 3945/2558) การสูญเสียอวัยวะสืบพันธ์ทำให้ทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัสทั้งร่างกายและจิตใจไปตลอดชีวิต (ฎีกาที่ 1016/2561) มีรอยแผลเป็นและไม่สามารถเดินได้อย่างปกติเพราะขายาวไม่เท่ากัน (ฎีกาที่ 3945/2558) เสียตาข้างซ้าย (ฎีกาที่ 533/2552) ผมร่วงทั้งศีรษะ หรือกลายเป็นคนพูดติดอ่าง ความเสียหายเหล่านี้ไม่สามารถคิดเป็นตัวเงินได้ แต่กรณีเหล่านี้สามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ ถือว่าเป็นละเมิดต่อร่างกาย

2) การละเมิดต่ออนามัย คือการทำให้ทนทุกข์ทรมาน เสียหนานประสาทไม่สามารถรับรู้รสชาติ กลิ่น เสียงได้เหมือนเดิม หรือการทำให้เสื่อมสุขภาพ ก็ถือว่าเป็นความเสียหายอันมิใช่ตัวเงินซึ่งเรียกร้องได้ (ฎีกาที่ 1936/2517)

การเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความที่เสียหายอย่างอื่น ผู้ต้องเสียหายจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความที่เสียหายอย่างอื่นได้หรือไม่ พิจารณาจากคำพิพากษาศาลฎีกาหรือข้อเท็จจริงอื่นประกอบด้วย ดังเช่นกรณีต่อไปนี้

1) ความเศร้าโศกเสียใจเป็นอารมณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อทราบข่าวร้าย (ฎีกาที่ 2816/2528) ค่าขาดความว่าเหว ค่าตกใจเสียขวัญ ค่าสูญเสียความรื่นรมย์ในชีวิต สูญเสียความหวังของชีวิต ค่าที่ต้องขาดการเรียนแล้วสอบไล่ตกและค่าเล่าเรียนที่เสียไป (ฎีกาที่ 1052/2506) ไม่ใช่ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา ๒๕๓ แต่ฎีกาที่ 2488/2523 วินิจฉัยให้เรียกค่าทดแทนความตกใจและทนทุกข์ทรมานจากการที่โจทก์ถูกสุนัขกัดได้ และฎีกาที่ 4571/2556 การที่จำเลยใช้อาวุธปืนข่มขู่โจทก์เช่นนี้เป็นการทำให้โจทก์เสียหายแก่ร่างกายและอนามัยของโจทก์แล้ว เพราะเป็นการทำให้โจทก์ตกใจกลัวเป็นความเสียหายเกี่ยวกับความรู้สึกทางด้านจิตใจ ซึ่งเป็นความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินตามมาตรา ๒๕๓ โจทก์มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนในกรณีดังกล่าวนี้ได้

2) ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา ๒๕๓ แม้จะมีลักษณะซ้ำกับค่าสินไหมทดแทนตามมาตราอื่น ผู้เสียหายก็ยังมีสิทธิเรียกได้สองทาง โดยไม่ถือว่าซ้ำซ้อนกัน (ฎีกาที่ 2895/2512, 1794/2517, 379/2518, 329/2531) เช่น เด็กชาย ก. ต้องทุพพลภาพไปตลอดชีวิต โจทก์ทั้งสองจึงเรียกค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบการทำงานได้ตามมาตรา ๒๕๓ วรรคหนึ่ง และความทุพพลภาพนี้ยังเข้ากรณีเป็นความเสียหายอันเป็นที่มาของความทุกข์ทรมานทั้งร่างกายและจิตใจอย่างแสนสาหัสที่บังเกิดขึ้นกับเด็กชาย ก. ในขณะที่มีอายุเพียง 6 ปี เท่านั้น โจทก์ทั้งสองจึงมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงินได้ตามมาตรา ๒๕๓ ด้วย ค่าเสียหายดังกล่าวไม่ซ้ำซ้อนกันและไม่เป็นค่าเสียหายอย่างเดียวกัน

3) หญิงที่ถูกกระทำผิดอาญาอันเป็นทุสศีลธรรมแก่ตน ได้แก่ หญิงที่ถูกกระทำอนาจารข่มขืนกระทำชำเรา หรือถูกกระทำผิดทางเพศอื่น ๆ มีสิทธิเรียกค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงินตามมาตรา ๒๕๓ ได้เช่นกัน อาจเรียกได้ว่าเป็นค่าเสียหายความบริสุทธิ์ (ฎีกาที่ 2573/2518)

4) สิทธิเรียกร้องตามมาตรา 446 เป็นสิทธิเฉพาะตัวไม่ตกทอดไปยังทายาทและ ไม่อาจโอนให้แก่กันได้ เช่น นางเอกถูกนายโทข่มขืนกระทำชำเรา ต้องเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาล นางเอกย่อมมีสิทธิเรียกค่ารักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอื่น ๆ ที่เสียไป และเรียกค่าขาด ประโยชน์ทำมาหาได้ระหว่างเจ็บป่วย ตามมาตรา 444 วรรคแรกได้ นอกจากนี้นางเอกยังมีสิทธิในการเรียกค่าเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินตามมาตรา 446 ได้อีกด้วย หากสมมติว่าหลังจาก นางเอกกลับจากโรงพยาบาลแล้วเกิดความรู้สึกอับอายเสียใจจึงตัดสินใจฆ่าตัวตาย สิทธิเรียกร้อง ตามมาตรา 446 ย่อมหมดสิ้นไปด้วย ไม่ตกทอดไปยังทายาท แต่ทายาทก็ยังมีสิทธิเรียกตามมาตรา 444 ได้

5) ทายาทอาจมีสิทธิเรียกร้องตามมาตรา 446 ได้ ถ้าได้มีการรับสภาพกันไว้แล้ว โดยสัญญา เช่น จำเลยผู้กระทำละเมิดได้ทำหน้าที่รับสภาพหนี้ไว้แล้วว่ายินยอมชดเชยค่าเสียหาย โดยทำสัญญากันไว้เรียบร้อยแล้ว หรือได้มีการฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว เช่น ผู้เสียหายโดยตรงฟ้อง คดีเรียกร้องค่าเสียหายแล้วหลังจากนั้นผู้เสียหายโดยตรงถึงแก่ความตาย เช่นนี้สามารถสืบรดตกทอดไปถึงทายาทในการเรียกร้องต่อไปได้

6) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีมิใช่ค่าเสียหายโดยตรงที่เกิดจากการที่จำเลยทั้งสองบุกรุกและทำให้บ้านทั้งสองหลังของโจทก์ร่วมเสียหาย ส่วนค่าเสียหายต่อจิตใจก็คือค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินซึ่งมาตรา 446 กำหนดให้เรียกร้องได้เฉพาะในกรณีทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกายอนามัยหรือทำให้เขาเสียเสรีภาพเท่านั้น กรณีความเสียหายต่อทรัพย์สินมาตรา 446 ไม่เปิดสิทธิให้แก่ผู้ต้องเสียหายเรียกร้องเอาได้ (ฎีกาที่ 811/2558)

3.4 ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่เสรีภาพและชื่อเสียง

ผู้ที่ได้รับความเสียหายแก่สิทธิ เสรีภาพหรือชื่อเสียงย่อมสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่เสรีภาพและชื่อเสียงได้ ซึ่งมีบัญญัติไว้ในมาตรา 445, 446 และมาตรา 447 ดังต่อไปนี้

3.4.1 ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่เสรีภาพ

กรณีเสียหายแก่เสรีภาพ บทกฎหมายที่บัญญัติไว้มี 2 มาตรา คือ มาตรา 445 และมาตรา 446 ซึ่งอาจแยกได้เป็น 2 ประการ คือ

ประการแรก คือค่าชดเชยการขาดแรงงาน หมายความว่าหากทำให้เขาเสียเสรีภาพ ถ้าผู้ต้องเสียหายมีความผูกพันตามกฎหมาย จะต้องทำการงานให้เป็นคุณแก่

บุคคลภายนอกในครัวเรือน หรืออุตสาหกรรมของบุคคลภายนอกนั้น บุคคลผู้จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกเพื่อที่เขาต้องขาดแรงงานอันนั้นไปด้วย ซึ่งหลักเกณฑ์เป็นไปตามที่ได้อธิบายไว้แล้วก่อนหน้านี้ในหัวข้อค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ร่างกายและอนามัย

ประการที่สอง คือค่าเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน เช่น กรณีที่วัดจัดงานมหรสพโดยประสงค์รายได้จากการที่มีคนมาทำบุญบริจาค เมื่อผู้ใดขัดขวางให้งานมหรสพต้องล้มเลิกโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ก็ย่อมเป็นการละเมิดทำให้เขาเสียหายต่อทางทำมาหาได้และเป็น การทำให้เสียเสรีภาพของวัด ซึ่งวัดอาจเรียกค่าเสียหายอันมิใช่เป็นตัวเงินได้อีกด้วย (ฎีกาที่ 929/2497)

3.4.2 ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ชื่อเสียง ตามมาตรา 447 นี้ บุคคลใดทำให้เขาต้องเสียหายแก่ชื่อเสียง เมื่อผู้ต้องเสียหายร้องขอ ศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นจัดการตามควร เพื่อให้ชื่อเสียงของผู้นั้นกลับคืนดีแทนให้ใช้ค่าเสียหายหรือทั้งให้ใช้ค่าเสียหายด้วยก็ได้ ซึ่งเป็นการละเมิดต่อชื่อเสียงตามมาตรา 423 ศาลจึงจะสั่งให้ตามมาตรา 447 ได้ ดังนั้นผู้เสียหายจึง เรียกร้องได้ 3 กรณี คือ กรณีแรก คือ การให้ใช้ค่าเสียหาย กรณีที่สอง คือ การให้จัดการให้ชื่อเสียงกลับคืนดี และกรณีที่สาม คือ การให้ใช้ค่าเสียหายและให้จัดการให้ชื่อเสียงกลับคืนดี มาตรา 447 บัญญัติว่า

“บุคคลใดทำให้เขาต้องเสียหายแก่ชื่อเสียง เมื่อผู้ต้องเสียหายร้องขอ ศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นจัดการตามควรเพื่อให้ชื่อเสียงของผู้นั้นกลับคืนดีแทนให้ใช้ค่าเสียหายหรือทั้งให้ใช้ค่าเสียหายด้วยก็ได้”

ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรานี้เป็นดุลพินิจของศาลที่จะเลือกสั่งอย่างใดก็ได้ตามสมควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ในทางปฏิบัติการให้ชื่อเสียงกลับคืนดี ศาลมักจะนำประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 332 มาใช้บังคับโดยอนุโลม (ฎีกาที่ 939-940/2517, 126/2517, 4008/2526)

3.5 ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่สิทธิอย่างอื่น

ความเสียหายแก่สิทธิอย่างอื่นที่เกิดแก่ผู้เสียหายนั้น ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนจึงเป็นดุลพินิจของศาลที่สามารถวินิจฉัยโดยอาศัยบทบัญญัติมาตรา 438 เพื่อกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย เช่น ได้รับความเสียหายต่อสิทธิครอบครอง ศาลย่อมสั่งให้ปลด

เปลื้องการรบกวนและเรียกค่าเสียหายให้ได้ (ฎีกาที่ 2812/2496, 2967/1524) หรือได้รับความเสียหายต่อสิทธิในการใช้ชื่อสกุล ชื่อเครื่องหมายการค้า ศาลสั่งให้เพิกถอนการใช้ชื่อสกุลและเรียกค่าเสียหายได้ด้วย (ฎีกาที่ 64/2501, 1364/2522) สัญญาเช่าเล็กกัน แต่ผู้เช่าไม่ออกไปจากสถานที่เช่า ผู้ให้เช่าเรียกค่าปรับรายวันที่กำหนดตามสัญญาเช่าได้ (เป็นเบี้ยปรับ) และมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนจากการไม่ยอมออกไปจากที่เช่า อันเป็นการกระทำละเมิดอีกส่วนหนึ่ง แยกต่างหากจากเบี้ยปรับตามสัญญา แต่ส่วนค่าบำรุงรักษารายปี เนื่องจากสัญญาเช่าสิ้นสุดแล้ว จึงไม่อาจเรียกตามข้อสัญญาดังกล่าวได้อีก (ฎีกาที่ 56/2565)

3.6 ค่าสินไหมทดแทนกรณีและผู้เสียหายมีส่วนผิดอยู่ด้วย

การที่ศาลจะวินิจฉัยให้ผู้เสียหายได้รับค่าสินไหมทดแทนในกรณีที่ผู้เสียหายเองก็มีส่วนผิดอยู่ด้วย จึงต้องวินิจฉัยโดยอาศัยบทบัญญัติมาตรา 438 ประกอบกับมาตรา 442 ด้วย เพราะมาตรา 442 เป็นการกำหนดค่าสินไหมทดแทนกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหาย และให้นำบทบัญญัติแห่งมาตรา 223 มาใช้บังคับโดยอนุโลมด้วย มาตรา 442 บัญญัติว่า

“ถ้าความเสียหายได้เกิดขึ้นเพราะความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดของผู้ต้องเสียหายประกอบด้วยไซ้ร ท่านให้นำบทบัญญัติแห่งมาตรา 223 มาใช้บังคับ โดยอนุโลม”

กรณีที่มีการละเมิดและผู้เสียหายไม่มีส่วนทำความผิดอันก่อให้เกิดความเสียหายนั้นต้องอาศัยหลักการเฉลี่ยความรับผิดชอบหรือกระจายความเสียหาย โดยให้พิจารณาพฤติการณ์ว่าฝ่ายใดเป็นผู้ทำละเมิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายมากกว่ากันเพียงไร ไม่จำเป็นต้องมองไปถึงความเสียหายว่าใครจะเสียหายมากเท่าใคร แม้ว่าโจทก์จะมีส่วนผิดในผลของความเสียหายนั้นอยู่บ้าง โจทก์ก็ยังมีอำนาจฟ้องผู้ที่ทำละเมิดต่อตนได้ และแม้ข้อเท็จจริงจะปรากฏขึ้นในชั้นศาลว่าโจทก์มีส่วนผิดอยู่ด้วย ถึงจะมีได้มีการกล่าวอ้างขึ้นในฟ้อง ศาลก็มีอำนาจในการยกมาตรา 442 และมาตรา 223 มาวินิจฉัยได้(สุมาลี วงษ์วิทิต, 2548, น. 280) มาตรา 223 บัญญัติว่า

“ถ้าฝ่ายผู้เสียหายได้มีส่วนทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งก่อให้เกิดความเสียหายด้วยไซ้ร ท่านว่าหนั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ฝ่ายผู้เสียหายมากน้อยเพียงใดนั้น ต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณข้อสำคัญก็คือว่าความเสียหายนั้นได้เกิดขึ้นเพราะฝ่ายไหนเป็นผู้ก่ออย่างหย่อนกว่ากันเพียงไร

วิธีเดียวกันนี้ ท่านให้ใช้แม้ทั้งที่ความผิดของฝ่ายผู้ที่เสียหายจะมีแต่เพียง
 ละเลยไม่เตือนลูกหนี้ให้รู้สึกถึงอันตรายแห่งการเสียหายอันเป็นอย่างร้ายแรงผิดปกติ
 ซึ่งลูกหนี้ไม่รู้หรือไม่อาจจะรู้ได้ หรือเพียงแต่ละเลยไม่บำบัดปกป้อง หรือบรรเทา
 ความเสียหายนั้นด้วย อนึ่งบทบัญญัติแห่งมาตรา 220 นั้น ท่านให้นำมาใช้บังคับด้วย
 โดยอนุโลม”

ลักษณะที่ผู้เสียหายมีส่วนผิด แยกได้ 2 กรณี คือ ผู้เสียหายก่อให้เกิดความ
 เสียหายเองตามมาตรา 223 วรรคแรก และผู้เสียหายไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายเอง แต่ความ
 เสียหายเกิดเพราะผู้เสียหายไม่ป้องกันหรือบรรเทาความเสียหายนั้นตามมาตรา 223 วรรคสอง

1) ผู้เสียหายก่อให้เกิดความเสียหายเอง ผู้เสียหายมีส่วนผิดนั้นอาจเป็นเพียงการ
 กระทำที่ไม่ระมัดระวังไม่คำนึงถึงความปลอดภัยของตนเอง หรือยอมรับเสี่ยงภัยในความเสียหายที่
 จะเกิดขึ้น ซึ่งอาจเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ได้ หรืออาจเป็นเพียงการกระทำ
 ของผู้เสียหายที่น่าตำหนิเท่านั้น เช่น จำเลยจอดรถล้าผิวจราจร 1 เมตร ยังเหลือผิวจราจรอีก 6
 เมตร ซึ่งรถอื่นยังแล่นสวนกันได้ คนขับรถของโจทก์แล่นมาทางนั้นโดยเห็นอยู่ว่ามีรถอีกคันที่แล่น
 สวนมาใช้ไฟสูงก็ยังไม่รีบลดไฟด้วยความเร็วสูงทั้ง ๆ ที่มองไม่เห็นทาง เหตุที่รถชนจึงเกิดขึ้นจาก
 ความประมาทของคนขับรถของโจทก์ด้วย (ฎีกาที่ 1366/2517, 2334/2526) จำเลยขับรถโดยสาร
 รู้แล้วว่าโจทก์เกาะห้อยโหนไปนอกรถยังขึ้นขับรถยังขึ้นขับรถไประเบียดกับขอบสะพานทำให้โจทก์
 ตกลงยังพื้นถนนได้รับบาดเจ็บสาหัส ถือว่าจำเลยกระทำโดยประมาทต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหม
 ทดแทน แต่การที่โจทก์เกาะห้อยโหนรถโจทก์ก็มีส่วนประมาทด้วย (ฎีกาที่ 624/2515, 935/2516)
 จำเลยวางมัดจำซื้อข้าวจากชาวนา ภายหลังโจทก์ไปแย่งซื้อโดยให้ราคาสูงแก่ชาวนาจึงไม่ขายข้าว
 ให้จำเลย จำเลยโกรธจึงต่อว่าโจทก์และไล่โจทก์ออกไปจากที่ดินซึ่งอาศัยจำเลยอยู่ โจทก์จึงทำร้าย
 จำเลย จำเลยจึงใช้ปืนยิงโจทก์บาดเจ็บสาหัส เป็นการป้องกันตัวเกินสมควรกว่าเหตุ แต่โจทก์ก็ไม่
 รักษาตัวตามแผนปัจจุบัน ซึ่งหากรักษาแผลก็จะหายได้ภายใน 30 วัน ถือว่าโจทก์ก็ไม่พยายาม
 บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น และเมื่อโจทก์เองก็เป็นต้นเหตุก่อเรื่องไม่เป็นธรรมแก่จำเลยขึ้นก่อน
 จึงถือว่าโจทก์มีส่วนผิดอยู่ด้วย (ฎีกาที่ 1080/2507)

2) ผู้เสียหายไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายเอง แต่ผู้เสียหายมีส่วนผิดในการไม่
 เตือนหรือบำบัดปกป้องหรือบรรเทาความเสียหาย แต่เกิดความเสียหายขึ้นเพราะผู้เสียหายไม่เตือน
 ให้รู้ถึงความเสียหายอันร้ายแรงผิดปกติ หรือเพราะผู้เสียหายไม่บำบัดปกป้องมิให้เกิดความเสียหาย

หรือไม่บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งถ้าบำบัดป้องกันหรือพยายามบรรเทาผลร้ายนั้น ความเสียหายก็อาจจะไม่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นเพียงเล็กน้อย เช่น กรณีที่ผู้ซื้อผิดสัญญาไม่มารับหนังสือที่ซื้อ ผู้ขายปล่อยปละละเลยไม่จัดการตามควรเพื่อให้เสียหายแต่น้อย จึงมีส่วนทำผิด ผู้ขายควรได้ค่าเสียหายเพียงครั้งหนึ่ง (ฎีกาที่ 1312/2501) หรือแม้จะเป็นนิรโทษกรรมตามมาตรา 449 นั้นต้องเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายอันได้รับยกเว้นโทษ ดังนั้นจำเลยจะอ้างการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุซึ่งในทางอาญาจำเลยก็ยังคงต้องรับโทษมาปิดความรับผิดไม่ใช่ค่าสินไหมทดแทนหาได้ไม่ ค่าสินไหมทดแทนควรจะให้มากน้อยเพียงใดต้องพิจารณาว่าฝ่ายไหนเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายมากกว่ากันเป็นข้อสำคัญ (ฎีกาที่ 1080/2507)

หลักการพิจารณาเรียกค่าสินไหมทดแทนกรณีและผู้เสียหายมีส่วนผิด ซึ่งหลักสำคัญในการพิจารณาประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากกรณีการเรียกค่าสินไหมทดแทนกรณีและผู้เสียหายมีส่วนผิดอยู่ด้วย จะไม่นำหลักความยินยอม (Consent) ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายและหลักผลที่ไกลกว่าเหตุ มาใช้เป็นหลักเกณฑ์ของมาตรา 442 นี้ การแบ่งส่วนความรับผิดตามมาตรา 442 และมาตรา 223 ของแต่ละฝ่ายจะพิจารณาเฉพาะความเสียหายที่แต่ละฝ่ายได้รับแล้วให้อีกฝ่ายหนึ่งที่มีส่วนผิดมากกว่าชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามส่วน และยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ระหว่างคู่กรณีเท่านั้น ไม่อาจยกขึ้นอ้างกับบุคคลภายนอกที่ไม่ได้มีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นด้วย (ฎีกาที่ 4446-4449/2528) หรืออ้างว่าไม่ได้มีเครื่องปิดกั้นถนนขณะรถไฟแล่นผ่าน (ฎีกาที่ 4553/2533) หรือการที่ผู้นั่งโดยสารมากับรถจักรยานยนต์ก็ไม่ได้มีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นจึงไม่ต้องแบ่งความรับผิด (ฎีกาที่ 3367/2538) คดีละเมิดกรณีและผู้เสียหายมีส่วนผิดอยู่ด้วยนั้น พบว่ามีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่เป็นกรณีวินิจฉัยเป็น 3 แนวทาง คือ (ศักดิ์ สนองชาติ, 2527, น. 133)

แนวทางที่ 1 ถ้าจำเลยและผู้เสียหายมีส่วนในการกระทำความผิดเท่ากัน เช่น ประมาทเลินเล่อเท่ากันในกรณีเช่นนี้ค่าเสียหายย่อมตกเป็นพับไปโดยต่างฝ่ายต่างไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายต่อกัน เช่น กรณีเหตุที่รถชนกันเกิดจากความประมาทเลินเล่อของจำเลยที่ 1 และผู้ตาย ซึ่งเป็นลูกจ้างของจำเลยที่ 2 ไม่ยิ่งหย่อนกว่ากันถึงแม้จำเลยที่ 1 และผู้ตายจะต่างคนต่างประมาทเลินเล่อก็ตาม แต่เนื่องจากความประมาทเลินเล่อของจำเลยที่ 1 และผู้ตายไม่ยิ่งหย่อนกว่ากันดังกล่าวแล้วจำเลยที่ 1 จึงต้องร่วมรับผิดกับจำเลยที่ 2 ต่อโจทก์เต็มตามจำนวนค่าเสียหายอย่างลูกหนี้ร่วม (ฎีกาที่ 4712/2539)

แนวทางที่ 2 จำเลยมีส่วนทำความผิดมากกว่าผู้เสียหาย ศาลแบ่งส่วนความผิด โดยให้จำเลยใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายเพียงบางส่วน เช่น จำเลยขับรถชนผู้เสียหายโดยประมาท เลินเล่อข้ามทางรถไฟแล้วถูกรถไฟเฉี่ยวชนด้านหน้ารถยนต์เสียหายเล็กน้อย แต่เป็นเหตุให้โจทก์ซึ่งนั่งห้อยเท้าอยู่ริมประตูผู้โดยสารส่งสัมภาระรถยนต์ของจำเลยชนขาหักทั้งสองข้าง แม้ในขณะที่เกิดเหตุขบวนรถไฟจะมีผู้โดยสารแน่นจนไม่มีที่นั่ง โจทก์กับผู้โดยสารหลายคนจึงต้องนั่งตรงริมประตูผู้โดยสาร ยังไม่ถึงกับจะรับฟังได้ว่าโจทก์ประมาทเลินเล่อซึ่งจะทำให้ค่าเสียหายเป็นพับ (ฎีกาที่ 959/2540)

แนวทางที่ 3 ผู้เสียหายมีส่วนทำความผิดมากกว่าจำเลย ค่าเสียหายเป็นพับ ผู้เสียหายไม่มีสิทธิฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบ และหากจำเลยฟ้องแย้งกลับ ผู้เสียหายอาจต้องชดใช้ค่าเสียหายให้แก่จำเลยก็ได้

ฎีกาที่ 2542/2526 ผู้โดยสารในรถของจำเลยที่ได้รับบาดเจ็บและตาย ผู้โดยสารที่เสียชีวิตมีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายจากฝ่ายโจทก์ผู้กระทำละเมิด โดยตรง การที่จำเลยจ่ายค่าเสียหายไปโดยไม่มีความหมายให้สิทธิที่จำเรียกคืนจากผู้กระทำละเมิดจำเลยจึงไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายที่จ่ายไปเองจากโจทก์ได้ ขณะเกิดเหตุเป็นเวลากลางคืน รถของโจทก์และรถของจำเลยต่างแล่นเร็วจะสวนกันบริเวณทางโค้งโดยรถของโจทก์อยู่โค้งด้านนอก แต่แล่นตัดโค้งกินทางล้ำเส้นกึ่งกลางถนน เข้าไปชนกับรถของจำเลยซึ่งแล่นอยู่ในเส้นทางของตนโดยเปิดไฟหน้าซ้ายข้างเดียว ถือได้ว่าเหตุที่รถชนกันเป็นเพราะความประมาทของผู้ขับรถทั้งสองฝ่ายโดยคนขับรถของโจทก์เป็นฝ่ายที่ก่อให้เกิดความประมาทมากกว่า ค่าเสียหายของโจทก์จึงตกเป็นพับ

ฎีกาที่ 4446-4449/2528 จำเลยที่ 1 ขับรถชนผู้โดยสารของจำเลยที่ 2 ซึ่งวิ่งรับส่งคนโดยสารร่วมกับจำเลยที่ 3 มาใกล้จะถึงที่เกิดเหตุ ตำรวจได้เตือนให้ใช้ความระมัดระวัง เพราะมีควันไฟอันเกิดจากการเผาหญ้าปกคลุมถนน จำเลยที่ 1 ไม่ฟังคำเตือน ขับรถด้วยความเร็วแซงรถบรรทุกเข้าไปในกลุ่มควันมองไม่เห็นทาง จนเกิดชนกับรถบรรทุกของโจทก์ที่ 1 วิ่งสวนทางมาจุดที่ชนอยู่ในเส้นทางของรถบรรทุก จึงเป็นความประมาทเลินเล่อของจำเลยที่ 1 แต่ ส. ลูกจ้างโจทก์ที่ 1 ขับรถบรรทุกเข้าไปในกลุ่มควัน โดยมีได้หยุดรอให้ควันไฟจางหายไปก่อน และได้ใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษ จึงได้ชนกับรถที่จำเลยที่ 1 ขับสวนมานับว่า ส.ก็มีความประมาทเลินเล่ออยู่เหมือนกันเมื่อประมาทเลินเล่อด้วยกันทั้งสองฝ่าย แต่จำเลยที่ 1 เป็นฝ่ายประมาทมากกว่า ให้แบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 3 ส่วน ให้โจทก์ที่ 1 รับ 1 ใน 3 ส่วนส่วนจำเลยทั้งสามรับผิดชอบ

2 ใน 3 ส่วน โจทก์ที่ 4 นั่งไปในรถบรรทุกของโจทก์ที่ 1 เมื่อรถชนกันได้รับบาดเจ็บสาหัสมี ส่วนร่วมในการประมาทเลินเล่อ ส. หรือต้องรับผิดชอบร่วมกับ ส. เป็นเรื่องที่โจทก์ที่ 4 ได้รับความเสียหายโดยมิได้มีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นด้วยจะแบ่งความรับผิดให้แก่โจทก์ที่ 4 เป็น 1 ใน 3 ดังเช่นกรณีของโจทก์ที่ 1 ไม่ได้จำเลยทั้งสามต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่โจทก์ที่ 4 เต็มจำนวน ปัญหาข้อนี้เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน แม้โจทก์ที่ 4 จะมีได้ยกขึ้นอ้างศาลฎีกาเห็นสมควรยกขึ้นวินิจฉัยเพื่อความเป็นธรรมแก่โจทก์ที่ 4 จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นฝ่ายผิดมากกว่าไม่มีสิทธิที่จะฟ้องให้โจทก์ที่ 1 ซึ่งเป็นฝ่ายผิดน้อยกว่าได้รับผิดในความเสียหายของจำเลยที่ 2 ได้ ปัญหานี้เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลฎีกาเห็นสมควรยกขึ้นวินิจฉัย

สรุปความได้ว่า ค่าสินไหมทดแทนเป็นหน้าที่ผู้ทำละเมิดมีหน้าที่ต้องชดใช้เยียวยาให้แก่ผู้เสียหาย แต่ค่าสินไหมทดแทนที่จะเรียกร้องได้ต้องเป็นสินไหมทดแทนตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น ได้แก่ ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย ทรัพย์สิน เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น ค่าปลงศพ ค่าขาดไร้อุปการะ ค่าขาดแรงงาน ค่ารักษาพยาบาล ชดใช้ราคาทรัพย์สินหรือค้ำทรัพย์สิน รวมทั้งค่าสินไหมทดแทนที่ไม่ใช่ตัวเงินอันเป็นทุลาศีลธรรม เป็นต้น ทั้งนี้ศาลย่อมมีอำนาจวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดเพื่อกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้เสียหาย และหากผู้เสียหายมีส่วนผิดศาลต้องพิจารณาว่าผู้ที่ต้องรับผิดกับฝ่ายผู้เสียหายนั้น ฝ่ายใดมีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายมากกว่ากันโดยอาศัยพฤติการณ์ในการทำละเมิดว่าใครผิดมากผิดน้อย แล้วแบ่งความรับผิดตามส่วนตามสัดส่วนแห่งความผิดของแต่ละคนไป

ความสำคัญของคำพิพากษาศาลฎีกา

คำพิพากษาของศาลในระบบกฎหมาย Common Law ถือว่าเป็นบ่อเกิดของกฎหมาย (Source of Law) กฎหมายเกิดจากคำพิพากษาของศาล การแก้ปัญหาข้อพิพาทก็พิจารณาจากหลักเกณฑ์และเหตุผลของคำพิพากษา คำพิพากษาจึงเป็น Source of Law และเป็นตัวบทกฎหมาย ดังนั้น คำพิพากษาต่อๆ มาในกรณีอย่างเดียวกันย่อมต้องตัดสินตามแนวคำพิพากษาก่อนๆ นั้นเสมอ แต่ในระบบกฎหมาย Civil Law ไม่ถือว่าเป็นบ่อเกิดของกฎหมาย คำพิพากษาเป็นเพียงคำอธิบายในการใช้ตัวบทกฎหมายปรับแก้คดี คำพิพากษาจึงไม่ใช่ Source of Law และไม่ใช่ตัวบทกฎหมาย คำพิพากษาใหม่อาจจะตัดสินเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาเดิมโดยวางหลักเกณฑ์หรือให้เหตุผลเสียใหม่ เว้นแต่เป็นคำพิพากษาที่เป็นบรรทัดฐาน เช่น ฎีกาที่ 1601/2492 เรื่องการ

รับรองบุตรตามมาตรา 1627 ที่บัญญัติว่า “บุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้วและบุตรบุญธรรมนั้น ให้ถือว่าเป็นผู้สืบสันดาน เหมือนกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย ตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายนี้” แต่อย่างไรก็ตามคำพิพากษาของศาลฎีกาในระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษรของประเทศไทยถือว่าเป็นตัวอย่างของการปรับใช้กฎหมายหรือบทบัญญัติของกฎหมายกับข้อเท็จจริงได้ และสามารถที่จะใช้เป็นการยกตัวอย่างในการบรรยายบทบัญญัติของกฎหมายมาตรานี้ๆ ได้

1. คำพิพากษาศาลฎีกาที่มีต่อระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร

บทบัญญัติของกฎหมายมีการตราขึ้นเพื่อใช้บังคับกับข้อเท็จจริงหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ซึ่งหากเกิดข้อพิพาทขึ้นศาลเป็นผู้วินิจฉัยคดีตามตัวบทกฎหมาย ถ้าหากเป็นคดีที่มีข้อเท็จจริงตรงไปตรงมาตรงตามตัวบทกฎหมายย่อมทำให้การพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยากและเรียกว่าการปรับบทกฎหมายเข้ากับข้อเท็จจริงในคดี แต่หากมีข้อยุ่งยากอาจจะเนื่องมาจากกฎหมายบัญญัติไว้ไม่ชัดเจนหรือมีกรณีปัญหาท้าทายกันระหว่างข้อเท็จจริงเช่นนั้นว่าจะใช้กฎหมายบทใดปรับแก้คดีซึ่งต้องมีการตีความกฎหมาย ซึ่งการตีความกฎหมายนั้นก็เป็นที่ของศาลในการที่จะไปค้นหาเจตนารมณ์อันแท้จริงของฝ่ายนิติบัญญัติที่ได้ให้หลักการเหตุผลในการตรากฎหมายฉบับนั้นหรือความมุ่งหมายของกฎหมายไว้ตั้งแต่ที่มีการตรากฎหมายขึ้น เมื่อศาลตีความกฎหมายตามคำพิพากษาแล้ว โดยปกติถ้าต่อมามีคดีที่มีข้อพิพาทซึ่งมีข้อเท็จจริงในสาระสำคัญเหมือนกัน ศาลก็มักจะวินิจฉัยคดีใหม่นั้นในแนวเดียวกันกับที่เคยวินิจฉัยมาแล้ว แม้การปรับตัวบทกฎหมายกับคดีใหม่ศาลก็มักจะปรับบทกฎหมายในแนวเดียวกันกับที่ได้เคยปฏิบัติมาแล้วในคดีก่อนๆ

ถ้าการปรับตัวบทกฎหมายเข้ากับข้อพิพาทในคดีต่างๆ เป็นการวินิจฉัยของศาลฎีกาย่อมมีน้ำหนักงใจให้ศาลล่าง คือศาลอุทธรณ์และศาลชั้นต้นปฏิบัติตาม ทั้งนี้แม้ว่าคำพิพากษาศาลฎีกาจะไม่ใช้ตัวบทกฎหมายแต่คำพิพากษาศาลฎีกานั้นก็มีน้ำหนักน่าเชื่อถือในแง่ที่ว่าศาลฎีกาเป็นศาลสูงสุดของประเทศไทย ผู้พิพากษาศาลฎีกาเป็นผู้พิพากษาที่มีอาวุโสมีประสบการณ์ในงานด้านการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีมากกว่า ทั้งคดีแต่ละคดีที่ขึ้นสู่ศาลฎีกาก็ได้ผ่านการไต่สวนและการกลั่นกรองของศาลอุทธรณ์และศาลชั้นต้นมาแล้วถึงสองชั้นศาล แม้ว่าคำพิพากษาศาลฎีกาไม่ใช่กฎหมายทั้งไม่มีบทกฎหมายใดบังคับให้ผู้พิพากษาศาลใดจำเป็นต้องพิจารณาพิพากษาคดีตามแนววินิจฉัยของศาลฎีกา แม้กระนั้นก็ตามศาลทั้งหลายถือเป็นประเพณีปฏิบัติหรือนิติประเพณีที่ศาลล่างจะถือปฏิบัติตามแนววินิจฉัยของศาลฎีกาเรื่อยมานับตั้งแต่มีการปฏิรูประบบศาลยุติธรรมในครั้งสมัยรัชกาลที่ 5 จวบจนถึงปัจจุบัน (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, 2546, น.90-91)

ในกรณีที่คำพิพากษาศาลฎีกาหลายฉบับขัดหรือแย้งกันเอง ศาลล่างก็มักจะถือเอาคำพิพากษาศาลฎีกาซึ่งวินิจฉัยในประเด็นนั้นโดยที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาเป็นหลักหรือถ้าหากเป็น

คำพิพากษาศาลฎีกาธรรมดาขัดแย้งกันก็มักจะถือคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับล่าสุด ซึ่งศาลฎีกาเองก็วินิจฉัยคดีตามแนวที่เคยวินิจฉัยตลอดมาตุลกัน ในกรณีที่ศาลฎีกาประสงค์จะเปลี่ยนแนววินิจฉัยเสียใหม่ก็ทำได้ บางครั้งเปลี่ยนแนวเป็นไปตามทางตรงกันข้ามกับที่เคยวินิจฉัยมาแล้ว ซึ่งมักจะวินิจฉัยคดีที่ประสงค์จะแก้หรือกลับแนววินิจฉัยเดิมนั้นโดยที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา กล่าวคือวินิจฉัยโดยอาศัยเสียงข้างมากของผู้พิพากษาศาลฎีกาทุกคนายซึ่งเข้าร่วมพิจารณาปัญหานั้นๆ ด้วยกัน ด้วยเหตุนี้คำพิพากษาศาลฎีกาซึ่งวินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่จึงมีน้ำหนักในทางจงใจให้ศาลล่างถือปฏิบัติมากกว่าคำพิพากษาศาลฎีกาธรรมดา การที่ศาลทั้งหลายถือปฏิบัติตามแนววินิจฉัยของศาลฎีกาเป็นบรรทัดฐานมาเช่นนี้มีผลดีในแง่ที่ว่าบุคคลทั่วไปย่อมตระหนักดีว่ากฎหมายมีอยู่อย่างไรและถ้ามีคดีซึ่งมีข้อเท็จจริงในทำนองเดียวกันนั้นมาสู่ศาลฎีกาศาลจะปรับบทกฎหมายจะปรับบทบัญญัติของกฎหมายเข้ากับคดีนั้นอย่างไรจึงทำให้กฎหมายและแนววินิจฉัยของศาลมีความแน่นอนในอันที่บุคคลทั่วไปพอจะอย่างทราบได้ล่วงหน้าตามสมควร เมื่อแนววินิจฉัยของศาลฎีกามีอิทธิพลชักจูงให้ศาลฎีกาเองหรือศาลล่างถือปฏิบัติ ดังนี้แนววินิจฉัยของศาลฎีกาจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนากฎหมายและวิธีปฏิบัติของศาลต่างๆ ที่ว่าราชอาณาจักรให้เป็นไปตามแบบฉบับเดียวกันเพราะฉะนั้นแม้คำพิพากษาศาลฎีกาจะไม่ใช้กฎหมายก็เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเอาใจใส่ศึกษาไม่น้อยกว่าตัวบทกฎหมายเอง (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, 2546, น.92)

ขอบเขตของการศึกษาวิจัยนั้น ผู้วิจัยจะสืบค้นคำพิพากษาศาลฎีกาซึ่งวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายโดยมีการจัดพิมพ์เผยแพร่โดยทั่วไป คือ คำพิพากษาศาลฎีกาฉบับย่อของเนติบัณฑิตยสภาซึ่งเรียกว่าคำพิพากษาศาลฎีกา และคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับย่อของสำนักงานศาลยุติธรรมโดยจัดพิมพ์เผยแพร่คำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจหรือวางแนววินิจฉัยที่สำคัญไว้ ผู้วิจัยจะคัดเลือกคำพิพากษาศาลฎีกาโดยเลือกศึกษาในรายละเอียดหรือบันทึกไว้ที่สมควรเลือกสรรเฉพาะเรื่องที่เป็นคำอธิบายบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้กระจ่างขึ้นหรือเป็นเรื่องการตีความบทบัญญัติของกฎหมายเท่านั้นคำพิพากษาศาลฎีกาที่ไม่ได้ให้ความกระจ่างในหลักกฎหมายข้อใดเพิ่มขึ้นจะไม่ศึกษา

2. การสกัดหลักกฎหมายจากแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกา

ในกรณีที่ตัวบทกฎหมายมีความยุ่งยากซับซ้อนและมีแนววินิจฉัยในคำพิพากษาที่พิจารณาตัวบทกฎหมายนั้น การสกัดหลักกฎหมายจากแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกาจึงมีความสำคัญ เพราะศาลฎีกาปรับใช้ตัวบทกฎหมายนั้นอย่างไร และให้เหตุผลอย่างไรในเรื่องนั้น บางครั้งแนวคำพิพากษาที่วินิจฉัยหลักกฎหมายเรื่องนั้นๆ อาจมีหลายฉบับและขัดแย้งกันเองได้ การสกัดหลักกฎหมายจากแนวคำวินิจฉัยศาลฎีกาจึงสามารถสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งในตัวบทกฎหมายและการปรับใช้หลักกฎหมายที่ยุ่งยากซับซ้อนนั้น ซึ่งในหัวข้อนี้เป็นวิธีการสกัดหลักกฎหมายจากคำพิพากษาศาลฎีกา ดังมีตัวอย่างของการสกัดหลักกฎหมายจากคำจากแนววินิจฉัยของศาลฎีกาของ

ธานินทร์ กรัยวิเชียร (2546 : 112-127) เป็นตัวอย่างในการสกัดหลักกฎหมายจากแนววินิจฉัยของ ศาลฎีกา 2 ตัวอย่าง ดังนี้

2.1 การสกัดหลักกฎหมายเกี่ยวกับนิติกรรมอำพราง

2.1.1 คำพิพากษาศาลฎีกาที่นำมาสกัดหลักกฎหมาย

ฎีกาที่ 88/2471 ทำสัญญาเช่ากันเป็นจำนอง แต่ประพฤติกันเป็นการขาย ผาก ตัดสินว่าเป็นขายผากตามที่ประพฤติต่อกัน ฯ

ฎีกาที่ 848/2479 เดิมโจทก์จำเลยตั้งใจจะทำสัญญาจำนองที่ดินต่อกัน แต่เห็นว่าดอกเบียที่เรียกจะเกินกำหนดอัตราในกฎหมาย จึงเปลี่ยนความตั้งใจมาทำเป็นสัญญาขาย ผาก แล้วให้จำเลยซึ่งเป็นผู้ขายผากทำสัญญาเช่าที่ดินไป ดังนี้ จำเลยจะยกความตั้งใจเดิมมาลบล้าง สัญญานี้หาได้ไม่ ต้องบังคับตามสัญญาขายผาก ซึ่งเป็นสัญญาที่ทำกันโดยชอบ

ฎีกาที่ 1255/2491 เดิมโจทก์จำเลยตั้งใจกันทำสัญญาซื้อขายนาพิพาท แต่เมื่อไปถึงกำหนด กำหนดว่าทำให้ไม่ได้ ทำได้แต่สัญญาจำนำ แล้วโจทก์จำเลยก็เปลี่ยนความตั้งใจ ทำสัญญาจำนำดังนี้จำเลยยกเอาความตั้งใจเดิมมาลบล้างสัญญาที่โจทก์จำเลยทำโดยความตกลง ใหม่นี้ไม่ได้

ฎีกาที่ 399/2505 ผู้ซื้อและผู้ขายทำสัญญาจะซื้อขายที่ดินพิพาทกันผู้ขาย ได้รับชำระค่าที่ดินไปเกือบหมดแล้วและผู้ซื้อก็เข้าครอบครองปลูกเรือนลงในที่ดินนั้นเรียบร้อยแล้วยังแต่ผู้ขายจะไปทำการแบ่งแยกโฉนดที่พิพาทให้ผู้ซื้อเท่านั้น ผู้ซื้อถือว่าผู้ขายจะโกงบิดพลิ้วไม่ ยอมโอนที่พิพาทในภายหลัง จึงขอร้องให้ผู้ขายไปทำสัญญาจำนองเป็นประกันเงินราคาที่ดินที่ซื้อ ขายซึ่งได้ชำระไปแล้วให้อีกโดยผู้ซื้อไม่คิดเอาดอกเบียในการจำนอง เว้นแต่ผู้ขายด้วยกฎหมาย บิดพลิ้วโกง ไม่ยอมโอนขายที่ดินให้ตามสัญญาจะซื้อขาย จึงเอาสัญญาจำนองมาฟ้องบังคับเรียก ราคาที่ดินที่ได้รับชำระไปแล้วคืนจากผู้ขาย ดังนี้ สัญญาจะซื้อขายที่ดินพิพาทเป็นเจตนาที่แท้จริง ของคู่สัญญา แต่สัญญาจำนองก็ไม่ใช่นิติกรรมอำพราง หากเป็นนิติกรรมอีกอันหนึ่งที่คู่กรณีสมัครใจ ตกลงทำขึ้นเพื่อเป็นการค้ำประกันเงินที่ผู้ซื้อได้ ชำระราคาที่ดินไปแล้ว สัญญาจำนองจึงไม่เป็นโมฆะ แต่ตราบไต่ที่ผู้ขายยังมีได้ผิดสัญญาจะซื้อขาย โดยผู้ขายยังมีได้บิดพลิ้วไม่ยอมโอนขายที่ดินให้แก่ผู้ ซื้อแล้ว ผู้ซื้อก็นำสัญญาจำนองมาฟ้องบังคับผู้ขายยังไม่ได้

ฎีกาที่ 1234/2505 นิติกรรมอำพรางนั้น หมายถึงบุคคลสองฝ่ายตกลงทำ นิติกรรมอันหนึ่ง แต่ไม่แสดงเจตนาออกมาเช่นนั้น แสร้งทำเป็นนิติกรรมอีกอันหนึ่งเพื่ออำพรางนิติ กรรมที่เขาแสดงเจตนาอันแท้จริงผูกนิติสัมพันธ์กันขึ้นนั้น กฎหมายจึงให้บังคับตามเจตนาอันแท้จริง นั้นได้ กรณีที่จำเลยได้แสดงเจตนาตกลงกับโจทก์ และจดทะเบียนแสดงเจตนาขึ้นต่อพนักงาน เจ้าหน้าที โอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของจำเลยไปให้โจทก์เป็นการขายผากแล้วนั้น สืบพยานว่า

พฤติการณ์เป็นการจำนองโดยไม่มีสัญญาจำนองอันแท้จริงอีกอันหนึ่งหาไม่ได้ เพราะเป็นการขอสืบเปลี่ยนแปลงแก้ไขเอกสาร

ฎีกาที่ 1671/2505 สองฝ่ายมีหนี้สินเกี่ยวค้ำกัน คิดบัญชีกันแล้วฝ่ายหนึ่งยังเป็นหนี้อีกฝ่ายหนึ่งอยู่ จึงตกลงกันทำเป็นสัญญากู้ไว้ ดังนี้ เป็นกรณีทั้งคู่สัญญาตกลงกันเปลี่ยนข้อผูกพันจากสัญญาเดิมมาผูกพันตามสัญญากู้ สัญญากู้จึงไม่ใช่นิติกรรมอำพราง

ฎีกาที่ 295/2508 ในกรณีที่จำเลยให้การต่อสู้ว่าสัญญาขายฝากเป็นนิติกรรมอำพรางสัญญาจำนองนั้น ย่อมเป็นการกล่าวอ้างว่าสัญญาขายฝากเกิดจากเจตนาลวงของคู่กรณี โดยคู่กรณีมีเจตนาที่แท้จริงจะทำสัญญาจำนองกัน หากความจริงเป็นดังจำเลยอ้างสัญญาขายฝากย่อมตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 118 (เดิม) ฉะนั้น การที่จำเลยขอให้นำสืบว่าสัญญาขายฝากเป็นโมฆะ จึงไม่ใช่เป็นการนำสืบเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสาร หากแต่เป็นการนำสืบหักล้างว่าสัญญาขายฝากไม่สมบูรณ์ถูกต้องทั้งหมด จำเลยจึงนำสืบได้ไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 วรรคท้าย ส่วนเมื่อนำสืบได้ว่าสัญญาขายฝากเกิดจากเจตนาลวงเป็นโมฆะแล้วจะบังคับตามสัญญาจำนองได้เพียงใดหรือไม่ ในเมื่อสัญญาจำนองมิได้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น ย่อมเป็นปัญหาที่ต้องวินิจฉัยในอันดับต่อไป

ฎีกาที่ 1145/2508 โจทก์ฟ้องขอให้แสดงว่านิติกรรมขายฝากที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นโมฆะ โดยอ้างว่านิติกรรมการขายฝากและสัญญาเช่าเป็นนิติกรรมอำพรางให้จำเลยได้ถอนและแก้ไขทะเบียนที่ดินค้ำเป็นของโจทก์ จำเลยให้การว่านิติกรรมขายฝากและสัญญาเช่าเป็นนิติกรรมแท้จริงไม่อำพราง สัญญาเช่าสิ้นอายุแล้วขอให้ขับไล่นั้นเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับฟ้องเดิมซึ่งจำเลยฟ้องแย้งมาในคำให้การได้ เมื่อนิติกรรมอันหนึ่งทำขึ้นเพื่ออำพรางนิติกรรมอีกอันหนึ่ง นิติกรรมอันแรกย่อมเป็นการแสดงเจตนาลวงด้วยสมรู้กันระหว่างคู่กรณีที่จะไม่ผูกพันกันตามเจตนาที่ได้แสดงออกมานั้น นิติกรรมอันแรกที่ได้ปรากฏออกมานั้นย่อมเป็นโมฆะ ส่วนนิติกรรมอันหลังที่ถูกอำพรางไว้ โดยนิติกรรมอันแรกนั้นต้องบังคับตามบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยนิติกรรมอันที่ถูกอำพรางไว้ ซึ่งจะสมบูรณ์หรือไม่เพียงใดก็แล้วแต่บทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยนิติกรรมอันหลังนี้เจตนาลวงที่แสดงออกมาด้วยสมรู้กับคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง ย่อมตกเป็นโมฆะ ไม่ว่านิติกรรมอีกอันหนึ่งถูกปกปิดไว้หรือไม่ก็ตาม เหตุนี้การนำสืบพยานตามข้ออ้างของโจทก์จึงเป็นการนำสืบทำลายข้อความในเอกสารว่าสัญญาที่ระบุไว้ในเอกสารนั้นไม่สมบูรณ์ตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 วรรคสอง ซึ่งไม่ห้ามในการที่โจทก์จะนำสืบพยานบุคคลตามฟ้องโจทก์นั้น

ฎีกาที่ 1038-1039/2509 ทำสัญญาจ้างทำนาเป็นหนังสือโดยอำพรางนิติกรรมเช่านา สัญญาเช่าที่ถูกอำพรางนั้นต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือหรือทำตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ มิฉะนั้นไม่มีผลบังคับ และจะถือเอาหลักฐานสัญญาจ้างทำนา เป็นหลักฐานการเช่านา

มิได้ เมื่อการเช่านามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสือ และโจทก์ก็ได้บอกกล่าวให้จำเลยออกไปจากนาแล้ว จำเลยก็ไม่มีสิทธิอยู่ในนาที่เช่านั้นต่อไปได้ การอยู่ต่อมาของจำเลยจึงเป็นการละเมิด

ฎีกาที่ 1744/1511 ในกรณีที่จำเลยยกขึ้นต่อสู้ว่า สัญญาขายฝากเป็นนิติกรรมอำพรางสัญญาจำนองนั้น ย่อมเป็นการกล่าวอ้างว่า สัญญาขายฝากเกิดจากเจตนาลวงของคู่กรณีโดยคู่กรณีมีเจตนาที่จะทำสัญญาจำนองกัน หากเป็นจริงดังจำเลยกล่าวอ้างสัญญาขายฝากก็ใช้บังคับไม่ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 118 (เดิม) เมื่อสัญญาขายฝากใช้บังคับไม่ได้แล้วโจทก์ก็ไม่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านพิพาทตามสัญญาขายฝาก และไม่มีอำนาจฟ้องขับไล่จำเลย

ฎีกาที่ 1129/2517 โจทก์จดทะเบียนขายฝากที่ดินไว้กับจำเลยเป็นการอำพรางการจำนอง นิติกรรมอันแรกคือสัญญาขายฝากย่อมเป็นการแสดงเจตนาลวงด้วยสมรู้กันระหว่างคู่กรณีที่จะไม่ผูกพันกันตามเจตนาที่แสดงออกมานั้นจึงตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 118 วรรคหนึ่ง (เดิม) ส่วนนิติกรรมอันหลังคือสัญญาจำนองที่ถูกอำพรางไว้โดยนิติกรรมอันแรกนั้น ต้องบังคับตามบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยนิติกรรมอันที่ถูกอำพรางไว้ตามมาตรา 118 วรรคสอง (เดิม) เมื่อการจำนองไม่ได้จดทะเบียนให้ถูกต้องตามกฎหมาย จึงเรียกไม่ได้ว่าเป็นการจำนอง แต่เป็นเพียงการเงินที่โจทก์กู้จากจำเลยโดยมอบที่ดินให้จำเลยยึดถือเป็นประกันและถือได้ว่าเอกสารการขายฝากเป็นนิติกรรมสัญญากู้เงินที่ทำให้เป็นลายลักษณ์อักษรระหว่างโจทก์จำเลยเท่านั้นเมื่อโจทก์ฟ้องขอเอาเงินมาถ่อถอนที่ดินคืน โจทก์ขอชำระหนี้กู้ จำเลยมีหน้าที่รับชำระและคืนที่ดินเป็นประกันนั้นให้โจทก์ไป

ฎีกาที่ 956/2519 จำเลยมีเจตนาจะจำนองที่ดิน แต่โจทก์สัญญาขายฝากเหตุที่จำเลยยอมทำสัญญาขายฝากตามความประสงค์ของโจทก์ก็เพื่อจะได้เงินตามที่ต้องการสัญญาขายฝากจึงมิใช่นิติกรรมอำพราง การที่สัญญาขายฝากทำเพื่ออำพราง

ฎีกาที่ 862-863/2520 สัญญาภู่นั้น นิติกรรมอันแรกคือสัญญาขายฝากย่อมเป็นการแสดงเจตนาลวงด้วยสมรู้กันระหว่างคู่กรณีที่จะไม่ผูกพันกันตามเจตนาที่แสดงออกมานั้น นิติกรรมอันแรกย่อมตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 118 วรรคหนึ่ง (เดิม) ส่วนนิติกรรมอันหลัง คือสัญญาที่ถูกรับไว้โดยนิติกรรมอันแรก ต้องบังคับตามบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยนิติกรรมอันที่ถูกอำพรางไว้ตามมาตรา 118 วรรคสอง (เดิม) กรณีเช่นนี้แม้จะมีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้กู้เป็นสำคัญต่างหากจากสัญญาขายฝากก็ตาม ย่อมถือได้ว่าเอกสารการขายฝากเป็นนิติกรรมสัญญากู้เงินที่ทำให้เป็นลายลักษณ์อักษรมีผลบังคับได้

ฎีกาที่ 1725/2527 เดิมโจทก์มีเจตนาเพียงกู้เงินจากจำเลยไม่ประสงค์จะขายฝากที่พิพาท แต่เมื่อจำเลยให้โจทก์ทำสัญญาขายฝากที่พิพาท ซึ่งถ้าโจทก์ไม่ยอมทำสัญญาขาย

ฝากจำเลยก็จะไม่ให้เงิน ในที่สุดโจทก์ก็ได้ตกลงทำสัญญาขายฝากให้ เช่นนี้ ถือได้ว่าโจทก์ทำสัญญาขายฝากที่พิพาทโดยความสมัครใจของโจทก์เอง สัญญาขายฝากหาใช่เกิดจากเจตนาลวงด้วยการสมรู้ของโจทก์จำเลยที่ทำเพื่อจะอำพรางการกู้ยืมเงินไม่ สัญญาขายฝากดังกล่าวจึงมิใช่นิติกรรมอำพราง

ฎีกาที่ 2923/2525 โจทก์ทำสัญญาให้จำเลยกู้เงินไปจัดสรรที่ดินและบ้านขายหรือให้เช่าแก่บุคคลทั่วไป และทำสัญญากับจำเลยอีกฉบับหนึ่งตกลงจะให้ผู้ซื้อหรือเช่าซื้อกู้เงินโจทก์ไปซื้อที่ดินและบ้านตามโครงการของจำเลย ดังนี้ การตีความเจตนาของคู่สัญญาต้องแปลทั้งสองฉบับรวมกัน ข้อความในแต่ละฉบับใช้บังคับได้ ไม่ใช่นิติกรรมอำพราง การที่สัญญาฉบับหลังให้สิทธิโจทก์เข้าควบคุมดูแลอนุมัติโครงการ แบบแปลน แผนผังในการจัดสรรที่ดิน และปลูกสร้างตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งเสร็จสิ้น โดยจำเลยจะต้องจ่ายเงินค่าควบคุมดูแลหลังละ 700 บาท รวมทั้งโจทก์ก็ต้องการเงินมาให้ผู้ซื้อหรือผู้เช่าซื้อกู้ร้อยละ 75 ของราคาที่ดินและบ้านไม่ว่าผู้ซื้อหรือผู้เช่าซื้อจะกู้เงินโจทก์หรือไม่ สัญญาทั้งสองฉบับดังกล่าวจึงเป็นสัญญาต่างตอบแทนเป็นพิเศษยิ่งกว่าสัญญากู้ธรรมดา เมื่อโจทก์ผิดสัญญาไม่ยอมให้จำเลยและผู้ซื้อหรือเช่าซื้อที่ดินและบ้านกู้เงินโจทก์ตามข้อตกลงเป็นผลให้ธุรกิจของจำเลยชะงักงันโดยสิ้นเชิง โจทก์จึงต้องใช้ค่าเสียหายแก่จำเลย

ฎีกาที่ 3385/2526 โจทก์มอบเงินแก่จำเลยเพื่อจัดการให้โจทก์ได้เป็นตัวแทนจำหน่ายสุราแล้วทำเป็นหนังสือสัญญากู้เงินจำนวนนั้นไว้อันเป็นนิติกรรมอำพราง เมื่อโจทก์ฟ้องร้องขอให้บังคับตามหนังสือสัญญากู้ ซึ่งไม่มีผลใช้บังคับได้ตามกฎหมาย ข้อตกลงอย่างอื่นที่ว่าเมื่อจำเลยมิได้ทำการตามสัญญาที่ถูกอำพรางไว้ให้แก่โจทก์จนสำเร็จ จำเลยจะต้องใช้เงินที่รับไว้คืนให้แก่โจทก์จึงเป็นเรื่องนอกฟ้องนอกประเด็น ศาลฎีกาไม่อาจวินิจฉัยหรือบังคับให้ได้

ฎีกาที่ 165/2527 โจทก์ต้องการกู้เงินจำเลย จำเลยไม่มีเงิน จึงตกลงจดทะเบียนซื้อขายที่พิพาทมี น.ส. 3 ก. เพื่อจำเลยจะได้นำ น.ส. 3 ก. ไปยืมเงินเพื่อนมาให้โจทก์ หลังจากนั้นอีก 5 วัน โจทก์มารับเงินจากจำเลย แล้วโจทก์จำเลยทำสัญญาขายฝากที่พิพาทกันเอง ดังนี้ถือได้ว่าการทำสัญญาซื้อขายที่พิพาทเพื่ออำพรางสัญญาขายฝาก สัญญาซื้อขายจึงเป็นการแสดงเจตนาลวงด้วยสมรู้กันระหว่างคู่กรณีที่จะไม่ผูกพันตามเจตนาที่แสดงออกมานั้น ย่อมตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 118 วรรคหนึ่ง (เดิม) และสัญญาขายฝากไม่ได้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ถูกต้องตามกฎหมาย จึงตกเป็นโมฆะตามมาตรา 115 (เดิม) กรณีต้องบังคับตามบทบัญญัติว่าด้วยลาภมิควรได้ คือ โจทก์ต้องคืนเงินให้จำเลย และจำเลยต้องคืนที่พิพาทให้แก่โจทก์

ฎีกาที่ 4696/2536 จำเลยกู้เงินโจทก์โดยมอบรถยนต์ให้โจทก์ยึดไว้เป็นประกัน แต่ทำหนังสือการรับเงินค่าขายรถยนต์มอบให้โจทก์เป็นหลักฐาน นิติกรรมการซื้อขายรถยนต์จึงเป็นนิติกรรมอำพรางนิติกรรมการกู้เงินและตกเป็นโมฆะต้องบังคับตามนิติกรรมการกู้เงิน

ซึ่งเป็นนิติกรรมที่ถูกอำพรางไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 155 วรรคสอง แม้จะต้องถือว่าหนังสือการรับเงินค่าขายรถยนต์ใช้บังคับเป็นหลักฐานการกู้ยืมเงินได้ แต่เมื่อโจทก์ฟ้องว่าจำเลยผิดสัญญาซื้อขายขอเรียกเงินคืน โดยข้อเท็จจริงฟังได้ตามที่จำเลยต่อสู้ว่าเป็นการกู้ยืมเงิน จึงไม่อาจพิพากษาให้จำเลยชำระเงินแก่โจทก์ได้ เพราะเป็นเรื่องนอกฟ้องนอกประเด็นต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 วรรคหนึ่ง

ฎีกาที่ 125/2538 พินัยกรรมทำขึ้นเพื่ออำพรางสัญญาซื้อขายที่ดินพิพาท พินัยกรรมซึ่งเป็นนิติกรรมอันแรกย่อมเป็นการแสดงเจตนาหลงด้วยสมรู้ระหว่างคู่กรณีที่จะไม่ผูกพันกันตามเจตนาที่แสดงออกมานั้น จึงตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 155 วรรคหนึ่ง ส่วนนิติกรรมอันหลังคือสัญญาซื้อขายที่ถูกอำพรางไว้โดยพินัยกรรมซึ่งเป็นนิติกรรมอันแรก ต้องบังคับตามบทบัญญัติของกฎหมายอันเกี่ยวกับนิติกรรมที่ถูกอำพราง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 155 วรรคสอง ที่ดินพิพาทมีข้อกำหนดห้ามโอนภายใน 10 ปี ตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 58 ทวิ และการโอนขายได้กระทำภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ถือได้ว่าสัญญาซื้อขายที่ดินพิพาทมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องโดยกฎหมาย ตกเป็นโมฆะ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150

ฎีกาที่ 5236/2542 นิติกรรมอำพรางตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 155 วรรคสอง เป็นเรื่องคู่กรณีแสดงเจตนาทำนิติกรรมขึ้นสองนิติกรรม นิติกรรมหนึ่งแสดงให้ปรากฏออกมาโดยไม่ประสงค์ให้มีผลบังคับตามกฎหมาย ส่วนอีกนิติกรรมหนึ่งอำพรางปกปิดไว้ โดยคู่กรณีประสงค์จะให้นิติกรรมที่อำพรางปกปิดไว้นั้นใช้บังคับระหว่างกันเองได้ คู่กรณีในเรื่องนิติกรรมอำพรางจึงมีอยู่เพียงคู่เดียว ดังนั้น สัญญาเช่าระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 1 และสัญญาเช่าช่วงระหว่างจำเลยที่ 1 กับจำเลยที่ 2 แม้จะทำในวันเดียวกัน แต่เมื่อคู่กรณีเป็นคนละคู่กันจึงไม่มีทางที่จะเป็นนิติกรรมอำพรางตามความหมายของกฎหมายได้

2.1.2 หลักกฎหมายที่สกัดได้จากแนวคำพิพากษาศาลฎีกา จากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น อาจสกัดหลักกฎหมายออกมาได้ดังต่อไปนี้

1) องค์ประกอบของนิติกรรมอำพราง นิติกรรมอำพรางประกอบด้วยนิติกรรม 2 อันเกิดขึ้นในคราวเดียวกัน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 102/2525) โดยนิติกรรมอันแรกเป็นนิติกรรมที่เปิดเผย และทำถูกต้องตามแบบของกฎหมาย แต่คู่กรณีไม่มีเจตนาจะให้นิติกรรมนั้นผูกพันตนส่วนนิติกรรมอันหลังคือนิติกรรมที่ถูกปกปิดหรือถูกอำพรางโดยนิติกรรมอันแรก แต่เป็นนิติกรรมที่คู่กรณีมีเจตนาจะให้ผูกพันตามนิติกรรมนั้น ดังนั้นผลก็คือ นิติกรรมอันแรกเป็นโมฆะ ส่วนนิติกรรมอันหลังเป็นนิติกรรมที่สามารถผูกพันได้ตามกฎหมาย (เปรียบเทียบคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1234/2505, 1038-1039/2509) การที่จะพิสูจน์เจตนาที่แท้จริงของคู่กรณีว่า ประสงค์จะให้บังคับตามนิติกรรมที่ถูกปกปิดหรือถูกอำพรางนั้นจะต้องพิจารณาจากพฤติการณ์หรือความ

ประพจน์ที่คู่กรณีปฏิบัติต่อกัน เช่น ทำสัญญากันเป็นจำนอง แต่ประพจน์กันเป็นการขายฝาก ตัดสินว่าเป็นการขายฝากตามที่ประพจน์ต่อกัน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 88/2471) แต่ถ้าคู่กรณี แสดงเจตนาทำนิติกรรมเพียงอันเดียว โดยมีข้อตกลงอุปกรณ์ปลักย่อยเพิ่มเติมในลักษณะต่างตอบแทนเพิ่มขึ้น ไม่ถือว่าเป็นนิติกรรมอำพราง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2923/2525) หรือบางกรณี คู่กรณีแสดงเจตนาทำนิติกรรมอันหนึ่งเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกนิติกรรมอันเดิมที่ทำไว้ก่อนหน้า หรือคู่กรณีแสดงเจตนาหักกลบลบหนี้หรือแปลงหนี้ใหม่ นิติกรรมดังกล่าวมิใช่นิติกรรมอำพราง เช่น คู่กรณีทั้งสองฝ่ายมีหนี้สินเกี่ยวค้ำกันคิดบัญชีกันแล้วฝ่ายหนึ่งยังเป็นหนี้อีกฝ่ายหนึ่งอยู่ จึงตกลงทำเป็นสัญญากู้ไว้ ดังนี้เป็นกรณีที่คู่สัญญาตกลงกันเปลี่ยนข้อผูกพันจากสัญญาเดิมมาผูกพันตามสัญญา กู้ สัญญากู้จึงมิใช่นิติกรรมอำพราง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1671/2505) หรือบางกรณีคู่กรณีต้องการทำนิติกรรมอย่างหนึ่ง แต่มีเหตุขัดข้องอันเนื่องมาจากเพราะความไม่สะดวกบางประการ เช่น หลักฐานยังไม่มั่นคงหรือดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด หรือคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งยังไม่ยินยอมเข้าผูกพันด้วย จึงเปลี่ยนเจตนาไปทำนิติกรรมอีกอย่างหนึ่ง เพื่อผูกมัดให้มั่นคงอันก่อให้เกิดความสะดวกในการฟ้องร้องบังคับคดี ดังนี้ไม่ใช่เรื่องนิติกรรมอำพราง และต้องบังคับตามนิติกรรมที่ปรากฏออกมาภายนอก จะยกเอาความตั้งใจเดิมมาลบล้างนิติกรรมที่สร้างขึ้นไม่ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 848/2479, 1255/2491, 956/2519, 1725/2523)

2) การฟ้องขอให้บังคับตามนิติกรรมที่ถูกอำพราง การฟ้องขอให้บังคับตามนิติกรรมที่ถูกอำพรางนั้น คำฟ้องต้องบรรยายข้อเท็จจริงให้เห็นว่าเป็นเรื่องที่คู่กรณีแสดงเจตนา ลวงทำนิติกรรมอันหนึ่งเพื่ออำพรางหรือปกปิดนิติกรรมอีกอันหนึ่ง และต้องมีคำขอให้บังคับตามนิติกรรมที่ถูกอำพราง ดังนั้นถ้าคำฟ้องเพียงแต่บรรยายข้อเท็จจริงว่ามีการทำนิติกรรมเพียงอันเดียว และขอให้บังคับตามนิติกรรมนั้น แม้ทางพิจารณาจะได้ความว่านิติกรรมดังกล่าวอำพรางนิติกรรมอีกอันหนึ่ง ศาลก็ไม่อาจพิพากษาบังคับตามนิติกรรมที่ถูกอำพรางได้ เพราะเป็นการพิพากษาเกินไปกว่าที่ปรากฏในคำฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 วรรคหนึ่ง หรือแม้ว่าคำฟ้องบรรยายข้อเท็จจริงให้เห็นว่าเป็นเรื่องที่คู่กรณีแสดงเจตนาทำนิติกรรมอันหนึ่งเพื่ออำพรางนิติกรรมอีกอันหนึ่ง แต่กลับมีคำขอให้บังคับตามนิติกรรมอำพราง ศาลย่อมไม่อาจบังคับตามนิติกรรมอำพรางได้เพราะนิติกรรมอำพรางตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 155 วรรคหนึ่ง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3385/2526, 4696/2536)

3) การนำพยานมาสืบเกี่ยวกับนิติกรรมอำพราง และนิติกรรมที่ถูกอำพราง ในกรณีที่มีประเด็นเรื่องนิติกรรมอำพรางนั้นย่อมมีการนำพยานบุคคลมาสืบหักล้างนิติกรรมที่มีหลักฐานเป็นหนังสือ และนำสืบถึงนิติกรรมที่ถูกอำพรางได้ด้วย ทั้งนี้ถือว่าการนำสืบดังกล่าว มิใช่เป็นการนำสืบเพื่อเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสารหากแต่เป็นการนำสืบหักล้างว่าสัญญาหรือหนึ่อย่างอื่นที่ระบุไว้ในเอกสารนั้นไม่สมบูรณ์ทั้งหมดไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

ความแพ่ง มาตรา 94 วรรคท้าย คู่ความจึงจะสามารถนำพยานบุคคลมาสืบประกอบได้ ส่วนเมื่อนำสืบได้แล้วว่าเป็นการแสดงลงทำนิติกรรมหนึ่งเพื่ออำพรางนิติกรรมอีกอันหนึ่ง แต่จะบังคับตามนิติกรรมที่ถูกอำพรางได้หรือไม่เพียงใดนั้น เป็นปัญหาที่จะต้องพิจารณาต่อไป (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 285/2508 ประชุมใหญ่ กลับแนววินิจฉัยของคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1234/2515 ประชุมใหญ่, และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1145/2508 ก็วินิจฉัยตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 295/2508 ประชุมใหญ่)

4) ความสมบูรณ์ของนิติกรรมที่ถูกอำพราง นิติกรรมที่ถูกอำพรางอยู่นั้น จะใช้บังคับได้เพียงใดจะต้องพิจารณาถึงความสมบูรณ์ของตัวนิติกรรมนั่นเองด้วย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1038-1039/2509) หากนิติกรรมที่ถูกอำพรางมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายหรือเป็นการพันวิสัยหรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ย่อมตกเป็นโมฆะ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 เช่นคู่กรณีทำสัญญาจำนองหรือทำพินัยกรรมอำพรางสัญญาซื้อขายและโอนที่ดินซึ่งอยู่ในระหว่างกำหนดระยะเวลาห้ามโอนตามกฎหมาย การซื้อขายที่ดินจึงตกเป็นโมฆะ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 125/2538) และถ้านิติกรรมที่ถูกอำพรางตกเป็นโมฆะ หากคู่กรณีมีการส่งมอบทรัพย์สินให้แก่กัน ย่อมเรียกคืนในฐานลามาสมควรได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 165/2527)

2.2 การสกัดหลักกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องการฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงของคู่ความ

2.2.1 คำพิพากษาศาลฎีกาที่นำมาสกัดหลักกฎหมาย

ฎีกาที่ 1270/2480 โจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหาย 1,000 บาท ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยชดใช้ให้โจทก์ 10 บาท ศาลอุทธรณ์แก้ไขให้เป็น 550 บาท ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเป็นการแก้ไขมาก คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้

ฎีกาที่ 2826/2522 ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยใช้เงินตามสัญญาฉบับเดียวจากใน 5 ฉบับเป็นเงิน 4,000 บาท ตรงตามที่จำเลยต่อสู้ เท่ากับจำเลยชนะคดีในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขให้จำเลยใช้เงินกู้ตามสัญญาทั้ง 5 ฉบับ เป็นเงิน 29,500 บาท เป็นเงินจำนวนมากและเป็นข้อสำคัญที่จำเลยชนะในศาลชั้นต้นกลับเป็นแพ้คดีทั้งหมดเป็นการแก้ไขมาก

ฎีกาที่ 1776/2527 ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยใช้หนี้โจทก์เพียง 1,837.50 บาท โดยฟังข้อเท็จจริงตามข้อต่อสู้ของจำเลยว่ามีชำระหนี้แล้ว 30,000 บาทซึ่งมีผลเท่ากับจำเลยชนะคดี ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขให้จำเลยใช้หนี้เต็มจำนวนคือ 31,837.50 บาท เป็นการแก้ไขข้อสำคัญที่จำเลยชนะในศาลชั้นต้นให้แพ้ทั้งหมดจึงเป็นการแก้ไขมาก

ฎีกาที่ 881/2511 คดีมีทุนทรัพย์ 2,729.93 บาท ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยชำระหนี้ 774 บาท แต่ศาลอุทธรณ์พิพากษาให้จำเลยชำระเต็มตามฟ้อง ศาลฎีกาเห็นว่าเป็นการแก้ไขเล็กน้อย คู่ความจะฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงไม่ได้

ฎีกาที่ 2391/2533 โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยชำระค่าเสียหายทั้งสิ้น 44,067 บาท ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยชำระค่าเสียหายจำนวน 7,500 บาท ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ให้จำเลยชำระค่าเสียหายจำนวน 44,067 บาท ตามฟ้อง เป็นการแก้ไขเล็กน้อย

ฎีกาที่ 1229/2518 โจทก์ฟ้องเรียกเงิน 4,100 บาท ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยใช้เงิน 4,000 บาท พร้อมด้วยดอกเบี้ย ศาลอุทธรณ์แก้เป็นให้ใช้เงิน 2,000 บาท กับดอกเบี้ยเป็นการแก้ไขเล็กน้อย

ฎีกาที่ 78/2519 ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์ 2,000 บาท ศาลอุทธรณ์แก้จำนวนค่าเสียหายเป็น 950 บาท เป็นการแก้ไขเล็กน้อย

ฎีกาที่ 36/2520 ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นเงิน 15,370 บาท ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ให้จำเลยใช้ค่าเสียหายเป็นเงิน 3,200 บาทเป็นการแก้ไขเล็กน้อย

ฎีกาที่ 1704/2520 ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยใช้เงินแก่โจทก์จำนวน 20,125 บาท เต็มตามฟ้อง ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้จำนวนเงินเป็น 10,000 บาทเป็นการแก้ไขเล็กน้อย

ฎีกาที่ 891/2510 โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยออกจากที่นา 2 แปลง ราคา รวมกัน 2,500 บาท ศาลชั้นต้นพิพากษาให้ยกฟ้องโจทก์สำหรับนาแปลงที่ 1 และห้ามจำเลยเกี่ยวข้องกับนาแปลงที่ 2 ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นให้ยกฟ้องโจทก์สำหรับนาแปลงที่ 2 และห้ามจำเลยเกี่ยวข้องกับนาแปลงที่ (สลับแปลงกันกับที่ศาลชั้นต้นพิพากษาไว้) ดังนี้ เป็นการแก้ไขมาก คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้

ฎีกาที่ 1025/2491 โจทก์ฟ้องขอให้ขับไล่จำเลยออกจากที่ดิน สองแปลง (ราคารวมกัน 600 บาท) ศาลชั้นต้นให้ขับไล่จำเลย 1 แปลง แต่ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้คำพิพากษาศาลชั้นต้น ให้ยกฟ้องโจทก์ทั้ง 2 แปลง ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเป็นการแก้ไขเล็กน้อย คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงไม่ได้

ฎีกาที่ 825/2509 โจทก์จำเลยต่างพิพาทกันว่าเป็นผู้ซื้อที่ดินพิพาททุนทรัพย์ 3,100 บาท จากผู้มีชื่อ ศาลชั้นต้นฟังว่าโจทก์ซื้อเพียงครึ่งแปลงพิพากษาว่า โจทก์มีสิทธิในที่พิพาทครึ่งหนึ่ง ศาลอุทธรณ์ฟังว่าโจทก์ซื้อทั้งแปลง พิพากษาว่าโจทก์มีสิทธิในที่พิพาททั้งแปลง ศาลฎีกาถือว่าศาลอุทธรณ์แก้ไขเล็กน้อยต้องห้ามฎีกาในข้อเท็จจริง

ฎีกาที่ 564/2516 โจทก์จำเลยพิพาทเกี่ยวกับสิทธิครอบครองในที่นา ราคา 1,000 บาท ศาลชั้นต้นฟังข้อเท็จจริงว่า โจทก์จำเลยได้ทำนาพิพาทร่วมกันมาในฐานะเป็นเจ้าของรวม พิพากษานาพิพาทเป็นของโจทก์ครึ่งหนึ่ง ศาลอุทธรณ์ฟังว่าโจทก์เป็นผู้ครอบครองในนาพิพาทมาแต่ฝ่ายเดียว พิพากษาว่าโจทก์มีสิทธิครอบครองในนาที่พิพาทให้จำเลยและบริวาร

ออกจากราคาพิพาท ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า กรณีเช่นนี้ไม่ถือว่าศาลอุทธรณ์แก้ไขเล็กน้อย จำเลยจึงฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้

2.2.2 หลักกฎหมายที่สกัดได้จากแนวคำพิพากษาศาลฎีกา จากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น อาจสกัดหลักกฎหมายออกมาได้ดังต่อไปนี้

1) กรณีที่ศาลชั้นต้นพิพากษากำหนดจำนวนค่าเสียหายไม่เต็มตามคำขอ บังคับในฟ้องหากศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขโดยกำหนดจำนวนค่าเสียหายเพิ่มขึ้น แต่ไม่เต็มตามคำขอ บังคับในฟ้อง เป็นการแก้ไขมาก (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1270/2480)

2) กรณีที่ศาลชั้นต้นพิพากษากำหนดจำนวนค่าเสียหายไม่เต็มตามคำขอ บังคับในฟ้องหากศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขโดยกำหนดจำนวนค่าเสียหายเพิ่มขึ้นและเต็มตามคำขอ บังคับในฟ้อง ในกรณีนี้จะมีแนววินิจฉัยอยู่ 2 แนว คือ แนวแรกเห็นว่า หากจำเลยให้การต่อสู้ว่า จำนวนค่าเสียหายของโจทก์แท้จริงมีเพียงใด แล้วศาลชั้นต้นพิพากษากำหนดค่าเสียหายให้ตามที่จำเลยต่อสู้ ต่อมาศาลพิพากษาแก้ไขโดยกำหนดค่าเสียหายเพิ่มขึ้นเต็มตามที่โจทก์ฟ้อง ถือว่าเป็นการแก้ไขมากเพราะเป็นการแก้ไขข้อสำคัญที่จำเลยต่อสู้คดีในศาลชั้นต้นกลับต้องมาแก้คดีทั้งหมด (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2826/2522, 1776/2527) แต่แนวที่สองเห็นว่า กรณีดังกล่าวเป็นการแก้ไขเล็กน้อย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 881/2511, 2391/2533)

3) กรณีที่ศาลชั้นต้นพิพากษากำหนดจำนวนค่าเสียหายไม่เต็มตามคำขอ บังคับในฟ้องหากศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขโดยกำหนดจำนวนค่าเสียหายให้น้อยลงกว่าเดิม เป็นการแก้ไขเล็กน้อย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1229/2518, 78/2519)

4) กรณีที่ศาลชั้นต้นพิพากษากำหนดจำนวนค่าเสียหายให้เต็มตามคำขอ บังคับในฟ้องหากศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขโดยกำหนดจำนวนค่าเสียหายให้น้อยลงกว่าเดิมเป็นการแก้ไขเล็กน้อย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1704/2520)

5) ส่วนกรณีระหว่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 891/2510 กับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1025/2491 หากมองผิวเผินดูประหนึ่งว่าจะขัดแย้งกัน แต่หากมองลึกลงไป ในรายละเอียดของข้อเท็จจริงในคำพิพากษาศาลฎีกาทั้งสองฉบับ จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 891/2510 นั้น คำพิพากษาศาลอุทธรณ์คงแก้ว่าให้โจทก์มีสิทธิเฉพาะในนาแปลงที่ 2 สลับกันกับที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้โจทก์มีสิทธิเฉพาะในนาแปลงที่ 1 เท่านั้น ส่วนคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1025/2491 นั้น คำพิพากษาศาลอุทธรณ์แก้ไขโดยยกฟ้องไม่ให้โจทก์มีสิทธิในนาทั้งสองแปลงเลย

6) แต่กรณีระหว่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 825/2509 กับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 564/2516 นั้นข้อเท็จจริงมีลักษณะเหมือนกันคือ โจทก์และจำเลยพิพากษาเกี่ยวกับที่ดินแปลงหนึ่ง ศาลชั้นต้นพิพากษาให้ที่ดินที่พิพาทเป็นของโจทก์ครึ่งหนึ่ง แต่ศาลอุทธรณ์พิพากษา

แก้ไข้ให้โจทก์มีสิทธิในทรัพย์สินที่พิพาททั้งแปลง โดยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 825/2509 วินิจฉัยว่าเป็นการแก้ไข้เล็กน้อย แต่คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 564/2516 ซึ่งวินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่กลับวินิจฉัยว่าเป็นการแก้ไข้มาก จึงถือได้ว่าแนวคำวินิจฉัยของคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 825/2509 ได้ถูกกลับโดยแนวคำวินิจฉัยของคำพิพากษา ศาลฎีกาที่ 564/2516 แล้ว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พวงผกา คำมุกชิกและบัณฑิต ขวโธธา (บทคัดย่อ : 2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหากฎหมายการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายในคดีอาญา การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัญหา แนวทางแก้ไข้ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการบังคับใช้กฎหมายการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายในคดีอาญาตามมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร จากการศึกษาพบว่า การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายในคดีอาญา มีปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย ดังนี้ ปัญหาข้อจำกัดประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 มาตรา 44/1 เกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทน มีความหมายจำกัดอยู่เพียงการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเป็นตัวเงิน ค่าเสียหายรวมถึงการเรียกให้ใช้ราคาทรัพย์สิน และการคืนทรัพย์สินเท่านั้น โดยไม่รวมไปถึงการเรียกให้จำเลยกระทำการหรืองดเว้นการกระทำอย่างอื่น ที่เป็นการเยียวยาให้แก่ผู้เสียหาย ปัญหาการเข้าถึงสิทธิเกี่ยวกับห้วงเวลาการรื้อฟื้นการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายในคดีอาญาและปัญหากระบวนการบังคับใช้กฎหมายกรณีผู้เสียหายยื่นคำร้องต่อศาล ในคดีอาญาขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นเด็กหรือเยาวชน ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะควรบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมในเรื่องการกำหนดค่าเสียหายต่อจิตใจ การกระทำและงดเว้นการกระทำที่เป็นการเยียวยาต่อผู้เสียหาย การกำหนดอัตราโทษแก่บิดามารดาผู้ปกครองและเพิ่มบทบัญญัติให้บิดามารดาปกครองต้องร่วมรับผิดชอบกับเด็กหรือเยาวชนที่เป็นผู้กระทำความผิดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมทั้งควรจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญา เพื่อรองรับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในคดีอาญา ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

กุลธรรมา วุฒิสารพัฒนา (บทคัดย่อ : 2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาทางกฎหมายในการเยียวยาผู้เสียหายที่ถูกกระทำละเมิดจนร่างกายพิการ ความรับผิดทางละเมิดมีพื้นฐานมาจากหลักการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในอันที่จะไม่ถูกทำให้เสียหาย เมื่อบุคคลใดก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นโดยไม่มีอำนาจอันชอบธรรมที่จะกระทำได้ หรือไม่มีข้อแก้ตัวตามกฎหมาย ย่อมเป็นการชอบธรรมที่จะต้องชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้น กฎหมายจึงบังคับให้ผู้กระทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย เพื่อให้เขาได้กลับคืนสู่ฐานะเดิมเสมือนไม่มีการทำละเมิดเกิดขึ้น ซึ่งในกรณีที่ผู้เสียหายถูกกระทำละเมิดจนพิการ ไม่ว่าจะเป็ความพิการทางร่างกายหรือทางจิตใจก็ย่อมต้องได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย จากการศึกษาพบว่า ในปัจจุบันกฎหมายไทยไม่ได้คุ้มครองให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาความเสียหายเต็มตามความเสียหายที่เกิดขึ้น กล่าวคือ กรณีเกิดความเสียหายทางจิตใจแต่ผู้เสียหายมิได้รับความเสียหายแก่ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ กฎหมายไม่ได้ให้สิทธิผู้เสียหายที่จะได้รับชดใช้ค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงินแต่อย่างใด ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากฎหมายไทยมิได้ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายให้ได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง จากการศึกษาพบว่าร่างกายและจิตใจมีความสัมพันธ์กันและมีผลถึงกัน เมื่อเกิดการกระทบกระเทือนทางร่างกายย่อมส่งผลให้จิตใจได้รับกระทบกระเทือนตามไปด้วย ในทำนองเดียวกันหากมีการกระทบกระเทือนทางจิตใจร่างกายก็จะได้รับผลกระทบด้วยเช่นกัน ดังนั้นจึงถือได้ว่าเมื่อเกิดความเสียหายแก่จิตใจแล้วย่อมถือว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยอันเป็นความเสียหายที่กฎหมายคุ้มครอง อนึ่ง เรื่องการพิจารณาพิสูจนนับเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมอีกประการหนึ่ง ยิ่งไปกว่านั้น หากผู้กระทำละเมิดจงใจหรือมีเจตนาร้ายทำให้เขาพิการหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ควรจักได้มีมาตรการให้ผู้กระทำชดใช้ความเสียหายเพิ่มขึ้นจากความเสียหายที่แท้จริงเพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำผิดในความชั่วร้ายหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่คำนึงถึงสิทธิของผู้อื่นและเพื่อปรามมิให้กระทำผิดซ้ำอีก แต่ในข้อนี้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด มิได้มีบทบัญญัติให้มีการให้ค่าเสียหายในเชิงลงโทษแต่อย่างใด

ภาควิชา พงษ์ชัยภูมิ (บทคัดย่อ : 2552) ปัญหาการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายลักษณะละเมิดเป็นกฎหมายที่เกิดขึ้นมายาวนานพร้อมๆ กับประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ตลอดเวลานั้น ได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้เป็นกฎหมายที่สามารถอำนวยความสะดวกให้กับสังคมอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ต้องยอมรับว่าตัวบทกฎหมายว่าด้วย

ละเมิดและค่าสินไหมทดแทนที่ถ่ายทอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร ไม่อาจบัญญัติให้ครอบคลุมถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นทุกรูปแบบได้ อีกทั้งความเสียหายจากการละเมิดในทุกวันนี้ก็มีความรุนแรงและแตกต่างจากอดีตเป็นอย่างมาก จำเป็นต้องกำหนดหลักการและวิธีการกว้างๆ ไว้เพื่อเป็นช่องทางรองรับรูปแบบการละเมิดหรือความเสียหายอื่นๆ ไว้เป็นการทั่วไป ทั้งยังสร้างบทบาทให้ศาลเป็นผู้บริหารความยุติธรรมผ่านดุลพินิจในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนอีกด้านหนึ่งด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้กฎหมายละเมิดจะมีเจตนารมณ์ที่ต้องการให้ผู้ถูกระทำละเมิดกลับคืนสู่ฐานะเดิมหรือใกล้เคียงกับฐานะเดิมให้มากที่สุด แต่ก็ยังมีปัญหาจากการกำหนดค่าสินไหมทดแทนของศาลอยู่หลายกรณี ซึ่งผู้เขียนสามารถจัดหมวดหมู่จากลักษณะปัญหาของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดได้เป็น 2 ประการดังนี้

1. ปัญหาจากวิธีการกำหนดค่าสินไหมทดแทน

ปัญหาดังกล่าวนี้เกิดจากตัวบทกฎหมายที่กำหนดแนวทางให้ศาลใช้ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนและความเปลี่ยนแปลงของกฎหมายอื่นๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อข้อกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดโดยสามารถจำแนกปัญหาสำคัญออกมาได้อีก 4 ประการคือ

1.1 ปัญหาการกำหนดค่าเสียหายเพื่อการขาดไร้อุปการะ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงกฎหมายลักษณะครอบครัวที่กำหนดให้ความเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายมีผลย้อนหลังไปถึงวันที่เด็กเกิด หากมีผู้มากระทำละเมิดให้บิดาถึงแก่ความตาย บุตรจะสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนย้อนหลังไปถึงเวลาที่เด็กเกิดได้หรือไม่ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าการแก้ไขกฎหมายลักษณะครอบครัวเป็นการแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายลักษณะมรดก แต่ไม่ควรตีความให้มีผลกระทบต่อข้อกำหนดค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากการขาดไร้อุปการะตามกฎหมายลักษณะละเมิด หากมีผู้มากระทำละเมิดให้บิดาถึงแก่ความตาย ผู้เสียหายก็ควรมีสิทธิเรียกค่าขาดไร้อุปการะได้นับแต่วันที่กระทำละเมิดไม่ไช่ย้อนหลังไปถึงวันที่เด็กเกิด มิเช่นนั้นจะกลายเป็นว่าผู้กระทำละเมิดต้องรับผิดชอบในการที่มีใช้ความรับผิดชอบของตน

1.2 ปัญหาการกำหนดข้อสงวนในการแก้ไขคำพิพากษาของศาลตามมาตรา 444 วรรคสอง เนื่องจากการละเมิดในปัจจุบันมีความสลับซับซ้อนและร้ายแรงกว่าแต่ก่อน ความเสียหายบางลักษณะในปรากฏให้เห็นภายในระระระอันชั้นชั้น ค่าสินไหมหลงเหลือถึงถูกกำหนดเพื่อความเสียหายได้ไม่คุ้มกับความเสียหายโดยแท้จริง แต่จากการศึกษาพบว่าศาลนำบทบัญญัติมาตรา 444 วรรคสองมาใช้อย่างจำกัด เพื่อแก้ไขค่าเสียหายในกรณีที่ความเสียหายไม่แน่นอนหรือไม่อาจ

หยั่งรู้ได้ ผู้เขียนเห็นว่าสภาพสังคมและภัยจากการละเมิดมีสูงขึ้นมากในปัจจุบัน ศาลควรจะเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการนำมาตรา 444 วรรคสองมาใช้เพื่อการเยียวยาผู้เสียหายให้ได้รับการชดเชยที่สมควรแก่ความเสียหายอย่างแท้จริง ทั้งระยะเวลาของการแก้ไขคำพิพากษาเพียง 2 ปีก็ถือว่าน้อยเกินไปสำหรับสภาพปัญหาในปัจจุบัน ซึ่งผู้เขียนขอเสนอให้ศาลสามารถกำหนดข้อสงวนได้ภายในระยะเวลาที่แตกต่างกันแล้วแต่ข้อเท็จจริงในแต่ละกรณี

1.3 ปัญหาความหมายของเวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการประมาณราคา ในการกำหนดดอกเบี้ยในค่าเสียหายตามมาตรา 440 ซึ่งนักกฎหมายให้นิยามของเวลาดังกล่าวไว้หลายกรณี แต่ผู้เขียนเห็นว่า การให้โอกาสผู้เสียหายเป็นผู้เลือกรฐานแห่งเวลาดังกล่าว น่าจะเป็นความยุติธรรมตามเรื่องที่เหมาะสมที่สุด เนื่องจากตราบใดที่ผู้เสียหายยังไม่ได้รับทรัพย์สินกลับคืนมาย่อมถือว่าการละเมิดเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ผู้เสียหายย่อมมีสิทธิเลือกว่าระหว่างที่ทรัพย์สินอยู่กับผู้กระทำละเมิดเวลาใดที่ตนต้องการจะเลือกใช้เป็นเวลาเพื่อการคำนวณดอกเบี้ยในค่าเสียหาย

1.4 ปัญหาจากการกำหนดค่าเสียหายกรณีต่างคนต่างทำละเมิดและก่อให้เกิดความเสียหายอันเดียวกัน กรณีนี้ศาลมีแนววินิจฉัยเป็นสองแนวทาง แนวทางหนึ่งเห็นว่าควรใช้มาตรา 438 ในคดีที่ผู้เสียหายฟ้องผู้กระทำละเมิดทั้งหลาย แต่อีกแนวทางหนึ่งศาลใช้หลักกฎหมายนี้ร่วมในการวินิจฉัย ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าบทบัญญัติแห่งมาตรา 438 ก็เพียงพอต่อการกำหนดค่าเสียหายและความรับผิดชอบระหว่างผู้กระทำละเมิดได้อยู่แล้ว ไม่สมควรที่จะนำหลักการว่าด้วยลูกหนี้ที่ถามมาใช้กำหนดความรับผิดในกรณีดังกล่าว เนื่องจากจะทำให้ผู้กระทำละเมิดคนอื่นต้องรับผิดชอบในส่วนที่ตนไม่ได้กระทำ นอกจากนี้ปัญหาดังกล่าวผู้เขียนยังเห็นว่าเกิดขึ้นจากความเข้าใจที่ผิดพลาดของคำวินิจฉัยว่าหนี้แบ่งไม่ได้และหนี้ร่วม ส่งผลให้แนววินิจฉัยของศาลกรณีนี้กลับไปกลับมา

2. ปัญหาขอบเขตในการกำหนดค่าสินไหมทดแทน เกิดขึ้นการใช้และการตีความกฎหมายของศาล ซึ่งพบว่ามีหลายกรณีที่ศาลยังใช้กฎหมายไม่เต็มประสิทธิภาพ อีกทั้งยังจำกัดขอบเขตโดยคำพิพากษาหรือความเห็นทางวิชาการ ซึ่งหากพิจารณากฎหมายว่าด้วยว่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดจะพบว่า ตัวบทกฎหมายที่ผู้ร่างได้สร้างสรรค์ไว้สามารถนำมาใช้ได้ขอบเขตที่กว้างกว่าที่เป็นอยู่ ทั้งยังสามารถรองรับกับปัญหาและความเสียหายรูปแบบใหม่ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้เป็นอย่างดี โดยปัญหาดังกล่าวนี้อาจจำแนกเรื่องสำคัญๆ ได้ทั้งสิ้น 5 ประการคือ

2.1 เนื่องจากมีการแก้ไขกฎหมายอาญาให้ชายหรือเด็กชายอาจเป็นผู้เสียหายจากการกระทำผิดเกี่ยวกับเพศได้ ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่า มาตรา 446 ควรจะได้รับการแก้ไขให้สอดคล้อง

กับสภาพปัจจุบัน ซึ่งยอมรับแล้วว่า ไม่ว่าจะชายหรือหญิงก็อาจถูกกระทำผิดอาญาเป็นทຸຣສີຣຣຸມໄດ້ ดังนั้นชายหรือเด็กชายก็ควรมีสិทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากการกระทำผิดอาญาเป็นทຸຣສີຣຣຸມໄດ້เช่นเดียวกับหญิง อีกทั้งการกำหนดความรับผิดชอบดังกล่าวในขอบเขตที่กว้างขึ้นจะเป็นการปกป้องคุ้มครองเด็กให้รอดพ้นจากการล่วงละเมิดทางเพศอีกด้วย

2.2 ปัญหาขอบเขตการกำหนดค่าขาดแรงงานในครัวเรือนตามมาตรา 445 ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า คำพิพากษาบางกรณียังให้เหตุผลที่ไม่เหมาะสมและไม่อาจนำมาใช้อ้างอิงเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างขอบเขตกำหนดค่าขาดแรงงานได้ นอกจากนี้แรงงานในครัวเรือนมิได้หมายถึงแต่เพียงคู่สมรสหรือบุตรเท่านั้น แต่ยังหมายถึง คนใช้ คนสวน คนงาน ในครัวเรือนด้วย เพราะยอมเป็นแรงงานที่ได้ทำกิจการงานในครัวเรือนให้กับเจ้าของครัวเรือนเช่นเดียวกันกับคู่สมรสหรือบุตรจะแตกต่างกันแต่เฉพาะสถานะทางกฎหมายเท่านั้น เหตุใดกฎหมายจึงต้องปฏิเสธสิทธิเรียกร้องค่าขาดแรงงานของเจ้าของแรงงาน

2.3 ค่าขาดแรงงานในอุตสาหกรรมของบุคคลภายนอกตามมาตรา 445 ต้องเริ่มพิจารณาจากคำว่า “อุตสาหกรรม” ซึ่งหมายถึงแต่เพียงการใช้แรงงานเพื่อการผลิตเท่านั้น แต่กลับพบว่า แนวคำพิพากษาในปัจจุบันไม่ได้มุ่งหมายให้ความสำคัญว่ากิจการที่อาจเรียกค่าขาดแรงงานได้ต้องเป็นกิจการในอุตสาหกรรมเท่านั้น ผู้เขียนได้ศึกษาปัญหานี้และเห็นว่า การขยายขอบเขตกรณีนี้ให้ครอบคลุมถึงกิจการภาคธุรกิจ พาณิชยกรรมน่าจะเป็นการเหมาะสมแก่รูปเรื่องและอันที่จริงแล้ว กิจการเหล่านั้นก็สามารถได้รับความเสียหายจากการขาดแรงงานได้เช่นเดียวกันนอกจากนี้ คำว่า “แรงงาน” ก็ยังสามารถตีความอย่างกว้างให้รวมถึง “ฝีมือแรงงาน” ด้วย ซึ่งหากตีความเช่นนี้ได้แล้ว จะทำให้ในกรณีที่มีการกระทำละเมิดให้ลูกจ้างถึงแก่ความตายนายจ้างก็สามารถเรียกค่าเสียหายจากการขาดฝีมือแรงงานได้แม้สัญญาจ้างจะระงับไปแล้วก็ตาม

2.4 แม้จะมีแนวบรรทัดฐานมาแต่เดิมว่า ในกรณีละเมิดให้เสียหายแก่ชีวิต ไม่อาจมีการเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันไม่เป็นตัวเงินได้ แต่ค่าเสียหายทางจิตใจซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของค่าสินไหมทดแทนดังกล่าว ก็ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์เรื่อยมาว่า ประเทศไทยควรจะเปลี่ยนแปลงแก้ไขหลักการดังกล่าวหรือไม่ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ศาลไทยมีแนวคำวินิจฉัยเรื่องค่าเสียหายทางจิตใจอยู่บ้าง แต่ไม่สุดโต่งหรือชัดเจนถึงขนาดยินยอมให้มีการเรียกค่าเสียหายกรณีนี้ได้ อย่างไรก็ตาม นอกจากนี้หากพิจารณาด้านนิติบัญญัติจะพบว่าในปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ซึ่งกำหนดหลักการ

ชัดเจนว่า คู่สมรส บิดามารดาหรือบุตรสามารถเรียกค่าเสียหายทางจิตใจได้หากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย พระราชบัญญัติดังกล่าวนี้จึงสะท้อนความคิดในสังคมไทยว่า ในกรณีละเมิดทั่วไป สมควรที่ความเสียหายทางจิตใจจะได้รับการเยียวยาเสียที่ ผู้เขียนจึงเสนอให้ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องค่าเสียหายทางจิตใจได้หากมีผู้มากระทำละเมิดให้เสียหายแก่ชีวิต โดยอาศัยช่องทางของมาตรา 438 วรรคสองหรือการเพิ่มเติมมาตรา 446

2.5 ปัญหาจากการใช้และการตีความขอบเขตของมาตรา 447 ที่กำหนดให้ศาลสามารถบังคับให้ผู้กระทำละเมิดจัดการให้ชื่อเสียงกลับคืนดีหรือใช้ค่าเสียหาย แต่ศาลได้ตีความขยายขอบเขตให้มาตรา 447 สามารถใช้ได้กับความเสียหายแก่เกียรติคุณ ทางทำมาหาได้และทางเจริญด้วย แม้มาตราดังกล่าวจะบัญญัติให้ศาลมีอำนาจสั่งได้เฉพาะกรณีเป็นความเสียหายต่อชื่อเสียงเท่านั้นก็ตาม จากการศึกษาพบว่าทั้งชื่อเสียง เกียรติคุณ ทางทำมาหาได้และทางเจริญล้วนเป็นความเสียหายในลักษณะเดียวกันหรือเสียหายไปพร้อมๆ กัน ผู้เขียนจึงเสนอให้แก้ไขมาตรา 447 ให้รองรับกับความเสียหายตามมาตรา 423 ทุกกรณี เพื่อป้องกันการใช้และการตีความมาตรา 447 ในทางที่จำกัดกล่าวคือ หากเป็นความเสียหายแก่เกียรติคุณ ทางทำมาหาได้และทางเจริญแล้วไม่อาจร้องขอให้ศาลสั่งให้จำเลยจัดการให้ชื่อเสียงกลับคืนดีได้ ซึ่งเห็นว่าเป็นแนวทางที่ไม่ถูกต้อง

ปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งของปัญหาในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดหลายๆ ประการ แต่ก็เป็นปัญหาสำคัญที่สมควรนำมาศึกษา วิเคราะห์เพื่อทบทวนและหาแนวทางการแก้ไขให้เจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดสามารถอำนวยความสะดวกแก่คู่กรณีได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ อีกทั้งยังทำให้ประชาชนรู้สึกไว้วางใจและเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมที่ยังคงเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลจากการล่วงละเมิดอันมิชอบด้วยกฎหมายทั้งหลายให้ ทั้งนี้ยังนี้ต้องอาศัยการให้ความสำคัญและใส่ใจต่อการศึกษาคู่กรณีของปัญหาเรื่องค่าสินไหมทดแทนของศาล อัยการทนายความและคู่กรณี เพื่อการรับรู้ว่ามีสิทธิของคู่กรณีมีอยู่มากน้อยเพียงใดและหนทางใดจะอำนวยความสะดวกให้แก่ตนมากที่สุดอีกด้วย

สุรัชย์ เดชพงศ์, ธนันชัย ทิพยมณฑล และณลินี สมถวิล (บทคัดย่อ : 2567) ได้ศึกษาเรื่องสิทธิเรียกร้องของผู้แทนโดยชอบธรรมในผลแห่งละเมิด บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อขยายความเข้าใจในสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายอันเกิดขึ้นแก่ผู้แทนโดยชอบธรรม ซึ่งเป็นผล

มาจากการกระทำละเมิดของบุคคลที่กระทำต่อบุตร เมื่อมีความเสียหายอันเกิดแก่ชีวิต ผู้แทนโดยชอบธรรมเป็นผู้ถูกกระทบสิทธิในทางครอบครัวต้องแยกพิจารณาเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนค่าสินไหมทดแทนในการดำเนินการให้แก่ผู้ถูกทำละเมิด (ค่าปลงศพ, ค่าใช้จ่ายอันจำเป็น, ค่ารักษาพยาบาลก่อนตาย, ค่าขาดประโยชน์ทำมาได้ก่อนได้) และค่าสินไหมทดแทนที่ต้องให้ผู้บุคคลที่กระทบสิทธิ (ค่าขาดไร้อุปการะ และค่าชดใช้การขาดการงานของบุคคลภายนอก) ซึ่งการใช้สิทธิทางศาลเรียกค่าสินไหมทดแทนและค่าขาดไร้อุปการะจากผู้ที่กระทำละเมิดต่อบุตรได้ ศาลมีแนวทางพิจารณาถึงสิทธิของผู้แทนโดยชอบธรรมอันเป็นสิทธิเฉพาะบุคคลที่ได้รับผลกระทบในความเสียหายจากการที่ไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูทั้งในปัจจุบันและความหวังในอนาคตเป็นสำคัญ โดยมีการคำนวณค่าเสียหายอันต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นจำนวนเงิน ทั้งนี้ จากความเสียหายต่อสิทธิที่ผู้แทนโดยชอบธรรมได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อาจจะต้องพิจารณาค่าสินไหมทดแทนรวมถึงความเสียหายในการที่ผู้แทนโดยชอบธรรมต้องเสียไปจากการอุปการะเลี้ยงดูมาจนถึงเสียชีวิตด้วย

ธิดาพร สุวรรณเกศาวงศ์ (บทคัดย่อ : 2566) ได้ศึกษาเรื่อง ดุลพินิจในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในคดีละเมิด พบว่า การกำหนดค่าสินไหมทดแทนในคดีละเมิดเป็นอำนาจของศาลที่จะต้องใช้ดุลพินิจในการกำหนดให้เหมาะสมกับพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 438 วรรคหนึ่ง และการใช้ดุลพินิจควรต้องอยู่ภายใต้กรอบมาตรฐานของการใช้ดุลพินิจอย่างถูกต้อง เหมาะสม เป็นธรรม และตรวจสอบได้ แม้การกำหนดค่าสินไหมทดแทนจะเป็นไปเพื่อมุ่งคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกระทำละเมิดให้ได้รับการชดใช้เยียวยาตามความเสียหายที่แท้จริงที่ผู้ถูกกระทำละเมิดได้รับและอยู่ภายใต้หลักกฎหมายละเมิด แต่หากการใช้ดุลพินิจนั้นไม่มีกรอบมาตรฐานควบคุมไว้ ก็อาจทำให้การกำหนดค่าสินไหมทดแทนของศาลในคดีประเภทเดียวกันหรือที่ใกล้เคียงกัน อาจมีการใช้ดุลพินิจที่แตกต่างไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกันและเนื่องจากการกระทำละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 420 มีผลแห่งการกระทำหลายประการ กล่าวคือ การทำละเมิดเป็นเหตุให้ผู้อื่นเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายแต่ละประการอาจยังไม่มี ความซับซ้อนและยังไม่มีข้อแตกต่างของการใช้ดุลพินิจมากเท่ากับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนสำหรับค่าขาดไร้อุปการะ บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าขาดไร้อุปการะที่ยังมีความไม่สอดคล้องกันเป็นมาตรฐานเดียวกันและเสนอแนะให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เป็นกรอบมาตรฐานของการใช้ดุลพินิจในการ

กำหนดค่าสินไหมทดแทนในคดีละเมิดโดยเฉพาะการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในส่วนค่าขาดไร้
อุปการะเพื่อให้การใช้ดุลพินิจเป็นไปในระดับมาตรฐานเดียวกัน

อมรเทพ คล่าโชคชัย และคณะ (บทคัดย่อ : 2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการใช้
บังคับกฎหมายเกี่ยวกับแดนกรรมสิทธิ์และการใช้กรรมสิทธิ์ในที่ดินจากคำพิพากษาศาลฎีกา ซึ่งการ
วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักกฎหมายเกี่ยวกับแดนกรรมสิทธิ์และการใช้กรรมสิทธิ์ในที่ดิน
ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 4 ลักษณะ 2 หมวด 2 แดนกรรมสิทธิ์และการใช้กรรม
สิทธิ์ และเพื่อศึกษาการใช้บังคับกฎหมายเกี่ยวกับแดนกรรมสิทธิ์และการใช้กรรมสิทธิ์ในที่ดินจาก
คำพิพากษาศาลฎีกา โดยการเลือกคำพิพากษาศาลฎีกา จำนวน 30 คำพิพากษาที่เกี่ยวกับการแดน
กรรมสิทธิ์และการใช้กรรมสิทธิ์ในที่ดิน ซึ่งเป็นคำพิพากษาที่เป็นบรรทัดฐานตั้งแต่ พ.ศ. 2535
จนถึงปัจจุบัน ใช้แบบบันทึกข้อมูล เพื่อใช้จัดบันทึกข้อมูลรายละเอียดของคำพิพากษาศาลฎีกา
ประเด็นข้อเท็จจริง ประเด็นกฎหมาย เพื่อหาความถี่ของคำพิพากษาที่มีการตัดสินในประเด็น
กฎหมายนั้น ๆ ผลการวิจัยพบว่า จากการศึกษาที่มีมาตราที่เกี่ยวข้องตั้งแต่มาตรา 1335 - 1355
ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จำนวน 21 มาตรา โดยกฎหมายให้สิทธิและจำกัดสิทธิซึ่ง
กฎหมายที่ให้สิทธิอยู่ในมาตรา 1336, 1337, 1338 ให้สิทธิใช้สอยจำหน่ายทรัพย์สินได้ไปซึ่งดอก
ผลและกฎหมายจำกัดสิทธิเป็นไปตามมาตรา 1339 - 1355 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
และมีกลุ่มของคำพิพากษาศาลฎีกาจำนวน 30 ฎีกา มาเป็นตัวอย่างเพื่อศึกษาหลักกฎหมาย
เกี่ยวกับแดนกรรมสิทธิ์และการใช้สิทธิในที่ดินซึ่งจากการศึกษาดังกล่าวปัญหาที่พบมากที่สุดคือ
มาตรา 1349 เป็นเรื่องที่ดินตาบอด จำนวน 10 ฎีกา ซึ่งกฎหมายแก้ไขได้ปัญหาดังกล่าวโดยให้สิทธิ
แก่เจ้าของที่ดินที่ตาบอดขอทางจำเป็นและภาระจำยอมเพื่อมีทางออกสู่ทางสาธารณะ รองลงมาคือ
มาตรา 1336 เป็นเรื่องการใช้กรรมสิทธิ์ ติดตามเอาคืน จำนวน 8 ฎีกา เท่ากันกับมาตรา 1350
เป็นเรื่องทางจำเป็น จำนวน 8 ฎีกา แต่อย่างไรก็ตามคำพิพากษาศาลฎีกาเป็นเพียงตัวอย่างในการ
ใช้กฎหมายเท่านั้นเพื่อให้ผู้ที่ทำการศึกษาในเรื่องนี้เข้าใจมากยิ่งขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา ผู้วิจัยต้องการศึกษาหลักกฎหมาย แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาที่นำมาใช้บังคับกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบันที่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย โดยกำหนดวิธีการวิจัย (Methodology) เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยค้นหาคำพิพากษาศาลฎีกาที่เป็นบรรทัดฐานของการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องดังกล่าว โดยการคัดเลือกคำพิพากษาศาลฎีกาตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2500 ถึงถึงปี 2567 การวิจัยนี้เป็นวิจัยพื้นฐานซึ่งไม่เกี่ยวกับบุคคลเพราะเป็นการศึกษาจาก บทบัญญัติของกฎหมายและคำพิพากษาศาลฎีกา สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย มี ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบบันทึกข้อมูล เพื่อใช้จัดบันทึกข้อมูลรายละเอียดของคำพิพากษาศาลฎีกา ประเด็นข้อเท็จจริง ประเด็นกฎหมาย เพื่อหาความถี่ของคำพิพากษาที่มีการตัดสินในประเด็นกฎหมายนั้นๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์เกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของศาลในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นประกอบด้วย 2 ส่วน คือ การเก็บข้อมูลด้านเอกสาร และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

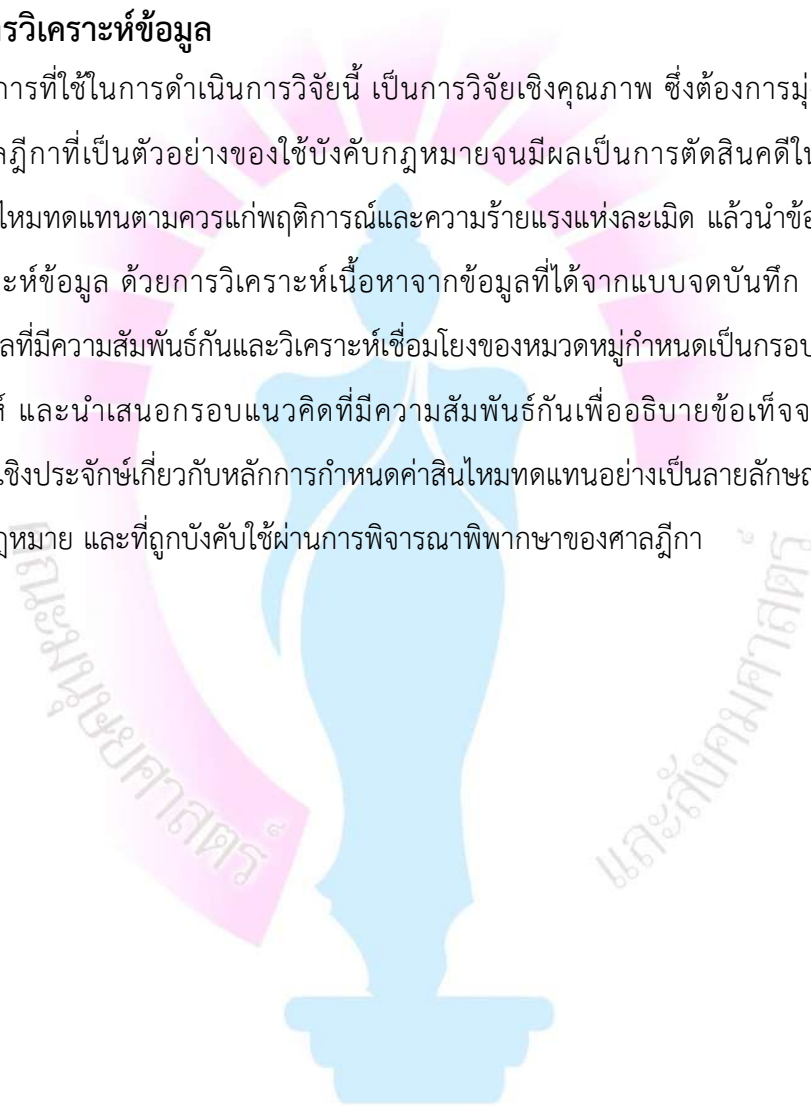
1. เก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความวิชาการ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
2. เก็บข้อมูลคำพิพากษาศาลฎีกาทั้งจากหนังสือและอินเทอร์เน็ตเพื่อค้นหาคำพิพากษาศาลฎีกาที่เป็นเนื้อหาที่เป็นข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหม

ทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด และค้นหาหลักในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกานั้น

ก่อนดำเนินการเก็บข้อมูลจะมีการกำหนดวันเวลาและหน้าที่ให้แก่ทีมวิจัยเพื่อทำการจัดบันทึกลงในแบบจดบันทึก เมื่อได้ข้อมูลที่ต้องการเพียงพอแล้วก็จะได้นำข้อมูลนั้นไปดำเนินการวิเคราะห์ต่อไป

วิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งต้องการมุ่งค้นหาคำพิพากษาศาลฎีกาที่เป็นตัวอย่างของใช้บังคับกฎหมายจนมีผลเป็นการตัดสินคดีในเรื่องการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลที่ได้จากแบบจดบันทึก ทำการจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กันและวิเคราะห์เชื่อมโยงของหมวดหมู่กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ และนำเสนอกรอบแนวคิดที่มีความสัมพันธ์กันเพื่ออธิบายข้อเท็จจริงอันเป็นปรากฏการณ์เชิงประจักษ์เกี่ยวกับหลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งที่ปรากฏในกฎหมาย และที่ถูกบังคับใช้ผ่านการพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกา

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้การกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสำรวจเพื่อจัดบันทึกคำพิพากษาศาลฎีกาและสกัดคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ซึ่งในการนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
2. ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา
3. หลักในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

จากการเก็บข้อมูลจากข้อมูลเชิงเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ แสดงให้เห็นมีแนวคิด ทฤษฎี หลักกฎหมาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 ตารางแสดงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

ยุคของกฎหมาย/นักคิด/ นักกฎหมาย/กฎหมาย	แนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
จักรพรรดิจัสติเนียน	ละเมิดเป็นบ่อเกิดแห่งหนี้ที่เกิดจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วย กฎหมาย (obligations ex delicto) ได้แก่ การลักทรัพย์ (furtum) การปล้นทรัพย์ (bona vi rapta) การทำร้ายร่างกาย

ตารางที่ 4.1 ตารางแสดงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ (ต่อ)

ยุคของกฎหมาย/นักคิด/ นักกฎหมาย/กฎหมาย	แนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	(iniuria) และการก่อความเสียหายที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายต่อทรัพย์สิน ในกรณีอื่นๆ (damnum iniuria datum)
ประมวลกฎหมายแพ่ง Corpus Juis Cwills	หลักในการชดเชยความเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิดนั้น ยึดถือทฤษฎีว่าด้วยหนี้ (Theory of Obligations) เป็นหลักสำคัญ กล่าวคือ มีการกำหนดให้ผู้กระทำละเมิดกับผู้เสียหายมี ความสัมพันธ์แต่เพียงในทางหนึ่งอย่างเดียว และผู้เสียหายไม่มีสิทธิที่ จะทำการแก้แค้นผู้กระทำละเมิดได้เองแต่อย่างใด ผู้เสียหายจึงมี สิทธิที่จะได้รับค่าเสียหายในจำนวนเท่ากับความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง เพียงเท่านั้น
กฎหมาย 12 โต๊ะ โต๊ะที่ 8 เรื่องละเมิด	ข้อ 24 “ผู้ใดทำให้เขาตายโดยอุบัติเหตุให้อาหิณฑมุนั้นให้ บาดเจ็บแล้วส่งตัวไปทำงานใด ๆ แทนเขา”
กฎหมายตาลีโอนิส (Lex Talionis) ของโรมัน	การกระทำความผิดต่อเอกชนหรือที่เรียกว่า delictum และ maleficium ซึ่งเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เอกชน บางคนเป็นส่วนตัวและบุคคลนั้นเท่านั้นจึงมีสิทธิโต้ตอบ เช่น ในยุค ก่อนประวัติศาสตร์จะตอบโต้ได้โดยเสรี ปราศจากการควบคุม โดย การแก้แค้นทดแทน ในยุคต่อๆ มาจะมีการตอบโต้โดยใช้ระบบตาต่อ ตาฟันต่อฟัน และใช้การตกลงกัน ท้ายสุดจะใช้การตอบโต้เป็นไป ตามที่กฎหมายกำหนดในลักษณะของโทษปรับที่ผู้พิพากษาจะเป็นผู้ กำหนดตามข้อเรียกร้องของผู้เสียหาย ซึ่งตามกฎหมายโรมันการ ลงโทษทางแพ่งอาจเกิดขึ้นได้ 2 ทาง คือ 1. การฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนเป็นค่าปรับ (delictual claim) อันเป็นการลงโทษโดยเงินนี้จะจ่ายให้กับผู้เสียหาย วิธีคิดจึงมิได้ พิจารณาบนฐานของความเสียหายที่แท้จริงเพราะมุ่งหมายที่จะ ลงโทษผู้ก่อความเสียหายเป็นประการสำคัญ 2. การฟ้องเรียกทรัพย์สิน (in rem) หรือหากคืนไม่ได้ก็ฟ้องบังคับ ให้ชำระหนี้ตามราคาทรัพย์สิน (in peronam)

ตารางที่ 4.1 ตารางแสดงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ (ต่อ)

ยุคของกฎหมาย/นักคิด/ นักกฎหมาย/กฎหมาย	แนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
ประมวลกฎหมายแพ่ง ฝรั่งเศส Code Napoleon	มาตรา 1382 “การกระทำใดๆ ของบุคคลที่ก่อความเสียหายแก่บุคคลอื่น ผู้ก่อกวนผู้กระทำให้ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย”
ประมวลกฎหมายแพ่ง เยอรมัน	<p>(ก) กฎหมายคุ้มครองเฉพาะการกระทำที่ควรแก่การดำเนินเท่านั้น ไม่ใช่ความเสียหายทุกอย่างจะได้รับความคุ้มครอง โดยประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครอง ได้แก่ ชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ทรัพย์สิน อันเป็นสิทธิของบุคคลที่จะต้องใช้และยกขึ้นต่อสู้ทุกคนในสังคมได้ หากได้รับความเสียหายต่อสิทธิเหล่านี้จะได้รับความคุ้มครองโดยได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ต่อมาก็เพิ่มความเสียหายอื่นด้วย</p> <p>(ข) ต้องเป็นความเสียหายที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย</p> <p>(ค) ต้องมีความผิด</p>
สมัยสถาปนากรุงศรีอยุธยา ขึ้นเป็นราชธานี	ยึดถือหลักจารีตประเพณีคือเมื่อผู้ใดกระทำการอันมิชอบจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย ห้ามมิให้ผู้ใดได้รับความเสียหายนั้น แก่กันตอบแทนผู้ที่กระทำอันมิชอบด้วยตนเอง จะต้องนำเอาการกระทำไปฟ้องต่อศาลเพื่อเรียกเงินค่าทำขวัญตามจำนวนที่หลักจารีตประเพณีได้กำหนดไว้เท่านั้น หากผู้เสียหายใช้วิธีบังคับเอาสินไหมจากผู้กระทำไม่ชอบโดยพลการ ก็จะถือว่าเป็นการกระทำที่มีชอบ เนื่องจากหน้าที่ในการกำหนดจำนวนค่าสินไหมจะเป็นของศาลเพียงเท่านั้น ในยุคนี้ยินยอมให้มีการเรียกสินไหมแทนการแก้แค้นโดยกำหนดให้เป็นเบี้ยปรับ ซึ่งเงินจำนวนนี้ต้องแบ่งกันระหว่างผู้เสียหายกับรัฐหรือเรียกว่า “สินไหมกึ่งพินัยกึ่ง” ซึ่งพินัยนั้นจะตกแก่พระคลังหลวงและถือเป็นค่าทำเนียมที่รัฐได้เข้ามาช่วยเหลือผู้เสียหาย
ขุนสมภารหิตะคดี (ไป๋ โปร คุปต์)	สินไหม หมายถึงเงินค่าทำขวัญหรือค่าเสียหายซึ่งผู้เสียหายจะได้รับตามที่ผู้เสียหายหรือตามกฎหมายกำหนดไว้เป็นการตอบแทนในความผิดที่ได้มีผู้กระทำต่อผู้เสียหายนั้น

ตารางที่ 4.1 ตารางแสดงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ (ต่อ)

ยุคของกฎหมาย/นักคิด/ นักกฎหมาย/กฎหมาย	แนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
ยุคการตั้งกระทรวงยุติธรรม และจัดระบบศาลขึ้นใหม่ ตามประกาศตั้งกระทรวง ยุติธรรม ร.ศ. 110 วันที่ 25 มีนาคม 2434	เมื่อมีการตั้งกระทรวงยุติธรรมและจัดระบบศาลขึ้นใหม่ตามประกาศตั้งกระทรวงยุติธรรม ในเรื่องการกระทำอันมิชอบบางอย่าง ซึ่งเป็นความผิดทางอาญา เมื่อศาลได้พิพากษาให้ผู้นั้นได้รับโทษจำคุกแล้วมักจะเลิกการเรียกสินไหมและพินัยเสีย ส่วนผู้ที่ได้รับความเสียหายก็ได้รับแต่เพียงค่าทดแทนโดยมีมูลค่าเท่ากับความเสียหายที่ได้รับจริงเท่านั้น
กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ พระบิดาแห่งกฎหมายไทย	ละเมิด คำว่า “ <i>ประทุษร้ายทางแพ่ง</i> ” ซึ่งการก่อให้เกิดผลหลายประการคือ <ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นการกำหนดว่าการประทุษร้ายทางแพ่งก่อให้เกิดหนี้ตามกฎหมาย 2. หนี้ที่เกิดจากการประทุษร้ายทางแพ่งเป็นหนี้ตามกฎหมายแพ่งมิใช่หนี้ตามกฎหมายอาญาที่เดิมอาจเรียกว่าเกิดจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย 3. การประทุษร้ายสื่ออยู่ในตัวว่าผู้กระทำต้องมีความผิด 4. การประทุษร้ายนั้นก่อความเสียหายขึ้น 5. ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายทางแพ่งได้เพราะมิใช่ทางอาญาที่รัฐจะมาลงโทษหรือปรับไหม
ประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ของสยาม	“มาตรา 222 การเรียกเอาค่าเสียหายนั้นได้แก่เรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหาย เช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นแต่การชำระหนี้ เจ้าหนี้จะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ แม้กระทั่งเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ หากว่าคู่กรณีที่เกี่ยวข้องได้คาดเห็นสมควรจะได้คาดเห็นพฤติการณ์เช่นนั้นล่วงหน้าก่อนแล้ว”

ตารางที่ 4.1 ตารางแสดงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ (ต่อ)

ยุคของกฎหมาย/นักคิด/ นักกฎหมาย/กฎหมาย	แนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 และ บรรพ 2 เป็นครั้งแรก ประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2467 และได้ตรวจชำระใหม่ประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2468	<p>นักกฎหมายไทย เรียกการกระทำที่ก่อความเสียหายแก่ผู้อื่นนี้ว่า เป็นละเมิด แต่เป็นละเมิดในความหมายของประทุษร้ายทางแพ่ง ไม่ใช่และละเมิดตามกฎหมายเก่า กล่าวคือการกระทำละเมิดก่อนนี้ ตามกฎหมายที่ผู้กระทำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้ผู้เสียหายอันเป็นลักษณะของความรับผิดชอบทางแพ่งเท่านั้น มิใช่ความรับผิดชอบทางอาญา ละเมิดจึงไม่ได้มีความมุ่งหมายในการลงโทษผู้กระทำละเมิด แต่ประการใด กลับมุ่งหมายเยียวยาให้ผู้เสียหาย โดยที่ผู้กระทำต้องมีความผิดและต้องก่อความเสียหายขึ้น ผู้เสียหายก็จะได้รับการเยียวยาให้กลับไปอยู่ในฐานะเสมือนความเสียหายมิได้เกิดขึ้น</p> <p>มาตรา 420 “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”</p>
ความคิดของระบบกฎหมาย Common Law	<p>ระบบกฎหมาย Common Law เกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในเชิงลงโทษของระบบกฎหมาย Common Law มีอิทธิพลต่อกฎหมายพิเศษที่เกี่ยวกับเรื่องละเมิดที่เริ่มมีความคิดเกี่ยวกับลงโทษด้วย เช่น พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 11 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 มาตรา 16 และ พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ.2545 มาตรา 13(3) อันเป็นความคิดที่มีโทษความรับผิดชอบเพื่อละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยโดยแท้</p>
ทฤษฎี ความรับผิดชอบเพื่อ ละเมิด	<p>ความรับผิดชอบเพื่อละเมิดได้เป็น 2 ประเภทคือ</p> <p>1) ความรับผิดชอบที่ต้องการความผิด (subjective responsibility) กล่าวคือเป็นกรณีที่ผู้กระทำจะมีความรับผิดชอบเพื่อละเมิดในกรณีนี้ได้ ต้องมีความผิด (fault) ของผู้กระทำละเมิด คือมีความจงใจหรือ</p>

ตารางที่ 4.1 ตารางแสดงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ (ต่อ)

ยุคของกฎหมาย/นักคิด/ นักกฎหมาย/กฎหมาย	แนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	<p>ประมาทเลินเล่อ อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเมื่อประกอบกับองค์ประกอบอื่นๆ เป็นละเมิดแล้ว ผู้กระทำละเมิดจึงจะต้องรับผิดชอบ</p> <p>2) ความรับผิดชอบที่ไม่ต้องการความผิด (objective responsibility) กล่าวคือเป็นกรณีที่ผู้กระทำมีความรับผิดชอบโดยไม่ต้องพิจารณาว่าผู้กระทำมีความผิดคือจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ บางครั้งเรียกความรับผิดประเภทนี้ว่าเป็นความรับผิดตามข้อสันนิษฐานของกฎหมาย บางครั้งอาจเรียกว่าความรับผิดเด็ดขาด (strict liability)</p>
<p>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่องค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 438 วรรคหนึ่ง</p>	<p>บุคคลที่มีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนก็คือ “ศาล” ระบบกฎหมายไทยเป็นระบบที่มีประมวลกฎหมายที่รับความคิดมาจากกฎหมายในประเทศที่อยู่ในระบบกฎหมาย Civil Law ทำให้พบว่าการบัญญัติกฎหมายไม่อาจปล่อยให้ศาลใช้ดุลพินิจได้โดยอำเภอใจเหมือนประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law ดังนั้น มาตรา 438 วรรคหนึ่ง จึงกำหนดเพื่อให้การใช้ดุลพินิจของศาลอยู่ในกรอบกฎหมายลายลักษณ์อักษร ซึ่งกรอบหรือแนวทางที่กฎหมายกำหนดเอาไว้ก็คือ ศาลจะกำหนดสถานใด เพียงใด ก็แล้วแต่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด</p> <p>ก) สถานใด หมายถึง อย่างไร กำหนดค่าสินไหมทดแทนนั้น ศาลจะกำหนดด้วยวิธีใดก็ได้แล้วแต่ว่าละเมิดก่อให้เกิดความเสียหายประเภทใด เช่น การค้ำทรัพย์ การใช้เงินทดแทน การให้ค่าซ่อม การโฆษณาแก้ข่าว การถอนชื่อ การหยุดเลียนแบบ การออกไปจากที่ดินหรือบ้านของผู้อื่น การรื้อถอนและขนย้ายสิ่งของออกไป</p> <p>ข) เพียงใด หมายถึง เท่าใด การกำหนดค่าสินไหมทดแทนนั้น ศาลควรกำหนดให้มากน้อยเท่าใด</p> <p>ค) พฤติการณ์ คือตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นว่าเป็นเรื่องอะไร เป็นการเอาทรัพย์ของเขาไปหรือเป็นการทำให้ทรัพย์ของเขาเสียหายหรือเป็นการทำให้ตาย หรือเป็นการทำให้บาดเจ็บ หรือเป็นการทำให้เสียหายแก่อนามัย หรือเป็นการทำให้เสียหายแก่เสรีภาพหรือเป็น</p>

ตารางที่ 4.1 ตารางแสดงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ (ต่อ)

ยุคของกฎหมาย/นักคิด/ นักกฎหมาย/กฎหมาย	แนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	<p>การทำให้เสียหายแก่สิทธิอื่นๆ</p> <p>ง) ความร้ายแรงแห่งละเมิด หมายถึงการพิจารณาดูว่าจงใจหรือประมาทเลินเล่อ หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือต่างฝ่ายต่างประมาทเลินเล่อ หรือเป็นกรณีที่ผู้เสียหายมีส่วนผิดเพราะถ้ากรณีเป็นเรื่องการกระทำละเมิดโดยจงใจก็อาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนมากกว่ากรณีประมาท กรณีประมาทเลินเล่อธรรมดาอาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนน้อยกว่ากรณีประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือกรณีที่ผู้เสียหายมีส่วนผิดหรือประมาทเลินเล่อด้วยก็อาจไม่กำหนดค่าสินไหมทดแทนให้เลยหรือให้ค่าสินไหมทดแทนน้อยลงตามสัดส่วนแล้วแต่ว่าใครมีส่วนผิดมากน้อยกว่ากันเพียงใด เป็นต้น</p> <p>มาตรา 438 วรรคหนึ่ง “ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้นให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์ และความร้ายแรงแห่งละเมิด”</p>
<p>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่องค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 438 วรรคสอง</p>	<p>การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายนั้นแยกออกเป็น 2 ส่วนคือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่เป็นเงิน ซึ่งในกฎหมายไทยเรียกว่า ค่าเสียหาย และ 2. การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในรูปแบบที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งอาจเป็นการคืนทรัพย์สิน การเอาทรัพย์สินประเภทเดียวกันมาคืน การคืนราคาทรัพย์สิน เป็นต้น อันเป็นลักษณะเดียวกับที่เป็นอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน <p>มาตรา 438 วรรคสอง “อนึ่ง ค่าสินไหมทดแทนนั้นได้แก่การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิดหรือใช้ราคา ทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใดๆ อันได้ก่อขึ้นนั้นด้วย”</p>

ตารางที่ 4.1 ตารางแสดงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ (ต่อ)

ยุคของกฎหมาย/นักคิด/ นักกฎหมาย/กฎหมาย	แนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
ทฤษฎีการกำหนดค่า สินไหมทดแทน	<p>การกำหนดค่าสินไหมทดแทนที่สอดคล้องกับค่าเสียหายที่ได้รับ และต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหายให้มากที่สุด</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ค่าเสียหายแบบค่าสินไหมทดแทน (Compensatory Damages) เป็นค่าเสียหายที่มุ่งหมายให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยา ความเสียหายที่ได้รับและให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่สถานะเดิมให้ใกล้เคียงมากที่สุด วิธีการที่จะช่วยได้ก็คือให้ผู้ละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทน 2. ค่าเสียหายตามความเสียหาย (Substantive Damages) เป็นค่าเสียหายที่กำหนดขึ้นตามความเสียหายที่ได้รับจริงๆ ซึ่งอาจเปรียบเทียบความเสียหายแบบนี้ได้กับมาตรา 440 เรื่องการชดใช้ราคาทรัพย์สินที่เสื่อมราคาลงอันเนื่องมาจากการกระทำละเมิด สอดคล้องกับแนวคิดของกฎหมายละเมิด 3. ค่าเสียหายแบบเป็นโทษ (Punitive Damages) เพราะถือว่าการกระทำละเมิดเป็นความผิดสมควรได้รับการลงโทษให้เด็ดขาด และยังคงต้องมีหน้าที่ในการชดใช้ค่าเสียหายให้ผู้เสียหายด้วย ซึ่งมีผลให้ค่าเสียหายในลักษณะเช่นนี้สูงกว่าความเสียหายที่แท้จริง และฝ่ายโจทก์ก็ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงจำนวนของความเสียหายที่ตนได้รับ เพราะศาลจะเป็นผู้กำหนดเอง ค่าเสียหายแบบนี้เห็นได้ว่าขัดกับหลักทั่วไปของกฎหมายละเมิดที่มุ่งเพียงเยียวยาความเสียหายเท่านั้นมิใช่มุ่งลงโทษผู้กระทำละเมิด เช่น มาตรา 438 ซึ่งให้อำนาจศาลในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามความร้ายแรงแห่งละเมิด อันมีลักษณะเป็นการยอมให้ศาลใช้อำนาจในการลงโทษผู้กระทำละเมิดได้

ตารางที่ 4.1 ตารางแสดงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ (ต่อ)

ยุคของกฎหมาย/นักคิด/ นักกฎหมาย/กฎหมาย	แนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	<p>4. ค่าเสียหายแบบเป็นการซ้ำเติม (Aggravated Damages) จะเป็นการกำหนดค่าเสียหายที่ทำให้ผู้เสียหายได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายเพิ่มขึ้นจากความเป็นจริง ทั้งนี้เนื่องจากศาลเห็นว่าการกระทำความผิดนั้น ๆ มีลักษณะที่รุนแรงหรือมีการกระทำความผิดหลายกรรมซ้อนหรือต่อเนื่องกัน จึงควรต้องชดใช้ค่าเสียหายให้มากขึ้นตามความร้ายแรงของละเมิดนั้นๆ</p> <p>5. ค่าเสียหายแบบปลอมขวัญ (Nominal Damages) เป็นการกำหนดค่าเสียหายเพียงในนามเท่านั้น เพราะค่าเสียหายนี้จะมีจำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้นและใช้เฉพาะคดีที่พิสูจน์ในทางศาลไม่ชัดว่าโจทก์ได้รับความเสียหาย แต่การกระทำของจำเลยนั้นโดยพฤติการณ์แล้วเห็นว่าจะต้องรับผิด ศาลก็จะมีการกำหนดค่าเสียหายเช่นนี้ให้เป็นการปลอมขวัญให้กำลังใจแก่โจทก์</p> <p>6. ค่าเสียหายแบบสมน้ำหน้าโจทก์ (Contemptuous Damages) เป็นค่าเสียหายที่กำหนดเพียงเล็กน้อยเช่นกัน แต่หากในคดีนั้นโจทก์สามารถสืบพิสูจน์แสดงความเสียหายให้ศาลเห็นได้ แต่ถ้าศาลเห็นว่าพฤติกรรมการบางอย่างของโจทก์นั้นน่าจะเป็นการสมควรที่โจทก์จะต้องรับผลของความเสียหายนั้นด้วย การกำหนดค่าเสียหายเช่นนี้มีใช้การลดปริมาณความเสียหาย (Mitigation of Damages) กรณีนี้จึงเทียบเคียงได้กับมาตรา 442 ประกอบมาตรา 223 วรรคหนึ่ง เพราะผู้เสียหายมีส่วนผิดอยู่ด้วยในผลของความเสียหายนั้นในการการกำหนดค่าเสียหายจะต้องพิจารณาว่าฝ่ายใดเป็นฝ่ายก่อให้เกิดความเสียหายยิ่งหย่อนกว่ากันเพียงใดด้วย</p>

ตารางที่ 4.1 ตารางแสดงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ (ต่อ)

ยุคของกฎหมาย/นักคิด/ นักกฎหมาย/กฎหมาย	แนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
แนวคิด และ ทฤษฎี ที่ เกี่ยวกับประเภทของความ เสียหาย	<p>การแบ่งประเภทของค่าความเสียหายตามความเสียหายที่เกิดขึ้นแบ่งเป็นดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ค่าความเสียหายที่แท้จริง (Actual Damages or Special Damages) ซึ่งค่าเสียหายที่แท้จริง เป็นค่าเสียหายซึ่งมีสาเหตุมาจากความเสียหายต่อสิทธิในทรัพย์สินหรือความเสียหายเชิงวัตถุ (Material Damages) ซึ่งค่าเสียหายนี้จะสามารถกำหนดได้เป็นจำนวนเงินเท่าใด เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าปลงศพ ค่าขาดรายได้ เป็นต้น 2. ค่าความเสียหายตามทางสันนิษฐานทั่วไป (General Damages) เป็นค่าเสียหายที่ต้องการสันนิษฐานขึ้นว่าควรจะเป็นจำนวนเท่าใด เพราะผู้เสียหายไม่สามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นได้ชัดเนื่องจากว่าเป็นความเสียหายต่อสิทธิในอสังหาริมทรัพย์หรือเรียกว่าเป็นความเสียหายทางศีลธรรม (Moral Damages) หรือความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน (Non-Pecuniary loss)
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างการ กระทำและผล	<p>1. ทฤษฎีการเท่ากันแห่งเหตุหรือทฤษฎีเงื่อนไข ทฤษฎีนี้ถือว่า เหตุทุกเหตุของผลที่เกิดขึ้นมีน้ำหนักเท่ากันหมด ฟอน บูรี (Von Buri) นักคิดชาวเยอรมันเป็นผู้ให้แนวคิดทฤษฎีนี้ไว้ได้สมบูรณ์แบบที่สุด โดยได้รับอิทธิพลทางความคิดมาจาก จอห์น สจิวต มิล (John Stuart Mill) นักปรัชญาในศตวรรษที่ 19 มีหลักว่า “ความเสียหายที่เกิดขึ้นต้องมีผลมาจากเหตุหลายเหตุประกอบเข้ากันเงื่อนไขที่เพียงพอในการก่อให้เกิดผล” การวินิจฉัยตามทฤษฎีจึงอาจวินิจฉัยได้ว่า “ถ้าไม่มีการกระทำเช่นนั้น ผลนั้นก็จะไม่เกิดขึ้นและเมื่อเกิดผลจากการกระทำเช่นนั้นแล้วไม่ว่าจะเกิดจากเหตุใดก็ตาม</p>

ตารางที่ 4.1 ตารางแสดงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ (ต่อ)

ยุคของกฎหมาย/นักคิด/ นักกฎหมาย/กฎหมาย	แนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	<p>ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดชอบ” กล่าวได้ว่า การกระทำทุก ๆ อย่างย่อมถือว่าเป็นเหตุที่ทำให้เกิดผล หากไม่มีการกระทำเช่นนั้นผลก็จะไม่เกิดและแม้ว่าเหตุนั้นจะมีอยู่ในตัวผู้กระทำเองก็ตาม ต้องถือว่าทุก ๆ เหตุมีความสำคัญเท่าเทียมกันที่จะนำไปสู่ผลสุดท้าย</p> <p>2. ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม โดยนายพอน บาร์ (Von Bar) เป็นผู้ที่ยกตั้งแนวคิดนี้ขึ้นเป็นคนแรก และมีการนำหลักมาประยุกต์โดยนักปรัชญาชาวเยอรมัน ชื่อ เจ พอน คริส (J. Von Kries) แล้วตั้งชื่อว่า “ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม” โดยทฤษฎีนี้มีหลักว่าเหตุอย่างนี้เหมาะสมที่จะก่อให้เกิดผลอย่างนั้นหรือไม่ ซึ่งจะต้องพิจารณาจากตัวผู้กระทำและลักษณะของการกระทำว่าสามารถทำให้เกิดผลเช่นนั้นหรือไม่ โดยบุคคลธรรมดาสามารถเห็นได้หรือไม่ว่าการกระทำดังกล่าวจะส่งผลเช่นใด ตามธรรมดาเหตุที่ผู้การกระทำนั้นจะเหมาะสมเพียงพอที่จะก่อให้เกิดผลนั้นขึ้นได้หรือไม่ ถ้าเหมาะสมถือได้ว่าเป็นเหตุที่จะต้องรับผิดชอบ ดังนั้นการใช้ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมจึงตอบได้ว่าผลที่เกิดขึ้นสัมพันธ์กับการกระทำ ตามทฤษฎีนี้หากความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่ได้สัดส่วนหรือเหมาะสมกับการกระทำ ผู้กระทำรับผิดชอบเฉพาะความเสียหายที่เป็นสัดส่วนหรือเหมาะสมกับการกระทำเท่านั้น</p> <p>ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมนี้ มีความแตกต่างจากมาตรา 222 วรรคแรก ที่บัญญัติว่า “การเรียกเอาค่าเสียหายนั้น ได้แก่เรียกค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายเช่นที่ตามปกติ ย่อมเกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้” บทบัญญัตินี้ผู้กรณีต้องมีหนี้ผูกพันอยู่ก่อนแล้วต่อเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ จึงต้องรับผิดชอบในผลปกติที่ย่อมจะเกิดขึ้นจากการไม่</p>

ตารางที่ 4.1 ตารางแสดงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ (ต่อ)

ยุคของกฎหมาย/นักคิด/ นักกฎหมาย/กฎหมาย	แนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	<p>ชำระหนี้สิน เว้นแต่จะเป็นความเสียหายซึ่งเกิดจากพฤติการณ์พิเศษ ตามมาตรา 222 วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “เจ้าหนี้จะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ แม้กระทั่งเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ หากว่าคู่กรณีที่เกี่ยวข้องได้คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็น พฤติการณ์เช่นนั้นล่วงหน้าก่อนแล้ว” แต่บทบัญญัติในมาตรานี้จะนำมาใช้กับเรื่องละเมิดไม่ได้ เพราะละเมิดนั้นเดิมไม่ได้มีหนี้ผูกพันกันมาก่อนดังเช่นในเรื่องหนี้อันเกิดจากสัญญา</p> <p>ในคดีแพ่งนั้นศาลไทยใช้หลักผสมผสานระหว่างสองทฤษฎี คือ ทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุและมูลเหตุเหมาะสม โดยในชั้นแรกนำ ทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุมาใช้ คือพิจารณาว่าผลเสียหายนั้นเป็น ผลโดยตรงจากการกระทำนั้นหรือไม่ หรืออีกนัยหนึ่งถ้าผู้กระทำไม่มี การกระทำนั้นย่อมจะทำให้ผลนั้นไม่อาจเกิดขึ้น ในชั้นที่สองพิจารณาว่า ผลเสียหายนั้นเป็นผลเสียหายนั้นเป็นผลธรรมดาซึ่งย่อมเกิดขึ้นได้ โดยไม่ไกลกว่าเหตุ ไม่ไกลกว่าความรู้สึกของคนธรรมดาสามัญจะ คาดเห็นได้หรือไม่ กล่าวโดยสรุปก็คือศาลไทยถือหลักความเสียหาย ต้องเป็นผลโดยตรงของการละเมิดและไม่ไกลกว่าเหตุ (คำว่า “ผล โดยตรง” คือผลที่เกิดจากการกระทำของจำเลยโดยตรง และคำว่า “ไม่ไกลกว่าเหตุ” ก็คือไม่มีเหตุใดมาสอดแทรกทำให้ความสัมพันธ์ ระหว่างเหตุและผลขาดตอนลง หรือเข้ามาตัดความสัมพันธ์ระหว่าง การกระทำและผล</p>

ตารางที่ 4.1 ตารางแสดงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ (ต่อ)

ยุคของกฎหมาย/นักคิด/ นักกฎหมาย/กฎหมาย	แนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
การวินิจฉัยของศาลไทยในการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล	<p>1. ให้พิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากอะไรเป็นเหตุ หากมีการกระทำอันเป็นเหตุเดียวและเป็นเหตุให้เกิดผลเสียหายขึ้นโดยตรงแล้ว ถือได้ว่าผลที่เกิดขึ้นนั้นสัมพันธ์กับการกระทำโดยไม่ต้องคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นว่าจะเกินความคาดหมายหรือคาดคิดของผู้กระทำหรือไม่ ทั้งนี้หากว่าความเสียหายเกิดขึ้นโดยไม่มีลักษณะเกี่ยวโยงกับการกระทำของผู้ก่อเหตุแรก ก็ย่อมถือไม่ได้ว่าผลที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลโดยตรงจากการกระทำนั้น</p> <p>2. กรณีหากข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีเหตุหลายเหตุมาทำให้เกิดผลเช่นนั้นขึ้น ให้พิจารณาว่าเหตุใดเป็นเหตุแรก และเหตุใดเป็นเหตุสุดแทรกหรือเหตุแทรกแซง หากภายหลังจากที่มีการกระทำอันเป็นเหตุแรกแล้ว มีเหตุอื่นใดมาสอดแทรกหรือแทรกแซง และเหตุนั้นมาทำให้เหตุแรกหมดความสำคัญลงไป ถือได้ว่าเหตุสุดแทรกมาตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของผู้ก่อเหตุแรกและผลท้ายสุดที่เกิดขึ้นนั้นแล้ว ผลสุดท้ายที่เกิดขึ้นจึงไม่สัมพันธ์กับการกระทำของผู้ก่อเหตุแรก ผู้ก่อเหตุแรกไม่ต้องรับผิดชอบในผลนั้น ต้องรับผิดชอบเพียงแค่ว่าผลที่เกิดขึ้นโดยตรงจากการกระทำของตนก่อนที่จะมีเหตุสุดแทรกหรือแทรกแซงเท่านั้น ทั้งนี้เพราะผลภายหลังจากที่มีเหตุสุดแทรกเป็นผลที่ไกลกว่าเหตุอันเกิดจากการกระทำของผู้ก่อเหตุแรก เหตุสุดแทรกหรือเหตุแทรกแซงจึงเป็นเรื่องสำคัญในการวินิจฉัยว่าผลที่เกิดขึ้นไกลกว่าเหตุหรือไม่</p> <p>“เหตุสุดแทรก” หมายถึงเหตุที่เกิดขึ้นในระหว่างตั้งแต่มีการกระทำเกิดขึ้นไปจนถึงผลสุดท้ายที่เกิดขึ้น หรือเรียกว่า เหตุแทรกแซง ซึ่งหมายถึง เหตุที่เกิดขึ้นได้และส่งผลแห่งความรับผิดชอบ</p>

ตารางที่ 4.1 ตารางแสดงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความปลอดภัยอันเกิดจากมูลละเมิดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ (ต่อ)

ยุคของกฎหมาย/นักคิด/ นักกฎหมาย/กฎหมาย	แนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทน เพื่อความปลอดภัยอันเกิดจากมูลละเมิด
	<p>ลักษณะต่าง ๆ กัน แต่ต้องเกิดขึ้นระหว่างการกระทำและผล ซึ่งสาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุสุดแทรกซ้อน ได้แก่ เกิดจากธรรมชาติ เกิดจากสัตว์ หรือเกิดจากการกระทำของมนุษย์ ซึ่งอาจเป็นการกระทำของผู้กระทำละเมิด หรือการกระทำของบุคคลภายนอกก็ได้ เช่น นายเอกใช้ไม้ตีนายตรี นายตรีตีระชะแตก แต่นายตรีไม่รักษาแผล ในที่สุดโลหิตไหลไม่หยุดทำให้เสียเลือดมาก จนนายตรีถึงแก่ความตาย การวินิจฉัยความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกรณีที่เกิดเหตุสุดแทรกซ้อนหรือเหตุแทรกแซงนั้นให้พิจารณาถึง “ช่องแห่งภัย” ด้วย ถ้าช่องแห่งภัยซึ่งผู้ก่อเหตุแรกได้กระทำไว้นั้นขาดตอนลงแล้ว แม้หากมีเหตุใดเกิดขึ้นภายหลังจากนั้น ผู้ก่อเหตุแรกไม่ต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เว้นแต่กรณีที่ผู้ก่อเหตุแรกอาจคาดหมายได้ว่าจะเกิดเหตุในภายหลังเช่นนั้นขึ้น คำว่า “ช่องแห่งภัย” หมายถึงช่องว่างแห่งภัยหรือโอกาสที่จะเกิดภัย หากภายหลังจากการก่อเหตุแรกไปจนถึงเวลาที่มีเหตุสุดแทรกซ้อน เหตุการณ์กลับคืนสู่สภาวะปลอดภัยและโอกาสที่จะเกิดภัยไม่มีแล้ว ขาดตอนไปแล้ว ถือว่าช่องแห่งภัยขาดตอนแล้ว ดังนั้นผลสุดท้ายที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่มีเหตุสุดแทรกซ้อนจึงเป็นผลที่ไกลกว่าเหตุจากการกระทำของผู้ก่อเหตุแรก</p>

จากตารางที่ 4.1 พบว่า มีหลักกฎหมาย และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความปลอดภัยอันเกิดจากมูลละเมิด ในประเด็นที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. หลักกฎหมายโบราณของต่างประเทศ ได้แก่ ในสมัยจักรพรรดิจัสติเนียนุสละเมิดเป็นบ่อเกิดแห่งหนึ่งอย่างหนึ่ง การชดเชยความเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิดใน Corpus Juis Cwills ยึดทฤษฎีว่าด้วยหนี้ โดยข้อ 24 ของ Law of Tewell Table บัญญัติว่า “ผู้ใดทำให้เขาตายโดยอุบัติเหตุให้อาหันทุ่มผู้นั้นให้บาดเจ็บแล้วส่งตัวไปทำงานใด ๆ แทนเขา” ซึ่งกฎหมายนี้

สอดคล้องกับกฎหมายตาลิโอนีส (Lex Talionis) ของโรมัน โดยมีการแก้แค้นทดแทน มีการตอบโต้โดยใช้ระบบตาต่อตาฟันต่อฟัน และใช้การตกลงกัน และมีการตอบโต้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ในลักษณะของโทษปรับที่ผู้พิพากษาจะเป็นผู้กำหนดตามข้อเรียกร้องของผู้เสียหาย ซึ่งตามกฎหมายโรมันการลงโทษทางแพ่งอาจเกิดขึ้นได้ 2 ทาง คือ ทางแรก คือ การฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนเป็นค่าปรับ (delictual claim) อันเป็นการลงโทษโดยเงินนี้จะจ่ายให้กับผู้เสียหาย วิธีคิดจึงมิได้พิจารณาบนฐานของความเสียหายที่แท้จริงเพราะมุ่งหมายที่จะลงโทษผู้ก่อความเสียหายเป็นประการสำคัญ และทางที่ 2 คือ การฟ้องเรียกทรัพย์สิน (in rem) หรือหากคืนไม่ได้ก็ฟ้องบังคับให้ชำระหนี้ตามราคาทรัพย์สิน (in peronam)

2. หลักกฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา 1382 “การกระทำใดๆ ของบุคคลที่ก่อความเสียหายแก่บุคคลอื่น ผู้ก่อกวนผู้กระทำให้ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย” และประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ที่มีหลักสำคัญ 3 ข้อ คือ (ก) กฎหมายคุ้มครองเฉพาะการกระทำที่ควรแก่การดำเนินเท่านั้น ไม่ใช่ความเสียหายทุกอย่างจะได้รับ ความคุ้มครอง โดยประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครอง ได้แก่ ชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ทรัพย์สิน อันเป็นสิทธิของบุคคลที่ต้องใช้และยกขึ้นต่อสู้ทุกคนในสังคมได้ หากได้รับความเสียหายต่อสิทธิเหล่านี้ จะได้รับความคุ้มครองโดยได้รับการชดเชยค่าสินไหมทดแทน ต่อมาก็เพิ่มความเสียหายอื่นด้วย (ข) ต้องเป็นความเสียหายที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และ (ค) ต้องมีความผิด

3. หลักกฎหมายโบราณของประเทศไทย ได้แก่ ในสมัยสถาปนากรุงศรีอยุธยากำหนดหลักว่าห้ามแก้แค้นแต่สามารถฟ้องเรียกค่าทำขวัญได้ และยินยอมให้มีการสินไหมแทนการแก้แค้น ซึ่งเงินจำนวนนี้ต้องแบ่งกันระหว่างผู้เสียหายกับรัฐหรือเรียกว่า “สินไหมกึ่งพินัยกึ่ง” สอดคล้องกับขุนสมหารทิศคดี (เป็ โปรรุปรต์) ที่ให้ความหมายของคำว่า สินไหม หมายถึงเงินค่าทำขวัญหรือค่าเสียหายซึ่งผู้เสียหายจะได้รับตามที่ผู้เสียหายหรือตามกฎหมายกำหนดไว้เป็นการตอบแทนในความผิดที่ได้มีผู้กระทำต่อผู้เสียหายนั้น ยุคที่มีการตั้งกระทรวงยุติธรรมและจัดระบบศาลขึ้นใหม่นั้น หากมีเรื่องการกระทำอันมิชอบบางอย่างซึ่งเป็นความผิดทางอาญา เมื่อศาลได้พิพากษาให้ผู้นั้นได้รับโทษจำคุกแล้วมักจะเลิกการเรียกสินไหมและพินัยเสีย ส่วนผู้ที่ได้รับความเสียหายก็ให้ได้รับแต่เพียงค่าทดแทนโดยมีมูลค่าเท่ากับความเสียหายที่ได้รับจริงเท่านั้น ทั้งนี้พระบิดาแห่งกฎหมายไทยกล่าวไว้ว่า ละเมิดเป็นการประทุษร้ายทางแพ่ง

4. หลักกฎหมายละเมิดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบด้วย มาตรา 420 และมาตรา 438 ดังนี้

4.1 กฎหมายแพ่งว่าด้วยหนี้ มาตรา 222 ดังนี้

มาตรา 222 “การเรียกเอาค่าเสียหายนั้นได้แก่เรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหาย เช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นแต่การชำระหนี้หนี้

เจ้าหน้าที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ แม้กระทั่งเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ หากว่าคู่กรณีที่เกี่ยวข้องได้คาดเห็นเหตุการณ์จะได้อันเกิดแต่พฤติการณ์เช่นนั้นล่วงหน้าก่อนแล้ว”

4.2 กฎหมายลักษณะละเมิด มาตรา 420 และมาตรา 438 ดังนี้

มาตรา 420 “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

มาตรา 438 “ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้นให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์ และความร้ายแรงแห่งละเมิด

อนึ่ง ค่าสินไหมทดแทนนั้นได้แก่การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิดหรือใช้ราคา ทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใดๆ อันได้ก่อขึ้นนั้นด้วย”

หลักการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ศาลคือบุคคลที่มีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทน ตามมาตรา 438 วรรคหนึ่ง ศาลสามารถใช้ดุลพินิจของศาลอยู่ในกรอบกฎหมายลายลักษณ์อักษร คือศาลจะกำหนดสถานใด เพียงใด ก็แล้วแต่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด และตามมาตรา 438 วรรคสอง กำหนดหลักการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย ออกเป็น 2 ส่วน คือการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่เป็นเงิน เรียกว่า ค่าเสียหาย และการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในรูปแบบที่เฉพาะเจาะจง เช่น การคืนทรัพย์สิน การเอาทรัพย์สินประเภทเดียวกันมาคืน การคืนราคาทรัพย์สิน เป็นต้น

5. แนวคิดทฤษฎีที่สำคัญเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทน มีดังนี้

5.1 ทฤษฎีความรับผิดชอบเพื่อละเมิด มี 2 ประเภท คือ ความรับผิดชอบที่ต้องการความผิด (subjective responsibility) และความรับผิดชอบที่ไม่ต้องการความผิด (objective responsibility)

5.2 ทฤษฎีการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามค่าเสียหาย มี 6 ทฤษฎี ดังนี้ ค่าเสียหายแบบค่าสินไหมทดแทน (Compensatory Damages) ค่าเสียหายตามความเสียหาย (Substantive Damages) ค่าเสียหายแบบเป็นโทษ (Punitive Damages) ค่าเสียหายแบบเป็นการซ้ำเติม (Aggravated Damages) ค่าเสียหายแบบปลอมขวัญ (Nominal Damages) และค่าเสียหายแบบสมน้ำหน้าใจทัก (Contemptuous Damages)

5.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประเภทความเสียหาย แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ค่าความเสียหายที่แท้จริง (Actual Damages or Special Damages) และค่าความเสียหายตามทางสันนิษฐานทั่วไป (General Damages)

5.4 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผล มี 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีการเท่ากันแห่งเหตุหรือทฤษฎีเจื่อนไซ และทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม

5.5 การวินิจฉัยของศาลไทยในการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ใช้หลักเกณฑ์ ดังนี้ กรณีแรก ให้พิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากอะไรเป็นเหตุ เรียกว่า *ผลโดยตรง* กรณีที่ 2 หากข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีเหตุหลายเหตุมาทำให้เกิดผลเช่นนั้นขึ้น ให้พิจารณาว่าเหตุใดเป็นเหตุแรก และเหตุใดเป็นเหตุสุดแทรกหรือเหตุแทรกแซง หากภายหลังจากที่มีการกระทำอันเป็นเหตุแรกแล้ว มีเหตุอื่นใดมาสอดแทรกหรือแทรกแซง และเหตุนั้นมาทำให้เหตุแรกหมดความสำคัญลงไป ถือได้ว่าเหตุสุดแทรกมาตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของผู้ก่อเหตุแรก และผลท้ายสุดที่เกิดขึ้นนั้นแล้ว ผลสุดท้ายที่เกิดขึ้นจึงไม่สัมพันธ์กับการกระทำของผู้ก่อเหตุแรก ผู้ก่อเหตุแรกไม่ต้องรับผิดชอบในผลนั้น ต้องรับผิดชอบแค่ผลที่เกิดขึ้นโดยตรงจากการกระทำของตน ก่อนที่จะมีเหตุสุดแทรกหรือแทรกแซงเท่านั้น ทั้งนี้เพราะผลภายหลังจากที่มีเหตุสุดแทรกเป็นผลที่ไกลกว่าเหตุอันเกิดจากการกระทำของผู้ก่อเหตุแรก เรียกว่า *ไกลกว่าเหตุ*

ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา

จากการเก็บข้อมูลจากข้อมูลเชิงเอกสารเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด แสดงให้เห็นมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ข้อเท็จจริงที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงก่อนปีพ.ศ. 2500

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
ฎีกาที่ 390/2474	ใช้สิทธิไม่ต้องเสียหายคนอื่น การตัดสินเรื่องละเมิด ไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าผู้ละเมิดผิดทางอาญาหรือไม่ เมื่อฎีกาได้แต่ข้อความหมายข้อใดเป็นข้อเท็จจริง ศาลฎีกาไม่วินิจฉัยให้ข้อเท็จจริง ศาลกำหนดค่าเสียหายเกินสมควรเป็นข้อเท็จจริง เหมือนแร่ประทานบัตรไม่ใช่หนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน

ตารางที่ 4.2 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงก่อนปีพ.ศ. 2500 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
ฎีกาที่ 946-947/2475	แพทย์ซึ่งส่งจ่ายยาฆ่าพยาธิให้เด็กกิน ต่อมาเด็กตาย จึงถูกตัดสินว่าทำให้ตายโดยประมาท การตัดสินว่าประมาทหรือไม่นั้น ศาลพระราชอาชญา (ศาลชั้นต้น) เห็นว่า ประมาทตรงที่จ่ายยาเกินขนาด ส่วนศาลอุทธรณ์ตัดสินโดยอาศัยพยาน คือ แพทย์ที่ผ่าพิสูจน์เด็ก ไม่พบตัวพยาธิในเด็ก จึงถูกตัดสินว่าประมาทตรงที่ไม่ได้ตรวจโรคเด็กก่อนที่จะจ่ายยาประเด็นอื่นซึ่งศาลเห็นว่าประมาท คือ เมื่อยาเกิดเป็นพิษแก่เด็กไม่ได้ไปแก้ไขพิษยานั้นทันที ทำการแก้ไขซึ่งไม่เกี่ยวกับการทำลายพิษยาประเมินอายุของเด็กเอาเอง ศาลเห็นว่าแพทย์กระทำความผิดจริง เมื่อเด็กตายจึงต้องถูกลงโทษและใช้ค่าเสียหาย ค่าทำขวัญแก่บิดามารดาเด็ก
ฎีกาที่ 317/2476	การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดตามมาตรา 438 อยู่ในดุลพินิจของศาล แต่ถึงแม้กฎหมายจะให้อำนาจในการใช้ดุลพินิจก็ตาม ศาลก็ต้องใช้ดุลพินิจในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้
ฎีกาที่ 378/2483	ไม่มีกฎหมายในเรื่องละเมิดให้รับผิดใช้ค่าเสียหายในการได้รับความอับอายขายหน้า ความรับผิดใช้ค่าสินไหมทดแทนในเรื่องละเมิดเกี่ยวกับการทำให้เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณนั้นมีแต่จะเพราะการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนความจริง การยื่นคำร้องขอแก้ฟ้องหรือคำให้การนั้น ถ้าเป็นกรณีที่มีการชี้สองสถานต้องยื่นก่อนวันชี้สองสถาน ถ้าเป็นกรณีที่ไม่มีการชี้สองสถาน ต้องยื่นก่อนวันสืบพยาน
ฎีกาที่ 1037/2491	คดีเรียกค่าเสียหายฐานผิดสัญญาเมื่อจำเลยรู้ว่าเมื่อตนผิดสัญญาโจทก์จะต้องเสียหาย ดังนี้จำเลยต้องรับผิดในค่าเสียหายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 380 วรรค 2 ซึ่งศาลอาจจะให้ค่าเสียหายได้ โจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหายฐานผิดสัญญา 1,000 บาทและค่าเสียหายจากการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง 7,000 บาท ศาลชั้นต้นให้จำเลยใช้ค่าเสียหาย 1,000 บาท โจทก์อุทธรณ์ศาลอุทธรณ์เห็นควรให้

ตารางที่ 4.2 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงก่อนปีพ.ศ. 2500 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	<p>ค่าเสียหายทั้งหมดรวมกัน 7,000 บาท ดังนั้นจะเรียกว่าศาลอุทธรณ์ไปวินิจฉัยในเรื่อง 1,000 บาท ซึ่งโจทก์ไม่ได้อุทธรณ์ไม่ได้ เมื่อมีกรณีผิดสัญญาแล้วก็ยอมเรียกค่าเสียหายแก่กันได้ ถ้าผู้ได้รับความเสียหายพิสูจน์ได้ว่าตนได้เสียหายจริงจึงเป็นเงินเท่าใดแล้วศาลก็ให้ตามนั้น หากพิสูจน์ไม่ได้ศาลก็ให้ค่าเสียหายตามควรแก่กรณีโดยศาลกำหนดให้เองแล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร และผู้เสียหายอาจได้รับค่าเสียหายทั้งสองประเภทก็ได้ คดีนี้โจทก์ต้องเสียหายเพราะต้องรื้อสิ่งปลูกสร้างไปและต้องเสียหายเพราะไม่ได้ที่ดิน โจทก์จึงชอบที่จะได้ค่าเสียหายทั้งสองจำนวนรวมกันเป็น 8,000 บาท</p>
ฎีกาที่ 144/2492	<p>เจ้าของไร่ได้ใช้ปืนยิงสุกรที่เข้ามากินผลไม้ในไร่ ปรากฏว่าเป็นสุกรบ้านไม่ดุร้าย มีทางที่จะจับกุมโดยละม่อมได้ และตามรูปเรื่องเจ้าของไร่ยิงไปโดยโตะชะ จึงไม่เป็นนิรโทษกรรมและต้องรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนในคดีที่โจทก์ฟ้องเรื่องละเมิดเรียกค่าเสียหาย ศาลชั้นต้นว่า ไม่เป็นละเมิดให้ยกฟ้อง เมื่อศาลอุทธรณ์เห็นว่าเป็นละเมิด ย่อมมีอำนาจวินิจฉัยเรื่องค่าเสียหายที่คู่ความได้นำสืบกันมาแล้วไปได้เลย ไม่จำเป็นต้องย้อนสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นพิพากษาใหม่ ในคดีเรียกค่าเสียหายค่าสุกรที่สุกรเข้าไปกินผลไม้ในไร่เขาเสียหาย เจ้าของไร่ใช้ปืนยิงสุกรตายนั้น เมื่อปรากฏว่าเจ้าของสุกรปล่อยปละละเลยสุกรเข้าไปในไร่ของเขาบ่อย ๆ เป็นการมีส่วนในการผิดอยู่ด้วย ศาลมีอำนาจลดค่าเสียหายให้ตามสมควร ตาม ป.ม.แห่ง ฯ มาตรา 442</p>
ฎีกาที่ 786/2496	<p>กรณีละเมิดทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยนั้น ผู้ทำละเมิดจะต้องเสียค่าเสียหายเพื่อการเสียหายที่ผู้เสียหายเสียความสามารถประกอบการทำงานทั้งในเวลาปัจจุบันและในอนาคตด้วย ชัยภรณต์ชนเด็กอายุ 11 ขวบโดยประมาทเป็นเหตุให้เด็กได้รับบาดเจ็บสาหัส นายแพทย์ต้องตัดขาขวาออกไปข้างหนึ่ง ดังนั้นเด็กย่อมมีสิทธิฟ้องเรียก</p>

ตารางที่ 4.2 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงก่อนปีพ.ศ. 2500 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	ค่าสินไหมทดแทนเป็นเงินจำนวนหนึ่งและมีสิทธิขอค่าเสียหายในอนาคตคิดคำนวณเป็นรายเดือนจนกว่าจะมีอายุบรรลุนิติภาวะได้อีกด้วย

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ในช่วงก่อนปี พ.ศ.2500 มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด จำนวน 7 ฎีกา ได้แก่ ฎีกาที่ 390/2474 มีข้อความว่า “ศาลกำหนดค่าเสียหายเกินสมควร” ฎีกาที่ 946-947/2475 มีข้อความว่า “ต้องถูกลงโทษและใช้ค่าเสียหาย ค่าทำขวัญแก่บิดามารดาเด็ก” ฎีกาที่ 317/2476 มีข้อความว่า “ศาลก็ต้องใช้ดุลพินิจในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด” ฎีกาที่ 378/2483 มีข้อความว่า “ใช้ค่าเสียหายในการได้รับความอับอายขายหน้า” ฎีกาที่ 1037/2491 มีข้อความว่า “ศาลก็ให้ค่าเสียหายตามควรแก่กรณีโดยศาลกำหนดให้เองแล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร” ฎีกาที่ 144/2492 มีข้อความว่า “ศาลมีอำนาจลดค่าเสียหายให้ตามสมควร” และฎีกาที่ 786/2496 มีข้อความว่า “เด็กย่อมมีสิทธิฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนเป็นเงินจำนวนหนึ่งและมีสิทธิขอค่าเสียหายในอนาคตคิดคำนวณเป็นรายเดือนจนกว่าจะมีอายุบรรลุนิติภาวะได้”

ตารางที่ 4.3 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2500-2509

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
ฎีกาที่ 292/2502	โจทก์ไม่ได้เสียค่าขึ้นศาลที่ให้จำเลยจ่ายมีระยะเวลาในอนาคตในศาลชั้นต้น แต่ศาลชั้นต้นก็ได้วินิจฉัยขอเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในอนาคตให้ ในชั้นอุทธรณ์ฎีกาได้มีการปิดแสตมป์ไว้แล้ว ฎีกาของโจทก์ก็ขอปิดและได้ยื่นปิดเพิ่มเติมสำหรับศาลชั้นต้นไว้ครบถ้วนเหมือนกัน ศาลฎีกาก็มีอำนาจวินิจฉัยคำขอในอนาคตของโจทก์ได้ ในกรณีชำระรถยนต์ชนคนตาย บิดาของผู้ตายย่อมได้รับค่าสินไหมทดแทนการขาด

ตารางที่ 4.3 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2500-2509 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	ใ้รู้อุปการะจากผู้ทำละเมิด ตาม ป.พ.พ. มาตรา 443 วรรค 3 การสูญเสียบุตรภรรยาคนตายนั้นไม่ต้องด้วยค่าสินไหมทดแทนลักษณะใดใน ป.พ.พ. บิดาเรียกร้องไม่ได้
ฎีกาที่ 789/2502	ผู้ตายมีอายุ 44 ปี มีรายได้เลี้ยงครอบครัว ได้นั่งรถยนต์ของจำเลยไปชนต้นไม้ถึงแก่ความตาย ดังนี้ ถือว่าในปัจจุบันชีวิตของบุคคลทั่วไป ในสังคมที่มีการแพทย์และการสาธารณสุขดี ยาวกว่าแต่ก่อน ผู้ตายมีร่างกายแข็งแรงและไม่มีโรคประจำตัว จึงควรคำนวณได้ว่าผู้ตายอาจมีชีวิตรอดต่อไปข้างหน้าอีก 10 ปี <u>สามีไม่มีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายทางจิตใจที่เกิดความว้าวุ่น เพราะสูญเสียภริยาผู้เคยปฏิบัติให้ชีวิตของสามีมีความสุขจากผู้ที่ทำให้ภริยาของตนถึงแก่ความตาย เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เรียกร้องได้ (อ้างฎีกาที่ 1742/2499)</u>
ฎีกาที่ 1052/2506	ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายในกรณีละเมิด เพราะได้รับอุบัติเหตุทางรถยนต์โดยสารนั้น รวมถึงค่ารักษาพยาบาลบาดแผล ค่าประสาทพิการ <u>ค่าสิ่งของที่สูญหายไประหว่างสลับ แต่ไม่รวมถึงค่าที่ต้องขาดการเรียนแล้วสอบไล่ตกและค่าเล่าเรียนที่เสียไป</u>
ฎีกาที่ 162/2507	สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดนั้น โจทก์อาจเรียกร้องให้จำเลยชดใช้ค่าใช้จ่ายที่ตนต้องเสียไปและค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบการงานทั้งในเวลาปัจจุบันและอนาคตประการหนึ่ง หรือค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงินอีกประการหนึ่ง โจทก์เรียกค่าเสียหายในประการแรก เมื่อข้อเท็จจริงไม่ได้ความว่าโจทก์เสียหายมากมายดังฟ้องศาลอาจคิดคำนวณค่าเสียหายแก่โจทก์เป็นเงินก้อน โดยวินิจฉัยลดน้อยลงตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดได้

ตารางที่ 4.3 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2500-2509 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
ฎีกาที่ 928/2507	<p>จำเลยขับรถบรรทุกเฉี่ยวรถจักรยานยนต์เสียหายด้วยความประมาท เป็นเหตุให้บุตรโจทก์ซึ่งนั่งมาในรถจักรยานยนต์ถึงแก่ความตาย อัยการได้ฟ้องจำเลยเป็นคดีอาญาหาว่าขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้คนตาย ศาลพิพากษายกฟ้องโดยเห็นว่า เหตุที่รถเกิดชนกันนั้นอาจเกิดขึ้นเพราะความผิดความประมาทของจำเลยหรือของคนขับรถจักรยานยนต์ก็ได้ทั้ง 2 ทางเท่าๆ กัน ดังนั้นเมื่อโจทก์มาฟ้องจำเลยเป็นคดีแพ่งให้จำเลยใช้ค่าสินไหมทดแทนในการที่ทำให้บุตรโจทก์ตาย ศาลจะนำเอาผลของคำพิพากษาคดีอาญาที่ให้ยกฟ้องอัยการนั้นมาวินิจฉัยคดีแพ่งอย่างใดไม่ได้ เพราะมิได้ฟังข้อเท็จจริงเป็นยุติอย่างไร โจทก์อาจนำสืบในคดีแพ่งได้อีกว่าจำเลยเป็นฝ่ายประมาททำให้บุตรโจทก์ตาย</p> <p>เมื่อโจทก์มีสิทธิที่จะเรียกร้องให้จำเลยใช้ค่าปลงศพบุตรโจทก์ ซึ่งถูกจำเลยกระทำให้ถึงแก่ความตาย แม้นายจ้างของบุตรโจทก์จะได้บริจาคเงินแก่โจทก์ให้ใช้จ่ายในการทำศพเป็นเงินจำนวนเท่าๆ กันแล้ว จำเลยก็จะยกมาเป็นข้อขัดขวางความรับผิดชอบของจำเลยหาได้ไม่ ผู้ตายเคยอุปการะโจทก์เดือนละ 300 บาท ศาลก็มีอำนาจกำหนดให้จำเลยชำระค่าสินไหมทดแทนการที่โจทก์ขาดไร้อุปการะเป็นเงินจำนวนเดียว 36,000 บาท ตามที่โจทก์ขอมาโดยคิดคำนวณจากรยะเวลา 10 ปีได้ แต่ค่าสินไหมทดแทนเช่นนี้เป็นการชดใช้แก่หนี้ในอนาคต โจทก์จะเรียกดอกเบี้ยในเงินจำนวนนี้ไม่ได้</p>
ฎีกาที่ 781/2509	<p>จำเลยขับรถยนต์โดยประมาทชนเรือที่โจทก์โดยสารมาล้มลง โจทก์ถูกเรือจำเลยชนกระตุกซี่โครงซี่กต้นหัก และกระดูกยังไม่งอกติดกัน แขนซ้ายก็ยังคงสิ่งของและทำงานไม่ได้ตามปกติที่เคยทำ เพราะเวลายกสิ่งของก็มีอาการเสียวและเจ็บปวดที่หน้าอกและทำงานหนักไม่ได้ แพทย์ผู้รักษาว่าไม่แน่ว่าจะหาย ถือได้ว่าโจทก์เสียความสามารถประกอบการทำงานตามปกติไป โจทก์ย่อมมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน จากจำเลยผู้กระทำละเมิดตามประมวลกฎหมาย</p>

ตารางที่ 4.3 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ.2500-2509 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	แพ่งและพาณิชย์ มาตรา 444 และ 446 ได้ การพิจารณาให้ใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเท่าใดเพียงไรนั้นเป็นดุลพินิจของศาลที่จะกำหนดให้ เมื่อศาลเห็นว่าโจทก์ชนะคดีเกือบเต็มฟ้องจึงพิจารณาให้จำเลยใช้ค่าขึ้นศาลแทนโจทก์เต็มตามฟ้องยอมเป็นการสมควร
ฎีกาที่ 829/2509	ในกรณีทำให้เสียหายแก่ร่างกายนั้นค่าสินไหมทดแทน ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล รวมทั้งค่าเสียหายที่ต้องขาดประโยชน์ที่นำมาหาได้ เพราะไม่สามารถประกอบกิจการงานและค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบกิจการงานสิ้นเชิงหรือแต่บางส่วนทั้งในปัจจุบันและในเวลาอนาคตด้วย การที่โจทก์ต้องถูกออกจากราชการก่อนถึงกำหนดเกษียณอายุ เพราะเสียความสามารถประกอบกิจการงานทำให้เสียอาชีพขาดประโยชน์นำมาหาได้ตามปกติไป ต้องถือว่าเป็นค่าเสียหายตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ผู้ละเมิดจำต้องใช้ค่าเสียหายที่ขาดประโยชน์นำมาหาได้นี้ ค่าสินไหมทดแทนในกรณีละเมิดจะพึงให้ใช้เพียงใด ศาลวินิจฉัยได้ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ในช่วงปี พ.ศ.2500-2509 มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด จำนวน 7 ฎีกา ได้แก่ ฎีกาที่ 292/2502 มีข้อความว่า “บิดาของผู้ตายยอมได้รับค่าสินไหมทดแทนการขาดไร้อุปการะจากผู้ทำละเมิด ตาม ป.พ.พ. มาตรา 443 วรรค 3” ฎีกาที่ 789/2502 มีข้อความว่า “ผู้ตายมีร่างกายแข็งแรงและไม่มีโรคประจำตัว จึงควรคำนวณได้ว่า ผู้ตายอาจมีชีวิตนำมาหาได้ต่อไปข้างหน้าอีก 10 ปี” ฎีกาที่ 1052/2506 มีข้อความว่า “ค่ารักษาพยาบาลบาดแผล ค่าประสาทพิการ ค่าสิ่งของที่สูญหายไป” ฎีกาที่ 162/2507 มีข้อความว่า “ศาลอาจคิดคำนวณค่าเสียหายแก่โจทก์เป็นเงินก้อนโดยวินิจฉัยลดน้อยลงตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดได้” ฎีกาที่ 928/2507 มี

ข้อความว่า “ศาลก็มีอำนาจกำหนดให้จำเลยชำระค่าสินไหมทดแทนการที่โจทก์ขาดไร่อุปการะเป็นเงินจำนวนเดียว 36,000 บาท ตามที่โจทก์ขอมาโดยคิดคำนวณจากระยะเวลา 10 ปีได้” ฎีกาที่ 781/2509 มีข้อความว่า “เท่าใดเพียงไรนั้นเป็นดุลพินิจของศาลที่จะกำหนดให้” และฎีกาที่ 829/2509 มีข้อความว่า “ค่าสินไหมทดแทนในกรณีละเมิดจะพึงให้ใช้เพียงใด ศาลวินิจฉัยได้ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด”

ตารางที่ 4.4 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2510-2519

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
ฎีกาที่ 584-585/2513	ค่าเงินเดือนของพนักงานการไฟฟ้านครหลวงในระหว่างที่ได้รับบาดเจ็บอันเกิดจากการกระทำละเมิดของจำเลย เป็นเหตุให้ไม่สามารถไปประกอบหน้าที่การงานให้แก่การไฟฟ้านครหลวงได้ตามปกติถือว่าเป็นค่าขาดแรงงานซึ่งการไฟฟ้านครหลวงมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนในส่วนนี้จากจำเลยได้
ฎีกาที่ 792/2515	บุตรที่เกิดจากบิดามารดาที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน จะเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของบิดา ก็ต่อเมื่อได้ดำเนินการตามมาตรา 1526 แล้ว การพิสูจน์เพื่ออ้างว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 1524 นั้น ใช้ในกรณีที่บิดามารดาได้ทำการสมรสกันตามกฎหมาย หรือเคยได้ทำการสมรสกันมาแล้ว อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากมาตรา 1519 เท่านั้น จะนำมาพิสูจน์เพื่อแสดงว่าเด็กที่เกิดเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของบิดา ในเมื่อบิดามารดาไม่เคยได้ทำการจดทะเบียนสมรสกันหาได้ไม่ เมื่อโจทก์มิได้เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย จึงไม่มีอำนาจฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูจากผู้ต้องรับผิดชอบละเมิด
ฎีกาที่ 2361/2515	จำเลยทำละเมิดเป็นเหตุให้ภริยาโจทก์ถึงแก่ความตาย โจทก์นำสืบฟังได้ว่าเมื่อครั้งภริยาโจทก์มีชีวิตอยู่เป็นแม่บ้านจัดการบ้านเรือนด้วยตนเอง เมื่อภริยาโจทก์ถึงแก่กรรมโจทก์ต้องจ้างคนทำงานแทน 2 คน ทำหน้าที่ซักผ้าตักน้ำล้างถ้วยคนหนึ่งทำครัวกวาดถูบ้านอีกคนหนึ่ง

ตารางที่ 4.4 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2510-2519 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	<p>ตั้งนี้โจทก์ย่อมมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนในกรณีนี้ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 443 วรรค 3 ประกอบด้วยมาตรา 1453</p> <p>การที่ศาลกำหนดจำนวนเงินค่าสินไหมทดแทนให้จำเลยชดใช้นั้น มิใช่ว่าโจทก์ได้รับความเสียหายตั้งแต่วันพิพากษาศาลเป็นแต่กำหนดค่าเสียหายที่โจทก์ได้รับความเสียหายมาแล้วตั้งแต่วันทำละเมิดและกฎหมายก็บัญญัติให้ถือว่าจำเลยผิดนัดตั้งแต่วันทำละเมิด จึงต้องเสียดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่จะต้องชดใช้ตั้งแต่วันทำละเมิด การที่โจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหายเป็นเงินก้อนแม้จะขอค่าเสียหายที่คำนวณในอนาคตเข้ามาด้วย จำเลยก็ต้องเสียดอกเบี้ยนับแต่วันละเมิด (วรรค 2 วินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่ครั้งที่ 21/2514)</p>
ฎีกาที่ 14/2517	<p>กรณีผู้ละเมิดขับรถชนโดยประมาทชนรถยนต์ของบิดาโจทก์เสียหายและเป็นเหตุให้บิดาโจทก์ถึงแก่ความตาย โจทก์ซึ่งเป็นบุตรนอกกฎหมายที่บิดาโจทก์ผู้ตายรับรองแล้ว มีสิทธิฟ้องเรียกค่าปลงศพของบิดาโจทก์ผู้ตาย และมีสิทธิฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนรถยนต์ของบิดาโจทก์ที่ถูกชนเสียหายนั้นด้วย</p>
ฎีกาที่ 1794/2517	<p>จำเลยที่ 1 เป็นลูกจ้างบริษัทจำเลยที่ 2 บริษัทจำเลยที่ 2 ใช้ให้จำเลยที่ 1 ขับรถคันเกิดเหตุไปในธุรกิจของบริษัทจำเลยที่ 2 แล้วไปเกิดเหตุขึ้น โดยชนรถจักรยานยนต์ของโจทก์เสียหาย และโจทก์ได้รับบาดเจ็บสาหัส ขณะจำเลยที่ 1 ขับรถเลี้ยวเพื่อเดินทางกลับบริษัทจำเลยที่ 2 ตั้งนี้ถือว่าการกระทำของจำเลยที่ 1 ยังอยู่ในทางการที่จ้างของจำเลยที่ 2 จำเลยที่ 2 ต้องร่วมกับจำเลยที่ 1 รับผิดชอบโจทก์ ในกรณีเสียหายแก่ร่างกายนั้น การรักษาพยาบาลในเวลาอนาคต นับว่าเป็นค่าเสียหายโดยตรง ศาลคิดค่าเสียหายดังกล่าวให้ได้ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด เมื่อผลของการละเมิดทำให้</p>

ตารางที่ 4.4 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2510-2519 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	โจทก์เสียหายถึงทุพพลภาพ โจทก์ยอมเรียกค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบอาชีพได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 444 และความทุพพลภาพที่เกิดขึ้นยังเข้ากรณีเป็นความเสียหายแก่ร่างกายของโจทก์ตามมาตรา 446 ด้วย โจทก์จึงเรียกได้ทั้งสองประการ
ฎีกาที่ 1936/2517	คำฟ้องในเรื่องละเมิดแม้จะกล่าวในตอนต้นว่าจำเลยกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ แต่ฟ้องได้บรรยายต่อไปถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำของจำเลยโดยละเอียด เป็นการแสดงโดยชัดแจ้งซึ่งสภาพแห่งข้อหาของโจทก์และข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาเช่นว่านั้นแล้ว จึงเป็นฟ้องที่ไม่เคลือบคลุม ค่าเสื่อมสุขภาพอนามัยที่โจทก์เรียกร้องให้จำเลยชดใช้ฐานละเมิดทำให้โจทก์เสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยนั้น เป็นค่าทดแทนความเสียหายอันมิใช่ตัวเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 ซึ่งศาลย่อมกำหนดให้ตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด
ฎีกาที่ 2501/2517	ค่าเสียหายที่โจทก์ต้องให้แพทย์ทำศัลยกรรมตกแต่งเพื่อลบรอยแผลเป็นบนใบหน้าจัดเป็นค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 แม้ขณะฟ้อง โจทก์ยังมีได้ให้แพทย์ทำศัลยกรรมตกแต่งใบหน้า กล่าวคือโจทก์ยังมีได้เสียค่าใช้จ่ายในการตกแต่งใบหน้าไปก็ตาม โจทก์ก็มีสิทธิฟ้องเรียกร้องเอาจากจำเลยผู้ทำละเมิดได้ และจำนวนค่าเสียหายดังกล่าว ศาลย่อมวินิจฉัยให้ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 วรรคแรก

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ในช่วงปี พ.ศ.2510-2519 มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด จำนวน 7 ฎีกา ได้แก่ ฎีกาที่ 584-585/2513 มีข้อความว่า “เป็นค่าขาดแรงงานซึ่งการไฟฟ้านครหลวงมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทน” ฎีกาที่ 792/2515 มีข้อความว่า “โจทก์มิได้เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย จึงไม่มีอำนาจฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูจากผู้ต้องรับผิดชอบ” ฎีกาที่ 2361/2515 มีข้อความว่า “ค่าเสียหายเป็นเงินก้อนแม้จะขอค่าเสียหายที่คำนวณในอนาคตเข้ามาด้วย” ฎีกาที่ 14/2517 มีข้อความว่า “บุตรนอกกฎหมายที่บิดาโจทก์ผู้ตายรับรองแล้ว มีสิทธิฟ้องเรียกร้องค่าปลงศพของบิดาโจทก์ผู้ตาย และมีสิทธิฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนรายนต์ของบิดาโจทก์ที่ถูกชน” ฎีกาที่ 1794/2517 มีข้อความว่า “ค่าเสียหายโดยตรง ศาลคิดค่าเสียหายดังกล่าวให้ได้ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด” ฎีกาที่ 1936/2517 มีข้อความว่า “ค่าทดแทนความเสียหายอันมิใช่ตัวเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 ซึ่งศาลย่อมกำหนดให้ตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด” และฎีกาที่ 2501/2517 มีข้อความว่า “จำนวนค่าเสียหายดังกล่าว ศาลย่อมวินิจฉัยให้ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด”

ตารางที่ 4.5 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2520-2529

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
ฎีกาที่ 1921/2520	<p>ลูกจ้างของจำเลยขับรถประจำทางโดยประมาทเลินเล่อเลี้ยวรถด้วยความเร็วเกินสมควรโจทก์เตรียมจะลงยืนที่หน้าประตูรถ ถูกเหวี่ยงตกจากรถต้องผ่าตัดสมองโจทก์ทุพพลภาพตลอดชีวิต ถูกทรมาณทั้งกายและจิตใจไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติจำเลยต้องรับผิดชอบในความเสียหายเหล่านี้ กรณีละเมิดต่อร่างกายของภริยาสามีทำสัญญาประนีประนอมยอมความรับค่าเสียหายจากผู้ทำละเมิด โดยภริยาไม่รู้เห็นด้วย สัญญานั้นไม่ผูกพันภริยา สิทธิเรียกร้องของภริยาไม่ระงับ</p> <p><u>การเสียความสามารถประกอบการงานในอนาคต บางกรณีเป็นการพันวิสัยที่จะหยั่งรู้ได้ว่าจะเสียหายเท่าใด</u> มาตรา 444 วรรคสอง ก็ให้สิทธิแก่ศาลในการที่จะสงวนสิทธิการแก้ไขคำพิพากษาได้ภายใน 2 ปี</p>

ตารางที่ 4.5 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2520-2529 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
ฎีกาที่ 2680/2528	<p>จำเลยนำเครื่องหมายการค้าของโจทก์ไปเลียนแบบใช้ให้ปรากฏที่สินค้าของจำเลย รวมทั้งเอารูปรอยประดิษฐ์แบบเดียวกับสินค้าของโจทก์ไปพิมพ์ไว้ที่ซองบรรจุสินค้าของจำเลยทำให้ประชาชนหลงเข้าใจผิดว่าสินค้าของจำเลยเป็นสินค้าของโจทก์ ซึ่งสินค้าของจำเลยมีคุณภาพต่ำยอมทำให้ลูกค้าของโจทก์ขาดความเชื่อถือไม่นิยมสินค้าของโจทก์เป็นการทำลายชื่อเสียงทางการค้าของโจทก์ทำให้สินค้าของโจทก์จำหน่ายได้ลดน้อยลง การที่โจทก์ประกาศหนังสือพิมพ์เป็นการกระทำเพื่อให้ประชาชนไม่เข้าใจผิดต่อไปและเป็นการระงับความเสียหายแก่ทางทำมาหาได้ในทางการค้าของโจทก์อันเกิดจากการกระทำของจำเลยโดยตรง โจทก์ยอมมีสิทธิเรียกค่าประกาศหนังสือพิมพ์เป็นส่วนหนึ่งของค่าเสียหายได้</p> <p>ส่วนค่าจ้างนักสืบทำการสืบหาตัวผู้กระทำผิดเป็นค่าเสียหายที่ไกลกว่าเหตุซึ่งไม่สมควรแก่พฤติการณ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 438 โจทก์ไม่มีสิทธิเรียกได้</p> <p>จำเลยแถลงยอมรับต่อโจทก์ทั้งสองตามรายงานกระบวนการพิจารณาของศาลว่าได้ทำละเมิดต่อโจทก์จริงยอมมีความหมายอยู่ในตัวว่ายอมรับว่าได้ทำละเมิดต่อโจทก์ทั้งสองนั่นเอง รวมทั้งยอมรับในจำนวนค่าเสียหายด้วยคงตกลงกันให้ศาลวินิจฉัยเพียงข้อเดียวว่าโจทก์จะมีสิทธิเรียกค่าเสียหายจากจำเลยได้ในรายการใดบ้างใน 3 รายการที่โจทก์ขอมาเท่านั้น ส่วนประเด็นอื่นเป็นอันสละทั้งสิ้นจำเลยจะกลับรื้อฟื้นโต้เถียงในชั้นฎีกาอีกกว่าโจทก์ที่ 2 ไม่เสียหายจึงไม่มีอำนาจฟ้องหาได้ไม่เป็นการหยิบยกเอาประเด็นอื่นนอกเหนือจากที่ตกลงกันไว้มาสู้กันอีกอันเป็นการผิดข้อตกลง</p>

ตารางที่ 4.5 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2520-2529 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
ฎีกาที่ 3983/2528	<p>ลูกจ้างมีความผูกพันตามกฎหมายที่จะต้องทำการงานให้เป็นคุณแก่นายจ้าง เมื่อลูกจ้างถูกทำละเมิดจนได้รับบาดเจ็บไม่สามารถทำงานให้นายจ้างได้นายจ้างย่อมขาดแรงงานและมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนจากผู้ทำละเมิด (หรือนายจ้างของผู้ทำละเมิด) โดยคำนวณให้เท่ากับจำนวนเงินที่นายจ้างชำระให้แก่ลูกจ้างนั้น (อ้างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 584-585/2513)</p>
ฎีกาที่ 2959/2529	<p>คดีฟ้องเรียกค่าขาดรายได้จากการจากผู้กระทำละเมิดแม้จะมีได้บรรยายฟ้องว่าค่าขาดรายได้การเป็นค่าสินไหมทดแทนที่โจทก์มีสิทธิจะได้รับตามกฎหมายโจทก์ที่ 1 ที่ 2 ควรได้เป็นรายเดือนรายปีคนละเท่าใดแต่เมื่อได้ระบุจำนวนที่ขอมาศาลก็พิจารณากำหนดให้ได้ไม่เป็นคำฟ้องเคลือบคลุม</p> <p>จำเลยที่ 1 ประกอบกิจการรถทัวร์ได้เช่ารถทัวร์คันเกิดเหตุมาใช้แทนรถของจำเลยที่ 1 ที่เสียการที่คนขับรถทัวร์ขับรถทัวร์ในกิจการของจำเลยที่ 1 โดยจำเลยที่ 1 เป็นผู้กำหนดให้คนขับรถทำคนขับจึงเป็นผู้กระทำการแทนของจำเลยที่ 1 ถือว่าจำเลยที่ 1 กระทำการนั้นด้วยตนเองเมื่อคนขับรถทัวร์กระทำละเมิดต่อโจทก์จำเลยที่ 1 ในฐานะตัวการต้องรับผิดชอบในผลแห่งละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 427 ประกอบมาตรา 425</p> <p><u>การกำหนดค่าขาดรายได้การต้องพิจารณาถึงโอกาสแห่งการมีชีวิตของผู้ขอด้วยขณะยื่นฟ้องโจทก์มีอายุ 90 ปีเศษและถึงแก่กรรมเมื่อคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์โจทก์จึงควรได้รับค่าขาดรายได้การน้อยลง</u></p> <p>เหตุละเมิดเกิดจากการขับรถโดยประมาทของคนขับรถทั้งสองคันทำให้จำเลยอื่นซึ่งเป็นตัวการและนายจ้างต้องร่วมรับผิดชอบด้วยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นไม่อาจแบ่งแยกได้ว่าจำเลยคนใดต้องรับผิดชอบเฉพาะส่วนไหนเท่าใด จำเลยทั้งสองจึงต้องร่วมกันรับผิดชอบในความเสียหายนั้น</p>

ตารางที่ 4.5 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2520-2529 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	ค่าขาดไร้อุปการะเป็นค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากกรณีละเมิดถือว่าจำเลยผิดนัดมาแต่เวลาที่ทำละเมิด
ฎีกาที่ 4828/2529	<p>การเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันต้องถือความเป็นพี่น้องกันตามความเป็นจริง ส่วนบิดามารดาจะจดทะเบียนสมรสกันหรือไม่ไม่ใช่สาระสำคัญเมื่อบิดามารดาของผู้ตายถึงแก่กรรมและผู้ตายไม่มีผู้สืบสันดานที่ร่วมบิดามารดาเดียวกันของผู้ตายซึ่งเป็นทายาทลำดับ 3 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1629 จึงเป็นผู้จัดการศพผู้ตายมีอำนาจฟ้องเรียกค่าปลงศพเพราะเหตุที่ลูกจ้างของจำเลยที่ 1 ขับรถยนต์ชนผู้ตายถึงแก่ความตายได้ ฟ้องโจทก์ว่าโจทก์ทั้งสองเป็นพี่ชายและพี่สาวของผู้ตายร่วมบิดามารดาเดียวกันโจทก์ทั้งสองได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิดของลูกจ้างของจำเลยทั้งสองคือ <u>ค่าปลงศพ ค่ารถจักรยานยนต์ของโจทก์ที่ 1 โดยระบุค่าเสียหายแต่ละรายการมาด้วยว่าเป็นจำนวนเงินเท่าใดและขอให้จำเลยร่วมกันใช้ค่าเสียหายดังกล่าวจึงขัดแจ้งซึ่งสภาพแห่งข้อหาและข้อบังคับ ทั้งข้ออ้างและข้อหา ส่วนรายละเอียดว่าใช้จ่ายอะไรไปบ้างเป็นเรื่องที่ต้องนำสืบในชั้นพิจารณา ไม่จำเป็นต้องบรรยายมาในคำฟ้อง ฟ้องโจทก์จึงไม่เคลือบคลุม</u></p>

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2520-2529 มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด จำนวน 5 ฎีกา ได้แก่ ฎีกาที่ 1921/2520 มีข้อความว่า “การเสียความสามารถประกอบการงานในอนาคต บางกรณีเป็นการพันวิสัยที่จะหยั่งรู้ได้ว่าจะเสียหายเท่าใด มาตรา 444 วรรคสอง” ฎีกาที่ 2680/2528 มีข้อความว่า “เกิดจากการกระทำของจำเลยโดยตรง โจทก์ย่อมมีสิทธิเรียกค่าประกาศหนังสือพิมพ์เป็นส่วนหนึ่งของค่าเสียหายได้” ฎีกาที่ 3983/2528 มีข้อความว่า “คำวินิจฉัยให้เท่ากับจำนวนเงินที่นายจ้างชำระให้แก่ลูกจ้าง” ฎีกาที่ 2959/2529 มีข้อความว่า “การกำหนดค่าขาดไร้อุปการะต้องพิจารณาถึงโอกาสแห่งการมีชีวิตของผู้ขอด้วยขณะยื่นฟ้องโจทก์มีอายุ 90 ปีเศษและถึงแก่กรรมเมื่อคดีอยู่ใน

ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์โจทก์จึงควรได้รับค่าขาดไร้อุปการะน้อยลง” และฎีกาที่ 4828/2529 มีข้อความว่า “ความเสียหายจากการกระทำละเมิดของลูกจ้างของจำเลยทั้งสองคือค่าปลงศพ ค่ารถจักรยานยนต์ของโจทก์ที่ 1 โดยระบุค่าเสียหายแต่ละรายการมาด้วยว่าเป็นจำนวนเงินเท่าใด”

ตารางที่ 4.6 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2530-2539

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
ฎีกาที่ 368/2530	<p>โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยทั้งสองขุดคูในทางภาวะจำยอมทำให้รถยนต์สองแถวไม่สามารถเล่นออกมาได้ต้องจอดทิ้งไว้ในที่ของโจทก์ทำให้เสียหายและขาดรายได้ผลิตผลทางการเกษตรที่โจทก์ทำไม่ได้สามารถนำออกมาขายได้ ค่าขาดรายได้ตามปกติรถยนต์สองแถวใช้วิ่งรับจ้างส่งคนโดยสารและบรรทุกผลิตผลทางการเกษตร มีรายได้เฉลี่ย 1,000 บาท แต่โจทก์ขอคิดเพียงวันละ 500 บาท ดังนี้ พอเข้าใจแล้วว่า โจทก์ใช้รถยนต์คันดังกล่าวใช้ประโยชน์หารายได้ การกระทำละเมิดของจำเลยทั้งสองทำให้โจทก์ขาดรายได้ โจทก์มีสิทธิเรียกค่าขาดรายได้จากการใช้รถ</p> <p>ส่วนค่าเสียหายของรถยนต์ โจทก์มิได้อ้างว่า โจทก์เป็นเจ้าของรถหรือได้รถมาอย่างไร ทั้งไม่ปรากฏว่าโจทก์จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายของรถต่อเจ้าของรถ โจทก์จึงไม่มีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายของรถยนต์จากจำเลย</p>
ฎีกาที่ 339/2531	<p>ในคดีฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากการละเมิดโจทก์แต่ละคนใช้สิทธิเฉพาะตัวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 แม้จะฟ้องรวมกันมาก็ต้องถือทุนทรัพย์ของโจทก์แต่ละคนแยกกันปรากฏว่าโจทก์ที่ 15 ที่ 17 ที่ 19 และที่ 21 แต่ละคนเรียกร้องให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่เกิน 50,000 บาท และศาลอุทธรณ์พิพากษายืนจำเลยจึงต้องห้ามมิให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 248 การทบทวนทั้งหมดนี้บังเกิดขึ้นจากสภาพร่างกายและจิตใจผิดปกติหรือเสื่อมสุขภาพอนามัยทำให้หย่อนสมรรถภาพในการศึกษาและการประกอบ</p>

ตารางที่ 4.6 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2530-2539 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	<p>อาชีพหรือทำให้ทางทำมาหาได้ลดน้อยลงกว่าปกติและการมีรอยแผลเป็นติดตัวหรือกรณีของโจทก์ที่ 9 ได้รับบาดเจ็บข้อเท้าขาพิการทำให้เส้นประสาทขาขาดและชาลิบ ซึ่งพอถือได้ว่ามีรอยแผลเป็นติดตัวนั้นเป็นค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่เป็นตัวเงิน และไม่เข้าซ้อนกับค่าสินไหมทดแทนในกรณีอื่น ทั้งการทบทวนหรือเสื่อมสภาพอนามัยและการมีรอยแผลเป็นติดตัวเป็นผลโดยตรงแห่งการละเมิดของจำเลย โจทก์ย่อมมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยผู้กระทำละเมิดได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 444 และ 446 การได้รับบาดเจ็บจนเป็นเหตุให้ต้องพักการศึกษาเล่าเรียนไม่มีกฎหมายในเรื่องละเมิดให้รับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน</p>
ฎีกาที่ 2685/2534	<p>โจทก์เช่ารถยนต์โดยสารที่ถูกรถยนต์บรรทุกของจำเลยชนจากบริษัท ธ.โจทก์ได้ทำการซ่อมแซมรถยนต์โดยสารตามสัญญาเช่าระหว่างโจทก์กับบริษัท ธ. เจ้าของรถยนต์โดยสารแล้ว โจทก์จึงเสียหายและฟ้องเรียกค่าเสียหายในส่วนนี้กับค่าขาดรายได้ในระหว่างซ่อมแซมได้ แม้โจทก์จะไม่ใช่เจ้าของรถยนต์โดยสารก็ตาม ส่วนค่าเช่ารถยนต์โดยสารที่โจทก์ต้องจ่ายแก่บริษัท ธ. นั้นเป็นเงินลงทุนของโจทก์ที่จะทำให้เกิดรายได้ขึ้นซึ่งไม่ว่าจะมีเหตุละเมิดเกิดขึ้นหรือไม่โจทก์ก็ต้องจ่ายอยู่แล้วค่าเช่ารถยนต์โดยสารจึงไม่ใช่ความเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิดของลูกจ้างจำเลย โจทก์ไม่มีสิทธิเรียกร้องให้จำเลยชดใช้ค่าเช่ารถยนต์โดยสารในระหว่างการซ่อมแซมแก่โจทก์</p>
ฎีกาที่ 717/2536	<p>การที่ ว. กระทำละเมิดเป็นเหตุให้ ป. บุตรโจทก์ถึงแก่ความตาย โจทก์ผู้เป็นบิดาจึงขาดไร้อุปการะเลี้ยงดูย่อมมีสิทธิจะได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูอันเป็นค่าสินไหมทดแทนส่วนหนึ่งตามกฎหมายโดยไม่จำต้องพิจารณาว่าในขณะที่นั้นผู้ตายได้อุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาหรือไม่</p>

ตารางที่ 4.6 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2530-2539 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
ฎีกาที่ 75/2538	<p>ต้นสนที่อยู่ข้างถนนซึ่งเทศบาลจำเลยที่ 1 มีหน้าที่ดูแลมีสภาพผูกดวงแม้จะมีฝนตกและฟ้าคะนองในวันเกิดเหตุแต่ก็เป็นฝนตกเล็กน้อยและปานกลางในช่วงสั้นๆ และความเร็วของลมก็เป็นความเร็วลมปกติ การที่ต้นสนล้มลงทับรถยนต์โจทก์จึงมิใช่เกิดจากเหตุสุดวิสัยเนื่องจากสภาพอากาศแปรปรวน แต่เป็นความบกพร่องของจำเลยที่ 1 ที่ไม่ยอมโค่นหรือค้ำจุนต้นสนเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นจำเลยที่ 1 จึงต้องรับผิดชอบ ค่าเสียหายเพราะเหตุที่โจทก์ต้องทุพพลภาพตลอดชีวิตโดยระบบประสาทไม่สามารถควบคุมการขยับถ่ายได้เสีย สมรรถภาพทางเพศและไม่สามารถเดินได้กับค่าเสียหายที่โจทก์ต้องทนทุกข์ทรมานจากการทุพพลภาพตลอดชีวิตเป็นค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน ทั้งสองกรณีอันเนื่องมาจากเหตุที่ต่างกันจึงแยกจำนวนให้ชัดใช้ตามเหตุที่แยกออกจากกันเป็นแต่ละเหตุได้</p>
ฎีกาที่ 247/2538	<p>จำเลยที่ 1 เป็นลูกจ้างขับรถโดยสารของจำเลยที่ 2 ซึ่งจำเลยที่ 2 ได้นำเข้าร่วมกิจการเดินรถร่วมกับจำเลยที่ 3 โดยได้ให้ประโยชน์แก่จำเลยที่ 3 เป็นรายเที่ยวและให้ค่าต่อสัญญาเป็นรายปีถือว่าจำเลยที่ 3 และที่ 2 ร่วมกันเป็นนายจ้างของจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 ทำละเมิดจำเลยที่ 3 จึงต้องร่วมรับผิดชอบด้วยหาจำต้องมีการแบ่งผลประโยชน์ในการประกอบกิจการไม่ ค่าขาดความสุขสำราญเพราะร่างกายพิการทำให้สังคมรังเกียจอับอายขายหน้า ไม่ได้เล่นกีฬา ไม่ได้สมรสเป็นค่าเสียหายเกี่ยวกับความรู้สึกทางด้านจิตใจเป็นความเสียหายอันมิใช่ตัวเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 ส่วนค่าสูญเสียความสามารถในการทำงานเป็นความเสียหายเพราะเสียความสามารถประกอบการงานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 444 เป็นค่าเสียหายคนละอย่างไม่ซ้ำซ้อนและแม้ค่าขาดความสุขสำราญกับค่าทนทุกข์ทรมานต่างก็เป็นค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงินแต่ก็มีใช่ค่าเสียหายเดียวกันเพราะค่าขาดความสุขสำราญ</p>

ตารางที่ 4.6 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2530-2539 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	เป็นเรื่องการขาดหรือสูญเสียความสุขสำราญจากความรู้สึกที่ดี ส่วนค่าทบทวนทุกขเวทนาเป็นเรื่องการต้องทนยอมรับความเจ็บปวดหรือทรมาน จึงแตกต่างกันไม่ซ้ำซ้อน
ฎีกาที่ 698/2538	อุทกภัยตัดถนนในเขตเทศบาลจำเลยขาดก่อนที่ผู้ตายจะขับรถจักรยานยนต์มาตกลงไปในช่วงที่ถนนขาดถึงแก่ความตายเป็นเวลาหลายเดือนแล้ว จำเลยมีโอกาสดัดป้ายแสดงทางเบี่ยง จัดหา สิ่งกีดขวางใหญ่ ๆ มองได้ชัดในเวลากลางวันมากีดขวางถนนไว้และต้องจัดการติดตั้งสัญญาณไฟเพื่อแสดงให้เห็นว่าถนนขาดเป็นการเตือนว่า จะเป็นอันตรายผู้สัญจรผ่านไปมาจะต้องระมัดระวัง แต่จำเลยไม่ทำ เป็นการละเว้นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ และกรณีไม่ได้เกิดเพราะเหตุสุดวิสัย ค่าปลงศพผู้ตายเป็นค่าสินไหมทดแทนซึ่งกฎหมายกำหนดให้ผู้ทำละเมิดต้องจ่าย โจทก์เป็นทายาทของผู้ตายมีหน้าที่จัดการศพผู้ตายไม่ว่าจะทำเองหรือมีผู้อื่นทำแทน หรือโจทก์จะได้ออกค่าใช้จ่ายในการจัดงานศพด้วยตนเองหรือไม่ จำเลยก็ต้องรับผิดชอบจ่ายค่าปลงศพแก่โจทก์
ฎีกาที่ 5309/2538	จำเลยที่ 2 ไม่ได้ให้การต่อสู้ถึงเรื่องที่โจทก์ทั้งสองมอบอำนาจให้ อ. ไปทำความตกลงเรื่องชดใช้ค่าเสียหายไว้ การที่จำเลยที่ 2 นำสืบถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวจึงเป็นการนำสืบนอกเหนือคำให้การ ถือว่าเป็นข้อที่ไม่ได้ว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้นตาม ป.วิ.พ. มาตรา 225 วรรคหนึ่ง จึงขอที่ศาลอุทธรณ์จะไม่รับวินิจฉัยอุทธรณ์ของจำเลยที่ 2 ในเรื่องดังกล่าว ศาลชั้นต้นฟังข้อเท็จจริงว่า จำเลยที่ 1 ประมาทเพียงฝ่ายเดียว จำเลยที่ 3 ไม่ได้ประมาทด้วย จำเลยที่ 2 กลับยื่นอุทธรณ์ว่าจำเลยที่ 1 มิได้ประมาทเพียงฝ่ายเดียว แต่จำเลยที่ 3 เป็นฝ่ายประมาทร่วมด้วย โดยกล่าวลอย ๆ เพียงเท่านั้น มิได้อุทธรณ์ว่าจำเลยที่ 2 จะต้องรับผิดชอบ

ตารางที่ 4.6 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2530-2539 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	<p>ผลเสียหายที่เกิดจากการกระทำของจำเลยที่ 1 เพียงไร และจำเลยที่ 3 มีส่วนจะต้องแบ่งความรับผิดชอบโจทก์ทั้งสองเพียงไร ดังนั้น การที่จะวินิจฉัยว่าจำเลยที่ 3 ประมาทด้วยหรือไม่ ย่อมไม่เป็นประโยชน์แก่คดี ที่ศาลอุทธรณ์ไม่รับวินิจฉัยอุทธรณ์ของจำเลยที่ 2 ในข้อนี้จึงชอบแล้ว</p> <p>โจทก์ทั้งสองเป็นทายาทซึ่งมีหน้าที่จัดการศพของผู้ตายทั้งสองตาม ป.พ.พ. มาตรา 1649 จึงมีสิทธิเรียกค่าปลงศพจากผู้กระทำละเมิด แม้ว่าจะมีผู้อื่นเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการปลงศพให้ก็ตาม</p>
ฎีกาที่ 3208/2538	<p>สิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนเกี่ยวกับการปลงศพเป็นสิทธิของทายาทที่จะเรียกร้องเอาแก่ผู้กระทำละเมิดทำให้เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย ส่วนสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเกิดแก่ทรัพย์สินของเจ้ามรดกเนื่องจากการกระทำละเมิดก็เป็นสิทธิของเจ้ามรดกที่จะตกทอดแก่ทายาทเช่นกัน ฉะนั้นเมื่อ ส. ได้รับรองโจทก์ที่ 2 และที่ 3 ว่าเป็นบุตรแล้วและตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1627 ถือว่าเป็นผู้สืบสันดานมีสิทธิรับมรดกของ ส. โจทก์ที่ 2 ที่ 3 จึงมีสิทธิฟ้องเรียกค่าปลงศพ ส. และค่าที่รถจักรยานยนต์ของ ส.เสียหายได้</p>
ฎีกาที่ 3844/2538	<p>หนี้ละเมิดอันจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายมากน้อยเพียงใดต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ ข้อสำคัญคือความเสียหายเกิดขึ้นเพราะฝ่ายไหนเป็นผู้ก่อยิ่งหย่อนกว่ากันเพียงไรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 442 ประกอบด้วยมาตรา 223 แม้จำเลยจะมีได้ให้การว่าโจทก์จะต้องร่วมรับผิดชอบด้วยก็ตาม เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าโจทก์และจำเลยต่างประมาทเลินเล่อด้วยกันศาลชอบที่จะกำหนดให้จำเลยรับผิดชอบเพียงกึ่งหนึ่งของค่าเสียหายทั้งหมดได้</p>

ตารางที่ 4.6 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2530-2539 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
ฎีกาที่ 3357/2538	<p>คำรักษาพยาบาลโจทก์ซึ่งเป็นผู้เยาว์ที่ได้รับอันตรายร่างกายฐานละเมิด แม้อบิดาโจทก์จะเบิกจากทางราชการและทางราชการได้จ่ายแทนโจทก์ไปแล้วก็ตามก็เป็นสิทธิเฉพาะตัวของบิดาโจทก์ โจทก์จึงยังมีสิทธิเรียกร้องเอาคำรักษาพยาบาลจากจำเลยผู้ทำละเมิดได้และกรณีเป็นคนละเรื่องกับการที่โจทก์มีสิทธิที่จะเรียกเอาค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงินในกรณีถูกทำละเมิดจนได้รับอันตรายแก่กาย จำเลยทำละเมิดเป็นเหตุให้โจทก์ขาหักหลายแห่งต้องรักษาโดยการผ่าตัดหลายครั้งและอยู่ที่โรงพยาบาลนานถึง 129 วัน ออกจากโรงพยาบาลแล้วต้องรักษาตัวที่บ้านหลายเดือน โจทก์ได้รับอันตรายถึงสาหัสต้องทนทุกข์ทรมานเป็นเวลานานต้องขาดเรียนและเรียนซ้ำชั้นได้รับความทุกข์ทรมานทางกายและจิตใจ ย่อมมีสิทธิเรียกค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงินในส่วนนี้ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446</p>
ฎีกาที่ 6110/2539	<p>จำเลยก่อสร้างอาคารชิดที่ดินของโจทก์โดยประมาทเส้นเลื้อยซึ่งนอกจากทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของโจทก์แล้วยังทำให้โจทก์เสียหายแก่ร่างกายและอนามัย โจทก์ย่อมมีสิทธิเรียกค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงินที่โจทก์ต้องทนทุกข์ทรมานจิตใจอันเนื่องมาจากการตอกเสาเข็ม วัสดุก่อสร้างและฝุ่นละอองร่วงหล่นเข้ามาในบริเวณที่ดินและบ้านโจทก์ได้และไม่ใช่ค่าสินไหมทดแทนที่ไกลเกินเหตุ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420, 446</p>

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2530-2539 มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด จำนวน 12 ฎีกา ได้แก่ ฎีกาที่ 368/2530 มีข้อความว่า “สิทธิเรียกค่าชดเชยได้จากการใช้รถ” ฎีกาที่ 339/2531 มีข้อความว่า “การทนทุกข์ทรมานหรือเสื่อมสุขภาพอนามัยและการมีรอยแผลเป็นติดตัวเป็นผลโดยตรงแห่งการละเมิดของจำเลย โจทก์ย่อมมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยผู้กระทำละเมิดได้” ฎีกาที่ 2685/2534 มีข้อความว่า “เสียหายและฟ้องเรียกค่าเสียหายในส่วนนี้กับค่าชดเชยได้ในระหว่าง

ซ่อมแซมได้” ฎีกาที่ 717/2536 มีข้อความว่า “บิดาจึงขาดไร้ผู้อุปการะเลี้ยงดูย่อมมีสิทธิจะได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูอันเป็นค่าสินไหมทดแทน” ฎีกาที่ 75/2538 มีข้อความว่า “ค่าเสียหายเพราะเหตุที่โจทก์ต้องทุพพลภาพตลอดชีวิตโดยระบบประสาทไม่สามารถควบคุมการขยับถ่ายได้เสียสมรรถภาพทางเพศและไม่สามารถเดินได้กับค่าเสียหายที่โจทก์ต้องทนทุกข์ทรมานจากการทุพพลภาพตลอดชีวิตเป็นค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน” ฎีกาที่ 247/2538 มีข้อความว่า “ค่าขาดความสุขสำราญเพราะร่างกายพิการทำให้สังขมรังเกียจอับอายขายหน้า ไม่ได้เล่นกีฬา ไม่ได้สมรสเป็นค่าเสียหายเกี่ยวกับความรู้สึกทางด้านจิตใจเป็นความเสียหายอันมิใช่ตัวเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 ส่วนค่าสูญเสียความสามารถในการทำงานเป็นความเสียหายเพราะเสียความสามารถประกอบกรงานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 444 เป็นค่าเสียหายคนละอย่างไม่ซ้ำซ้อน” ฎีกาที่ 698/2538 มีข้อความว่า “ค่าปลงศพผู้ตายเป็นค่าสินไหมทดแทนซึ่งกฎหมายกำหนดให้ผู้ทำละเมิดต้องจ่าย” ฎีกาที่ 5309/2538 มีข้อความว่า “มีสิทธิเรียกค่าปลงศพจากผู้กระทำละเมิด” ฎีกาที่ 3208/2538 มีข้อความว่า “มีสิทธิฟ้องเรียกค่าปลงศพ” ฎีกาที่ 3844/2538 มีข้อความว่า “ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายมากน้อยเพียงใดต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ” และ “ศาลชอบที่จะกำหนดให้จำเลยรับผิดชอบเพียงกึ่งหนึ่งของค่าเสียหายทั้งหมดได้” ฎีกาที่ 3357/2538 มีข้อความว่า “สิทธิเรียกร้องเอาค่ารักษาพยาบาลจากจำเลยผู้ทำละเมิดได้และกรณีเป็นคนละเรื่องกับการที่โจทก์มีสิทธิที่จะเรียกเอาค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงินในกรณีถูกทำละเมิดจนได้รับอันตรายแก่กาย” และฎีกาที่ 6110/2539 มีข้อความว่า “สิทธิเรียกค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงินที่โจทก์ต้องทนทุกข์ทรมานจิตใจอันเนื่องมาจากการตอกเสาเข็ม”

ตารางที่ 4.7 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2549

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
ฎีกาที่ 7130/2540	โจทก์ฟ้องโดยยกข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาว่า ว. ขอไถ่ถอนตัวสัญญาใช้เงินของโจทก์โดยโจทก์ไม่ได้มอบอำนาจ จำเลยที่ 2 พนักงานของจำเลยที่ 1 ไม่ตรวจสอบหลักฐานการมอบอำนาจ ร่วมกันยินยอมให้ ว. รับตัวสัญญาใช้เงินของโจทก์ไปให้พนักงานฝ่ายตัวเงินของจำเลยที่ 1 สั่งจ่ายเช็คของธนาคารตามจำนวนเงินในตัวสัญญาใช้เงินพร้อมดอกเบี้ยโดยระบุชื่อโจทก์หรือผู้ถือเป็นผู้รับเงินแล้วมอบให้ ว. ไป ว. ได้สลับหลังปลอมลายมือชื่อโจทก์ในเช็คแล้วนำไปเข้าบัญชี

ตารางที่ 4.7 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2549 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	<p>เรียกเก็บเงินเป็นเหตุให้โจทก์ไม่อาจไถ่ถอนตัวสัญญาใช้เงินของโจทก์ได้ ขอให้บังคับให้จำเลยทั้งสองชำระเงินตามตัวสัญญาใช้เงินและดอกเบี้ยให้โจทก์ จำเลยที่ 1 ให้การต่อสู้ว่า โจทก์ฟ้องจำเลยที่ 1 ในฐานะผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินต้องฟ้องภายใน 3 ปี นับแต่วันออกตัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1001 ดังนี้ คำฟ้องของโจทก์ข้างต้นเป็นการฟ้องเรียกเงินประกันตามตัวสัญญาใช้เงินคืนจากจำเลยที่ 1 ซึ่งจำเลยที่ 1 มอบให้แก่ ว. ไปโดยมิชอบอันเป็นการกระทำละเมิดต่อโจทก์ ซึ่งจำเลยที่ 1 จะต้องใช้เงินค่าสินไหมทดแทนให้โจทก์โดยการคืนทรัพย์สิน ซึ่งโจทก์ต้องเสียไปเพราะละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 วรรคสอง ไม่ใช่ฟ้องเรียกเงินตามตัวสัญญาใช้เงิน และสิทธิเรียกร้องของโจทก์ที่จะให้จำเลยที่ 1 คืนเงินตามตัวสัญญาใช้เงินอันโจทก์ต้องเสียไปเพราะละเมิดดังกล่าว ไม่มีบัญญัติอายุความไว้จึงมีกำหนด 10 ปี ตามมาตรา 193/30</p> <p>จำเลยที่ 2 เป็นฝ่ายชนะคดีในชั้นศาลอุทธรณ์ การที่ศาลอุทธรณ์เพียงแต่พิพากษาแก้เป็นว่า ให้ยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ 2 นอกจากที่แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นอุทธรณ์ให้เป็นพับ ซึ่งเป็นผลให้จำเลยที่ 2 ยังคงต้องร่วมรับผิดชอบจำเลยที่ 1 ใช้ค่าฤชาธรรมเนียมในศาลชั้นต้นแทนโจทก์อยู่ จึงเป็นการไม่ชอบ ศาลฎีกาเห็นสมควรแก้ไขเป็นว่าค่าฤชาธรรมเนียมในศาลชั้นต้นระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 ให้เป็นพับ</p>
ฎีกาที่ 6171/2541	<p>จำเลยต่อเติมอาคารตึกแถวของจำเลยมีการตอกเสาเข็มโดยใช้เครื่องจักรกลขนาดใหญ่แรงสั่นสะเทือนทำให้เสาอาคารของโจทก์หักพังและพื้นแตกร้าว ก่อนจำเลยได้ก่อสร้างเพิ่มเติมอาคารตึกแถวดังกล่าว จำเลยได้ลงเสาเข็มก่อนทำการก่อสร้างโดยใช้วิธีเจาะเสาเข็มห่างจากแนวรั้วบ้านโจทก์ประมาณ 50 ถึง 100 เซนติเมตร เพื่อรองรับ</p>

ตารางที่ 4.7 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2549 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	<p>อาคาร ส่วนที่ต่อเติมจำนวนถึง 3 ชั้นซึ่งจะต้องมีการขุดเจาะลงเสาเข็มจำนวนหลายต้น แม้วิธีการขุดเจาะลงเสาเข็มจะเป็นวิธีการที่ดีที่สุดเพียงใดก็ตาม แต่ต้องมีการตอกปลอกเหล็กลงไปในดินก่อนจนถึงดินแข็งซึ่งมีความลึกพอสมควร ต่อจากนั้นจึงจะมีการบ่มลมเพื่อนำดินออกจากปลอกเหล็กแล้ว จึงตอกอัดเสาเข็มลงไป จึงย่อมจะต้องมีแรงสั่นสะเทือน กระทบต่อบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงอยู่บ้างไม่มากนักน้อยมิใช่่วาวิธีการของจำเลยเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะทำให้ไม่มีแรงสั่นสะเทือนเกิดขึ้นเลย ดังนี้ เมื่อความเสียหายของอาคารตึกแถวโจทก์เกิดจากการกระทำของจำเลย จำเลยจึงต้องรับผิดชอบในความเสียหายดังกล่าวต่อโจทก์ แม้ทางนำสืบของโจทก์จะฟังไม่ได้ว่าโจทก์เสียหายตามจำนวนที่ขอมาในฟ้องเป็นค่าเสียหายที่แท้จริงก็ตาม แต่เมื่อเห็นได้ว่าความเสียหายของโจทก์ยังคงมีอยู่ศาลย่อมมีอำนาจใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายให้แก่โจทก์ได้ตามความเหมาะสมและพฤติการณ์แห่งรูปคดี</p>
ฎีกาที่ 7119/2541	<p>ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1563 บัญญัติไว้ว่า บุตรจำต้องเลี้ยงดูบิดามารดา การที่ลูกจ้างของจำเลยที่ 1 กระทำละเมิดเป็นเหตุให้บุตรของโจทก์ที่ 3 ตายถือว่าโจทก์ที่ 3 ขาดไร้อุปการะตามกฎหมายจากบุตรโจทก์ที่ 3 จึงชอบที่จะได้รับค่าขาดไร้อุปการะทั้งในปัจจุบันและ<u>ความหวังในอนาคตโดยผลแห่งกฎหมาย</u> โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าขณะเกิดเหตุหรือในอนาคตเด็กหญิง พ.จะได้อุปการะโจทก์ที่ 3 จริงหรือไม่ ส่วนค่าอุปการะเลี้ยงดูจะเป็นจำนวนเท่าใด ศาลย่อมกำหนดให้ตามสมควร</p> <p>ค่าเสียหายจำนวน 40,000 บาท ซึ่งโจทก์ที่ 4 จ่ายให้แก่คณะแพทย์ของโรงพยาบาลในการทำการผ่าตัดเพื่อช่วยชีวิตเด็กหญิง ส. นั้น ค่าใช้จ่ายส่วนนี้เป็นสินน้ำใจที่โจทก์ที่ 4 จ่ายให้แก่คณะแพทย์เองโดยที่คณะแพทย์ไม่ได้เรียกร้องเป็นความพอใจของโจทก์ที่ 4 ที่ต้องการตอบแทนคณะแพทย์ที่ช่วยเหลือบุตรสาวของตนการจ่ายนี้ไม่</p>

ตารางที่ 4.7 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2549 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	<p>อาจกำหนดจำนวนที่แน่นอน ไม่มีหลักเกณฑ์และกฎหมายรองรับ จึงไม่อาจเรียกร้องจากจำเลยที่ 1 และที่ 2 ได้</p> <p>การที่เด็กหญิง ส.บาดเจ็บสาหัสต้องหยุดเรียนไปนาน จึงเป็นการจำเป็นต้องจ้างครูมาสอนพิเศษ ส่วนการเรียนเปียโนก็เป็นการฟื้นฟูจิตใจของเด็กหญิง ส.ซึ่งบาดเจ็บสาหัส และต้องกระทบกระเทือนจิตใจจากใบหน้าที่เสียโฉมถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่ผู้เสียหายชอบที่จะได้รับการชดใช้จากผู้กระทำละเมิด</p>
ฎีกาที่ 399/2546	<p>ในการพิพากษาคดีส่วนแพ่ง ศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 46 กรณีไม่มีทางที่จะขยายไปถึงความเห็นของพนักงานสอบสวนให้เป็นการผูกมัดศาลที่พิพากษาคดีส่วนแพ่งในภายหลัง ความเห็นของพนักงานสอบสวนไม่ใช่คำพิพากษาคดีส่วนอาญา ฉะนั้นในการพิพากษาคดีส่วนแพ่งจึงไม่จำต้องถือตามข้างๆ จำเลยที่ 1 เป็นผู้รับเหมาก่อสร้างสะพาน มีหน้าที่ต้องติดตั้งเครื่องหมายแสดงให้เห็นชัดเจนเพื่อความปลอดภัยของผู้ใช้ถนนตลอดเวลา แต่กลับละเลยไม่ติดตั้งเครื่องหมายดังกล่าว ถือว่าจำเลยที่ 1 ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง แม้ผู้ตายจะขับรถจักรยานยนต์ด้วยความเร็วสูง แต่หากมีเครื่องหมายเตือนเชื่อว่าผู้ตายสามารถเห็นและชะลอความเร็วของรถได้ทันและจะไม่ชนที่ระบายน้ำคอนกรีต เหตุที่เกิดขึ้นจึงเป็นเพราะความประมาทของจำเลยที่ 1 มากกว่าจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของจำเลยที่ 1 จึงต้องร่วมกันรับผิดชอบในผลแห่งละเมิดและชดใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์ผู้เป็นทายาทของผู้ตาย ซึ่งค่าเสียหายที่โจทก์ควรจะได้มาน้อยเพียงใดนั้นต้องอาศัยพฤติการณ์แห่งกรณีดังกล่าวเป็นประमाणตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 442 ประกอบด้วยมาตรา 223 เมื่อโจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยทั้งสองเป็นเงิน 265,000 บาท แต่เหตุละเมิดเกิดจากความ</p>

ตารางที่ 4.7 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2549 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	ประมาทของผู้ตายด้วย และจำเลยทั้งสองประมาทมากกว่าการกำหนดค่าเสียหายให้แก่โจทก์จำนวน 68,333.33 บาท จึงเหมาะสมแล้ว
ฎีกาที่ 3491/2546	โจทก์ซื้อเครื่องบินลำเกิดเหตุมาเมื่อวันที่ 8 กันยายน 2533 ในราคา 3,899,087 บาท แต่ขณะเกิดเหตุเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2535 เครื่องบินเช่นลำเกิดเหตุมีราคาลำละ 4,717,898 บาท แสดงว่าเครื่องบินของโจทก์ย่อมมีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย แต่เนื่องจากเครื่องบินเป็นทรัพย์สินที่เสื่อมราคาเพราะการใช้ ช่วงเวลา 1 ปี 9 เดือน ของการใช้งานคำนวณค่าเสื่อมราคาได้ 1,106,347 บาท ฉะนั้นการคำนวณราคาซึ่งจะต้องหักค่าเสื่อมราคาออกด้วยจึงต้องคิดฐานที่ตั้งจากราคา 4,717,898 บาท ซึ่งเป็นราคาในขณะเกิดเหตุละเมิด ไม่ใช่คิดจากราคาซื้อเดิม
ฎีกาที่ 1888/2547	<p>ป.พ.พ. มาตรา 438 วรรคหนึ่ง ให้อำนาจศาลกำหนดค่าสินไหมทดแทนว่าจะพึงใช้โดยสถานใด เพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ดังนั้น แม้จำเลยไม่ให้การต่อสู้ในเรื่องค่าเสียหาย ศาลอาจกำหนดเป็นประเด็นข้อพิพาทและวินิจฉัยเรื่องค่าเสียหายได้</p> <p>การชี้สองสถานกำหนดประเด็นข้อพิพาทตาม ป.วิ.พ. มาตรา 182, 183 ไม่ได้กำหนดว่าในคดีแต่ละเรื่องให้มีการชี้สองสถานกำหนดประเด็นข้อพิพาทได้เพียงครั้งเดียวจะกำหนดประเด็นข้อพิพาทเพิ่มเติมขึ้นมาในระหว่างการพิจารณาไม่ได้ และ ป.วิ.พ. มาตรา 86 วรรคสาม ให้อำนาจศาลไว้ว่า เมื่อศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมเป็นการจำเป็นที่จะต้องนำพยานหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับประเด็นในคดีมาสืบเพิ่มเติมให้ศาลทำการสืบพยานหลักฐานต่อไป ซึ่งอาจรวมทั้งการที่จะเรียกพยานที่สืบแล้วมาสืบใหม่ด้วยโดยไม่ต้องมี</p>

ตารางที่ 4.7 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2549 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	<p>ฝ่ายใดร้องขอ ดังนั้น การที่ศาลชั้นต้นกำหนดประเด็นข้อพิพาทเรื่องค่าเสียหายของโจทก์ขึ้นในระหว่างการพิจารณา เนื่องจากเห็นว่าในการชี้สองสถานครั้งแรกกำหนดประเด็นไว้ไม่ครบถ้วนและกำหนดให้โจทก์จำเลยนำสืบพยานเพิ่มเติมในประเด็นที่กำหนดเพิ่ม จึงไม่ทำให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบในการสืบพยาน</p> <p>การใช้สิทธิฟ้องขับไล่ในฐานะเจ้าของทรัพย์สินปกป้องทรัพย์สินของตนไม่ให้จำเลย ซึ่งไม่มีสิทธิเข้าเกี่ยวข้องตาม ป.พ.พ. มาตรา 1336 ไม่มีกำหนดอายุความ ส่วนการเรียกค่าเสียหายฐานละเมิดตาม ป.พ.พ. มาตรา 448 มีกำหนดอายุความ 1 ปี นับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวผู้ที่จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน และการนับอายุความตาม ป.พ.พ. มาตรา 193/12 ให้เริ่มนับแต่ขณะที่อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้เป็นต้นไป ดังนั้น เมื่อจำเลยทั้งสามอยู่ในที่ดินที่จำเลยที่ 1 นำมาขายฝากแก่โจทก์มาโดยตลอด เมื่อครบกำหนดไถ่คืนแล้วจำเลยที่ 1 ไม่ได้คืนและโจทก์บอกกล่าวให้ออกไปจากที่ดินแล้ว จำเลยทั้งสามไม่ยอมออกไปจึงเป็นการอยู่โดยละเมิด ตรีบาใดที่จำเลยทั้งสองไม่ยอมออกไปการละเมิดก็ยังคงอยู่ คดีโจทก์จึงไม่ขาดอายุความ</p>
ฎีกาที่ 5202/2547	<p>จำเลยประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์เป็นที่ไว้วางใจของประชาชน การรับฝากเงินเป็นธุรกิจอย่างหนึ่งของจำเลย และการจ่ายเงินตามเช็คที่มีผู้มาขอเบิกเงินจากธนาคารเป็นงานส่วนหนึ่งของจำเลยซึ่งจะต้องปฏิบัติอยู่เป็นประจำ จำเลยย่อมมีความชำนาญในการตรวจสอบลายมือชื่อในเช็คว่าเป็นลายมือชื่อของผู้สั่งจ่ายหรือไม่ยิ่งกว่าบุคคลธรรมดา ทั้งจำเลยจะต้องมีความระมัดระวังในการจ่ายเงินตามเช็คยิ่งกว่าวิญญูชนทั่ว ๆ ไป เพราะเป็นธุรกิจของจำเลย เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่าลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายเช็คพิพาททั้ง 15 ฉบับ เป็นลายมือชื่อปลอม มิใช่ลายมือชื่อนาย อ. และนาย ส. กรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนโจทก์ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจสั่งจ่ายเช็ค การที่จำเลยจ่ายเงินตาม</p>

ตารางที่ 4.7 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2549 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	<p>เช็คพิพาททั้ง 15 ฉบับ ให้แก่ผู้ให้นำมาเรียกเก็บเงินทั้งที่มีตัวอย่างลายมือชื่อของกรรมการทั้งสองดังกล่าวที่ให้ไว้แก่ธนาคาร และมีเช็คอีกหลายฉบับที่โจทก์โดยกรรมการทั้งสองนี้เคยส่งจ่ายไว้อยู่ที่ธนาคารจำเลยไปเช่นนี้ จึงเป็นการขาดความระมัดระวังของจำเลยผู้ประกอบการธุรกิจธนาคารพาณิชย์ เป็นการกระทำละเมิดและผิดสัญญาฝากทรัพย์ต่อโจทก์ จำเลยจึงต้องรับผิดชอบต่อโจทก์</p> <p>การที่นาย จ. ผู้จัดการฝ่ายบัญชีและการเงินของโจทก์เองเป็นผู้ถือเอาแบบพิมพ์เช็คพิพาททั้ง 15 ฉบับ ที่อยู่ในการครอบครองของโจทก์ไปกรอกข้อความและปลอมลายมือชื่อนาย อ. และนาย ส. กรรมการโจทก์ผู้มีอำนาจสั่งจ่ายเช็ค แล้วนำไปเรียกเก็บเงินจากบัญชีของโจทก์ได้ทั้ง 15 ฉบับ ในช่วงระยะเวลาจนถึง 9 เดือนเศษ แสดงให้เห็นว่าโจทก์ละเลยไม่ระมัดระวังในการเก็บรักษาและควบคุมดูแลแบบพิมพ์เช็คพิพาท รวมทั้งไม่มีมาตรการในการตรวจสอบเพื่อป้องกันมิให้ผู้นำแบบพิมพ์เช็คพิพาทไปปลอมลายมือชื่อแต่อย่างใด อันถือได้ว่าโจทก์มีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายด้วยการกำหนดค่าเสียหายแก่โจทก์เพียงใด ต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณตาม ป.พ.พ. มาตรา 223 วรรคหนึ่ง 438 และ 442 ซึ่งเมื่อได้กำหนดให้จำเลยชดเชยค่าเสียหายจำนวน 2,500,000 บาท แก่โจทก์ จำเลยย่อมไม่มีสิทธินำเงินจำนวนนี้ไปลงรายการหักบัญชีในบัญชีเงินฝากกระแสรายวันของโจทก์ การพิพากษาให้เพิกถอนรายการหักบัญชีดังกล่าวจึงไม่เป็นการพิจารณาเกินคำฟ้อง</p>
ฎีกาที่ 6303/2547	<p>การที่เด็กชาย ก. ต้องเป็นคนพิการ ไม่สามารถเดินและซบถ่ายได้ตามปกติ ถือได้ว่าเด็กชาย ก. ต้องสูญเสียความสามารถประกอบการงานในภายหน้าและทำลายความก้าวหน้าไปตลอดชีวิต โดยความเสียหายที่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติก็คือ ความเสียหายที่ไม่สามารถประกอบการงานได้สิ้นเชิงทั้งในเวลาปัจจุบันและในอนาคต</p>

ตารางที่ 4.7 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2549 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	เมื่อผลแห่งการละเมิดของจำเลยที่ 1 ทำให้เด็กชาย ก. ต้องทุพพลภาพไปตลอดชีวิต โจทก์ทั้งสองจึงเรียกค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบการงานได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 444 วรรคหนึ่ง และความทุพพลภาพที่เกิดขึ้นนี้ยังเข้ากรณีเป็นความเสียหายอันเป็นที่มาของความทุกข์ทรมานทั้งร่างกายและจิตใจอย่างแสนสาหัสที่บังเกิดขึ้นกับเด็กชาย ก. ในขณะที่มีอายุเพียง 6 ปี เท่านั้น โจทก์ทั้งสองจึงมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงินได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 446 ด้วย ค่าเสียหายดังกล่าวไม่ซ้ำซ้อนกันและไม่เป็นค่าเสียหายอย่างเดียวกัน
ฎีกาที่ 8794/2547	ตาม ป.พ.พ. มาตรา 442 ประกอบมาตรา 223 วรรคหนึ่ง เมื่อโจทก์และจำเลยที่ 1 ต่างมีส่วนประมาท การที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะมีสิทธิได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนมากน้อยเพียงใดต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาท เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติว่า โจทก์เป็นฝ่ายประมาทมากกว่าจำเลยที่ 1 โจทก์ซึ่งเป็นฝ่ายผิดมากกว่าก็ไม่มีความเสียหายที่จะฟ้องให้จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นฝ่ายผิดน้อยกว่าได้รับผิดในความเสียหายของโจทก์ได้ จำเลยร่วมซึ่งเป็นผู้รับประกันภัยรถยนต์คันที่จำเลยที่ 1 เป็นผู้ขับจึงไม่ต้องร่วมรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์
ฎีกาที่ 2341/2548	ขณะเกิดเหตุ เด็กชาย ด. บุตรโจทก์ขับรถจักรยานยนต์เปลี่ยนช่องเดินรถจากช่องเดินรถที่ 2 เป็นช่องเดินรถที่ 1 และอยู่ห่างจากสี่แยกประมาณ 30 เมตร ซึ่งเป็นบริเวณที่รถจะเลี้ยวขวาจะต้องชิดทางด้านขวาสุดของทางเดินรถตาม พ.ร.บ.จราจรทางบกฯ หากจำเลยที่ 1 ซึ่งขับรถมาในช่องทางเดินรถที่ 1 ได้ชะลอความเร็วของรถให้ช้าลงเหมือนกับรถคันอื่นก็จะไม่เกิดเหตุชนรถจักรยานยนต์ที่แล่นอยู่ข้างหน้า เพราะสามารถหยุดรถได้ทัน หลังเกิดเหตุจำเลยที่ 1 มิได้ให้ความช่วยเหลือ ไม่ได้แสดงตัวและแจ้งเหตุต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ อัน

ตารางที่ 4.7 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2549 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	เป็นพฤติการณ์ของผู้ที่รู้ว่าตนกระทำความผิดแล้วหลบหนีไป เหตุร้ายชุนกันจึงเกิดจากความประมาทเลินเล่อของจำเลยที่ 1 ค่าขาดประโยชน์ที่มารดาของเด็กชาย ด. ไม่ได้ประกอบกิจการงานในระหว่างที่เฝ้าดูแลรักษาเด็กชาย ด. มิใช่ค่าเสียหายที่เด็กชาย ด. พึ่งเรียกร้องได้ในกรณีที่มีผู้ทำละเมิดต่อเด็กชาย ด. ทำให้เด็กชาย ด. ได้รับความเสียหายแก่กายหรืออนามัยตาม ป.พ.พ. มาตรา 444, 445 และ 446
ฎีกาที่ 1202/2549	สิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนเกี่ยวกับค่าปลงศพตาม ป.พ.พ. มาตรา 443 วรรคแรก เป็นสิทธิของผู้ที่เป็นทายาทจะเรียกร้องเอาแก่ผู้ที่กระทำละเมิดทำให้เจ้ามรดกถึงแก่ความตายภายใต้บังคับมาตรา 1649 และเมื่อโจทก์ที่ 2 ถึงที่ 4 เป็นบุตรนอกกฎหมายที่เจ้ามรดกซึ่งเป็นบิดารับรองแล้ว จึงเป็นผู้สืบสันดานเหมือนบุตรชอบด้วยกฎหมายของเจ้ามรดกตามมาตรา 1627 มีสิทธิฟ้องเรียกค่าปลงศพของเจ้ามรดก และเมื่อโจทก์ทั้งสองร่วมกันฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนในการปลงศพดังกล่าว จึงไม่จำเป็นต้องระบุว่าโจทก์คนใดเป็นผู้ที่ออกค่าใช้จ่ายส่วนนี้จึงจะมีอำนาจฟ้องได้ โจทก์ที่ 2 ถึงที่ 4 จึงมีอำนาจฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนในการปลงศพได้

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2549 มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด จำนวน 11 ฎีกา ได้แก่ ฎีกาที่ 7130/2540 มีข้อความว่า “จะต้องใช้เงินค่าสินไหมทดแทนให้โจทก์โดยการคืนทรัพย์สิน ซึ่งโจทก์ต้องเสียไปเพราะละเมิด” ฎีกาที่ 6171/2541 มีข้อความว่า “ศาลย่อมมีอำนาจใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายให้แก่โจทก์ได้ตามความเหมาะสมและพฤติการณ์แห่งรูปคดี” ฎีกาที่ 7119/2541 มีข้อความว่า “ได้รับค่าขาดไร้อุปการะทั้งในปัจจุบันและความหวังในอนาคตโดยผลแห่งกฎหมายโดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าขณะเกิดเหตุหรือในอนาคตเด็กหญิง พ. จะได้อุปการะโจทก์ที่ 3 จริง

หรือไม่ ส่วนค่าอุปการะเลี้ยงดูจะเป็นจำนวนเท่าใด ศาลย่อมกำหนดให้ตามสมควร” ฎีกาที่ 399/2546 มีข้อความว่า “ค่าเสียหายที่โจทก์ควรจะได้มาน้อยเพียงใดนั้นต้องอาศัยพฤติการณ์แห่งกรณีดังกล่าวเป็นประมาท” ฎีกาที่ 3491/2546 มีข้อความว่า “การคำนวณราคาซึ่งจะต้องหักค่าเสื่อมราคาออกด้วยจึงต้องคิดฐานที่ตั้งจากราคา 4,717,898 บาท ซึ่งเป็นราคาในขณะเกิดเหตุละเมิด” ฎีกาที่ 1888/2547 มีข้อความว่า “ศาลอาจกำหนดเป็นประเด็นข้อพิพาทและวินิจฉัยเรื่องค่าเสียหายได้” ฎีกาที่ 5202/2547 มีข้อความว่า “โจทก์มีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายด้วยการกำหนดค่าเสียหายแก่โจทก์เพียงใด ต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาท” ฎีกาที่ 6303/2547 มีข้อความว่า “เรียกค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบการทำงานได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 444 วรรคหนึ่ง และความทุกข์พลภาพที่เกิดขึ้นนี้ยังเข้ากรณีเป็นความเสียหายอันเป็นที่มาของความทุกข์ทรมานทั้งร่างกายและจิตใจอย่างแสนสาหัส” ฎีกาที่ 8794/2547 มีข้อความว่า “สิทธิได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนมาน้อยเพียงใดต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาท” ฎีกาที่ 2341/2548 มีข้อความว่า “ความเสียหายแก่กายหรือนามัยตาม ป.พ.พ. มาตรา 444, 445 และ 446” และฎีกาที่ 1202/2549 มีข้อความว่า “ฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนในการปลงศพได้”

ตารางที่ 4.8 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2550-2559

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
ฎีกาที่ 7673/2550	<p>โจทก์ขับรถจักรยานยนต์มาด้วยความเร็วสูง ทั้งที่เป็นทางร่วมทางแยกซึ่งโจทก์ต้องลดความเร็วของรถลงเพื่อมิให้เกิดอุบัติเหตุ เมื่อโจทก์มิได้ปฏิบัติตามที่ถูกต้องตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 70 โจทก์จึงมีส่วนประมาทอยู่ด้วย</p> <p>รถแท็กซี่คันเกิดเหตุเป็นของจำเลยที่ 2 มีชื่อและตราของจำเลยที่ 2 ติดอยู่ที่ประตูรถทั้งสองด้าน คนทั่วไปที่ได้พบเห็นจะต้องเข้าใจว่าเป็นรถของจำเลยที่ 2 การที่จำเลยที่ 2 ยอมให้จำเลยที่ 1 นำรถออกวิ่งรับคนโดยสารในนามของจำเลยที่ 2 โดยเปิดเผย โดยจำเลยที่ 2 ได้รับผลประโยชน์ด้วย เท่ากับจำเลยที่ 2 เชิดให้จำเลยที่ 1 เป็นตัวแทนของจำเลยที่ 2 ในการรับบรรทุกคนโดยสาร จำเลยที่ 2 จึงต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกผู้สุจริตเสมือนว่าจำเลยที่ 1 เป็นตัวแทนของตนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 821 และต้องร่วม</p>

ตารางที่ 4.8 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2550-2559 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	<p>รับผิดชอบในการกระทำละเมิดของจำเลยที่ 1 ต่อโจทก์ ตามมาตรา 427 ประกอบมาตรา 425 จำเลยที่ 3 และที่ 4 เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบของจำเลยที่ 2 จึงต้องร่วมรับผิดชอบด้วย</p> <p>ผลแห่งการละเมิดของจำเลยที่ 1 ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายโดยต้องสูญพหุภาพ <u>ความสูญพหุภาพที่เกิดขึ้นถือเป็นความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่เป็นตัวเงิน</u> โจทก์มีสิทธิเรียกค่าเสียหายส่วนนี้ได้ด้วยและศาลย่อมมีอำนาจวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438</p>
ฎีกาที่ 3010/2552	<p>จำเลยเป็นผู้ประกอบธุรกิจธนาคาร การจ่ายเงินตามเช็คเป็นธุรกิจอย่างหนึ่งซึ่งต้องปฏิบัติอยู่เป็นประจำจึงย่อมมีความชำนาญในการตรวจสอบรายการในเช็คว่าถูกต้องหรือไม่ยิ่งกว่าบุคคลธรรมดาทั้งจะต้องมีความระมัดระวังในการจ่ายเงินตามเช็คยิ่งกว่าวิญญูชนทั่ว ๆ ไป การที่จำเลยจ่ายเงินตามเช็คบางฉบับให้แก่ผู้นำมาเรียกเก็บเงินไปโดยที่ในเช็คมีความพิรุณปรากฏอยู่ จึงเป็นการขาดความระมัดระวังของจำเลยเป็นการประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง อันเป็นการกระทำละเมิดและผิดสัญญาฝากทรัพย์ต่อโจทก์ จำเลยจะยกข้อตกลงยกเว้นความรับผิดชอบที่ระบุไว้ในคำขอเปิดบัญชีกระแสรายวันมาอ้างเพื่อปฏิเสธความรับผิดชอบไม่ได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 373 แต่เมื่อเหตุละเมิดเกิดจากความประมาทเลินเล่อของโจทก์ที่มีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายด้วยการกำหนดค่าเสียหายให้แก่โจทก์เพียงใดนั้นจึงต้องอาศัย <u>พฤติการณ์เป็นประมาท</u> ข้อสำคัญคือความเสียหายเกิดขึ้นเพราะฝ่ายไหนเป็นผู้ก่อภัยน้อยกว่ากันเพียงไรเมื่อความพิรุณในเช็คที่น่าจะตรวจสอบพบมีหนึ่งในสาม ส่วนอีกสองในสามมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงที่ไม่ประจักษ์ในข้อสำคัญ จำเลยจึงต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์หนึ่งในสามส่วนของความเสียหายที่โจทก์ได้รับ</p>

ตารางที่ 4.8 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2550-2559 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
ฎีกาที่ 5042/2552	<p>คดีนี้โจทก์ฟ้องให้จำเลยที่ 2 ร่วมรับผิดชอบในฐานะนายจ้างหรือตัวการของจำเลยที่ 1 มิใช่ฟ้องให้รับผิดชอบในฐานะผู้ประกอบการขนส่ง การที่ศาลอุทธรณ์หยิบยกเรื่องความรับผิดชอบของผู้ประกอบการขนส่งตามที่บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ. การขนส่งทางบกฯ มาตรา 56 ขึ้นวินิจฉัย และให้จำเลยที่ 2 ร่วมรับผิดชอบในฐานะผู้ประกอบการขนส่งจึงเป็นการวินิจฉัยนอกประเด็นในคำฟ้อง ไม่ชอบด้วย ป.วิ.พ. มาตรา 142 ค่าขาดไร้อุปการะตาม ป.พ.พ. มาตรา 443 วรรคสาม นั้น เมื่อปรากฏว่าผู้ตายมีหน้าที่ที่จะต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูโจทก์ทั้งสามตามกฎหมาย โจทก์ทั้งสามจึงมีสิทธิได้รับค่าขาดไร้อุปการะดังกล่าว โดยไม่ต้องพิจารณาว่าในขณะนั้นผู้ตายได้อุปการะเลี้ยงดูโจทก์ทั้งสามหรือไม่ เมื่อพิจารณาถึงอายุของโจทก์ที่ 2 และที่ 3 ซึ่งขณะเกิดเหตุมีอายุประมาณ 58 ปี และ 34 ปี ตามลำดับแล้ว เห็นว่าโจทก์ที่ 2 และที่ 3 มีโอกาสได้รับการอุปการะตามกฎหมายได้ไม่น้อยกว่า 15 ปี ที่ศาลล่างทั้งสองกำหนดค่าขาดไร้อุปการะให้โจทก์ที่ 2 จำนวน 300,000 บาท และโจทก์ที่ 3 จำนวน 100,000 บาท ถือว่าเหมาะสมแล้ว ส่วนโจทก์ที่ 1 ขณะเกิดเหตุละเมิดมีอายุประมาณ 78 ปี นับว่ามีอายุมากแล้วเมื่อเทียบกับอายุขัยของคนทั่วไป ที่ศาลล่างทั้งสองกำหนดค่าขาดไร้อุปการะให้เป็นเงินถึง 300,000 บาท นับว่าเป็นจำนวนค่อนข้างสูง จึงเห็นสมควรลดลงบางส่วนโดยกำหนดค่าขาดไร้อุปการะให้โจทก์ที่ 1 เป็นเงินจำนวน 200,000 บาท</p> <p>ฝ่ายโจทก์อ้างว่าในการจัดงานศพและพิธีหลังฝังศพเป็นไปตามประเพณีของศาสนาอิสลาม โดยมีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับขั้นตอนทางพิธีกรรมและภาพถ่ายมาสนับสนุน เมื่อพิจารณาจากภาพถ่ายพบว่ามีคนมาร่วมงานค่อนข้างมาก ซึ่งย่อมจะต้องเสียค่าใช้จ่ายพอสมควร ที่ศาลล่างทั้งสองกำหนดค่าปลงศพและค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่นให้เป็นจำนวน 100,000 บาท นับว่าเป็นจำนวนที่เหมาะสมแล้ว</p>

ตารางที่ 4.8 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2550-2559 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	<p>โจทก์ที่ 3 ซื้อรถยนต์ตู้คันที่ผู้ตายขับมาในราคา 410,000 บาท และได้ใช้งานก่อนเกิดเหตุประมาณ 2 ถึง 3 ปี การที่ขายรถยนต์ตู้คันที่ผู้ตายขับได้เพียง 325,000 บาท จึงน่าจะมีสาเหตุมาจากความเสื่อมเพราะการใช้รถด้วย มิใช่เพราะจากการถูกเฉี่ยวชนเพียงอย่างเดียว จึงเห็นสมควรกำหนดค่าเสียหายส่วนนี้ให้เป็นเงิน 40,000 บาท</p>
ฎีกาที่ 6092/2552	<p>จำเลยที่ 3 มิได้ตรวจดูอาการของโจทก์ตั้งแต่แรกเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลพนมสารคามด้วยตนเอง แต่วินิจฉัยโรคและสั่งการรักษาอาการของโจทก์ตามที่ได้รับรายงานทางโทรศัพท์จากพยาบาลแทน โดยไม่ได้ตรวจสอบประวัติการรักษาของโจทก์ด้วยตนเอง แม้จำเลยที่ 3 จะสอบถามจากพยาบาลก่อนที่พยาบาลจะฉีดยาให้แก่โจทก์เพื่อทำการรักษาก็ตาม ก็มีใช้วิสัยของบุคคลผู้มีวิชาชีวะเป็นแพทย์จะพึงกระทำไม่ ทั้งห้องแพทย์เวรกับห้องฉุกเฉินที่โจทก์อยู่ห่างกันเพียง 20 เมตร ไม่ปรากฏว่ามีเหตุสุดวิสัยอันทำให้จำเลยที่ 3 ไม่สามารถมาตรวจวินิจฉัยอาการของโจทก์ได้ด้วยตนเองแต่อย่างใด ถือได้ว่าจำเลยที่ 3 ประมาทเลินเล่อ เมื่อพยาบาลฉีดยาบริคานิลให้แก่โจทก์ตามที่จำเลยที่ 3 สั่งการ หลังจากนั้นโจทก์มีอาการแพ้ยาอย่างรุนแรง โดยไม่ปรากฏว่าโจทก์มีอาการเช่นนั้นมาก่อน อาการแพ้ยาดังกล่าวจึงเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของจำเลยที่ 3 ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย อันเป็นการกระทำละเมิดต่อโจทก์</p> <p>ความยินยอมของโจทก์ที่ให้จำเลยที่ 3 ทำการรักษา หากการรักษา นั้นไม่ได้เป็นไปตามมาตรฐานแห่งวิชาชีวะแพทย์ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกายโจทก์ ซึ่งเป็นผลโดยตรงจากความประมาทเลินเล่อของจำเลยที่ 3 อันเป็นการกระทำละเมิด จำเลยที่ 3 ก็ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ โจทก์จึงฟ้องจำเลยที่ 1 อันเป็นหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบโจทก์ในผลแห่งละเมิดที่จำเลยที่ 3 ได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ได้</p> <p>ค่าทนายทูลกระหม่อมระหว่างเจ็บป่วย และค่าเสียหายสมรรถภาพในการ</p>

ตารางที่ 4.8 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2550-2559 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	<u>มองเห็นและค่าสูญเสียวางงาม ถือเป็นความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน ซึ่งโจทก์จึงมีสิทธิเรียกได้โดยไม่ต้องคำนึงว่าโจทก์ประกอบอาชีพด้วยหรือไม่</u>
ฎีกาที่ 6700/2553	<p>จำเลยที่ 1 หัวหน้างานบริหารการฝึกอบรมของวิทยาลัยการปกครองมอบหมายให้จำเลยที่ 2 ซึ่งปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าหมวดอาคารและสถานที่ งานบริหารการฝึกอบรมของวิทยาลัยการปกครองและเป็นผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของจำเลยที่ 1 ดูแลและใช้ประโยชน์รถยนต์คันเกิดเหตุ อันเป็นการบริหารงานภายในของวิทยาลัยการปกครองมิใช่การใช้อำนาจตามกฎหมายระดับพระราชบัญญัติหรือกฎหมายลำดับรองอื่น ๆ ที่หากจำเลยที่ 1 จะมอบอำนาจให้จำเลยที่ 2 วินิจฉัยสั่งการจะต้องทำเป็นหนังสือตามพ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 มาตรา 38 จึงฟังได้ว่าจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นหัวหน้าหมวดอาคารและสถานที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลและใช้ประโยชน์รถยนต์คันเกิดเหตุโดยชอบแล้วแม้การมอบหมายจะกระทำด้วยวาจา</p> <p>จำเลยที่ 1 ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานบริหารการฝึกอบรม แม้จะมอบหมายให้จำเลยที่ 2 ดูแลและใช้ประโยชน์รถยนต์คันเกิดเหตุแล้วจำเลยที่ 1 ก็ยังคงมีหน้าที่ต้องควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของจำเลยที่ 2 แต่จำเลยที่ 1 กลับปล่อยปละละเลยหน้าที่ควบคุมของตน ส่วนจำเลยที่ 2 มีหน้าที่ดูแลและใช้ประโยชน์รถยนต์คันเกิดเหตุโดยมีจำเลยที่ 3 เป็นผู้ช่วย แต่จำเลยที่ 2 และ 3 กลับปล่อยปละละเลยไม่ควบคุมดูแลการใช้ประโยชน์รถยนต์คันพิพาท โดยไม่จัดให้มีสมุดบันทึกการใช้และรายการซ่อมบำรุงรถยนต์คันพิพาทตามระเบียบของราชทัณฑ์ขับรถยนต์คันดังกล่าวซึ่งมีสภาพไม่สมบูรณ์ออกจากวิทยาลัยการปกครองโดยไม่ได้รับอนุญาตจากจำเลยที่ 1 ถึงที่ 3 จนรถยนต์ของบุคคลอื่นได้รับความเสียหายที่หน้าวิทยาลัยการปกครองกรมการปกครองโจทก์ได้ชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายแล้ว แม้จำเลยที่ 1 ถึงที่</p>

ตารางที่ 4.8 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2550-2559 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	<p>3 จะไม่ใช่ผู้ชำร่วยยนต์คันเกิดเหตุในขณะเกิดเหตุ การละเว้นไม่ปฏิบัติหน้าที่ของตนในกรณีเช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์เป็นการละเมิดต่อโจทก์แล้ว</p> <p>จำเลยที่ 4 เป็นลูกจ้างประจำของวิทยาลัยการปกครอง ตำแหน่งคนงานมีหน้าที่ตัดหญ้าและทำความสะอาดบริเวณวิทยาลัย จำเลยที่ 4 ไม่ได้อนุญาตให้ อ. ชำร่วยยนต์คันเกิดเหตุออกจากวิทยาลัยแต่ อ. ขอให้จำเลยที่ 4 นั่งไปในรถยนต์เพื่อชำร่วยยนต์กลับ การกระทำของจำเลยที่ 4 จึงไม่เป็นการละเมิดต่อโจทก์</p> <p>จำเลยที่ 1 ถึงที่ 3 ต่างคนต่างทำละเมิดต่อโจทก์ มิได้ร่วมกันทำละเมิดตาม ป.พ.พ. มาตรา 432 วรรคหนึ่ง ทั้งเมื่อคำนึงถึงพฤติการณ์ที่จำเลยที่ 1 ถึงที่ 3 แต่ละคนทำอันก่อให้เกิดการละเมิดต่อโจทก์ดังกล่าวและความร้ายแรงแห่งละเมิดตามมาตรา 438 วรรคหนึ่งแล้ว ศาลฎีกาให้จำเลยที่ 1 ถึงที่ 3 รับผิดชอบละส่วนเท่า ๆ กัน</p> <p>จำเลยที่ 2 ให้การว่า คดีโจทก์ขาดอายุความ 2 ปี ตาม พ.ร.บ.ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 10 เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องโจทก์โดยไม่ได้วินิจฉัยปัญหาเรื่องอายุความ โจทก์อุทธรณ์ จำเลยที่ 2 ไม่ได้ยกปัญหาเรื่องฟ้องโจทก์ขาดอายุความตั้งเป็นประเด็นไว้ในคำแก้อุทธรณ์ จึงไม่มีประเด็นในเรื่องอายุความ แม้ศาลอุทธรณ์จะวินิจฉัยว่าคดีโจทก์ไม่ขาดอายุความ 10 ปี ในการใช้สิทธิไล่เบียดไว้ ก็ไม่ทำให้เกิดประเด็นเรื่องอายุความ ที่จำเลยที่ 2 ฎีกาว่าฟ้องโจทก์ขาดอายุความ 1 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงเป็นข้อที่ไม่ได้ยกขึ้นมาก่อนแล้วโดยชอบในศาลล่างทั้งสอง ทั้งไม่ใช่ปัญหาอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัยตาม ป.วิ.พ. มาตรา 249</p>

ตารางที่ 4.8 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2550-2559

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
ฎีกาที่ 3889/2554	<p>โจทก์บรรยายถึงเรื่องค่าเสียหายในคำฟ้องและมีคำขอท้ายฟ้องไว้แล้ว จำเลยไม่ได้ให้การต่อสู้ในเรื่องค่าเสียหายซึ่ง ป.พ.พ. มาตรา 438 วรรคหนึ่ง ให้อำนาจศาลเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนว่าจะพึงใช้โดยสถานใด เพียงใต้นั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ตามบทกฎหมายดังกล่าวแม้จำเลยไม่ให้การต่อสู้ในเรื่องค่าเสียหาย ศาลก็อาจกำหนดประเด็นข้อพิพาทและวินิจฉัยเรื่องค่าเสียหายได้ โดยศาลมีอำนาจที่จะกำหนดค่าเสียหายให้ตามสมควร แม้โจทก์จะนำสืบถึงจำนวนค่าเสียหายไม่ได้หรือไม่นำสืบเลยก็ตาม และการชี้สองสถานกำหนดประเด็นข้อพิพาทตาม ป.วิ.พ. มาตรา 182 และ 183 นั้น กฎหมายไม่ได้กำหนดว่าในคดีแต่ละเรื่องให้มีการชี้สองสถานกำหนดประเด็นข้อพิพาทได้เพียงครั้งเดียวจะกำหนดประเด็นข้อพิพาทเพิ่มเติมขึ้นมาในระหว่างการพิจารณาไม่ได้ ศาลชั้นต้นจึงมีอำนาจวินิจฉัยเรื่องค่าเสียหายแล้วพิพากษาให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์ได้หาเป็นการพิพากษานอกประเด็นไม่ ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 8 วินิจฉัยว่า ศาลชั้นต้นไม่ได้กำหนดประเด็นข้อพิพาทเรื่องค่าเสียหายและโจทก์ไม่คัดค้านถือว่าสละประเด็นเรื่องค่าเสียหายแล้วนั้น ไม่อาจนำมาปรับใช้กับข้อเท็จจริงในคดีนี้ได้</p>
ฎีกาที่ 7047/2554	<p>โจทก์ฟ้องว่า จำเลยสมคบกับเจ้าพนักงานที่ดินกระทำการโดยทุจริตใช้วิธีการให้จำเลยยื่นคำร้องขอรังวัดตรวจสอบเนื้อที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ของจำเลย และรังวัดรวมเอาที่ดินนอกเขตหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่จำเลยไม่มีสิทธิครอบครอง มารวมกับที่ดินเดิมแล้วแก้ไขเพิ่มจำนวนเนื้อที่ดินในหนังสือรับรองการทำประโยชน์ให้มากขึ้นโดยไม่ชอบ จากนั้นจำเลยนำที่ดินมาขายให้แก่โจทก์โดยหลอกลวงว่าเป็นที่ดินที่จำเลยเป็นเจ้าของและมีสิทธิครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย โจทก์หลงเชื่อจึงรับซื้อไว้และจ่ายเงินค่าที่ดินให้จำเลยไปแล้วเป็นการฉ้อโกงโจทก์ทำให้โจทก์ได้รับ</p>

ตารางที่ 4.8 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2550-2559 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	<p>ความเสียหาย ขอให้จำเลยคืนเงินค่าที่ดินแก๊จโทก ดั้งนี้เป็นการฟ้องว่าจำเลยทำละเมิดต่อโจทก์และเรียกค่าสินไหมทดแทนจากการทำละเมิด มิใช่การฟ้องให้จำเลยรับผิดตามสัญญาซื้อขายที่ดิน จึงไม่มีข้อต้องพิจารณาว่าโจทก์มีส่วนผิดในการทำสัญญาหรือเข้าทำสัญญาซื้อขายที่ดินจากจำเลยโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือไม่ เมื่อการทำละเมิดเกิดจากการทุจริตฉ้อโกงของจำเลยฝ่ายเดียวโดยโจทก์มิได้มีส่วนสมรู้หรือยินยอมให้จำเลยกระทำการทุจริตดังกล่าว จึงไม่อาจถือว่าโจทก์ใช้สิทธิฟ้องคดีโดยไม่สุจริต ทั้งจำเลยไม่อาจอ้างเหตุผลใดที่จะต้องคืนทรัพย์สินที่หลอกลงไปคืนแก๊จโทกเพราะบุคคลผู้ทุจริตหามีสิทธิที่จะได้ประโยชน์จากการทุจริตหรือการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของตนไม่ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง</p> <p>ที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ของจำเลยมีเนื้อที่จริงเพียง 22 ไร่ 1 งาน จำเลยสมคบกับเจ้าพนักงานที่ดินทำการรังวัดตรวจสอบเนื้อที่ดินของจำเลยโดยรังวัดรวมเอาที่ป่าที่จำเลยไม่ได้ครอบครองทำประโยชน์เนื้อที่ 33 ไร่ 2 งาน 40 ตารางวา รวมเข้าเป็นเนื้อที่ดินที่รังวัดได้ใหม่แล้วแก้ไขรูปแผนที่และจำนวนเนื้อที่ดินในหนังสือรับรองการทำประโยชน์เป็น 55 ไร่ 3 งาน 40 ตารางวา การรังวัดและแก้ไขเนื้อที่ดินดังกล่าวเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะที่ดินส่วนที่รังวัดเพิ่มขึ้นดังกล่าวเป็นที่ป่าตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 4 (1) เนื่องจากเป็นที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดินหรือยังมิได้มีการออกเอกสารสิทธิในที่ดินให้แก่บุคคลใด และเป็นที่ดินที่จำเลยไม่มีสิทธิครอบครองอยู่โดยชอบด้วยกฎหมาย ทั้งไม่ได้เข้าทำประโยชน์อยู่จริง จึงไม่มีสิทธิที่จะขอออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์สำหรับที่ดินส่วนนี้ได้ตาม ป.ที่ดิน มาตรา 58 ทวิ วรรคสอง การรังวัดและแก้ไขหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่ไม่ชอบดังกล่าวย่อมไม่ทำให้จำเลยได้สิทธิครอบครองหรือก่อให้เกิดกรรมสิทธิ์เหนือ</p>

ตารางที่ 4.8 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2550-2559 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	ที่ดินเพิ่มขึ้นแต่อย่างไรก็ตามที่ดินส่วนดังกล่าวยังคงเป็นที่ดินของรัฐอยู่เช่นเดิม การที่จำเลยอ้างต่อโจทก์ว่าจำเลยเป็นเจ้าของผู้มีสิทธิครอบครองที่ดินส่วนนี้ด้วยทั้งที่รู้อยู่ว่าไม่เป็นความจริงและนำมาหลอกลวงให้โจทก์ จึงเป็นการทำละเมิดต่อโจทก์ ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนโดยคืนเงินค่าที่ดินเฉพาะส่วนที่รังวัดเพิ่มขึ้นโดยไม่ชอบนั้นแก่โจทก์พร้อมดอกเบี้ย
ฎีกาที่ 4571/2556	ในคดีเดิมอันเป็นมูลเหตุของคดีนี้คือคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 1027/2552 ของศาลชั้นต้น มีโจทก์คดีนี้เป็นผู้เสียหาย ศาลในคดีดังกล่าวยังได้อนุญาตให้โจทก์คดีนี้เป็นโจทก์ร่วมด้วย จึงฟังได้ว่าโจทก์คดีนี้เป็นผู้เสียหาย และเมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ตามคดีอาญาหมายเลขแดงดังกล่าวข้างต้นแล้วว่า จำเลยถืออาวุธปืนติดตัวออกมาบริเวณทางเดินเท้าสาธารณะซึ่งอยู่ติดกับถนนสาธารณะหลังจากมีปากเสียงกับโจทก์ ประกอบกับจำเลยยังรับข้อเท็จจริงในคดีนี้อีกว่า จำเลยได้พูดขู่ข่มขู่โจทก์ว่า "มึงอยากตายหรือ" การกระทำดังกล่าวนับว่าเป็นการกระทำโดยจงใจทำให้โจทก์เสียหาย เป็นการทำละเมิดต่อโจทก์ตามมาตรา 420 แล้ว โจทก์จึงเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย แม้ว่าจำเลยจะมีได้ยิงอาวุธปืนดังกล่าวก็ตาม แต่การที่จำเลยใช้อาวุธปืนข่มขู่โจทก์เช่นนี้เป็นการทำให้โจทก์เสียหายแก่ร่างกายและอนามัยของโจทก์แล้ว เพราะเป็นการทำให้โจทก์ตกใจกลัวเป็นความเสียหายเกี่ยวกับความรู้สึกทางด้านจิตใจ ซึ่งเป็นความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินตามมาตรา 446 โจทก์มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนในกรณีดังกล่าวนี้ได้
ฎีกาที่ 6146/2558	ค่าเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินนั้นมาตรา 446 ที่ว่าสิทธิเรียกร้องนี้ไม่โอนกันได้และไม่ตกสืบทายาท เมื่อ ว. มารดาของโจทก์ถึงแก่ความตายก่อนโจทก์ฟ้องเป็นคดีแพ่งคดีนี้ โจทก์จึงไม่อาจเรียกร้องได้

ตารางที่ 4.8 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2550-2559 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
ฎีกาที่ 10949/2558	<p>ขณะเกิดเหตุผู้ตายมีอายุ 6 ปี ที่ศาลล่างทั้งสองกำหนดค่าขาดไว้ <u>อุปการะให้แก่โจทก์ทั้งสองคนละ 800 บาทต่อหนึ่งเดือน เป็นเวลา 15</u> <u>ปี โดยให้โจทก์ทั้งสองได้รับในคราวเดียวเป็นเงินคนละ 144,000 บาท</u> <u>ค่าเสียหายดังกล่าวจึงเหมาะสมแก่ฐานานุรูปของโจทก์ทั้งสองแล้ว</u></p>
ฎีกาที่ 1137/2559	<p>การเบิกความของ ๘. ตอบคำถามค้านของทนายจำเลยที่ 3 เกี่ยวกับลายมือชื่อของ อ. เป็นการเบิกความไปตามความเห็นหรือ ความรู้สึกของ ๘. ในลายมือชื่อของ อ. ตามที่เห็นเท่านั้น กรณีไม่อาจ รับฟังเป็นพยานหลักฐานว่าลายมือชื่อที่ ๘. เห็นตามเอกสารที่ทนาย จำเลยที่ 3 นำมาถามค้านนั้น เป็นลายมือชื่อที่แท้จริงของ อ. หรือเป็น ลายมือชื่อปลอม และความเห็นของ ๘. เป็นความเห็นในเรื่องตัวสัญญา ใช้เงิน ซึ่งมีใช้เช็คพิพาทในคดีนี้ กรณีจึงถือไม่ได้ว่าโจทก์รับรู้ถึงการ ใช้ลายมือชื่อปลอมของ อ. ในเช็คพิพาท อันจะถือได้ว่าโจทก์อยู่ในฐานะ เป็นผู้ต้องตัดบทมิให้ยกข้อลายมือชื่อปลอมหรือข้อลงลายมือชื่อโดย ปราศจากอำนาจนั้นขึ้นเป็นข้อต่อสู้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1008 โจทก์ จึงฟ้องเรียกให้จำเลยที่ 3 ชำระเงินตามฟ้องได้</p> <p>การที่โจทก์มอบให้จำเลยที่ 1 ผู้จัดการฝ่ายบัญชีและการเงินของ โจทก์เป็นผู้เก็บแบบพิมพ์เช็คและตราประทับของโจทก์ไว้ แล้วจำเลย ที่ 1 เป็นผู้เอาแบบพิมพ์เช็คพิพาทที่มีการปลอมลายมือชื่อของ อ. ผู้มี อำนาจสั่งจ่ายเช็คของโจทก์นำไปเรียกเก็บเงินจากบัญชีของโจทก์ได้ถึง 43 ฉบับ ในช่วงระยะเวลา 3 ปี เช่นนี้ แสดงให้เห็นว่าโจทก์ละเลย ไม่ระมัดระวังในการเก็บรักษาควบคุมดูแลแบบพิมพ์เช็คพิพาทและ ตราประทับของโจทก์ รวมทั้งไม่มีมาตรการในการตรวจสอบเพื่อ ป้องกันมิให้มีการนำแบบพิมพ์เช็คพิพาทไปปลอมลายมือชื่อผู้สั่งจ่าย แล้วใช้ตราประทับของโจทก์ประทับลงในเช็คพิพาทนำไปเบิกเงินจาก จำเลยที่ 3 แต่อย่างใด ทั้งจำเลยที่ 3 ได้ส่งรายการเดินบัญชีกระแส รายวันของโจทก์ให้แก่โจทก์ทราบทุกเดือน หากโจทก์มีมาตรการ</p>

ตารางที่ 4.8 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2550-2559 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	<p>ตรวจสอบที่ดี ก็จะทราบถึงความผิดปกติในการใช้เช็คเบิกเงินออกจากบัญชีของโจทก์และสามารถแก้ไขได้ในระยะเวลาที่รวดเร็วกว่านี้ แต่โจทก์กลับปล่อยปละไม่ตรวจสอบจนเวลาล่วงมาถึง 3 ปี จึงทราบเหตุละเมิดดังกล่าว ถือได้ว่าโจทก์มีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายด้วย ดังนั้นการกำหนดค่าเสียหายแก่โจทก์เพียงใด ต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 223 วรรคหนึ่ง, 438 และ 442 หน้าที่จำเลยที่ 1 ต้องรับผิดชอบโจทก์เป็นมูลหนี้ละเมิดที่จำเลยที่ 1 กระทำขึ้นแต่ฝ่ายเดียวเป็นการเฉพาะตัว โดยไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ 2 ได้มีส่วนร่วมรู้เห็นในการกระทำละเมิดของจำเลยที่ 1 ต่อโจทก์ และมูลหนี้ละเมิดไม่อาจให้สตัยบันได้ ดังนั้น แม้จำเลยที่ 1 จะนำเงินที่ได้จากการละเมิดต่อโจทก์มาซื้อทรัพย์สินหรือฝากไว้ในธนาคารระบุชื่อจำเลยที่ 1 และที่ 2 เป็นเจ้าของร่วมกัน ก็มีใ้ช้หนี้ร่วมตามความหมายแห่ง ป.พ.พ. มาตรา 1490 จำเลยที่ 2 จึงไม่ต้องร่วมกับจำเลยที่ 1 รับผิดชอบโจทก์ร่วม</p>

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2559 มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด จำนวน 11 ฎีกา ได้แก่ ฎีกาที่ 7673/2550 มีข้อความว่า “ความทุกข์พลภาพที่เกิดขึ้นถือเป็นความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่เป็นตัวเงิน โจทก์มีสิทธิเรียกค่าเสียหายส่วนนี้ได้ด้วย และศาลย่อมมีอำนาจวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด” ฎีกาที่ 3010/2552 มีข้อความว่า “โจทก์ที่มีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายด้วยการกำหนดค่าเสียหายให้แก่โจทก์เพียงใดนั้นจึงต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ” ฎีกาที่ 5042/2552 มีข้อความว่า “เห็นสมควรลดลงบางส่วนโดยกำหนดค่าขาดไร้อุปการะให้โจทก์ที่ 1 เป็นเงินจำนวน 200,000 บาท” และ “กำหนดค่าปลงศพและค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่นให้เป็นจำนวน 100,000 บาท นับว่าเป็นจำนวนที่เหมาะสมแล้ว” และ “การที่ขายรถยนต์ผู้คนที่ผู้ตาย

จับได้เพียง 325,000 บาท จึงน่าจะมีสาเหตุมาจากความเสื่อมเพราะการใช้รถด้วย มิใช่เพราะจากการถูกเฉี่ยวชนเพียงอย่างเดียว จึงเห็นสมควรกำหนดค่าเสียหายส่วนนี้ให้เป็นเงิน 40,000 บาท”

ฎีกาที่ 6092/2552 มีข้อความว่า “ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกายโจทก์ ซึ่งเป็นผลโดยตรงจากความประมาทเลินเล่อของจำเลยที่ 3 อันเป็นการกระทำละเมิด” และ “ค่าทนายทุกข้ทรมานระหว่างเจ็บป่วย ค่าเสียสมรรถภาพในการมองเห็นและค่าสูญเสียความสวยงาม ถือเป็นความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน”

ฎีกาที่ 6700/2553 มีข้อความว่า “ก่อให้เกิดการละเมิดต่อโจทก์ดังกล่าวและความร้ายแรงแห่งละเมิดตามมาตรา 438 วรรคหนึ่งแล้ว”

ฎีกาที่ 3889/2554 มีข้อความว่า “ค่าสินไหมทดแทนว่าจะพึงใช้โดยสถานใด เพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด”

ฎีกาที่ 7047/2554 มีข้อความว่า “ใช้ค่าสินไหมทดแทนโดยคืนเงินค่าที่ดินเฉพาะส่วนที่รังวัดเพิ่มขึ้นโดยไม่ชอบนั้นแก่โจทก์พร้อมดอกเบี้ย”

ฎีกาที่ 4571/2556 มีข้อความว่า “การทำให้โจทก์ตกใจกลัวเป็นความเสียหายเกี่ยวกับความรู้สึกทางด้านจิตใจ ซึ่งเป็นความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน”

ฎีกาที่ 6146/2558 มีข้อความว่า “ค่าเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินนั้น ป.พ.พ.มาตรา 446 บัญญัติว่าสิทธิเรียกร้องนี้ไม่โอนกันได้และไม่ตกสืบไปถึงทายาท”

ฎีกาที่ 10949/2558 มีข้อความว่า “กำหนดค่าขาดไร้อุปการะให้แก่โจทก์ทั้งสองคนละ 800 บาทต่อหนึ่งเดือน เป็นเวลา 15 ปี โดยให้โจทก์ทั้งสองได้รับในคราวเดียวเป็นเงินคนละ 144,000 บาท ค่าเสียหายดังกล่าวจึงเหมาะสมแก่ฐานานุรูปของโจทก์”

และฎีกาที่ 1137/2559 มีข้อความว่า “การกำหนดค่าเสียหายแก่โจทก์เพียงใด ต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ”

ตารางที่ 4.9 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2560-2567

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
ฎีกาที่ 3379/2560	เหตุละเมิดในคดีนี้เกิดจากการที่จำเลยที่ 1 ผู้ให้เช่าเช่าปิดร้านขับไล่โจทก์ผู้เช่าแล้วเอาคั้นการครอบครองพื้นที่ และขนย้ายสินค้าและทรัพย์สินออกจากพื้นที่ที่โจทก์เช่าและนำออกขายได้ราคาต่ำ นับแต่สิ้นสุดสัญญาเช่าและระยะเวลาที่ผ่อนผันให้โจทก์ขนย้ายทรัพย์สินออกไป โจทก์ไม่ยินยอมออกไปจากพื้นที่ที่เช่าและขนย้ายทรัพย์สินไป

ตารางที่ 4.9 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2560-2567 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	<p>ถือเป็นการโต้แย้งสิทธิของจำเลยที่ 1 ผู้ให้เช่าแล้วแต่ต้น ดังนั้นแม้ตามข้อสัญญาเช่าระหว่างจำเลยที่ 1 กับโจทก์จะให้สิทธิจำเลยที่หนึ่งกลับเข้าครอบครองพื้นที่ที่เช่าและขนย้ายทรัพย์สินของโจทก์ออกไปได้ก็ตาม แต่การบังคับแก่บุคคลโดยการขับไล่หรือขนย้ายออกไปจากอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งเมื่อมีการโต้แย้งสิทธิ จำเลยที่ 1 ต้องใช้สิทธิฟ้องร้องทางศาลและดำเนินการบังคับคดีโดยทางเจ้าพนักงานบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 296 ทวิ แต่จำเลยที่ 1 ก็ไม่ดำเนินการแต่กลับไปเข้าครอบครองพื้นที่เช่า หรือกระทำในสิ่งที่จำเลยที่ 1 เรียกว่าเช่าขอคืนพื้นที่ และเวลาต่อมาจึงได้ไปขนย้ายทรัพย์สินของโจทก์ออกไป โดยตนเองทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย การกระทำของจำเลยที่ 1 จึงเป็นการกระทำละเมิดต่อโจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 420 จำเลยที่ 1 ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ เมื่อจำเลยที่ 1 ตัดกระแสไฟฟ้าโจทก์ก็นำแบตเตอรี่มาใช้เป็นอุปกรณ์ไฟฟ้าสำหรับให้แสงสว่างและใช้เป็นแหล่งพลังงานไฟฟ้า และได้ซื้อน้ำแข็งมาให้ความเย็นเพื่อรักษาสินค้า การกระทำของฝ่ายโจทก์แสดงออกถึงความดีดั่งที่คิดแต่จะอยู่ในทรัพย์สินที่เช่าต่อไป ไม่คำนึงถึงพันธสัญญาที่ตนได้ทำไว้และไม่คำนึงถึงสิทธิประโยชน์ตลอดถึงความเดือดร้อนของอีกฝ่ายหนึ่ง แม้จำเลยที่ 1 เข้าครอบครองพื้นที่เช่าและขนย้ายสินค้าและทรัพย์สินของโจทก์ออกไปจะเป็นการละเมิด แต่ถึงอย่างไรการกระทำก็ยังพออาศัยอ้างอิงไปตามข้อสัญญาจากเบาไปหาหนัก ซึ่งสำหรับสินค้าและทรัพย์สินในร้านของโจทก์ก่อนที่จำเลยที่ 1 จะขนย้ายไปเก็บรักษาไว้ ในเวลาต่อมานั้นจำเลยที่ 1 ก็ได้มีหนังสือถึงฝ่ายโจทก์ให้โอกาสขนย้ายไปได้ และสำหรับการขายสินค้าและทรัพย์สินก็ปรากฏว่าจำเลยที่ 1 ได้กระทำโดยการขายทอดตลาดมีลักษณะเปิดเผย แต่ไม่ปรากฏว่าโจทก์ได้คอยดูแลติดต่อสอบถามและรับเอาสินค้า รวมถึงทรัพย์สินคืนหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับการขาย</p>

ตารางที่ 4.9 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2560-2567 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	ทอดตลาดนั้น อย่างไรจำเลยที่ 1 จึงขายทอดตลาดทรัพย์สินไป พฤติการณ์แห่งคดีถือได้ว่าเป็นกรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นก็เพราะความผิดของโจทก์ผู้ต้องเสียหายประกอบด้วยตามมาตรา 442 โดยให้นำบทบัญญัติมาตรา 223 มาใช้บังคับโดยอนุโลม
ฎีกาที่ 9995/2560	โจทก์ทั้งสองเป็นบิดาและมารดาของผู้ตาย โจทก์ทั้งสองเรียกร้องค่าขาดไร้อุปการะเดือนละ 5,000 บาท เป็นเวลา 20 ปี โดยมีโจทก์ทั้งสองเบิกความประกอบพฤติการณ์การศึกษาของผู้ตาย ซึ่งนอกจากจะเรียนอยู่ที่คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมแล้ว ยังเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรลูกเรือยามสะพานเดินเรือของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี เข้าทำงานกับบริษัทเดินเรือต่าง ๆ และยังทำงานขับรถขนส่งกระเป๋าประจำท่าอากาศยานสุวรรณภูมิให้กับบริษัทอ. ซึ่งศาลชั้นต้นกำหนดให้ตามที่ขอมาเป็นเงิน 1,200,000 บาท นั้น เป็นอัตราและจำนวนที่เหมาะสมแล้ว
ฎีกาที่ 1016/2561	โจทก์ต้องทุกข์พลภาพเสียการทรงตัวของลำขาไม่อาจเดินยืนและนั่งเป็นระยะเวลาอันนานได้ และมีบาดแผลฉีกขาดบริเวณขาหนีบข้างซ้าย อกซ้ายและอกขวา แพทย์ต้องทำการผ่าตัดหน้าท้องและซ่อมแซมเย็บอุ้งลำไส้ใหญ่ ดึงอวัยวะเพศและลูกอัณฑะให้เข้าที่และระบายปัสสาวะออกหน้าท้อง ไม่อาจควบคุมระบบขับถ่ายได้ ต้องปัสสาวะผ่านช่องท้องโดยต่อสายยางลงถุงปัสสาวะที่ต้องติดตัวอยู่ตลอดเวลา เนื่องมาจากการทำละเมิดของจำเลยที่ 1 โจทก์ย่อมไม่อาจประกอบอาชีพได้เช่นคนปกติทั่วไป ถือได้ว่าโจทก์ต้องสูญเสียความสามารถประกอบกิจการงานในภายหน้าและทำลายความก้าวหน้าไปตลอดชีวิต โจทก์มีสิทธิเรียกค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบกิจการได้ตามมาตรา 444 วรรคหนึ่ง โดยมีพิกัดต้องคำนึงว่าปัจจุบันโจทก์คงศึกษาต่ออยู่หรือไม่

ตารางที่ 4.9 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2560-2567 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
ฎีกาที่ 1935/2561	<p>โจทก์ร่วมสมัครใจวิวาทกับจำเลย โจทก์ร่วมจึงมิใช่ผู้เสียหายในคดีอาญาโดยนิตินัยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(4) จึงไม่อาจขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในคดีส่วนอาญาได้ แต่สำหรับคดีส่วนแพ่งที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 บัญญัติให้ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายหรือจิตใจได้นั้นหมายถึงผู้ที่มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนโดยพิจารณาจากสิทธิในทางแพ่ง มิใช่เน้นเอาความหมายของคำว่าผู้เสียหายในคดีอาญามาใช้บังคับแม้โจทก์ร่วมจะไม่อาจขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในคดีนี้ แต่ก็มีสิทธิเป็นผู้ร้องขอเรียกค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยได้ ผู้ร้องและจำเลยสมัครใจต่อสู้กันถือได้ว่าต่างฝ่ายต่างก่อให้เกิดความเสียหายด้วยกัน แต่เมื่อจำเลยเป็นฝ่ายใช้อาวุธปืนลูกซองสั้นซึ่งมีวิถีกระสุนกระจายเป็นวงกว้างยิงไปทางผู้ร้องจนกระสุนปืนถูกผู้ร้องได้รับอันตรายสาหัส ในขณะที่จำเลยไม่ถูกกระสุนปืนที่ร่างกายเลย ตามพฤติการณ์เป็นที่เห็นได้ว่าฝ่ายจำเลยเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายยิ่งกว่าฝ่ายผู้ร้อง จึงเห็นสมควรกำหนดให้จำเลยใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ฝ่ายผู้ร้องกึ่งหนึ่งของค่าเสียหายทั้งหมด</p>
ฎีกาที่ 2698/2561	<p>ส. มารดาของ พ. ผู้ตายที่ 1 ยื่นคำร้องขอให้บังคับจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้แก่ ส. แม้ผู้ตายที่ 1 เป็นฝ่ายเริ่มทำร้ายโดยการเข้าไปตบศีรษะจำเลย ซึ่งมีส่วนผิดในการก่อให้เกิดจำเลยกระทำผิดโดยจำเลยไปตามหาผู้ตายที่ 1 ที่ร้านของผู้ตายที่ 1 เมื่อบุคคลทั้งสองทะเลาะวิวาทกันแล้วจำเลยใช้อาวุธมีดฟันและแทงทำร้ายผู้ตายที่ 1 ผู้ตายที่ 1 ถึงแก่ความตายก็ตาม ส. ยังคงมีสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมอันเนื่องมาจากการกระทำผิดของจำเลยได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 45 ต้องพิเคราะห์พฤติการณ์ว่าฝ่ายใดเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายยิ่งย่อนเพียงไร ดังที่บัญญัติไว้ใน ป.พ.พ. มาตรา 442 ประกอบมาตรา 623 ข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกา</p>

ตารางที่ 4.9 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2560-2567 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	มีอำนาจหยิบยกขึ้นวินิจฉัยและแก้ไขให้ถูกต้องได้ตาม ป.อ. มาตรา 19 ประกอบมาตรา 215 และมาตรา 225
ฎีกาที่ 4164/2561	เมื่อข้อเท็จจริงในส่วนอาญาฟังได้ว่าจำเลยมีความผิดฐานพยายามฆ่าผู้ร้องจึงเป็นการกระทำละเมิดและต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ร้อง ซึ่งศาลจำต้องถือตามข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาส่วนอาญา ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 46 แม้ผู้ร้องมิใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัยไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในคดีอาญาก็ตาม แต่ผู้ร้องยังคงเป็นผู้เสียหายในทางแพ่งและมีสิทธิเรียกร้องให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 44/1 ส่วนจำเลยจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพียงใดนั้นต้องเป็นไปตาม ป.พ.พ. มาตรา 442 ประกอบมาตรา 223 ที่บัญญัติว่า ถ้าความเสียหายได้เกิดขึ้นเพราะความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดของผู้เสียหายประกอบด้วย <u>หนึ่งอันจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายมากน้อยเพียงใดนั้นต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ ข้อสำคัญก็คือว่า ความเสียหายนั้นได้เกิดเพราะฝ่ายใดเป็นผู้ก่อยิ่งหย่อนกว่ากันเพียงใด</u>
ฎีกาที่ 4876/2561	จำเลยซึ่งเป็นคนรักเก่าของ ส. มาในที่เกิดเหตุเนื่องจากผู้ตายทะเลาะทำร้าย ส. และสั่งให้ ส. โทรศัพท์เรียกจำเลยมาในที่เกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุจำเลยเข้าไปประงับเหตุระหว่างผู้ตายกับ ส. โดยจำเลยถามผู้ตายว่า “ทำไม ทำกับผู้หญิงอย่างนี้” เมื่อจำเลยพูดจบผู้ตายเป็นฝ่ายชกที่ใบหน้าจำเลย 1 ครั้ง จากนั้นทั้งสองชุลมุนชกต่อยกัน ผู้ตายเป็นฝ่ายพกอาวุธมีดมา แม้เหตุการณ์ในช่วงนี้อาจถือได้ว่ามีภัยอันตรายที่จำเลยจำต้องป้องกัน แต่ปรากฏว่าต่อมาจำเลยแย่งอาวุธมีดดังกล่าวได้แล้วแทงผู้ตายโดยเหตุการณ์ในช่วงต่อมาจำเลยกับผู้ตายชุลมุนต่อสู้กันประมาณ 10 นาที ผู้ตายพูดว่า “พอแล้ว ไม่ไหวแล้ว” แสดงว่าผู้ตายไม่อยู่ในวิสัยที่จะต่อสู้ทำร้ายจำเลยได้อีกต่อไป ภัยอันตรายที่

ตารางที่ 4.9 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2560-2567 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	<p>จำเลยจำต้องป้องกันได้ผ่านพ้นไปแล้ว แต่จำเลยกับพวกยังตามทำร้ายซ้ำอีกแล้วจำเลยได้ถือผู้ตายตกลงไปในคลอง จากนั้นจำเลยกับพวกกลับไปที่รถจักรยานยนต์แล้วขับกลับมายังจุดที่ผู้ตายตกลงไปในคลอง และจำเลยตะโกนขึ้นว่า “ลงไปดูซิ มันตายหรือยัง” แต่เพื่อนของจำเลยบอกว่า “ไปเลย ไปเลย” จำเลยกับพวกจึงขับรถจักรยานยนต์ออกไปจากที่เกิดเหตุ การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นการป้องกัน แต่พฤติการณ์ที่จำเลยซึ่งเป็นคนรักเก่าของ ส. และถูกเรียกให้ไปในที่เกิดเหตุกับพยายามระงับเหตุทะเลาะระหว่างผู้ตายซึ่งเป็นคนรักใหม่กับ ส. แต่ผู้ตายเป็นฝ่ายชกและพยายามจะใช้อาวุธมีดแทงทำร้ายจำเลยก่อน จึงถือได้ว่าจำเลยถูกข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม การที่จำเลยแทงผู้ตายจนถึงแก่ความตายจึงเป็นความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยบันดาลโทสะ แม้ผู้ตายจะมีส่วนในการก่อให้เกิดจำเลยกระทำความผิด จึงมิใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย ผู้ร้องทั้งสองซึ่งเป็นบุพการีของผู้ตายจึงไม่มีอำนาจจัดการแทนผู้ตายตาม ป.วิ.อ. มาตรา 5(2) ในอันที่จะยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการก็ตาม แต่ผู้ร้องทั้งสองยังเป็นผู้เสียหายในคดีส่วนแพ่ง และมีสิทธิเรียกร้องให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตาม ป.วิ.อ. มาตรา 44/1 ส่วนจำเลยจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพียงใดนั้นต้องเป็นไปตาม ป.พ.พ. มาตรา 442 ประกอบมาตรา 223</p>
ฎีกาที่ 5396/2561	<p>ก. กรรมการผู้มีอำนาจของโจทก์เก็บรักษาสมุดเช็คไว้ในตู้เซฟภายในห้องทำงาน บางครั้งจะให้ ศ. พนักงานการเงินและบัญชีกรอกรายละเอียดในเช็คที่จะส่งจ่าย ส. ซึ่งเป็นลูกจ้างโจทก์หลักเช็คพิพาททั้งสิบเจ็ดฉบับไปกรอกข้อความและปลอมลายมือชื่อผู้ส่งจ่าย หาก ก. ตรวจสอบก็จะทราบว่าลายมือที่ต้นขั้วเช็คเป็นของ ส. ไม่ใช่ลายมือของ ศ. โจทก์จึงมีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายด้วย จำเลยประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์การจ่ายเงินตามเช็คเป็นงานที่เกิดขึ้นเป็นประจำ</p>

ตารางที่ 4.9 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2560-2567 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	<p>พนักงานจำเลยย่อมมีความชำนาญในการตรวจสอบลายมือชื่อในเช็คกับตัวอย่างลายมือชื่อที่จำเลยมีอยู่ว่าเป็นลายมือชื่อของผู้ส่งจ่ายจริงหรือไม่ เมื่อลายมือชื่อผู้ส่งจ่ายปลอมในเช็คแตกต่างกับลายมือชื่อที่โจทก์ให้ไว้แก่จำเลย การที่พนักงานของจำเลยจ่ายเงินตามเช็คถึงสิบเจ็ดฉบับจึงเป็นการขาดความระมัดระวังเท่าที่สมควรจะต้องใช้ในกิจการเช่นจำเลย จำเลยจึงต้องรับผิดชอบโจทก์</p> <p>โจทก์มีคำขอให้บังคับจำเลยเพิกถอนรายการลงบัญชีเงินฝากของโจทก์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเช็คทั้งสิบเจ็ดฉบับ รวมเป็นเงิน 1,707,975.05 บาท พร้อมดอกเบี้ย เท่ากับเป็นการขอให้บังคับจำเลยคืนเงินตามเช็ค รวมจำนวน 1,707,975.05 บาท พร้อมดอกเบี้ยแก่โจทก์ เมื่อโจทก์มีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายด้วย <u>การกำหนดค่าเสียหายให้แก่โจทก์มากน้อยเพียงใด ต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ</u> ตาม ป.พ.พ. มาตรา 223 วรรคหนึ่ง, 438 และ 442 ศาลอุทธรณ์ภาค 8 จึงมีอำนาจพิพากษาให้จำเลยชำระเงิน จำนวน 800,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันฟ้องจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ ไม่เป็นการพิพากษาเกินไปกว่าที่ปรากฏในคำฟ้อง</p>
ฎีกาที่ 8725/2561 (ป)	<p>สำหรับค่าขาดรายได้อุปการะจำเลยที่ 2 ฎีกาว่า หากผู้ตายยังมีชีวิตอยู่โจทก์ทั้งสองจะส่งผู้ตายไปศึกษาต่อที่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและเมื่อสำเร็จการศึกษาจะมีรายได้เดือนละ 100,000 บาท เป็นเรื่องที่ไม่แน่นอน ไม่อาจนำมาเป็นมาเกณฑ์กำหนดค่าขาดรายได้อุปการะได้นั้น เห็นว่า ขณะเกิดเหตุ ผู้ตายอายุ 22 ปี อยู่ระหว่างการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงในประเทศไทย แม้ข้อที่โจทก์ทั้งสองอ้างว่าโจทก์ทั้งสองจะให้ผู้ตายไปเรียนต่อต่างประเทศ เมื่อจบการศึกษาจะมีรายได้สูงจะเป็นเรื่องไม่แน่นอนดังที่จำเลยที่ 2 ฎีกา ศาลยอมใช้ดุลพินิจกำหนดค่าขาดรายได้อุปการะให้ตามจำนวนและระยะเวลาที่เห็น</p>

ตารางที่ 4.9 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2560-2567 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	<p><u>สมควร</u>ได้ เมื่อพิเคราะห์ถึงรายได้ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพประกอบอายุของผู้ตายและของโจทก์ทั้งสองที่ศาลล่างกำหนดค่าขาดไร้อุปการะเดือนละ 15,000 บาท เป็นเวลา 20 ปี รวมเป็นเงิน 3,600,00 บาท นั้นเหมาะสมแล้ว</p>
<p>ฎีกาที่ 3518/2563</p>	<p>โจทก์ที่หนึ่งเป็นภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ตายโจทก์ที่สองและที่สามเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ตาย ฎีกาที่ 3518/2563 ผู้ตายทำงานประจำเป็นลูกจ้างร้านวัสดุก่อสร้าง ได้รับเงินเดือนเดือนละ 12,000 บาท ศาลฎีกาเห็นว่า ผู้ตายยังมีทั้งบิดามารดา น่าเชื่อว่าผู้ตายจะต้องแบ่งรายได้ไปดูแลบิดามารดาตามสมควร และต้องมีค่าใช้จ่ายส่วนตัวของตนเองส่วนหนึ่ง จึงกำหนดให้โจทก์ที่ 1 มีสิทธิเรียกค่าเสียหายที่ต้องขาดไร้อุปการะจากรายได้ของผู้ตายเดือนละ 3,000 บาท แต่ที่โจทก์ที่ 1 ขอมมาเป็นเวลา 27 ปี นับว่าเป็นระยะเวลาที่ยาวนานเกินไป โจทก์ที่ 1 อาจสมรสใหม่ในอนาคตก็เป็นได้ จึงสมควรกำหนดค่าเสียหายในส่วนนี้เป็นเวลา 15 ปี เป็นเงิน 540,000 บาท ในส่วนโจทก์ที่ 2 และที่ 3 ซึ่งเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ตายต้องขาดไร้อุปการะจากการสูญเสียบิดา <u>จึงมีสิทธิได้รับชดใช้ค่าขาดไร้อุปการะจนบรรลุนิติภาวะ</u> ขณะเกิดเหตุโจทก์ที่ 2 อายุ 5 ปีเศษ โจทก์ที่ 3 อายุไม่ถึง 1 ปียังเยาว์วัยอยู่มาก ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูและค่าศึกษาเล่าเรียนมีแต่จะเพิ่มสูงขึ้นในเวลาข้างหน้า การขอค่าขาดไร้อุปการะเดือนละ 5,000 บาท ต่อคนเป็นจำนวนที่เหมาะสมแล้ว โจทก์ที่ 2 มีสิทธิเรียกค่าขาดไร้อุปการะได้เป็นเวลา 14 ปี 10 เดือน คิดเป็นค่าขาดไร้อุปการะ 890,000 บาท โจทก์ที่ 3 มีสิทธิได้รับค่าขาดไร้อุปการะ 19 ปีตามที่ขอมมา คิดเป็นค่าขาดไร้อุปการะ 1,140,000 บาท</p>

ตารางที่ 4.9 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2560-2567 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
ฎีกาที่ 4004/2563	<p>การกำหนดค่าขาดรายได้ผู้ประกอบการให้แก่โจทก์ คำนึงถึงการช่วยเหลือผู้ประกอบการระหว่างโจทก์และผู้ตายซึ่งเป็นสามีภริยากันตามกฎหมาย โจทก์เบิกความว่า ขณะมีชีวิต ผู้ตายประกอบอาชีพเป็นกรรมการบริษัท บ.ซึ่งผู้ตายมีค่าใช้จ่ายภายในส่งให้โจทก์เป็นค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวก็ตาม แต่โจทก์ไม่ได้เบิกความถึงรายได้เฉลี่ยที่ผู้ตายได้รับ ไม่มีหลักฐานแสดงเงินได้หรือการรับจ่ายเงินใด ๆ ในนามของผู้ตาย และที่ผู้ตายเป็นกรรมการบริษัท บ. ก็ไม่ปรากฏว่า ผู้ตายได้รับค่าตอบแทนในลักษณะใด ทั้งบริษัทดังกล่าวมีทุนจดทะเบียนเพียง 1,000,000 บาท เชื่อว่า คงมีผลกำไรไม่มาก ผู้ตายจึงน่าจะมียาได้เพียงปานกลาง เมื่อโจทก์ทำหน้าที่แม่บ้านไม่ได้ประกอบอาชีพอื่น การที่ผู้ตายให้เงินแก่โจทก์ ก็เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายโดยรวมของครอบครัว ซึ่งการใช้จ่ายของโจทก์ก็รวมอยู่ในเงินดังกล่าวแต่โจทก์ก็ไม่ได้ สืบให้เห็นว่าผู้ตายมียาได้ประมาณเดือนละเท่าใด และเฉพาะตัวโจทก์มีภาระค่าใช้จ่ายที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 กำหนดค่าขาดรายได้ผู้ประกอบการให้โจทก์เดือนละ 30,000 บาท จึงเป็นค่าสินไหมทดแทนที่สูงเกินไป สมควรแก้ไขโดยกำหนดค่าขาดรายได้ผู้ประกอบการให้โจทก์เดือนละ 20,000 บาท</p> <p>ส่วนกำหนดระยะเวลาในการคำนวณค่าขาดรายได้ผู้ประกอบการสมควรกำหนดให้เพียงใดนั้น เมื่อเกิดเหตุผู้ตายและโจทก์มีอายุ 52 ปี ถือว่ายังไม่มากนัก หากไม่เกิดเหตุคดีนี้ กอปรกับในภาวะที่การแพทย์มีความเจริญเช่นปัจจุบัน ผู้ตายและโจทก์น่าจะมียาได้ไม่ต่ำกว่า 10 ปี การกำหนดให้จำเลยชดใช้ค่าขาดรายได้ผู้ประกอบการเป็นเวลา 10 ปี ซึ่งเป็นไปตามคำขอของโจทก์จึงเหมาะสมแล้ว</p>
ฎีกาที่ 6193/2564	<p>โจทก์ที่ 1 เป็นมารดาของผู้ตาย โจทก์ที่ 2 เป็นภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ตาย ขณะถึงแก่ความตาย ผู้ตายรับราชการในตำแหน่งนายทหารสื่อสารสังกัดกรมทหารราบที่ 1 กองทัพบก และถึงแก่ความตายในขณะที่ฝึกหลักสูตรว่ายน้ำอันเป็นผลมาจากครูฝึกกระทำการใน</p>

ตารางที่ 4.9 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2560-2567 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	<p>ลักษณะเชิงบังคับให้ผู้ตายวายน้ำทั้งที่ผู้ตายแสดงอาการให้เห็นอย่างชัดแจ้งแล้วว่าผู้ตายวายน้ำไม่ไหวเป็นการกระทำที่ขาดความระมัดระวังอันเป็นการทำละเมิดต่อผู้ตาย ศาลอุทธรณ์กำหนดให้โจทก์ที่ 1 ได้รับค่าสินไหมทดแทนเป็นค่าขาดรายได้อุปการะอัตราร้อยละ 25 ของเงินเดือนของผู้ตาย ส่วนโจทก์ที่ 2 กำหนดให้อัตราร้อยละ 75 ของเงินเดือนผู้ตาย ไปจนถึงโจทก์ทั้งสองมีอายุ 85 ปี เป็นค่าขาดรายได้อุปการะ โจทก์ที่ 1 เป็นเงิน 1,659,500 บาท และเป็นค่าขาดรายได้อุปการะให้โจทก์ที่ 2 เป็นเงิน 9,661,820 บาท ซึ่งศาลฎีกาเห็น โดยเฉลี่ยมนุษย์ที่ไม่มีโรคเรื้อรังนั้นทอนจะมีอายุยืนกว่าสมัยก่อนมากซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่รู้จักทั่วไป การที่โจทก์ทั้งสองจะมีอายุยืนถึง 85 ปี แม้จะเป็นเรื่องคาดการณ์ในอนาคตแต่ก็เป็นการคาดการณ์ในอนาคตที่มีความเป็นไปได้ ส่วนที่จำเลยฎีกาว่า ตามแผนการพัฒนาด้านสุขภาพเพื่อการพัฒนา นโยบายสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ จัดเสวนาวิชาการ “เปิดเผยสำรวจสภาพการณ์ภาวะโรคระบาดการบาดเจ็บไทย” ระบุว่า เมื่อวิเคราะห์อายุเฉลี่ยของคนไทย พบว่าเพศชายจะมีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 71 ปี นั้นจำเลยกล่าวอ้างลอย ๆ ไม่มีพยานเอกสารอื่นมาสนับสนุน ทั้งเมื่อพิจารณาพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดประกอบกับรายได้ของผู้ตายที่ส่งให้แก่โจทก์ทั้งสองอันเป็นค่าอุปการะเลี้ยงดูตามที่โจทก์ทั้งสองนำสืบ ที่ศาลอุทธรณ์กำหนดค่าสินไหมทดแทนเป็นค่าขาดรายได้อุปการะดังกล่าวจึงเหมาะสมแล้ว</p>
ฎีกาที่ 1570/2565	<p>ขณะผู้ตายถึงแก่ความตาย ประกอบอาชีพกรีดยางพาราและรับเหมาก่อสร้าง ระหว่างนั้น โจทก์ร่วมที่ 1 มีอายุ 45 ปี ผู้ร้องที่ 1 มีอายุ 16 ปี ผู้ร้องที่ 2 มีอายุ 13 ปี หากผู้ตายไม่ถึงแก่ความตายย่อมมีเวลาและโอกาสในการประกอบอาชีพกรีดยางพารา รับเหมาก่อสร้างหรือประกอบอาชีพอื่นที่มีรายได้มากพอสมควร ที่ศาลอุทธรณ์กำหนด</p>

ตารางที่ 4.9 ตารางแสดงข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปี พ.ศ. 2560-2567 (ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกา	ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด
	ค่าขาดไร้อุปการะให้โจทก์ร่วม 900,000 บาท ให้ผู้ร้องที่ 1 เป็นเงิน 360,000 บาทและให้ผู้ร้องที่ 2 เป็นเงิน 576,000 บาท นับว่าเหมาะสมตามสมควรและตามฐานะของผู้ตายกับโจทก์ร่วมและผู้ร้องทั้งสองแล้ว ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วย
ฎีกาที่ 871/2565	ก่อนถึงแก่ความตาย ผู้ตายมีอายุ 77 ปี แม้อายุมากแต่ขับรถคันเกิดเหตุได้ แสดงว่ายังมีสายตาและสุขภาพแข็งแรง โจทก์นำสืบว่าผู้ตายมีรายได้จากการทำการเกษตรปลูกข้าวหอมมะลิ 37 ไร่ มีรายได้ต่อปีประมาณ 1 ล้านบาท ข้าวโพดอีก 37 ไร่ มีรายได้ต่อปีประมาณ 270,000 บาท รายได้จากการทำเกษตร ฝ้ายจำเลยไม่นำสืบหักล้างเป็นอย่างอื่น ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ก่อนถึงแก่ความตาย จากการทำเกษตรจริง พิจารณาทางนำสืบของโจทก์ประกอบพฤติการณ์แล้ว กำหนดค่าเสียหายเป็นค่าขาดไร้อุปการะให้โจทก์ซึ่งเป็นภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายเป็นเงิน 650,000 บาท

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2560-2567 มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด จำนวน 14 ฎีกา ได้แก่ ฎีกาที่ 3379/2560 มีข้อความว่า “พฤติการณ์แห่งคดีถือได้ว่าเป็นกรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นก็เพราะความผิดของโจทก์ผู้ต้องเสียหายประกอบด้วย” ฎีกาที่ 9995/2560 มีข้อความว่า “กำหนดให้ตามที่ขอมาเป็นเงิน 1,200,000 บาทนั้น เป็นอัตราและจำนวนที่เหมาะสมแล้ว” ฎีกาที่ 1016/2561 มีข้อความว่า “มีสิทธิเรียกค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบการทำงานได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 444 วรรคหนึ่ง โดยมีพักต้องคำนึงว่าปัจจุบันโจทก์คงศึกษาต่ออยู่หรือไม่” ฎีกาที่ 1935/2561 มีข้อความว่า “ตามพฤติการณ์เป็นที่เห็นได้ว่าฝ้ายจำเลยเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายยิ่งกว่าฝ้ายผู้ร้อง จึงเห็นสมควรกำหนดให้จำเลยใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ฝ้ายผู้ร้องกึ่งหนึ่งของค่าเสียหายทั้งหมด” ฎีกาที่ 2698/2561 มีข้อความว่า “พิเคราะห์พฤติการณ์ว่าฝ้ายใดเป็นผู้

ก่อให้เกิดความเสียหายยิ่งหย่อน เพียงไร” ฎีกาที่ 4164/2561 มีข้อความว่า “หนี้อันต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายมากน้อยเพียงใดนั้นต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ” ฎีกาที่ 4876/2561 มีข้อความว่า “ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพียงใดนั้นต้องเป็นไปตาม ป.พ.พ. มาตรา 442 ประกอบมาตรา 223” ฎีกาที่ 5396/2561 มีข้อความว่า “การกำหนดค่าเสียหายให้แก่โจทก์มากน้อยเพียงใด ต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ” ฎีกาที่ 8725/2561 (ประชุมใหญ่) มีข้อความว่า “ศาลย่อมใช้ดุลพินิจกำหนดค่าชดใช้การชดใช้ตามจำนวนและระยะเวลาที่เห็นสมควรได้” ฎีกาที่ 3518/2563 มีข้อความว่า “สมควรกำหนดค่าเสียหายในส่วนนี้เป็นเวลา 15 ปี เป็นเงิน 540,000 บาท ในส่วนโจทก์ที่ 2 และที่ 3 ซึ่งเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ตายต้องชดใช้การชดใช้จาก การสูญเสียบิดา จึงมีสิทธิได้รับชดใช้ค่าชดใช้การชดใช้บรรลุนิติภาวะ” ฎีกาที่ 4004/2563 มีข้อความว่า “กำหนดค่าชดใช้การชดใช้ให้แก่โจทก์เดือนละ 30,000 บาท จึงเป็นค่าสินไหมทดแทนที่สูงเกินไป สมควรแก้ไขโดยกำหนดค่าชดใช้การชดใช้ให้แก่โจทก์เดือนละ 20,000 บาท” และ “ผู้ตาย และโจทก์น่าจะมีชีวิตอยู่ได้ไม่ต่ำกว่า 10 ปี การกำหนดให้จำเลยชดใช้ค่าชดใช้การชดใช้เป็นเวลา 10 ปี” ฎีกาที่ 6193/2564 มีข้อความว่า “พิเคราะห์พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ประกอบกับรายได้ของผู้ตายที่ส่งให้แก่โจทก์ทั้งสองอันเป็นค่าอุปการะเลี้ยงดูตามที่โจทก์ทั้งสองนำสืบ ที่ศาลอุทธรณ์กำหนดค่าสินไหมทดแทนเป็นค่าชดใช้การชดใช้ดังกล่าวจึงเหมาะสมแล้ว” ฎีกาที่ 1570/2565 มีข้อความว่า “กำหนดค่าชดใช้การชดใช้ให้แก่โจทก์รวม 900,000 บาท ให้ผู้ร้องที่ 1 เป็นเงิน 360,000 บาทและให้ผู้ร้องที่ 2 เป็นเงิน 576,000 บาท นับว่าเหมาะสมตามสมควรและ ตามฐานะของผู้ตายกับโจทก์และผู้ร้องทั้งสองแล้ว” และฎีกาที่ 871/2565 มีข้อความว่า “พฤติการณ์แล้ว กำหนดค่าเสียหายเป็นค่าชดใช้การชดใช้ให้แก่โจทก์ซึ่งเป็นภริยาโดยชอบด้วย กฎหมายเป็นเงิน 650,000 บาท”

การกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดใน คำพิพากษาศาลฎีกา

จากการเก็บข้อมูลจากข้อมูลเชิงเอกสารเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา แสดงให้เห็นมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่นำหลักการที่ว่า “ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด” โดยนำเสนอฎีกา ในช่วงระยะเวลาก่อนปี พ.ศ.2500 จนถึงปี พ.ศ.2567 ช่วงเวลาละ 2 ฎีกา รวมเป็นจำนวน 16 ฎีกา

ในฎีกาต่างๆ นั้น จะแสดงให้เห็นประเด็น 4 ประเด็นดังนี้ 1) สถานใด หมายถึง ศาลจะกำหนดด้วยวิธีใดก็ได้แล้วแต่ว่าจะเมตก่อกำให้เกิดความเสียหายประเภทใด เช่น การค้ำทรัพย์ การใช้เงินทดแทน การให้ค่าซ่อม การโฆษณาแก้ข่าว การถอนชื่อ การหยุดเลียนแบบ การออกไปจากที่ดินหรือบ้านของผู้อื่น การรื้อถอนและขนย้ายสิ่งของออกไป 2) เพียงใด หมายถึงเท่าใด การกำหนดค่าสินไหมทดแทนนั้น ศาลควรกำหนดให้มากน้อยเท่าใด 3) พฤติการณ์ คือ ตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นว่าเป็นเรื่องอะไร เป็นการเอาทรัพย์สินของเขาไปหรือเป็นการทำให้ทรัพย์สินของเขาเสียหายหรือเป็นการทำให้ตาย หรือเป็นการทำให้บาดเจ็บ หรือเป็นการทำให้เสียหายแก่อนามัย หรือเป็นการทำให้เสียหายแก่เสรีภาพ หรือเป็นการทำให้เสียหายแก่สิทธิอื่นๆ 4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด หมายถึงการพิจารณาว่าจงใจหรือประมาทเลินเล่อ หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือต่างฝ่ายต่างประมาทเลินเล่อ หรือเป็นกรณีที่ผู้เสียหายมีส่วนผิดเพราะถ้ากรณีเป็นเรื่องการกระทำละเมิดโดยจงใจก็อาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนมากกว่ากรณีประมาท กรณีประมาทเลินเล่อธรรมดา ซึ่งหลักเกณฑ์ทั้ง 4 ประเด็นนี้ศาลได้นำมาประกอบในการกำหนดค่าสินไหมทดแทน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.10 ตารางแสดงการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา

เนื้อหาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ศาลใช้ดุลพินิจ	วิเคราะห์ประเด็นตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด 4 ประเด็น
<p>ฎีกาที่ 144/2492 เจ้าของไร่ได้ใช้ปืนยิงสุกรที่เข้ามากินผลไม้ในไร่ ปรากฏว่าเป็นสุกรบ้านไม่ดุร้าย มีทางที่จะจับกุมโดยละม่อมได้ และตามรูปเรื่องเจ้าของไร่ยิงไปโดยโตะหะ จึงไม่เป็นนิรโทษกรรมและต้องรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนในคดีที่โจทก์ฟ้องเรื่องละเมิดเรียกค่าเสียหาย ศาลชั้นต้นว่า ไม่เป็นละเมิดให้ยกฟ้อง เมื่อศาลอุทธรณ์เห็นว่าเป็นละเมิด ย่อมมีอำนาจวินิจฉัยเรื่องค่าเสียหายที่คู่ความได้นำสืบกันมาแล้วไปได้เลย ไม่จำเป็นต้องย้อนสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นพิพากษาใหม่ ในคดีเรียกค่าเสียหายค่าสุกรที่สุกรเข้าไปกินผลไม้ในไร่เขาเสียหาย เจ้าของไร่ใช้ปืนยิงสุกรตายนั้น เมื่อปรากฏว่าเจ้าของสุกรปล่อยปละละเลยสุกรเข้าไปในไร่ของเขาบ่อย ๆ เป็นการมีส่วนในการ</p>	<p>1) สถานใด คือ การใช้ราคาสุกร 2) เพียงใด คือ ลดค่าเสียหายให้ตามสมควร ตาม ป.พ.พ. มาตรา 442 3) พฤติการณ์ คือ ทำให้เสียทรัพย์สิน โดยใช้ปืนยิงสุกร 4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด คือ การกระทำโดยจงใจ และผู้เสียหายมีส่วนผิด</p> <p>หมายเหตุ : การมีส่วนในการผิดอยู่ด้วยของเจ้าของสุกร ศาลมีอำนาจลดค่าเสียหายให้ตามสมควร</p>

ตารางที่ 4.10 ตารางแสดงการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา (ต่อ)

เนื้อหาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ศาลใช้ดุลพินิจ	วิเคราะห์ประเด็นตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด 4 ประเด็น
ผิดอยู่ด้วย ศาลมีอำนาจลดค่าเสียหายให้ตามสมควรตามมาตรา 442	
ฎีกาที่ 786/2496 กรณีละเมิดทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยนั้น ผู้ทำละเมิดจะต้องเสียค่าเสียหายเพื่อการเสียหายที่ผู้เสียหายเสียความสามารถประกอบการทำงานทั้งในเวลาปัจจุบันและในอนาคตด้วย ชักรถยนต์ชนเด็กอายุ 11 ขวบโดยประมาทเป็นเหตุให้เด็กได้รับบาดเจ็บสาหัส นายแพทย์ต้องตัดขาขวาออกไปข้างหนึ่ง ดังนี้เด็กย่อมมีสิทธิฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนเป็นเงินจำนวนหนึ่งและมีสิทธิขอค่าเสียหายในอนาคตคิดคำนวณเป็นรายเดือนจนกว่าจะมีอายุบรรลุนิติภาวะได้อีกด้วย	<p>1) สถานใด คือ การชดใช้ค่าเสียหายความสามารถประกอบการทำงานทั้งในเวลาปัจจุบันและในอนาคตด้วย</p> <p>2) เพียงใด คือ ค่าสินไหมทดแทนเป็นเงินจำนวนหนึ่งและมีสิทธิขอค่าเสียหายในอนาคตคิดคำนวณเป็นรายเดือนจนกว่าจะมีอายุบรรลุนิติภาวะได้</p> <p>3) พฤติการณ์ คือ ทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัย</p> <p>4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด คือ กระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้เด็กได้รับบาดเจ็บสาหัส</p>
ฎีกาที่ 789/2502 ผู้ตายมีอายุ 44 ปี มีรายได้เลี้ยงครอบครัว ได้นั่งรถยนต์ของจำเลยไปชนต้นไม้ถึงแก่ความตาย ดังนี้ ถ้าวินิจฉัยในปัจจุบันชีวิตของบุคคลทั่วไป ในสังคมที่มีการแพทย์และการสาธารณสุขดีกว่าแต่ก่อน ผู้ตายมีร่างกายแข็งแรงและไม่มีโรคประจำตัว จึงควรคำนวณได้ว่า ผู้ตายอาจมีชีวิตทำมาหาได้ต่อไปข้างหน้าอีก 10 ปี สามไม่มีสิทธิฟ้อง เรียกค่าเสียหายทางจิตใจที่เกิดความว้าเหว เพราะสูญเสียภริยาผู้เคยปฏิบัติให้ชีวิตของสามีมีความสุขจากผู้ที่ทำใหภริยาของตนถึงแก่ความตาย เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เรียกร้องได้ (อ้างฎีกาที่ 1742/2499)	<p>1) สถานใด คือ การชดใช้ค่าขาดแรงงานในครัวเรือน เพราะผู้ตายมีอายุ 44 ปีมีรายได้เลี้ยงครอบครัว</p> <p>2) เพียงใด คือ คำนวณได้ว่าผู้ตายอาจมีชีวิตทำมาหาได้ต่อไปข้างหน้าอีก 10 ปี</p> <p>3) พฤติการณ์ คือ ทำให้ภริยาตาย</p> <p>4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด คือ การกระทำโดยประมาทชักรถชนต้นไม้</p> <p>หมายเหตุ : ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เรียกร้องค่าเสียหายทางจิตใจที่เกิดความว้าเหว เพราะสูญเสียภริยาผู้เคยปฏิบัติให้ชีวิตของสามีมีความสุข</p>

ตารางที่ 4.10 ตารางแสดงการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา (ต่อ)

เนื้อหาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ศาลใช้ดุลพินิจ	วิเคราะห์ประเด็นตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด 4 ประเด็น
<p>ฎีกาที่ 928/2507 จำเลยขับรถบรรทุกเฉี่ยวรถจักรยานยนต์ด้วยความประมาท เป็นเหตุให้บุตรโจทก์ซึ่งนั่งมาในรถจักรยานยนต์ถึงแก่ความตาย อัยการได้ฟ้องจำเลยเป็นคดีอาญาหาว่าขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้คนตาย ศาลพิพากษายกฟ้องโดยเห็นว่า เหตุที่รถเกิดชนกันนั้นอาจเกิดขึ้นเพราะความผิดความประมาทของจำเลยหรือของคนขับรถจักรยานยนต์ก็ได้ทั้ง 2 ทางเท่าๆ กัน ดังนั้นเมื่อโจทก์มาฟ้องจำเลยเป็นคดีแพ่งให้จำเลยใช้ค่าสินไหมทดแทนในการที่ทำให้บุตรโจทก์ตาย ศาลจะนำเอาผลของคำพิพากษาคดีอาญาที่หักฟ้องอัยการนั้นมาวินิจฉัยคดีแพ่งอย่างใดไม่ได้ เพราะมิได้ฟังข้อเท็จจริงเป็นยุติอย่างไร โจทก์อาจนำสืบในคดีแพ่งได้อีกว่า จำเลยเป็นฝ่ายประมาททำให้บุตรโจทก์ตาย</p> <p>เมื่อโจทก์มีสิทธิที่จะเรียกร้องให้จำเลยใช้ค่าปลงศพบุตรโจทก์ ซึ่งถูกจำเลยกระทำให้ถึงแก่ความตาย แม้นายจ้างของบุตรโจทก์จะได้บริจาการเงินแก่โจทก์ให้ใช้จ่ายในการทำศพเป็นเงินจำนวนเท่าๆ กันแล้ว จำเลยก็จะยกมาเป็นข้อขัดขวางความรับผิดชอบของจำเลยหาได้ไม่</p> <p>ผู้ตายเคยอุปการะโจทก์เดือนละ 300 บาท ศาลก็มีอำนาจกำหนดให้จำเลยชำระค่าสินไหมทดแทนการที่โจทก์ขาดไร้อุปการะเป็นเงินจำนวนเดียว 36,000 บาท ตามที่โจทก์ขอมาโดยคิดคำนวณจากรยะเวลา 10 ปีได้ แต่ค่าสินไหมทดแทนเช่นนี้เป็นการชดใช้แก่หนี้ในอนาคต โจทก์จะเรียกดอกเบี้ยในเงินจำนวนนี้ไม่ได้</p>	<p>1) สถานใด คือ การชดใช้ค่าปลงศพ และชดใช้ค่าขาดไร้อุปการะ</p> <p>2) เพียงใด คือ จำนวนค่าปลงศพตามประเพณีทางศาสนาและตามฐานานุรูปของผู้ตาย และค่าขาดไร้อุปการะเป็นเงินจำนวนเดียว 36,000 บาท ตามที่โจทก์ขอมาโดยคิดคำนวณจากรยะเวลา 10 ปีได้</p> <p>3) พฤติการณ์ คือ ทำให้บุตรโจทก์ถึงแก่ความตาย</p> <p>4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด คือ การกระทำโดยประมาทเพราะขับรถบรรทุกชนรถจักรยานยนต์</p> <p>หมายเหตุ : - แม้นายจ้างของบุตรโจทก์จะได้บริจาการเงินแก่โจทก์ให้ใช้จ่ายในการทำศพแล้วก็ตาม</p> <p>- ค่าสินไหมทดแทนเป็นการชดใช้แก่หนี้ในอนาคต โจทก์จะเรียกดอกเบี้ยในเงินจำนวนนี้ไม่ได้</p>

ตารางที่ 4.10 ตารางแสดงการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา (ต่อ)

เนื้อหาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ศาลใช้ดุลพินิจ	วิเคราะห์ประเด็นตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด 4 ประเด็น
<p>ฎีกาที่ 1794/2517 จำเลยที่ 1 เป็นลูกจ้างบริษัท จำเลยที่ 2 บริษัทจำเลยที่ 2 ใช้ให้จำเลยที่ 1 ขับรถคันเกิดเหตุไปในธุรกิจของบริษัทจำเลยที่ 2 แล้วไปเกิดเหตุขึ้น โดยชนรถจักรยานยนต์ของโจทก์เสียหาย และโจทก์ได้รับบาดเจ็บสาหัส ขณะจำเลยที่ 1 ขับรถเลี้ยวเพื่อเดินทางกลับบริษัทจำเลยที่ 2 ดังนั้นถือว่าการกระทำของจำเลยที่ 1 ยังอยู่ในทางการที่จ้างของจำเลยที่ 2 จำเลยที่ 2 ต้องร่วมกับจำเลยที่ 1 รับผิดชอบโจทก์ ในกรณีเสียหายแก่ร่างกายนั้น การรักษาพยาบาลในเวลาอนาคต นับว่าเป็นค่าเสียหายโดยตรง ศาลคิดค่าเสียหายดังกล่าวให้ได้ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด เมื่อผลของการละเมิดทำให้โจทก์เสียหายถึงทุพพลภาพ โจทก์ย่อมเรียกค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบอาชีพได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 444 และความทุพพลภาพที่เกิดขึ้นยังเข้ากรณีเป็นความเสียหายแก่ร่างกายของโจทก์ตามมาตรา 446 ด้วย โจทก์จึงเรียกได้ทั้งสองประการ</p>	<p>1) สถานที่ คือ การชดใช้ค่ารักษาพยาบาล และค่าความสามารถประกอบอาชีพในปัจจุบันและในอนาคต รวมทั้งค่าเสียหายแก่ร่างกายอันมิใช่ตัวเงิน เพราะทุพพลภาพ</p> <p>2) เพียงใด คือ ศาลคิดค่าเสียหายดังกล่าวให้ได้ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด</p> <p>3) พฤติการณ์ คือ รถจักรยานยนต์ของโจทก์เสียหายและโจทก์ได้รับบาดเจ็บสาหัส</p> <p>4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด คือ การกระทำโดยประมาทเพราะขับรถชนรถจักรยานยนต์ของโจทก์</p> <p>หมายเหตุ : - การรักษาพยาบาลในเวลาอนาคต เป็นค่าเสียหายโดยตรง</p> <p>- โจทก์จึงเรียกได้ทั้ง 2 ประการ คือ ค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบอาชีพ มาตรา 444 และความทุพพลภาพเป็นความเสียหายแก่ร่างกาย มาตรา 446</p>
<p>ฎีกาที่ 2501/2517 ค่าเสียหายที่โจทก์ต้องให้แพทย์ทำศัลยกรรมตกแต่งเพื่อลบรอยแผลเป็นบนใบหน้าจัดเป็นค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 แม้ขณะฟ้องโจทก์มิได้ให้แพทย์</p>	<p>1) สถานที่ คือ การชดใช้ค่าเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน มาตรา 446</p> <p>2) เพียงใด คือ จำนวนค่าเสียหายศาลย่อมวินิจฉัยให้ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด</p>

ตารางที่ 4.10 ตารางแสดงการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา (ต่อ)

เนื้อหาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ศาลใช้ดุลพินิจ	วิเคราะห์ประเด็นตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด 4 ประเด็น
<p>ทำศัลยกรรมตกแต่งใบหน้า กล่าวคือโจทก์ยังมีได้เสียค่าใช้จ่ายในการตกแต่งใบหน้าไปก็ตาม โจทก์ก็มีสิทธิฟ้องเรียกร้องเอาจากจำเลยผู้ทำละเมิดได้ และจำนวนค่าเสียหายดังกล่าว ศาลย่อมวินิจฉัยให้ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 438 วรรคแรก</p>	<p>3) พฤติการณ์ คือ เกิดรอยแผลเป็นบนใบหน้าโจทก์</p> <p>4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด คือ - หมายเหตุ : แม้โจทก์ยังมีได้เสียค่าใช้จ่ายในการตกแต่งใบหน้าไปก็สามารถฟ้องได้</p>
<p>ฎีกาที่ 2680/2528 จำเลยนำเครื่องหมายการค้าของโจทก์ไปเลียนแบบใช้ให้ปรากฏที่สินค้าของจำเลยรวมทั้งเอารูปรอยประดิษฐ์แบบเดียวกับสินค้าของโจทก์ไปพิมพ์ไว้ที่ของบรรจุสินค้าของจำเลยทำให้ประชาชนหลงเข้าใจผิดว่าสินค้าของจำเลยเป็นสินค้าของโจทก์ ซึ่งสินค้าของจำเลยมีคุณภาพต่ำยอมทำให้ลูกค้าของโจทก์ขาดความเชื่อถือไม่นิยมสินค้าของโจทก์เป็นการทำลายชื่อเสียงทางการค้าของโจทก์ทำให้สินค้าของโจทก์จำหน่ายได้ลดน้อยลง การที่โจทก์ประกาศหนังสือพิมพ์เป็นการกระทำเพื่อให้ประชาชนไม่เข้าใจผิดต่อไปและเป็นการระงับความเสียหายแก่ทางทำมาหาได้ในทางการค้าของโจทก์อันเกิดจากการกระทำของจำเลยโดยตรง โจทก์ย่อมมีสิทธิเรียกค่าประกาศหนังสือพิมพ์เป็นส่วนหนึ่งของค่าเสียหายได้ ส่วนค่าจ้างนักสืบทำการสืบหาตัวผู้กระทำผิดเป็นค่าเสียหายที่ไกลกว่าเหตุซึ่งไม่สมควรแก่พฤติการณ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 438 โจทก์ไม่มีสิทธิเรียกได้</p> <p>จำเลยแถลงยอมรับต่อโจทก์ทั้งสองตามรายงาน</p>	<p>1) สถานที่ คือ การชดใช้ค่าเสียหายต่อชื่อเสียงทางการค้า</p> <p>2) เพียงใด คือ ค่าประกาศหนังสือพิมพ์</p> <p>3) พฤติการณ์ คือ ทำลูกค้าของโจทก์ขาดความเชื่อถือไม่นิยมสินค้าของโจทก์เป็นการทำลายชื่อเสียงทางการค้าของโจทก์ทำให้สินค้าของโจทก์จำหน่ายได้ลดน้อยลง</p> <p>4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด คือ นำเครื่องหมายการค้าของโจทก์ไปเลียนแบบใช้ให้ปรากฏที่สินค้าของจำเลย</p> <p>หมายเหตุ : ค่าจ้างนักสืบทำการสืบหาตัวผู้กระทำผิดเป็นค่าเสียหายที่ไกลกว่าเหตุซึ่งไม่สมควรแก่พฤติการณ์</p>

ตารางที่ 4.10 ตารางแสดงการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา (ต่อ)

เนื้อหาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ศาลใช้ดุลพินิจ	วิเคราะห์ประเด็นตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด 4 ประเด็น
<p>กระบวนการพิจารณาของศาลว่าได้ทำละเมิดต่อโจทก์จริง ย่อมมีความหมายอยู่ในตัวว่ายอมรับว่าได้ทำละเมิดต่อโจทก์ทั้งสองนั่นเอง รวมทั้งยอมรับในจำนวนค่าเสียหายด้วยคงตกลงกันให้ศาลวินิจฉัยเพียงข้อเดียวว่าโจทก์จะมีสิทธิเรียกค่าเสียหายจากจำเลยได้ในรายการใดบ้างใน 3 รายการที่โจทก์ขอมาเท่านั้น ส่วนประเด็นอื่นเป็นอันสละทั้งสิ้นจำเลยจะกลับรื้อฟื้นโต้เถียงในชั้นฎีกาอีกกว่าโจทก์ที่ 2 ไม่เสียหายจึงไม่มีอำนาจฟ้องหาได้ไม่เป็นการหยิบยกเอาประเด็นอื่นนอกเหนือจากที่ตกลงกันไว้มาสู้กันอีกอันเป็นการผิดข้อตกลง</p>	
<p>ฎีกาที่ 2959/2529 คดีฟ้องเรียกค่าขาดไร้อุปกรณ์จากผู้กระทำละเมิดแม้จะมีได้บรรยายฟ้องว่าค่าขาดไร้อุปกรณ์เป็นค่าสินไหมทดแทนที่โจทก์มีสิทธิจะได้รับตามกฎหมายโจทก์ที่ 1 ที่ 2 ควรได้เป็นรายเดือนรายปีคนละเท่าใด แต่เมื่อได้ระบุจำนวนที่ขอมาศาลก็พิจารณากำหนดให้ได้ไม่เป็นคำฟ้องเคลือบคลุม จำเลยที่ 1 ประกอบกิจการรถทัวร์ได้เช่ารถทัวร์คันเกิดเหตุมาใช้แทนรถของจำเลยที่ 1 ที่เสียการที่คนขับรถทัวร์ขับรถทัวร์ในกิจการของจำเลยที่ 1 โดยจำเลยที่ 1 เป็นผู้กำหนดให้คนขับกระทำคนขับจึงเป็นผู้กระทำการแทนของจำเลยที่ 1 ถือว่าจำเลยที่ 1 กระทำการนั้นด้วยตนเองเมื่อคนขับรถทัวร์กระทำละเมิดต่อโจทก์ จำเลยที่ 1 ในฐานะตัวการต้องรับผิดชอบในผลแห่งละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 427 ประกอบมาตรา 425</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) สถานใด คือ การขาดใช้ค่าขาดไร้อุปกรณ์ 2) เพียงใด คือ การกำหนดค่าขาดไร้อุปกรณ์ต้องพิจารณาถึงโอกาสแห่งการมีชีวิตของผู้ขอด้วยขณะยื่นฟ้องโจทก์มีอายุ 90 ปีเศษและถึงแก่กรรมเมื่อคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ โจทก์จึงควรได้รับค่าขาดไร้อุปกรณ์น้อยลง 3) พฤติการณ์ คือ ทำให้เขาถึงแก่ความตาย 4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด คือ การขับรถโดยประมาทของคนขับรถ <p>หมายเหตุ : มูลหนี้ละเมิดถือว่าจำเลยผิดนัดมาแต่เวลาที่ทำละเมิด</p>

ตารางที่ 4.10 ตารางแสดงการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา (ต่อ)

เนื้อหาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ศาลใช้ดุลพินิจ	วิเคราะห์ประเด็นตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด 4 ประเด็น
<p>การกำหนดค่าขาดไร้อุปการะต้องพิจารณาถึงโอกาสแห่งการมีชีวิตของผู้ขอด้วยขณะยื่นฟ้องโจทก์มีอายุ 90 ปีเศษและถึงแก่กรรมเมื่อคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์โจทก์จึงควรได้รับค่าขาดไร้อุปการะน้อยลง</p> <p>เหตุละเมิดเกิดจากการขับรถโดยประมาทของ คนขับรถทั้งสองคัน ทำให้จำเลยอื่นซึ่งเป็นตัวการและ นายจ้างต้องร่วมรับผิดชอบด้วยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นไม่อาจ แบ่งแยกได้ว่าจำเลยคนใดต้องรับผิดชอบเฉพาะส่วนไหนเท่าใด จำเลยทั้งสองจึงต้องร่วมกันรับผิดชอบในความเสียหายนั้นค่าขาดไร้อุปการะเป็นค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากกรณีละเมิด ถือว่าจำเลยผิดนัดมาแต่เวลาที่ทำละเมิด</p>	
<p>ฎีกาที่ 339/2531 ในคดีฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากการละเมิดโจทก์แต่ละคนใช้สิทธิเฉพาะตัวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 แม้จะฟ้องรวมกันมาก็ต้องถือทุนทรัพย์ของโจทก์แต่ละคนแยกกัน ปรากฏว่าโจทก์ที่ 15 ที่ 17 ที่ 19 และที่ 21 แต่ละคนเรียกร้องให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่เกิน 50,000 บาท และศาลอุทธรณ์พิพากษายืน จำเลยจึงต้องห้ามมิให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 248 การทบทวนทุกข้อมติบังเกิดขึ้นจากสภาพร่างกายและจิตใจผิดปกติหรือเสื่อมสุขภาพอนามัยทำให้หย่อนสมรรถภาพในการศึกษาและใน</p>	<p>1) สถานใด คือ การชดใช้ค่าเสียหายแก่ร่างกายและอนามัย และค่าเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน</p> <p>2) เพียงใด คือ แต่ละคนเรียกร้องให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่เกิน 50,000 บาท</p> <p>3) พฤติการณ์ คือ ทำให้สภาพร่างกายและจิตใจผิดปกติหรือเสื่อมสุขภาพอนามัยการประกอบอาชีพหรือทำให้ทางทำมาหาได้ลดน้อยลงกว่าปกติและการมีรอยแผลเป็นติดตัว ได้รับบาดเจ็บข้อเท้าขาพิการทำให้เส้นประสาทขาขาดและชาลิบ</p>

ตารางที่ 4.10 ตารางแสดงการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา

เนื้อหาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ศาลใช้ดุลพินิจ	วิเคราะห์ประเด็นตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด 4 ประเด็น
<p>การประกอบอาชีพหรือทำให้ทางทำมาหาได้ลดน้อยลงกว่าปกติและการมีรอยแผลเป็นติดตัวหรือกรณีของโจทก์ที่ 9 ได้รับบาดเจ็บข้อเท้าขวาพิการทำให้เส้นประสาทขาขาดและชาลิบ ซึ่งพอถือได้ว่ามีรอยแผลเป็นติดตัวนั้นเป็นค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่เป็นตัวเงิน และไม่ซ้ำซ้อนกับค่าสินไหมทดแทนในกรณีอื่น ทั้งการทบทวนหรือเสื่อมสุขภาพอนามัยและการมีรอยแผลเป็นติดตัวเป็นผลโดยตรงแห่งการละเมิดของจำเลย โจทก์ย่อมมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยผู้กระทำความผิดได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 444 และ 446</p> <p>การได้รับบาดเจ็บจนเป็นเหตุให้ต้องพักการศึกษาเล่าเรียนไม่มีกฎหมายในเรื่องละเมิดให้รับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทน</p>	<p>4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด คือ -</p> <p>หมายเหตุ : - การทบทวนสุขภาพหรือเสื่อมสุขภาพอนามัยและการมีรอยแผลเป็นติดตัวเป็นผลโดยตรงแห่งการละเมิดของจำเลย</p> <p>- การได้รับบาดเจ็บจนเป็นเหตุให้ต้องพักการศึกษาเล่าเรียนไม่มีกฎหมายเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้</p>
<p>ฎีกาที่ 247/2538 จำเลยที่ 1 เป็นลูกจ้างขับรถยนต์โดยสารของจำเลยที่ 2 ซึ่งจำเลยที่ 2 ได้นำเข้าร่วมกิจการเดินรถร่วมกับจำเลยที่ 3 โดยได้ให้ประโยชน์แก่จำเลยที่ 3 เป็นรายเที่ยวและให้ค่าต่อสัญญาเป็นรายปี ถือได้ว่าจำเลยที่ 3 และที่ 2 ร่วมกันเป็นนายจ้างของจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 ทำละเมิดจำเลยที่ 3 จึงต้องร่วมรับผิดชอบหาจำต้องมีการแบ่งผลประโยชน์ในการประกอบกิจการไม่ ค่าขาดความสุขสำราญเพราะร่างกายพิการทำให้สังครังเกียจอับอายขายหน้า ไม่ได้เล่นกีฬา ไม่ได้สมรสเป็นค่าเสียหายเกี่ยวกับความรู้สึกทางด้านจิตใจเป็นความเสียหายอันมิใช่ตัว</p>	<p>1) สถานใด คือ การชดใช้ค่าสูญเสียความสามารถในการทำงาน และค่าเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน</p> <p>2) เพียงใด คือ -</p> <p>3) พฤติการณ์ คือ ทำให้ร่างกายพิการทำให้สังครังเกียจอับอายขายหน้า ไม่ได้เล่นกีฬา ไม่ได้สมรสเป็นค่าเสียหายเกี่ยวกับความรู้สึกทางด้านจิตใจเป็นความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน และทำให้เสียความสามารถประกอบกิจการงาน</p> <p>4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด คือ -</p>

ตารางที่ 4.10 ตารางแสดงการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา (ต่อ)

เนื้อหาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ศาลใช้ดุลพินิจ	วิเคราะห์ประเด็นตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด 4 ประเด็น
<p>เงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 ส่วนค่าสูญเสียความสามารถในการทำงานเป็นความเสียหายเพราะเสียความสามารถประกอบกรงานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 444 เป็นค่าเสียหายคนละอย่างไม่ซ้ำซ้อนและแม้ค่าขาดความสุขสำราญกับค่าทบทวนทุกขเวทนาต่างก็เป็นค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงินแต่ก็มีใช้ค่าเสียหายเดียวกันเพราะค่าขาดความสุขสำราญเป็นเรื่องการขาดหรือสูญเสียความสุขสำราญจากรู้สึกที่ดี ส่วนค่าทบทวนทุกขเวทนาเป็นเรื่องการต้องทนยอมรับความเจ็บปวดหรือทรมานจึงแตกต่างกันไม่ซ้ำซ้อน</p>	<p>หมายเหตุ : ค่าขาดความสุขสำราญกับค่าทบทวนทุกขเวทนา เป็นค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน จึงไม่ซ้ำซ้อน</p>
<p>ฎีกาที่ 7119/2541 ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1563 บัญญัติไว้ว่า บุตรจำต้องเลี้ยงดูบิดามารดา การที่ลูกจ้างของจำเลยที่ 1 กระทำละเมิดเป็นเหตุให้บุตรของโจทก์ที่ 3 ตาย ถือว่าโจทก์ที่ 3 ขาดไร้อุปการะตามกฎหมายจากบุตร โจทก์ที่ 3 จึงชอบที่จะได้รับค่าขาดไร้อุปการะทั้งในปัจจุบันและความหวังในอนาคต โดยผลแห่งกฎหมาย โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าขณะเกิดเหตุหรือในอนาคตเด็กหญิง พ.จะได้อุปการะโจทก์ที่ 3 จริงหรือไม่ ส่วนค่าอุปการะเลี้ยงดูจะเป็นจำนวนเท่าใด ศาลย่อมกำหนดให้ตามสมควร</p> <p>ค่าเสียหายจำนวน 40,000 บาท ซึ่งโจทก์ที่ 4 จ่ายให้แก่คณะแพทย์ของโรงพยาบาลในการทำการผ่าตัดเพื่อช่วยชีวิตเด็กหญิง ส.นั้น ค่าใช้จ่ายส่วนนี้เป็นสินน้ำใจที่โจทก์ที่ 4 จ่ายให้แก่คณะแพทย์เองโดยที่คณะแพทย์ไม่ได้เรียกร้องเป็นความพอใจของโจทก์ที่</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) สถานใด คือ การขาดไร้อุปการะ 2) เพียงใด คือ จำนวนเท่าใด ศาลย่อมกำหนดให้ตามสมควร 3) พฤติการณ์ คือ ทำให้บุตรของโจทก์ตาย 4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด คือ - หมายเหตุ : - สินน้ำใจที่โจทก์ที่ 4 จ่ายให้แก่คณะแพทย์ เรียกร้องไม่ได้ - ค่าจ้างครูมาสอนพิเศษ และค่าเรียนเปียโนเป็นค่าใช้จ่ายที่เรียกร้องได้

ตารางที่ 4.10 ตารางแสดงการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา (ต่อ)

เนื้อหาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ศาลใช้ดุลพินิจ	วิเคราะห์ประเด็นตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด 4 ประเด็น
<p>4 ที่ต้องการตอบแทนคณะแพทย์ที่ช่วยเหลือบุตรสาวของตนการจ่ายนี้ไม่อาจกำหนดจำนวนที่แน่นอน ไม่มีหลักเกณฑ์และกฎหมายรองรับ จึงไม่อาจเรียกร้องจากจำเลยที่ 1 และที่ 2 ได้</p> <p>การที่เด็กหญิง ส.บาดเจ็บสาหัสต้องหยุดเรียนไปนาน จึงเป็นการจำเป็นต้องจ้างครูมาสอนพิเศษ ส่วนการเรียนเปียโนก็เป็นการฟื้นฟูจิตใจของเด็กหญิง ส. ซึ่งบาดเจ็บสาหัส และต้องกระทบกระเทือนจิตใจจากใบหน้าที่เสียโฉมถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่ผู้เสียหายชอบที่จะได้รับการชดใช้จากผู้กระทำละเมิด</p>	
<p>ฎีกาที่ 6303/2547 การที่เด็กชาย ก. ต้องเป็นคนพิการ ไม่สามารถเดินและขับถ่ายได้ตามปกติ ถือได้ว่าเด็กชาย ก. ต้องสูญเสียความสามารถประกอบกิจการในภายหน้าและทำลายความก้าวหน้าไปตลอดชีวิต โดยความเสียหายที่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติก็คือ ความเสียหายที่ไม่สามารถประกอบกิจการได้สิ้นเชิงทั้งในเวลาปัจจุบันและในอนาคต เมื่อผลแห่งการละเมิดของจำเลยที่ 1 ทำให้เด็กชาย ก. ต้องทุพพลภาพไปตลอดชีวิต โจทก์ทั้งสองจึงเรียกค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบกิจการได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 444 วรรคหนึ่ง และความทุพพลภาพที่เกิดขึ้นนี้ยังเข้ากรณีเป็นความเสียหายอันเป็นที่มาของความทุกข์ทรมานทั้งร่างกายและจิตใจอย่างแสนสาหัสที่บังเกิดขึ้นกับเด็กชาย ก. ในขณะที่มีอายุเพียง 6 ปี เท่านั้น โจทก์ทั้งสองจึงมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงินได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 446</p>	<p>1) สถานใด คือ การชดใช้ค่าที่ไม่สามารถประกอบกิจการได้สิ้นเชิงทั้งในเวลาปัจจุบันและในอนาคต และค่าความทุกข์ทรมานทั้งร่างกายและจิตใจอย่างแสนสาหัส</p> <p>2) เพียงใด คือ -</p> <p>3) พฤติการณ์ คือ ทำให้ได้รับอันตรายแก่กาย เป็นคนพิการ ไม่สามารถเดินและขับถ่ายได้ตามปกติ ต้องทุพพลภาพไปตลอดชีวิต</p> <p>4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด คือ - หมายเหตุ : - ไม่ซ้ำซ้อนกันและไม่เป็นค่าเสียหายอย่างเดียวกัน</p>

ตารางที่ 4.10 ตารางแสดงการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา (ต่อ)

เนื้อหาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ศาลใช้ดุลพินิจ	วิเคราะห์ประเด็นตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด 4 ประเด็น
ด้วย ค่าเสียหายดังกล่าวไม่ซ้ำซ้อนกันและไม่เป็นค่าเสียหายอย่างเดียวกัน	
<p>ฎีกาที่ 5042/2552 คดีนี้โจทก์ฟ้องให้จำเลยที่ 2 ร่วมรับผิดชอบในฐานะนายจ้างหรือตัวการของจำเลยที่ 1 มิใช่ฟ้องให้รับผิดชอบในฐานะผู้ประกอบการขนส่ง การที่ศาลอุทธรณ์ยกเรื่องความรับผิดชอบของผู้ประกอบการขนส่งตามที่บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ.การขนส่งทางบกฯ มาตรา 56 ขึ้นวินิจฉัย และให้จำเลยที่ 2 ร่วมรับผิดชอบในฐานะผู้ประกอบการขนส่งจึงเป็นการวินิจฉัยนอกประเด็นในคำฟ้อง ไม่ชอบด้วย ป.วิ.พ. มาตรา 142</p> <p>ค่าขาดไร้อุปการะตามมาตรา 443 วรรค 3 นั้น เมื่อปรากฏว่าผู้ตายมีหน้าที่ที่จะต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูโจทก์ทั้งสามตามกฎหมาย โจทก์ทั้งสามจึงมีสิทธิได้รับค่าขาดไร้อุปการะดังกล่าว โดยไม่ต้องพิจารณาว่าในขณะนั้นผู้ตายได้อุปการะเลี้ยงดูโจทก์ทั้งสามหรือไม่ เมื่อพิจารณาถึงอายุของโจทก์ที่ 2 และที่ 3 ซึ่งขณะเกิดเหตุมีอายุประมาณ 58 ปีและ 34 ปี ตามลำดับแล้ว เห็นว่าโจทก์ที่ 2 และ 3 มีโอกาสได้รับการอุปการะตามกฎหมายได้ไม่น้อยกว่า 15 ปี ที่ศาลล่างทั้งสองกำหนดค่าขาดไร้อุปการะให้โจทก์ที่ 2 จำนวนสามแสนบาท และโจทก์ที่ 3 จำนวนหนึ่งแสนบาท ถือว่าเหมาะสมแล้ว ส่วนโจทก์ที่ 1 ขณะเกิดเหตุละเมิดมีอายุประมาณ 78 ปี นับว่ามีอายุมากแล้วเมื่อเทียบกับอายุขัยของคนทั่วไป ที่ศาลล่างทั้งสองกำหนดค่าขาดไร้อุปการะให้เป็นเงินถึงสามแสนบาท นับว่าเป็นจำนวนค่อนข้างสูง จึงเห็นสมควรลดลงบาง</p>	<p>1) สถานใด คือ ชดใช้ค่าขาดไร้อุปการะค่าปลงศพ และใช้ราคาทรัพย์สินที่เสียหาย</p> <p>2) เพียงใด คือ -ศาลกำหนดค่าขาดไร้อุปการะให้โจทก์ที่ 2 จำนวน 300,000 บาท และโจทก์ที่ 3 จำนวน 100,000 บาท และศาลเห็นสมควรลดลงบางส่วน โดยกำหนดค่าขาดไร้อุปการะให้โจทก์ที่ 1 เป็นเงินจำนวน 200,000 บาทจากเดิม 300,000 บาทเพราะโจทก์ที่ 1 อายุ 78 ปีแล้ว</p> <p>-กำหนดค่าปลงศพและค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่นให้เป็นจำนวน 100,000 บาท</p> <p>- กำหนดค่าเสียหายชดใช้ราคาทรัพย์สินเป็นเงิน 40,000 บาท</p> <p>3) พฤติการณ์ คือ ทำให้เขาตาย</p> <p>4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด คือ การประโดยประมาทเพราะมีการถูกเฉี่ยวชน</p> <p>หมายเหตุ : - การเทียบกับอายุขัยของคนทั่วไป มีผลต่อการกำหนดค่าขาดไร้อุปการะ เช่น โจทก์อายุ 78 ปี ศาลลดลงได้</p> <p>- การจัดงานศพและพิธีหลังฝังศพเป็นไป</p>

ตารางที่ 4.10 ตารางแสดงการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา (ต่อ)

เนื้อหาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ศาลใช้ดุลพินิจ	วิเคราะห์ประเด็นตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด 4 ประเด็น
<p>ส่วนโดยกำหนดค่าขาดไร้โอกาสให้โจทก์ที่ 1 เป็นเงินจำนวนสองแสนบาท</p> <p>ฝ่ายโจทก์อ้างว่าในการจัดงานศพและพิธีหลังฝังศพเป็นไปตามประเพณีของศาสนาอิสลาม โดยมีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับขั้นตอนทางพิธีกรรมและภาพถ่ายมาสนับสนุน เมื่อพิจารณาจากภาพถ่ายพบว่ามีคนมาร่วมงานค่อนข้างมาก ซึ่งย่อมจะต้องเสียค่าใช้จ่ายพอสมควร ที่ศาลล่างทั้งสองกำหนดค่าปลงศพและค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่นให้เป็นจำนวนหนึ่งแสนบาท นับว่าเป็นจำนวนที่เหมาะสมแล้ว โจทก์ที่ 3 ซื้อรถยนต์ตู้คันที่ผู้ตายขับมาในราคา 410,000 บาท และได้ใช้งานก่อนเกิดเหตุประมาณ 2 ถึง 3 ปี การที่ขายรถยนต์ตู้คันที่ผู้ตายขับได้เพียง 325,000 บาท จึงน่าจะมีสาเหตุมาจากความเสื่อมเพราะการใช้รถด้วยมิใช่เพราะการถูกเฉี่ยวชนเพียงอย่างเดียว จึงเห็นสมควรกำหนดค่าเสียหายส่วนนี้ให้เป็นเงิน 40,000 บาท</p>	<p>ตามประเพณีของศาสนาอิสลาม ค่าใช้จ่ายมากพอสมควร</p>
<p>ฎีกาที่ 6092/2552 จำเลยที่ 3 มิได้ตรวจดูอาการของโจทก์ตั้งแต่แรกเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล พนมสารคามด้วยตนเอง แต่วินิจฉัยโรคและสั่งการรักษาอาการของโจทก์ตามที่ได้รับรายงานทางโทรศัพท์จากพยาบาลแทนโดยไม่ได้ตรวจสอบประวัติการรักษาของโจทก์ด้วยตนเอง แม้จำเลยที่ 3 จะสอบถามจากพยาบาลก่อนที่พยาบาลจะฉีดยาให้แก่โจทก์เพื่อทำการรักษาก็ตาม ก็มีใช้วิสัยของบุคคลผู้มีวิชาชีพเป็นแพทย์จะพึงกระทำไม่ ทั้งห้องแพทย์เวรกับ</p>	<p>1) สถานใด คือ การชดใช้ค่าทอนทุกข์ทรมานระหว่างเจ็บป่วย เสียสมรรถภาพในการมองเห็นและสูญเสียความสวยงาม เป็นความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน</p> <p>2) เพียงใด คือ จำเลยที่ 1 ที่เป็นหน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบโจทก์ในผลแห่งละเมิดที่จำเลยที่ 3 ได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ได้ ชดใช้ค่าทอนทุกข์ทรมานระหว่างเจ็บป่วย ค่าเสียสมรรถภาพในการ</p>

ตารางที่ 4.10 ตารางแสดงการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา (ต่อ)

เนื้อหาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ศาลใช้ดุลพินิจ	วิเคราะห์ประเด็นตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด 4 ประเด็น
<p>ห้องฉุกเฉินที่โจทก์อยู่ห่างกันเพียง 20 เมตร ไม่ปรากฏว่ามีเหตุสุดวิสัยอันทำให้จำเลยที่ 3 ไม่สามารถมาตรวจวินิจฉัยอาการของโจทก์ได้ด้วยตนเองแต่อย่างใด ถือได้ว่าจำเลยที่ 3 ประมาทเลินเล่อ เมื่อพยาบาลฉีดยาบริคานิลให้แก่โจทก์ตามที่จำเลยที่ 3 สั่งการ หลังจากนั้นโจทก์มีอาการแพ้ยอย่างรุนแรง โดยไม่ปรากฏว่าโจทก์มีอาการเช่นนั้นมาก่อน อาการแพ้ยดังกล่าวจึงเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของจำเลยที่ 3 ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย อันเป็นการกระทำละเมิดต่อโจทก์</p> <p>ความยินยอมของโจทก์ที่ให้จำเลยที่ 3 ทำการรักษา หากการรักษาไม่ได้เป็นไปตามมาตรการแห่งวิชาชีพแพทย์ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกายโจทก์ ซึ่งเป็นผลโดยตรงจากความประมาทเลินเล่อของจำเลยที่ 3 อันเป็นการกระทำละเมิด จำเลยที่ 3 ก็ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ โจทก์จึงฟ้องจำเลยที่ 1 อันเป็นหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบต่อโจทก์ในผลแห่งละเมิดที่จำเลยที่ 3 ได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ได้</p> <p>ค่าทนายทูลทรัพย์ระหว่างเจ็บป่วย ค่าเสียสมรรถภาพในการมองเห็นและค่าสูญเสียความสวยงาม ถือเป็นความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน ซึ่งโจทก์จึงมีสิทธิเรียกได้โดยไม่ต้องคำนึงว่าโจทก์ประกอบอาชีพด้วยหรือไม่</p>	<p>มองเห็นและค่าสูญเสียความสวยงาม ถือเป็นความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน ซึ่งโจทก์จึงมีสิทธิเรียกได้โดยไม่ต้องคำนึงว่าโจทก์ประกอบอาชีพด้วยหรือไม่</p> <p>3) พฤติการณ์ คือ ทำให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกาย อาการแพ้ย</p> <p>4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด คือ ประมาทเลินเล่อ</p> <p>หมายเหตุ : การแพ้ยเป็นผลโดยตรงจากความประมาทเลินเล่อ</p>

ตารางที่ 4.10 ตารางแสดงการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา (ต่อ)

เนื้อหาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ศาลใช้ดุลพินิจ	วิเคราะห์ประเด็นตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด 4 ประเด็น
<p>ฎีกาที่ 3518/2563 โจทก์ที่ 1 เป็นภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ตาย โจทก์ที่ 2 และที่ 3 เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ตาย ผู้ตายทำงานประจำเป็นลูกจ้างร้านวัสดุก่อสร้าง ได้รับเงินเดือนเดือนละ 12,000 บาท ศาลฎีกาเห็นว่า ผู้ตายยังมีทั้งบิดามารดา น่าเชื่อว่าผู้ตายจะต้องแบ่งรายได้ไปดูแลบิดามารดาตามสมควร และต้องมีค่าใช้จ่ายส่วนตัวของตนเองส่วนหนึ่ง จึงกำหนดให้โจทก์ที่ 1 มีสิทธิเรียกค่าเสียหายที่ต้องขาดไร้อุปการะจากรายได้ของผู้ตายเดือนละ 3,000 บาท แต่ที่โจทก์ที่ 1 ขอมมาเป็นเวลา 27 ปี นับว่าเป็นระยะเวลาที่ยาวนานเกินไป โจทก์ที่ 1 อาจสมรสใหม่ในอนาคตก็เป็นได้ จึงสมควรกำหนดค่าเสียหายในส่วนนี้เป็นเวลา 15 ปี เป็นเงิน 540,000 บาท ในส่วนโจทก์ที่ 2 และที่ 3 ซึ่งเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ตายต้องขาดไร้อุปการะจากการสูญเสียบิดา จึงมีสิทธิได้รับขาดไร้อุปการะจนบรรลุนิติภาวะ ขณะเกิดเหตุ โจทก์ที่ 2 อายุ 5 ปีเศษ โจทก์ที่ 3 อายุไม่ถึง 1 ปียังเยาว์วัยอยู่มาก ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูและค่าศึกษาเล่าเรียนมีแต่จะเพิ่มสูงขึ้นในเวลาข้างหน้า การขอค่าขาดไร้อุปการะเดือนละ 5,000 บาท ต่อคนเป็นจำนวนที่เหมาะสมแล้ว โจทก์ที่ 2 มีสิทธิเรียกค่าขาดไร้อุปการะได้เป็นเวลา 14 ปี 10 เดือน คิดเป็นค่าขาดไร้อุปการะ 890,000 บาท โจทก์ที่ 3 มีสิทธิได้รับค่าขาดไร้อุปการะ 19 ปีตามที่ขอมาคิดเป็นค่าขาดไร้อุปการะ 1,140,000 บาท</p>	<p>1) สถานใด คือ การขาดไร้ค่าขาดไร้อุปการะ</p> <p>2) เพียงใด คือ โจทก์ที่ 1 ภริยาได้รับขาดไร้ค่าขาดไร้อุปการะเป็นเวลา 15 ปี เดือนละ 3,000 บาท เป็นเงิน 540,000 บาท</p> <p>ส่วนบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ตายได้รับขาดไร้ค่าขาดไร้อุปการะจนบรรลุนิติภาวะ ดังนี้</p> <p>โจทก์ที่ 2 ได้เป็นเวลา 14 ปี 10 เดือน คิดเป็น 890,000 บาท</p> <p>โจทก์ที่ 3 ได้เป็นเวลา 19 ปี คิดเป็น 1,140,000 บาท</p> <p>3) พฤติการณ์ คือ การทำให้ชายตาย</p> <p>4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด คือ –</p> <p>หมายเหตุ : โจทก์ที่ 1 ขอมมาเป็นเวลา 27 ปี นับว่าเป็นระยะเวลาที่ยาวนานเกินไป โจทก์ที่ 1 อาจสมรสใหม่ในอนาคตก็เป็นได้ จึงลดเหลือเป็นเวลา 15 ปี</p>

ตารางที่ 4.10 ตารางแสดงการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา (ต่อ)

เนื้อหาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ศาลใช้ดุลพินิจ	วิเคราะห์ประเด็นตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด 4 ประเด็น
<p>ฎีกาที่ 6193/2564 โจทก์ที่ 1 เป็นมารดาของผู้ตาย โจทก์ที่ 2 เป็นภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ตาย ขณะถึงแก่ความตาย ผู้ตายรับราชการในตำแหน่งนายทหารสื่อสารสังกัดกรมทหารราบที่ 1 กองทัพบก และถึงแก่ความตายในขณะที่ฝึกหลักสูตรว่ายน้ำอันเป็นผลมาจากครูฝึกกระทำการในลักษณะเชิงบังคับให้ผู้ตายว่ายน้ำทั้งที่ผู้ตายแสดงอาการให้เห็นอย่างชัดเจนแล้วว่าผู้ตายว่ายน้ำไม่ไหวเป็นการกระทำที่ขาดความระมัดระวังอันเป็นการทำละเมิดต่อผู้ตาย ศาลอุทธรณ์กำหนดให้โจทก์ที่ 1 ได้รับค่าสินไหมทดแทนเป็นค่าขาดรายได้อุปการะอัตราร้อยละ 25 ของเงินเดือนของผู้ตาย ส่วนโจทก์ที่ 2 กำหนดให้อัตราร้อยละ 75 ของเงินเดือนผู้ตาย ไปจนถึงโจทก์ทั้งสองมีอายุ 85 ปี เป็นค่าขาดรายได้อุปการะ โจทก์ที่ 1 เป็นเงิน 1,659,500 บาท และเป็นค่าขาดรายได้อุปการะให้โจทก์ที่ 2 เป็นเงิน 9,661,820 บาท ซึ่งศาลฎีกาเห็น โดยเฉลี่ยมนุษย์ที่ไม่มีโรคร้ายนั้นทอนจะมีอายุยืนกว่าสมัยก่อนมากซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่รู้กันทั่วไป การที่โจทก์ทั้งสองจะมีอายุยืนถึง 85 ปี แม้จะเป็นเรื่องคาดการณ์ในอนาคตแต่ก็เป็นการคาดการณ์ในอนาคตที่มีความเป็นไปได้ ส่วนที่จำเลยฎีกาว่า ตามแผนการพัฒนาด้านสุขภาพเพื่อการพัฒนา นโยบายสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ จัดเสวนาวิชาการ “เปิดเผยสำรวจสภาพการณ์ภาระโรคระบาดการบาดเจ็บไทย” ระบุว่า เมื่อวิเคราะห์อายุเฉลี่ยของคนไทย พบว่าเพศชายจะมีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 71</p>	<p>1) สถานใด คือ การขาดรายได้ขาดรายได้อุปการะ</p> <p>2) เพียงใด คือ โจทก์ที่ 1 ได้รับขาดรายได้ขาดรายได้อุปการะอัตราร้อยละ 25 ของเงินเดือนของผู้ตาย เป็นเงิน 1,659,500 บาท ส่วนโจทก์ที่ 2 กำหนดให้อัตราร้อยละ 75 ของเงินเดือนผู้ตาย เป็นเงิน 9,661,820 บาท ไปจนถึงโจทก์ทั้งสองมีอายุ 85 ปี</p> <p>3) พฤติการณ์ คือ การทำให้เขาตาย</p> <p>4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด คือ การกระทำโดยประมาท</p> <p>หมายเหตุ : การอ้างข้อมูลอายุเฉลี่ย 71 ปี และรายได้ของผู้ตาย</p>

ตารางที่ 4.10 ตารางแสดงการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา (ต่อ)

เนื้อหาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ศาลใช้ดุลพินิจ	วิเคราะห์ประเด็นตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด 4 ประเด็น
ปี นั้นจำเลยกล่าวอ้างลอย ๆ ไม่มีพยานเอกสารอื่นมาสนับสนุน ทั้งเมื่อพิจารณาพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดประกอบกับรายได้ของผู้ตายที่ส่งให้แก่โจทก์ทั้งสองอันเป็นค่าอุปการะเลี้ยงดูตามที่โจทก์ทั้งสองนำสืบ ที่ศาลอุทธรณ์กำหนดค่าสินไหมทดแทนเป็นค่าขาดรายได้อุปการะดังกล่าวจึงเหมาะสมแล้ว	

จากตารางที่ 4.10 พบว่ามีคำพิพากษาศาลฎีกาที่แสดงประเด็น 4 ประเด็น คือ 1) สถานใด 2) เพียงใด 3) พฤติการณ์ และ 4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด ซึ่งใน 16 คำพิพากษาศาลฎีกานี้สามารถแบ่งกลุ่มคำพิพากษาศาลฎีกาออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. คำพิพากษาศาลฎีกาที่แสดงครบถ้วนทั้ง 4 ประเด็นทั้ง 1) สถานใด 2) เพียงใด 3) พฤติการณ์ และ 4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด ได้แก่ ฎีกาที่ 144/2492, ฎีกาที่ 786/2496, ฎีกาที่ 789/2502, ฎีกาที่ 928/2507, ฎีกาที่ 1794/2517, ฎีกาที่ 2501/2517, ฎีกาที่ 2680/2528, ฎีกาที่ 2959/2529, ฎีกาที่ 5042/2552, ฎีกาที่ 6092/2552, ฎีกาที่ 3518/2563 และฎีกาที่ 6193/2564 มีการแสดงรายละเอียดของคำพิพากษาศาลฎีกาที่แสดงครบถ้วนทั้ง 4 ประเด็นทั้ง 1) สถานใด 2) เพียงใด 3) พฤติการณ์ และ 4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด

2. คำพิพากษาศาลฎีกาที่แสดงบางประเด็น คือ แสดง 3 ประเด็น 1) สถานใด 2) เพียงใด 3) พฤติการณ์ แต่ขาดประเด็นที่ 4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด ได้แก่ ฎีกาที่ 339/2531, ฎีกาที่ 7119/2541

3. คำพิพากษาศาลฎีกาที่แสดงบางประเด็น คือ แสดงเพียง 2 ประเด็น 1) สถานใด 3) พฤติการณ์ แต่ขาดประเด็นที่ 2) เพียงใด และ 4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด ได้แก่ ฎีกาที่ 247/2538, ฎีกาที่ 6303/2547

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ รวมทั้งศึกษาข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา รวมทั้งเพื่อค้นหาหลักในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา สามารถสรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะได้ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารจากเอกสารวิชาการ กฎหมาย บทความวิชาการที่เกี่ยวข้อง ได้ผลของการศึกษาวิจัยดังนี้

1. หลักกฎหมายและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด ในประเด็นที่สำคัญดังต่อไปนี้

1.1 หลักกฎหมายโบราณของต่างประเทศ ได้แก่ ในสมัยจักรพรรดิจัสติเนียนีสละเมิดเป็นป่อเกิดแห่งหนึ่ง การชดเชยความเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิดใน Corpus Juis Cwills ยึดทฤษฎีว่าด้วยหนี้ โดยข้อ 24 ของ Law of Tewell Table บัญญัติว่า “ผู้ใดทำให้เขาตายโดยอุบัติเหตุให้เอาหินทุ่มผู้มันให้บาดเจ็บแล้วส่งตัวไปทำงานใด ๆ แทนเขา” ซึ่งกฎหมายนี้สอดคล้องกับกฎหมายตาลิโอนิส (Lex Talionis) ของโรมัน โดยมีการแก้แค้นทดแทน มีการตอบโต้โดยใช้ระบบตาต่อตาฟันต่อฟัน และใช้การตกลงกัน และมีการตอบโต้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ในลักษณะของโทษปรับที่ผู้พิพากษาจะเป็นผู้กำหนดตามข้อเรียกร้องของผู้เสียหาย ซึ่งตามกฎหมายโรมันการลงโทษทางแพ่งอาจเกิดขึ้นได้ 2 ทาง คือ ทางแรก คือ การฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนเป็นค่าปรับ (delictual claim) อันเป็นการลงโทษโดยเงินนี้จะจ่ายให้กับผู้เสียหาย วิธีคิดจึงมิได้พิจารณาบนฐานของความเสียหายที่แท้จริงเพราะมุ่งหมายที่จะลงโทษผู้ก่อความเสียหายเป็นประการสำคัญ และทางที่ 2 คือ การฟ้องเรียกทรัพย์สิน (in rem) หรือหากคืนไม่ได้ก็ฟ้องบังคับให้ชำระหนี้ตามราคาทรัพย์สิน (in peronam)

1.2 หลักกฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา 1382 “การกระทำใดๆ ของบุคคลที่ก่อความเสียหายแก่บุคคลอื่น ผู้ก่อกวนผู้กระทำให้อาจรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย” และประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ที่มีหลักสำคัญ 3 ข้อ คือ (ก) กฎหมายคุ้มครองเฉพาะการกระทำที่ควรแก่การดำเนินเท่านั้น ไม่ใช่ความเสียหายทุกอย่างจะได้รับความคุ้มครอง โดยประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครอง ได้แก่ ชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ทรัพย์สิน อันเป็นสิทธิของบุคคลที่จะต้องใช้และยกขึ้นต่อสู้ทุกคนในสังคมได้ หากได้รับความเสียหายต่อสิทธิเหล่านี้ จะได้รับความคุ้มครองโดยได้รับการชดเชยค่าสินไหมทดแทน ต่อมาก็เพิ่มความเสียหายอื่นด้วย (ข) ต้องเป็นความเสียหายที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และ (ค) ต้องมีความผิด

1.3 หลักกฎหมายโบราณของประเทศไทย ได้แก่ ในสมัยสถาปนากรุงศรีอยุธยา กำหนดหลักว่าห้ามแก้แค้นแต่สามารถฟ้องเรียกค่าทำขวัญได้ และยินยอมให้มีการสินไหมแทนการแก้แค้น ซึ่งเงินจำนวนนี้ต้องแบ่งกันระหว่างผู้เสียหายกับรัฐหรือเรียกว่า “สินไหมกึ่งพินัยกึ่ง” สอดคล้องกับขุนสมภารหิตะคดี (โป้ โปรคุปต์) ที่ให้ความหมายของคำว่า สินไหม หมายถึงเงินค่าทำขวัญหรือค่าเสียหายซึ่งผู้เสียหายจะได้รับตามที่ผู้เสียหายหรือตามกฎหมายกำหนดไว้เป็นการตอบแทนในความผิดที่ได้มีผู้กระทำต่อผู้เสียหายนั้น ยุคที่มีการตั้งกระทรวงยุติธรรมและจัดระบบศาลขึ้นใหม่หากมีเรื่องการกระทำอันมิชอบบางอย่างซึ่งเป็นความผิดทางอาญา เมื่อศาลได้พิพากษาให้ผู้นั้นได้รับโทษจำคุกแล้วมักจะเลิกการเรียกสินไหมและพินัยเสีย ส่วนผู้ที่ได้รับความเสียหายก็ให้ได้รับแต่เพียงค่าทดแทนโดยมีมูลค่าเท่ากับความเสียหายที่ได้รับจริงเท่านั้น ทั้งนี้พระบิดาแห่งกฎหมายไทยกล่าวไว้ว่า ละเมิดเป็นการประทุษร้ายทางแพ่ง

1.4 หลักกฎหมายละเมิดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบด้วย มาตรา 420 และมาตรา 438 ดังนี้

1.4.1 กฎหมายแพ่งว่าด้วยหนี้ มาตรา 222

1.4.2 กฎหมายลักษณะละเมิด มาตรา 420 และตามมาตรา 438 วรรคหนึ่ง หลักการชดเชยค่าสินไหมทดแทนนั้น ศาลสามารถใช้ดุลพินิจของศาลอยู่ในกรอบกฎหมายลายลักษณ์อักษร โดยศาลจะกำหนดสถานใด เพียงใด ก็แล้วแต่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด และตามมาตรา มาตรา 438 วรรคสอง กำหนดหลักการชดเชยค่าสินไหมทดแทนความเสียหายออกเป็น 2 ส่วน คือการชดเชยค่าสินไหมทดแทนที่เป็นเงิน เรียกว่า ค่าเสียหาย และการชดเชยค่าสินไหมทดแทนในรูปแบบที่เฉพาะเจาะจง เช่น การคืนทรัพย์สิน การเอาทรัพย์สินประเภทเดียวกันมาคืน การคืนราคาทรัพย์สิน เป็นต้น

1.5 แนวคิดทฤษฎีที่สำคัญเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทน มีดังนี้

1.5.1 ทฤษฎีความรับผิดชอบเพื่อละเมิด มี 2 ประเภท คือ ความรับผิดชอบที่ต้องการความผิด (subjective responsibility) และความรับผิดชอบที่ไม่ต้องการความผิด (objective responsibility)

1.5.2 ทฤษฎีการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามค่าเสียหาย มี 6 ทฤษฎี ดังนี้ ค่าเสียหายแบบค่าสินไหมทดแทน (Compensatory Damages) ค่าเสียหายตามความเสียหาย (Substantive Damages) ค่าเสียหายแบบเป็นโทษ (Punitive Damages) ค่าเสียหายแบบเป็นการซ้ำเติม (Aggravated Damages) ค่าเสียหายแบบปลอมขวัญ (Nominal Damages) และค่าเสียหายแบบสมน้ำหน้าโจทก์ (Contemptuous Damages)

1.5.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประเภทความเสียหาย แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ค่าความเสียหายที่แท้จริง (Actual Damages or Special Damages) และค่าความเสียหายตามทางสันนิษฐานทั่วไป (General Damages)

1.5.4 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผล มี 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีการเท่ากันแห่งเหตุหรือทฤษฎีเงื่อนโซ่ และทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม

1.5.5 การวินิจฉัยของศาลไทยในการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ใช้หลักเกณฑ์ ดังนี้ กรณีแรก ให้พิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากอะไรเป็นเหตุ เรียกว่า *ผลโดยตรง* กรณีที่ 2 หากข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีเหตุหลายเหตุมาทำให้เกิดผลเช่นนั้นขึ้น ให้พิจารณาว่าเหตุใดเป็นเหตุแรก และเหตุใดเป็นเหตุสุดแทรกหรือเหตุแทรกแซง หากภายหลังจากการที่มีการกระทำอันเป็นเหตุแรกแล้ว มีเหตุอื่นใดมาสอดแทรกหรือแทรกแซง และเหตุนั้นมาทำให้เหตุแรกหมดความสำคัญไป ถือได้ว่าเหตุสุดแทรกมาตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของผู้ก่อเหตุแรกและผลท้ายสุดที่เกิดขึ้นนั้นแล้ว ผลสุดท้ายที่เกิดขึ้นจึงไม่สัมพันธ์กับการกระทำของผู้ก่อเหตุแรก ผู้ก่อเหตุแรกไม่ต้องรับผิดชอบในผลนั้น ต้องรับผิดชอบแค่ผลที่เกิดขึ้นโดยตรงจากการกระทำของตน ก่อนที่จะมีเหตุสุดแทรกหรือแทรกแซงเท่านั้น ทั้งนี้เพราะผลภายหลังที่มีเหตุสุดแทรกเป็นผลที่ไกลกว่าเหตุอันเกิดจากการกระทำของผู้ก่อเหตุแรก เรียกว่า *ไกลกว่าเหตุ*

2. ข้อเท็จจริงจากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อ ความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา

จากผลการวิจัยเอกสารจากคำพิพากษาศาลฎีกา สามารถสรุปผลเป็นช่วงระยะเวลาของคำพิพากษาศาลฎีกา ดังนี้

2.1 ช่วงก่อนปี พ.ศ.2500 มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด จำนวน 7 ฎีกา ได้แก่ ฎีกาที่ 390/2474 มีข้อความว่า “ศาลกำหนดค่าเสียหายเกินสมควร” ฎีกาที่ 946-947/2475 มีข้อความว่า “ต้องถูกลงโทษและ

ใช้ค่าเสียหาย ค่าทำขวัญแก่บิดามารดาเด็ก” ฎีกาที่ 317/2476 มีข้อความว่า “ศาลก็ต้องใช้ดุลพินิจในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด” ฎีกาที่ 378/2483 มีข้อความว่า “ใช้ค่าเสียหายในการได้รับความอับอายขายหน้า” ฎีกาที่ 1037/2491 มีข้อความว่า “ศาลก็ให้ค่าเสียหายตามควรแก่กรณีโดยศาลกำหนดให้เองแล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร” ฎีกาที่ 144/2492 มีข้อความว่า “ศาลมีอำนาจลดค่าเสียหายให้ตามสมควร” และฎีกาที่ 786/2496 มีข้อความว่า “เด็กยอมมีสิทธิฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนเป็นเงินจำนวนหนึ่งและมีสิทธิขอค่าเสียหายในอนาคตคิดคำนวณเป็นรายเดือนจนกว่าจะมีอายุบรรลุนิติภาวะได้”

2.2 ช่วงปี พ.ศ.2500-2509 มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด จำนวน 7 ฎีกา ได้แก่ ฎีกาที่ 292/2502 มีข้อความว่า “บิดาของผู้ตายยอมได้รับค่าสินไหมทดแทนการขาดไร้อุปการะจากผู้ทำละเมิด ตาม ป.พ.พ. มาตรา 443 วรรค 3” ฎีกาที่ 789/2502 มีข้อความว่า “ผู้ตายมีร่างกายแข็งแรงและไม่มีโรคประจำตัว จึงควรคำนวณได้ว่า ผู้ตายอาจมีชีวิตทำมาหาได้ต่อไปข้างหน้าอีก 10 ปี” ฎีกาที่ 1052/2506 มีข้อความว่า “ค่ารักษาพยาบาลบาดแผล ค่าประสาทพิการ ค่าสิ่งของที่สูญหายไป” ฎีกาที่ 162/2507 มีข้อความว่า “ศาลอาจคิดคำนวณค่าเสียหายแก่โจทก์เป็นเงินก้อน โดยวินิจฉัยลดน้อยลงตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดได้” ฎีกาที่ 928/2507 มีข้อความว่า “ศาลก็มีอำนาจกำหนดให้จำเลยชำระค่าสินไหมทดแทนการที่โจทก์ขาดไร้อุปการะเป็นเงินจำนวนเดียว 36,000 บาท ตามที่โจทก์ขอมาโดยคิดคำนวณจากระยะเวลา 10 ปีได้” ฎีกาที่ 781/2509 มีข้อความว่า “เท่าใดเพียงไรนั้นเป็นดุลพินิจของศาลที่จะกำหนดให้” และฎีกาที่ 829/2509 มีข้อความว่า “ค่าสินไหมทดแทนในกรณีละเมิดจะพึงให้ใช้เพียงใด ศาลวินิจฉัยได้ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด”

2.3 ช่วงปี พ.ศ.2510-2519 มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด จำนวน 7 ฎีกา ได้แก่ ฎีกาที่ 584-585/2513 มีข้อความว่า “เป็นค่าขาดแรงงานซึ่งการไฟฟ้านครหลวงมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทน” ฎีกาที่ 792/2515 มีข้อความว่า “โจทก์มิได้เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย จึงไม่มีอำนาจฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูจากผู้ต้องรับผิดชอบ” ฎีกาที่ 2361/2515 มีข้อความว่า “ค่าเสียหายเป็นเงินก้อนแม้จะขอค่าเสียหายที่คำนวณในอนาคตเข้ามาด้วย” ฎีกาที่ 14/2517 มีข้อความว่า “บุตรนอกกฎหมายที่บิดาโจทก์ผู้ตายรับรองแล้ว มีสิทธิฟ้องเรียกร้องค่าปลงศพของบิดาโจทก์ผู้ตาย และมีสิทธิฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนรถยนต์ของบิดาโจทก์ที่ถูกชน” ฎีกาที่ 1794/2517 มีข้อความว่า “ค่าเสียหายโดยตรง ศาลคิดค่าเสียหายดังกล่าวให้ได้ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด” ฎีกาที่ 1936/2517 มีข้อความว่า “ค่าทดแทนความเสียหายอันมิใช่ตัวเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 ซึ่งศาลยอมกำหนดให้ตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด” และ

ฎีกาที่ 2501/2517 มีข้อความว่า “จำนวนค่าเสียหายดังกล่าว ศาลยอมวินิจฉัยให้ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด”

2.4 ในช่วงปี พ.ศ.2520-2529 มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด จำนวน 5 ฎีกา ได้แก่ ฎีกาที่ 1921/2520 มีข้อความว่า “การเสียความสามารถประกอบกิจการงานในอนาคต บางกรณีเป็นการพันวิสัยที่จะหยั่งรู้ได้ว่าจะเสียหายเท่าใด มาตรา 444 วรรคสอง” ฎีกาที่ 2680/2528 มีข้อความว่า “เกิดจากการกระทำของจำเลยโดยตรง โจทก์ย่อมมีสิทธิเรียกค่าประกาศหนังสือพิมพ์เป็นส่วนหนึ่งของค่าเสียหายได้” ฎีกาที่ 3983/2528 มีข้อความว่า “คำนวณให้เท่ากับจำนวนเงินที่นายจ้างชำระให้แก่ลูกจ้าง” ฎีกาที่ 2959/2529 มีข้อความว่า “การกำหนดค่าขาดไร้โอกาสจะต้องพิจารณาถึงโอกาสแห่งการมีชีวิตของผู้ขอด้วยขณะยื่นฟ้องโจทก์มีอายุ 90 ปีเศษและถึงแก่กรรมเมื่อคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์โจทก์จึงควรได้รับค่าขาดไร้โอกาสที่น้อยลง” และฎีกาที่ 4828/2529 มีข้อความว่า “ความเสียหายจากการกระทำละเมิดของลูกจ้างของจำเลยทั้งสองคือค่าปลงศพ ค่ารถจักรยานยนต์ของโจทก์ที่ 1 โดยระบุค่าเสียหายแต่ละรายการมาด้วยว่าเป็นจำนวนเงินเท่าใด”

2.5 ในช่วงปี พ.ศ.2530-2539 มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด จำนวน 12 ฎีกา ได้แก่ ฎีกาที่ 368/2530 มีข้อความว่า “สิทธิเรียกค่าขาดรายได้จากการใช้รถ” ฎีกาที่ 339/2531 มีข้อความว่า “การทนทุกข์ทรมานหรือเสื่อมสุขภาพอนามัยและการมีรอยแผลเป็นติดตัวเป็นผลโดยตรงแห่งการละเมิดของจำเลย โจทก์ย่อมมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยผู้กระทำละเมิดได้” ฎีกาที่ 2685/2534 มีข้อความว่า “เสียหายและฟ้องเรียกค่าเสียหายในส่วนนี้กับค่าขาดรายได้ในระหว่างซ่อมแซมได้” ฎีกาที่ 717/2536 มีข้อความว่า “บิดาจึงขาดไร้ผู้อุปการะเลี้ยงดูย่อมมีสิทธิจะได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูอันเป็นค่าสินไหมทดแทน” ฎีกาที่ 75/2538 มีข้อความว่า “ค่าเสียหายเพราะเหตุที่โจทก์ต้องทุพพลภาพตลอดชีวิตโดยระบบประสาทไม่สามารถควบคุมการขับถ่ายได้เสียสมรรถภาพทางเพศและไม่สามารถเดินได้กับค่าเสียหายที่โจทก์ต้องทนทุกข์ทรมานจากการทุพพลภาพตลอดชีวิตเป็นค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน” ฎีกาที่ 247/2538 มีข้อความว่า “ค่าขาดความสุขสำราญเพราะร่างกายพิการทำให้สังครังเกียจอับอายขายหน้า ไม่ได้เล่นกีฬา ไม่ได้สมรสเป็นค่าเสียหายเกี่ยวกับความรู้สึกทางด้านจิตใจเป็นค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 ส่วนค่าสูญเสียความสามารถในการทำงานเป็นค่าเสียหายเพราะเสียความสามารถประกอบกิจการงานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 444 เป็นค่าเสียหายคนละอย่างไม่ซ้ำซ้อน” ฎีกาที่ 698/2538 มีข้อความว่า “ค่าปลงศพผู้ตายเป็นค่าสินไหมทดแทนซึ่งกฎหมายกำหนดให้ผู้ทำละเมิดต้องจ่าย” ฎีกาที่ 5309/2538 มีข้อความว่า “มีสิทธิเรียก

ค่าปลงศพจากผู้กระทำละเมิด” ฎีกาที่ 3208/2538 มีข้อความว่า “มีสิทธิฟ้องเรียกค่าปลงศพ” ฎีกาที่ 3844/2538 มีข้อความว่า “ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายไม่น้อยเพียงใดต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ” และ “ศาลชอบที่จะกำหนดให้จำเลยรับผิดชอบเพียงกึ่งหนึ่งของค่าเสียหายทั้งหมดได้” ฎีกาที่ 3357/2538 มีข้อความว่า “สิทธิเรียกร้องเอาค่ารักษาพยาบาลจากจำเลยผู้ทำละเมิดได้และกรณีเป็นคนละเรื่องกับการที่โจทก์มีสิทธิที่จะเรียกเอาค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงินในกรณีถูกทำละเมิดจนได้รับอันตรายแก่กาย” และฎีกาที่ 6110/2539 มีข้อความว่า “สิทธิเรียกค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงินที่โจทก์ต้องทุกข์ทรมานจิตใจอันเนื่องมาจากการตอกเสาเข็ม”

2.6 ในช่วงปี พ.ศ.2540-2549 มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด จำนวน 11 ฎีกา ได้แก่ ฎีกาที่ 7130/2540 มีข้อความว่า “จะต้องใช้เงินค่าสินไหมทดแทนให้โจทก์โดยการคืนทรัพย์สิน ซึ่งโจทก์ต้องเสียไปเพราะละเมิด” ฎีกาที่ 6171/2541 มีข้อความว่า “ศาลย่อมมีอำนาจใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายให้แก่โจทก์ได้ตามความเหมาะสมและพฤติการณ์แห่งรูปคดี” ฎีกาที่ 7119/2541 มีข้อความว่า “ได้รับค่าขาดไร้อุปการะทั้งในปัจจุบันและความหวังในอนาคตโดยผลแห่งกฎหมาย โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าขณะเกิดเหตุหรือในอนาคตเด็กหญิง พ.จะได้อุปการะโจทก์ที่ 3 จริงหรือไม่ ส่วนค่าอุปการะเลี้ยงดูจะเป็นจำนวนเท่าใด ศาลย่อมกำหนดให้ตามสมควร” ฎีกาที่ 399/2546 มีข้อความว่า “ค่าเสียหายที่โจทก์ควรจะได้มากน้อยเพียงใดนั้นต้องอาศัยพฤติการณ์แห่งกรณีดังกล่าวเป็นประมาณ” ฎีกาที่ 3491/2546 มีข้อความว่า “การคำนวณราคาซึ่งจะต้องหักค่าเสื่อมราคาออกด้วย จึงต้องคิดฐานที่ตั้งจากราคา 4,717,898 บาท ซึ่งเป็นราคาในขณะเกิดเหตุละเมิด” ฎีกาที่ 1888/2547 มีข้อความว่า “ศาลอาจกำหนดเป็นประเด็นข้อพิพาทและวินิจฉัยเรื่องค่าเสียหายได้” ฎีกาที่ 5202/2547 มีข้อความว่า “โจทก์มีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายด้วยการกำหนดค่าเสียหายแก่โจทก์เพียงใด ต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ” ฎีกาที่ 6303/2547 มีข้อความว่า “เรียกค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบการทำงานได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 444 วรรคหนึ่ง และความทุพพลภาพที่เกิดขึ้นนี้ยังเข้ากรณีเป็นความเสียหายอันเป็นที่มาของความทุกข์ทรมานทั้งร่างกายและจิตใจอย่างแสนสาหัส” ฎีกาที่ 8794/2547 มีข้อความว่า “สิทธิได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่น้อยเพียงใดต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ” ฎีกาที่ 2341/2548 มีข้อความว่า “ความเสียหายแก่กายหรืออนามัยตาม ป.พ.พ. มาตรา 444, 445 และ 446” และฎีกาที่ 1202/2549 มีข้อความว่า “ฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนในการปลงศพได้”

2.7 ในช่วงปี พ.ศ.2550-2559 มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด จำนวน 11 ฎีกา ได้แก่ ฎีกาที่ 7673/2550 มีข้อความว่า “ความทุพพลภาพที่เกิดขึ้นถือเป็นความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่เป็นตัวเงิน โจทก์มีสิทธิเรียกค่าเสียหายส่วนนี้ได้ด้วย และศาลย่อมมีอำนาจวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความ

ร้ายแรงแห่งละเมิด” ฎีกาที่ 3010/2552 มีข้อความว่า “โจทก์ที่มีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายด้วยการกำหนดค่าเสียหายให้แก่โจทก์เพียงใดนั้นจึงต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ” ฎีกาที่ 5042/2552 มีข้อความว่า “เห็นสมควรลดลงบางส่วนโดยกำหนดค่าขาดไร้อุปการะให้โจทก์ที่ 1 เป็นเงินจำนวน 200,000 บาท” และ “กำหนดค่าปลงศพและค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอื่นให้เป็นจำนวน 100,000 บาท นับว่าเป็นจำนวนที่เหมาะสมแล้ว” และ “การที่ขายรถยนต์ตู้คันที่ผู้ตายขับได้เพียง 325,000 บาท จึงน่าจะมีสาเหตุมาจากความเสื่อมเพราะการใช้รถด้วย มิใช่เพราะจากการถูกเฉี่ยวชนเพียงอย่างเดียว จึงเห็นสมควรกำหนดค่าเสียหายส่วนนี้ให้เป็นเงิน 40,000 บาท” ฎีกาที่ 6092/2552 มีข้อความว่า “ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกายโจทก์ ซึ่งเป็นผลโดยตรงจากความประมาทเลินเล่อของจำเลยที่ 3 อันเป็นการกระทำละเมิด” และ “ค่าทนต์ทุกซ์ทรมานระหว่างเจ็บป่วย ค่าเสียสมรรถภาพในการมองเห็นและค่าสูญเสียความสวยงาม ถือเป็นความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน” ฎีกาที่ 6700/2553 มีข้อความว่า “ก่อให้เกิดการละเมิดต่อโจทก์ดังกล่าวและความร้ายแรงแห่งละเมิดตามมาตรา 438 วรรคหนึ่งแล้ว” ฎีกาที่ 3889/2554 มีข้อความว่า “ค่าสินไหมทดแทนว่าจะพึงใช้โดยสถานใด เพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด” ฎีกาที่ 7047/2554 มีข้อความว่า “ใช้ค่าสินไหมทดแทนโดยคืนเงินค่าที่ดินเฉพาะส่วนที่รังวัดเพิ่มขึ้นโดยไม่ชอบนั้นแก่โจทก์พร้อมดอกเบี้ย” ฎีกาที่ 4571/2556 มีข้อความว่า “การทำให้โจทก์ตกใจกลัวเป็นความเสียหายเกี่ยวกับความรู้สึกทางด้านจิตใจ ซึ่งเป็นความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน” ฎีกาที่ 6146/2558 มีข้อความว่า “ค่าเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินนั้น ป.พ.พ.มาตรา 446 บัญญัติว่าสิทธิเรียกร้องนี้ไม่โอนกันได้และไม่ตกสืบไปถึงทายาท” ฎีกาที่ 10949/2558 มีข้อความว่า “กำหนดค่าขาดไร้อุปการะให้แก่โจทก์ทั้งสองคนละ 800 บาทต่อหนึ่งเดือน เป็นเวลา 15 ปี โดยให้โจทก์ทั้งสองได้รับในคราวเดียวเป็นเงินคนละ 144,000 บาท ค่าเสียหายดังกล่าวจึงเหมาะสมแก่ฐานะานุรูปของโจทก์” และฎีกาที่ 1137/2559 มีข้อความว่า “การกำหนดค่าเสียหายแก่โจทก์เพียงใด ต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ”

2.8 ในช่วงปี พ.ศ.2560-2567 มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด จำนวน 14 ฎีกา ได้แก่ ฎีกาที่ 3379/2560 มีข้อความว่า “พฤติการณ์แห่งคดีถือได้ว่าเป็นกรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นก็เพราะความผิดของโจทก์ผู้ต้องเสียหายประกอบด้วย” ฎีกาที่ 9995/2560 มีข้อความว่า “กำหนดให้ตามที่ขอมาเป็นเงิน 1,200,000 บาทนั้น เป็นอัตราและจำนวนที่เหมาะสมแล้ว” ฎีกาที่ 1016/2561 มีข้อความว่า “มีสิทธิเรียกค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบการทำงานได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 444 วรรคหนึ่ง โดยมีพิกัดต้องคำนึงว่าปัจจุบันโจทก์คงศึกษาต่ออยู่หรือไม่” ฎีกาที่ 1935/2561 มีข้อความว่า “ตามพฤติการณ์เป็นที่เห็นได้ว่าฝ่ายจำเลยเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายยิ่งกว่าฝ่ายผู้ร้อง จึงเห็นสมควรกำหนดให้จำเลยใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ฝ่ายผู้ร้องกึ่งหนึ่งของค่าเสียหายทั้งหมด” ฎีกา

ที่ 2698/2561 มีข้อความว่า “พิเคราะห์พฤติการณ์ว่าฝ่ายใดเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายยิ่งหย่อนเพียงไร” ฎีกาที่ 4164/2561 มีข้อความว่า “หนี้อันจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายมาน้อยเพียงใดนั้นต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ” ฎีกาที่ 4876/2561 มีข้อความว่า “ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพียงใดนั้นต้องเป็นไปตาม ป.พ.พ. มาตรา 442 ประกอบมาตรา 223” ฎีกาที่ 5396/2561 มีข้อความว่า “การกำหนดค่าเสียหายให้แก่โจทก์มาน้อยเพียงใด ต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ” ฎีกาที่ 8725/2561 (ประชุมใหญ่) มีข้อความว่า “ศาลย่อมใช้ดุลพินิจกำหนดค่าขาดไร้อุปกรณ์ให้ตามจำนวนและระยะเวลาที่เห็นสมควรได้” ฎีกาที่ 3518/2563 มีข้อความว่า “สมควรกำหนดค่าเสียหายในส่วนนี้เป็นเวลา 15 ปี เป็นเงิน 540,000 บาท ในส่วนโจทก์ที่ 2 และที่ 3 ซึ่งเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ตายต้องขาดไร้อุปกรณ์จากการสูญเสียบิดา จึงมีสิทธิได้รับชดใช้ค่าขาดไร้อุปกรณ์เงินบรรลุนิติภาวะ” ฎีกาที่ 4004/2563 มีข้อความว่า “กำหนดค่าขาดไร้อุปกรณ์ให้โจทก์เดือนละ 30,000 บาท จึงเป็นค่าสินไหมทดแทนที่สูงเกินไปสมควรแก้ไขโดยกำหนดค่าขาดไร้อุปกรณ์ให้โจทก์เดือนละ 20,000 บาท” และ “ผู้ตายและโจทก์น่าจะจะมีชีวิตอยู่ได้ไม่ต่ำกว่า 10 ปี การกำหนดให้จำเลยชดใช้ค่าขาดไร้อุปกรณ์เป็นเวลา 10 ปี” ฎีกาที่ 6193/2564 มีข้อความว่า “พิเคราะห์พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดประกอบกับรายได้ของผู้ตายที่ส่งให้แก่โจทก์ทั้งสองอันเป็นค่าอุปกรณ์เลี้ยงดูตามที่โจทก์ทั้งสองนำสืบ ที่ศาลอุทธรณ์กำหนดค่าสินไหมทดแทนเป็นค่าขาดไร้อุปกรณ์ดังกล่าวจึงเหมาะสมแล้ว” ฎีกาที่ 1570/2565 มีข้อความว่า “กำหนดค่าขาดไร้อุปกรณ์ให้โจทก์ร่วม 900,000 บาท ให้ผู้ร้องที่ 1 เป็นเงิน 360,000 บาทและให้ผู้ร้องที่ 2 เป็นเงิน 576,000 บาท นับว่าเหมาะสมตามสมควรและตามฐานะของผู้ตายกับโจทก์ร่วมและผู้ร้องทั้งสองแล้ว” และฎีกาที่ 871/2565 มีข้อความว่า “พฤติการณ์แล้ว กำหนดค่าเสียหายเป็นค่าขาดไร้อุปกรณ์ให้โจทก์ซึ่งเป็นภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายเป็นเงิน 650,000 บาท”

3. การกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา แสดงให้เห็นมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่นำหลักการที่ว่า “ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด” โดยนำเสนอฎีกาในช่วงระยะเวลาก่อนปี พ.ศ.2500 จนถึงปี พ.ศ. 2567 ช่วงเวลาละ 2 ฎีกา รวมเป็นจำนวน 16 ฎีกา คำพิพากษาศาลฎีกาที่แสดงประเด็น 4 ประเด็น คือ 1) สถานใด 2) เพียงใด 3) พฤติการณ์ และ 4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด ซึ่งใน 16 คำพิพากษาศาลฎีกานี้สามารถแบ่งกลุ่มคำพิพากษาศาลฎีกาออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

3.1 คำพิพากษาศาลฎีกาที่แสดงครบถ้วนทั้ง 4 ประเด็นทั้ง 1) สถานใด 2) เพียงใด 3) พฤติการณ์ และ 4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด ได้แก่ ฎีกาที่ 144/2492, ฎีกาที่ 786/2496, ฎีกาที่ 789/2502, ฎีกาที่ 928/2507, ฎีกาที่ 1794/2517, ฎีกาที่ 2501/2517, ฎีกาที่ 2680/2528, ฎีกา

ที่ 2959/2529, ฎีกาที่ 5042/2552, ฎีกาที่ 6092/2552, ฎีกาที่ 3518/2563 และฎีกาที่ 6193/2564 มีการแสดงรายละเอียดของคำพิพากษาศาลฎีกาที่แสดงครบถ้วนทั้ง 4 ประเด็นทั้ง 1) สถานใด 2) เพียงใด 3) พฤติการณ์ และ 4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด

3.2 คำพิพากษาศาลฎีกาที่แสดงบางประเด็น คือ แสดง 3 ประเด็น 1) สถานใด 2) เพียงใด 3) พฤติการณ์ แต่ขาดประเด็นที่ 4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด ได้แก่ ฎีกาที่ 339/2531, ฎีกาที่ 7119/2541

3.3 คำพิพากษาศาลฎีกาที่แสดงบางประเด็น คือ แสดงเพียง 2 ประเด็น 1) สถานใด 3) พฤติการณ์ แต่ขาดประเด็นที่ 2) เพียงใด และ 4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด ได้แก่ ฎีกาที่ 247/2538, ฎีกาที่ 6303/2547

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ประเด็นการใช้คำศัพท์ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ในการใช้ดุลพินิจของศาลฎีกาในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนนั้น ศาลย่อมมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนภายใต้กรอบตามกรอบของกฎหมายตามที่มาตรา 438 วรรคหนึ่ง ศาลจะกำหนดสถานใด เพียงใด ก็แล้วแต่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด โดยในบทบัญญัติของกฎหมายบัญญัติไว้ว่า “ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้นให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์ และความร้ายแรงแห่งละเมิด” ซึ่งในคำพิพากษาศาลฎีกาจะต้องมีข้อความที่บ่งบอกให้รู้ว่าศาลจะต้องให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในสถานใด เพียงใด ต้องจะพิจารณาตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดด้วย

1.1 ประเด็นแรก เป็นการใช้คำว่า “ศาลเห็นสมควร” “ตามสมควร” พบว่า ในคำพิพากษาศาลฎีกาช่วงก่อนปี พ.ศ.2500 ปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1037/2491 จะใช้ข้อความว่า “ศาลก็ให้ค่าเสียหายตามควรแก่กรณีโดยศาลกำหนดให้เองแล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร” และฎีกาที่ 144/2492 ใช้ข้อความว่า “ศาลมีอำนาจลดค่าเสียหายให้ตามสมควร” จะเห็นได้ว่าทั้ง 2 ฎีกามีการเขียนไว้สั้นๆ ว่า การกำหนดค่าเสียหายแล้วแต่ศาลเห็นสมควร แต่อย่างไรก็ตามในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 317/2476 ได้มีข้อความว่า “ศาลก็ต้องใช้ดุลพินิจในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด” แสดงให้เห็นว่าแม้การกำหนดค่าสินไหมทดแทนจะเป็นดุลพินิจของศาลแต่การใช้ดุลพินิจก็ต้องอยู่ในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด

1.2 ประเด็นที่สอง เป็นการใช้คำตามบทบัญญัติของมาตรา 439 วรรคหนึ่งในส่วนท้ายๆ ของคำพิพากษา โดยส่วนมากจะใช้คำว่า “ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด” หรือ “ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายไม่น้อยเพียงใดต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ” ปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกา ดังนี้

1.2.1 ช่วงปี พ.ศ.2500-2509 ได้แก่ ฎีกาที่ 162/2507 ใช้ข้อความว่า “ศาลอาจคิดคำนวณค่าเสียหายแก่โจทก์เป็นเงินก้อน โดยวินิจฉัยลดน้อยลงตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดได้” และฎีกาที่ 829/2509 มีข้อความว่า “ค่าสินไหมทดแทนในกรณีละเมิดจะพึงให้ใช้เพียงใด ศาลวินิจฉัยได้ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด”

1.2.2 ช่วงปี พ.ศ.2510-2519 ได้แก่ ฎีกาที่ 1794/2517 มีข้อความว่า “ค่าเสียหายโดยตรง ศาลคิดค่าเสียหายดังกล่าวให้ได้ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด” ฎีกาที่ 1936/2517 มีข้อความว่า “ค่าทดแทนความเสียหายอันมิใช่ตัวเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 ซึ่งศาลย่อมกำหนดให้ตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด” และฎีกาที่ 2501/2517 มีข้อความว่า “จำนวนค่าเสียหายดังกล่าว ศาลย่อมวินิจฉัยให้ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด”

1.2.3 ในช่วงปี พ.ศ.2530-2539 ได้แก่ ฎีกาที่ 3844/2538 มีข้อความว่า “ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายไม่น้อยเพียงใดต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ”

1.2.4 ในช่วงปี พ.ศ.2540-2549 ได้แก่ ฎีกาที่ 6171/2541 มีข้อความว่า “ศาลย่อมมีอำนาจใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายให้แก่โจทก์ได้ตามความเหมาะสมและพฤติการณ์แห่งรูปคดี” ฎีกาที่ 399/2546 มีข้อความว่า “ค่าเสียหายที่โจทก์ควรจะได้มากน้อยเพียงใดนั้นต้องอาศัยพฤติการณ์แห่งกรณีดังกล่าวเป็นประมาณ” ฎีกาที่ 5202/2547 มีข้อความว่า “โจทก์มีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายด้วยการกำหนดค่าเสียหายแก่โจทก์เพียงใด ต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ” ฎีกาที่ 8794/2547 มีข้อความว่า “สิทธิได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่น้อยเพียงใดต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ”

1.2.5 ในช่วงปี พ.ศ.2550-2559 ได้แก่ ฎีกาที่ 7673/2550 มีข้อความว่า “ความทุกข์สภาพที่เกิดขึ้นถือเป็นความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่เป็นตัวเงิน โจทก์มีสิทธิเรียกค่าเสียหายส่วนนี้ได้ด้วย และศาลย่อมมีอำนาจวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด” ฎีกาที่ 3010/2552 มีข้อความว่า “โจทก์ที่มีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายด้วยการกำหนดค่าเสียหายให้แก่โจทก์เพียงใดนั้นจึงต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ” ฎีกาที่ 3889/2554 มีข้อความว่า “ค่าสินไหมทดแทนว่าจะพึงใช้โดยสถานใด เพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด” และฎีกาที่ 1137/2559 มีข้อความว่า “การกำหนดค่าเสียหายแก่โจทก์เพียงใด ต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ”

1.2.6 ในช่วงปี พ.ศ.2560-2567 ได้แก่ ฎีกาที่ 4164/2561 มีข้อความว่า “หนี้อันจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายมากน้อยเพียงใดนั้นต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ” ฎีกาที่ 5396/2561 มีข้อความว่า “การกำหนดค่าเสียหายให้แก่โจทก์มากน้อยเพียงใด ต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณ” ฎีกาที่ 6193/2564 มีข้อความว่า “พิเคราะห์พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดประกอบกับรายได้ของผู้ตายที่ส่งให้แก่โจทก์ทั้งสองอันเป็นค่าอุปการะเลี้ยงดูตามที่โจทก์ทั้งสองนำสืบ ที่ศาลอุทธรณ์กำหนดค่าสินไหมทดแทนเป็นค่าขาดรายได้อุปการะดังกล่าวจึงเหมาะสมแล้ว”

จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่มีการกำหนดค่าสินไหมทดแทนโดยมีการอ้างในดุลพินิจของศาลว่าท่านกำหนดค่าสินไหมทดแทนว่าจะให้ผู้ทำละเมิดชดใช้โดยสถานใด เพียงใด ศาลท่านได้ใช้ดุลพินิจตามควรแก่พฤติการณ์ และความร้ายแรงแห่งละเมิด ซึ่งเป็นไปตามกรอบของกฎหมายมาตรา 438 วรรคหนึ่งที่ให้อำนาจศาล สอดคล้องกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 317/2476 ที่ว่า “ศาลก็ต้องใช้ดุลพินิจในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด” ทั้งนี้พบว่า อดีตนายกรัฐมนตรี (2566) ได้กล่าวไว้ว่า “มาตรา 438 เป็นเรื่องที่ไม่มีความบัญญัติไว้ว่า อย่างไรคือเหมาะสม ใดๆคือพอสมควร หรืออย่างไรคือการทดแทนความเสียหายที่ผู้ถูกระทำละเมิดได้รับที่แท้จริงและเป็นธรรม แต่ความเหมาะสม ความพอสมควรหรือแม้กระทั่งอย่างไรก็คือความเสียหายที่แท้จริงล้วนแล้วแต่อยู่ในดุลพินิจของผู้พิพากษาที่พิจารณาพิพากษาคดีนั้น ซึ่งหากมีการกำหนดกรอบการใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในคดีละเมิดไว้อย่างคดีอาญาที่มีบัญญัติอัตราโทษหรือที่เรียกว่า “ยี่ตอก” ไว้ ก็คงเป็นการง่ายต่อการใช้ควบคุมและตรวจสอบการใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนของผู้พิพากษา ซึ่งอดีตนายกรัฐมนตรี (2566) ได้เสนอแนะให้มีการกำหนดกรอบมาตรฐานในการใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนสำหรับค่าขาดรายได้อุปการะเพื่อเป็นการยกระดับการใช้ดุลพินิจไปตามกรอบมาตรฐานเดียวกัน ทั้งนี้กรอบมาตรฐานการใช้ดุลพินิจกำหนดค่าสินไหมทดแทนอาจไม่ต้องทำอย่างชัดเจนถึงขนาดเป็นยี่ตอกแบบในคดีอาญา” ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การกำหนดค่าสินไหมทดแทนนั้นศาลจะกำหนดใช้โดยสถานใด เพียงใดนั้นให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์ และความร้ายแรงแห่งละเมิดตามมาตรา 438 วรรคหนึ่งนั้นเหมาะสมแล้ว เพราะการเปลี่ยนแปลงไปของสังคม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการแพทย์ รวมทั้งสภาพเศรษฐกิจอัตราค่าเงิน ค่าครองชีพย่อมส่งผลต่อการกำหนดค่าสินไหมทดแทน การกำหนดกรอบไว้อย่างกว้างๆ ในการใช้ดุลพินิจของศาลจึงย่อมส่งผลทำให้ศาลใช้กฎหมายอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมได้

2. ประเด็นการใช้ดุลพินิจของศาลที่สอดคล้องกับทฤษฎีการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามค่าเสียหาย พบว่า คำพิพากษามากจะสอดคล้องกับทฤษฎีค่าเสียหายแบบค่าสินไหมทดแทน (Compensatory Damages) ที่เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 438-446 ซึ่งเป็นค่าสินไหมทดแทน

ตามที่กฎหมายกำหนด และศาลสามารถใช้ดุลพินิจกำหนดได้ตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด แต่มีบางฎีกาที่สอดคล้องกับทฤษฎีอื่นๆ ดังต่อไปนี้

2.1 การกำหนดค่าเสียหายที่กำหนดเพียงเล็กน้อย แต่หากในคดีนั้นโจทก์สามารถสืบพิสูจน์แสดงความเสียหายให้ศาลเห็นได้ แต่ถ้าศาลเห็นว่าพฤติกรรมบางอย่างของโจทก์นั้นน่าจะเป็นการสมควรที่โจทก์จะต้องรับผลของความเสียหายนั้นด้วย การกำหนดค่าเสียหายเช่นนี้มีใช้การลดปริมาณความเสียหาย (Mitigation of Damages) แต่อาจเป็นเพราะผู้เสียหายมีส่วนผิดอยู่ด้วย ในผลของความเสียหายนั้นในการการกำหนดค่าเสียหายจะต้องพิจารณาว่าฝ่ายใดเป็นฝ่ายก่อให้เกิดความเสียหายยิ่งหย่อนกว่ากันเพียงใดด้วย ได้แก่ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 144/2492 มีข้อความว่า “ศาลมีอำนาจลดค่าเสียหายให้ตามสมควร” ฎีกาที่ 2959/2529 มีข้อความว่า “การกำหนดค่าขาดไร้อุปการะต้องพิจารณาถึงโอกาสแห่งการมีชีวิตของผู้ขอด้วยขณะยื่นฟ้องโจทก์มีอายุ 90 ปีเศษและถึงแก่กรรมเมื่อคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์โจทก์จึงควรได้รับค่าขาดไร้อุปการะน้อยลง” ฎีกาที่ 3844/2538 มีข้อความว่า “ศาลชอบที่จะกำหนดให้จำเลยรับผิดชอบเพียงกึ่งหนึ่งของค่าเสียหายทั้งหมดได้” ฎีกาที่ 3491/2546 มีข้อความว่า “การคำนวณราคาซึ่งจะต้องหักค่าเสื่อมราคาออกด้วยจึงต้องคิดฐานที่ตั้งจากราคา 4,717,898 บาท ซึ่งเป็นราคาในขณะเกิดเหตุละเมิด” ฎีกาที่ 5042/2552 มีข้อความว่า “เห็นสมควรลดลงบางส่วนโดยกำหนดค่าขาดไร้อุปการะให้โจทก์ที่ 1 เป็นเงินจำนวน 200,000 บาท” และ “กำหนดค่าปลงศพและค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่นให้เป็นจำนวน 100,000 บาท นับว่าเป็นจำนวนที่เหมาะสมแล้ว” และ “การที่ขายรถยนต์ผู้คนที่ผู้ตายขับได้เพียง 325,000 บาท จึงน่าจะมีสาเหตุมาจากความเสื่อมเพราะการใช้รถด้วย มิใช่เพราะจากการถูกเฉี่ยวชนเพียงอย่างเดียว จึงเห็นสมควรกำหนดค่าเสียหายส่วนนี้ให้เป็นเงิน 40,000 บาท” ฎีกาที่ 3379/2560 มีข้อความว่า “พฤติการณ์แห่งคดีถือได้ว่าเป็นกรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นก็เพราะความผิดของโจทก์ผู้ต้องเสียหายประกอบด้วย” ฎีกาที่ 4004/2563 มีข้อความว่า “กำหนดค่าขาดไร้อุปการะให้โจทก์เดือนละ 30,000 บาท จึงเป็นค่าสินไหมทดแทนที่สูงเกินไปสมควรแก้ไขโดยกำหนดค่าขาดไร้อุปการะให้โจทก์เดือนละ 20,000 บาท” และ “ผู้ตายและโจทก์น่าจะจะมีชีวิตอยู่ได้ไม่ต่ำกว่า 10 ปี การกำหนดให้จำเลยชดใช้ค่าขาดไร้อุปการะเป็นเวลา 10 ปี” ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีค่าเสียหายแบบสมน้ำหน้าโจทก์ (Contemptuous Damages)

2.2 การกำหนดค่าเสียหายที่กำหนดขึ้นตามความเสียหายที่ได้รับจริง ๆ เช่น การชดใช้ราคาทรัพย์สินที่เสื่อมราคาลงอันเนื่องมาจากการการกระทำละเมิด ได้แก่ ฎีกาที่ 3983/2528 มีข้อความว่า “คำนวณให้เท่ากับจำนวนเงินที่นายจ้างชำระให้แก่ลูกจ้าง” ฎีกาที่ 7047/2554 มีข้อความว่า “ใช้ค่าสินไหมทดแทนโดยคืนเงินค่าที่ดินเฉพาะส่วนที่รังวัดเพิ่มขึ้นโดยไม่ชอบนั้นแก่โจทก์พร้อมดอกเบี้ย” สอดคล้องกับทฤษฎีค่าเสียหายตามความเสียหาย (Substantive Damages)

2.3 การกำหนดค่าเสียหายที่ทำให้ผู้เสียหายได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายเพิ่มขึ้นจากความเป็นจริง ทั้งนี้เนื่องจากศาลเห็นว่าการกระทำความผิดนั้น ๆ มีลักษณะที่รุนแรงหรือมีการกระทำหลายกรรมซ้อนหรือต่อเนื่องกัน จึงควรต้องชดใช้ค่าเสียหายให้มากขึ้นตามความร้ายแรงของละเมิดนั้นๆ ได้แก่ ฎีกาที่ 786/2496 มีข้อความว่า “เด็กย่อมมีสิทธิฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนเป็นเงินจำนวนหนึ่งและมีสิทธิขอค่าเสียหายในอนาคตคิดคำนวณเป็นรายเดือนจนกว่าจะมีอายุบรรลุนิติภาวะได้” ฎีกาที่ 789/2502 มีข้อความว่า “ผู้ตายมีร่างกายแข็งแรงและไม่มีโรคประจำตัว จึงควรคำนวณได้ว่าผู้ตายอาจมีชีวิตรอดมาหาได้ต่อไปข้างหน้าอีก 10 ปี” ฎีกาที่ 928/2507 มีข้อความว่า “ศาลก็มีอำนาจกำหนดให้จำเลยชำระค่าสินไหมทดแทนการที่โจทก์ขาดไร้อุปการะเป็นเงินจำนวนเดียว 36,000 บาท ตามที่โจทก์ขอมาโดยคิดคำนวณจากระยะเวลา 10 ปีได้” ฎีกาที่ 1016/2561 มีข้อความว่า “มีสิทธิเรียกค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบภารงานได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 444 วรรคหนึ่ง โดยมีพักต้องคำนึงว่าปัจจุบันโจทก์คงศึกษาต่ออยู่หรือไม่” ฎีกาที่ 1935/2561 มีข้อความว่า “ตามพฤติการณ์เป็นที่เห็นได้ว่าฝ่ายจำเลยเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายยิ่งกว่าฝ่ายผู้ร้อง จึงเห็นสมควรกำหนดให้จำเลยใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ฝ่ายผู้ร้องกึ่งหนึ่งของค่าเสียหายทั้งหมด” ฎีกาที่ 3518/2563 มีข้อความว่า “สมควรกำหนดค่าเสียหายในส่วนนี้เป็นเวลา 15 ปี เป็นเงิน 540,000 บาท ในส่วนโจทก์ที่ 2 และที่ 3 ซึ่งเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ตายต้องขาดไร้อุปการะจากการสูญเสียบิดา จึงมีสิทธิได้รับชดใช้ค่าขาดไร้อุปการะจนบรรลุนิติภาวะ” ฎีกาที่ 1570/2565 มีข้อความว่า “กำหนดค่าขาดไร้อุปการะให้โจทก์ร่วม 900,000 บาท ให้ผู้ร้องที่ 1 เป็นเงิน 360,000 บาทและให้ผู้ร้องที่ 2 เป็นเงิน 576,000 บาท นับว่าเหมาะสมตามสมควรและตามฐานะของผู้ตายกับโจทก์ร่วมและผู้ร้องทั้งสองแล้ว” สอดคล้องกับทฤษฎีค่าเสียหายแบบเป็นการซ้ำเติม (Aggravated Damages)

2.4 การกำหนดค่าเสียหายเพียงในนามเท่านั้น เพราะค่าเสียหายนี้มีจำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้นและใช้เฉพาะคดีที่พิสูจน์ในทางศาลไม่ชัดว่าโจทก์ได้รับความเสียหาย แต่การกระทำของจำเลยนั้นโดยพฤติการณ์แล้วเห็นว่าจะต้องรับผิด ศาลก็จะมีกำหนดค่าเสียหายเช่นนี้ให้เป็นการปลอบขวัญให้กำลังใจแก่โจทก์ ได้แก่ ฎีกาที่ 946-947/2475 มีข้อความว่า “ต้องถูกลงโทษและใช้ค่าเสียหาย ค่าทำขวัญแก่บิดามารดาเด็ก” สอดคล้องกับทฤษฎีค่าเสียหายแบบปลอบขวัญ (Nominal Damages)

3. ประเด็นการใช้ดุลพินิจของศาลที่สอดคล้องกับทฤษฎีการวินิจฉัยของศาลไทยในการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล มี 2 กรณี คือ ผลโดยตรง และผลที่ไกลกว่าเหตุพบว่า

3.1 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ศาลพิจารณาโดยใช้หลักผลโดยตรง ผู้ทำละเมิดจึงต้องรับผิดชอบในผลแห่งการกระทำนั้น ได้แก่ ฎีกาที่ 2680/2528 มีข้อความว่า “เกิดจากการกระทำของจำเลย

โดยตรง โจทก์ย่อมมีสิทธิเรียกค่าประกาศหนังสือพิมพ์เป็นส่วนหนึ่งของค่าเสียหายได้” ฎีกาที่ 339/2531 มีข้อความว่า “การทนทุกข์ทรมานหรือเสื่อมสุขภาพอนามัยและการมีรอยแผลเป็นติดตัวเป็นผลโดยตรงแห่งการละเมิดของจำเลย โจทก์ย่อมมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากจำเลย ผู้กระทำละเมิดได้” ฎีกาที่ 6092/2552 มีข้อความว่า “ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกายโจทก์ ซึ่งเป็นผลโดยตรงจากความประมาทเลินเล่อของจำเลยที่ 3 อันเป็นการกระทำละเมิด” และ “ค่าทนทุกข์ทรมานระหว่างเจ็บป่วย ค่าเสียสมรรถภาพในการมองเห็นและค่าสูญเสียความสวยงาม ถือเป็นความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน”

3.1 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ศาลพิจารณาโดยใช้หลักผลที่ไกลกว่าเหตุ ได้แก่ ฎีกาที่ 6110/2539 จำเลยก่อสร้างอาคารชิดที่ดินของโจทก์โดยประมาทเลินเล่อซึ่งนอกจากทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของโจทก์แล้วยังทำให้โจทก์เสียหายแก่ร่างกายและอนามัย โจทก์ย่อมมีสิทธิเรียกค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงินที่โจทก์ต้องทุกข์ทรมานจิตใจอันเนื่องมาจากการตอกเสาเข็มวัสดุก่อสร้างและฝุ่นละอองร่วงหล่นเข้ามาในบริเวณที่ดินและบ้านโจทก์ได้และ *ไม่ใช่ค่าสินไหมทดแทนที่ไกลเกินเหตุ* ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420, 446

4. ประเด็นเรื่องการกำหนดค่าสินไหมทดแทนที่ไม่ใช่ตัวเงิน ซึ่งเป็นไปตามวิวัฒนาการของกฎหมายและคำพิพากษาของศาลฎีกา พบว่า ในก่อนปี พ.ศ.2500 เป็นต้นมา ในฎีกาที่ 789/2502 นั้นศาลพิจารณาว่า “สามีไม่มีสิทธิฟ้อง เรียกค่าเสียหายทางจิตใจที่เกิดความว้าเหว เพราะสูญเสียภริยาผู้เคยปฏิบัติให้ชีวิตของสามีมีความสุขจากผู้ที่ทำให้ภริยาของตนถึงแก่ความตาย เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เรียกร้องได้ (อ้างฎีกาที่ 1742/2499) และฎีกาที่ 1052/2506 แต่ไม่รวมถึงค่าที่ต้องขาดการเรียนแล้วสอบไล่ตกและค่าเล่าเรียนที่เสียไป แต่ต่อมาในฎีกาที่ 247/2538 ศาลกำหนดให้ ค่าขาดความสุขสำราญเพราะร่างกายพิการทำให้สังครังเกียจ้อบอายุชายหน้า ไม่ได้เล่นกีฬา ไม่ได้สมรสเป็นค่าเสียหายเกี่ยวกับความรู้สึกทางด้านจิตใจเป็นความเสียหายอันมิใช่ตัวเงินตามมาตรา 446 แต่อย่างไรก็ตามในฎีกาที่ 7119/2541 ค่าเสียหายจำนวน 40,000 บาท ซึ่งโจทก์ที่ 4 จ่ายให้แก่คณะแพทย์ของโรงพยาบาลในการทำการผ่าตัดเพื่อช่วยชีวิตเด็กหญิง ส.นั้น ค่าใช้จ่ายส่วนนี้เป็นสินน้ำใจที่โจทก์ที่ 4 จ่ายให้แก่คณะแพทย์เองโดยที่คณะแพทย์ไม่ได้เรียกร้องเป็นความพอใจของโจทก์ที่ 4 ที่ต้องการตอบแทนคณะแพทย์ที่ช่วยเหลือบุตรสาวของตนการจ่ายนี้ไม่อาจกำหนดจำนวนที่แน่นอน ไม่มีหลักเกณฑ์และกฎหมายรองรับ จึงไม่อาจเรียกร้องจากจำเลยที่ 1 และที่ 2 ได้ แต่ในฎีกาเดียวกันนี้ศาลพิจารณาว่าการที่เด็กหญิง ส.บาดเจ็บสาหัสต้องหยุดเรียนไปนาน จึงเป็นการจำเป็นต้องจ้างครูมาสอนพิเศษ ส่วนการเรียนเปียโนก็เป็นการฟื้นฟูจิตใจของเด็กหญิง ส.ซึ่งบาดเจ็บสาหัส และต้องกระทบกระเทือนจิตใจจากใบหน้าที่เสียโฉมถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่ผู้เสียหายชอบที่จะได้รับการชดใช้จากผู้กระทำละเมิด รวมทั้งในฎีกาที่ 4571/2556 แม้ว่าจำเลยจะมีได้ยิงอาวุธปืนดังกล่าวก็ตาม แต่การที่จำเลยใช้อาวุธปืนข่มขู่โจทก์เช่นนี้เป็นการทำให้โจทก์เสียหายแก่

ร่างกายและอนามัยของโจทก์แล้ว เพราะเป็นการทำให้โจทก์ตกใจกลัวเป็นความเสียหายเกี่ยวกับความรู้สึกทางด้านจิตใจ ซึ่งเป็นความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินตาม ป.พ.พ. มาตรา 446 โจทก์มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนในกรณีดังกล่าวนี้ได้ จากการศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกาจึงทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงหลักการและเหตุผลในการปรับใช้หลักกฎหมายกับข้อเท็จจริงตามมาตรา 446 มากยิ่งขึ้น และเชื่อว่าศาลต้องการให้ผู้กระทำละเมิดต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนที่มีใช้ตัวเงิน เช่น การทำให้โจทก์ตกใจกลัว การจ้างครูมาสอนพิเศษ การเรียนเปียโนเพื่อเป็นการฟื้นฟูจิตใจ รวมทั้งค่าขาดความสุขสำราญเพราะร่างกายพิการทำให้สังคมรังเกียจอับอายขายหน้า ไม่ได้เล่นกีฬา ไม่ได้สมรส เป็นต้น สอดคล้องกับภาคภูมิ พงษ์ชัยภูมิ (บทคัดย่อ : 2552) ที่ว่ากฎหมายลักษณะละเมิดเป็นกฎหมายที่เกิดขึ้นมายาวนานพร้อมๆ กับประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ตลอดเวลานั้น ได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้เป็นกฎหมายที่สามารถอำนวยความสะดวกให้กับสังคมอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ต้องยอมรับว่าตัวบทกฎหมายว่าด้วยละเมิดและค่าสินไหมทดแทนที่ถ่ายทอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร ไม่อาจบัญญัติให้ครอบคลุมถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นทุกรูปแบบได้ อีกทั้งความเสียหายจากการละเมิดในทุกวันนี้ก็มีความรุนแรงและแตกต่างจากอดีตเป็นอย่างมาก จำเป็นต้องกำหนดหลักการและวิธีการกว้างๆ ไว้เพื่อเป็นช่องทางรองรับรูปแบบการละเมิดหรือความเสียหายอื่นๆ ไว้เป็นการทั่วไป ทั้งยังสร้างบทบาทให้ศาลเป็นผู้บริหารความยุติธรรมผ่านดุลพินิจในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนทดแทนอีกด้านหนึ่งด้วย

5. ประเด็นเรื่องศาลจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนสถานใด เพียงใด ตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด จากการศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกาทั้ง 16 คำพิพากษา พบว่า มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่แสดงครบถ้วนทั้ง 4 ประเด็นทั้ง 1) สถานใด 2) เพียงใด 3) พฤติการณ์ และ 4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด จำนวน 12 ฎีกา และมีเพียง 2 ฎีกา ที่แสดงเพียง 3 ประเด็น 1) สถานใด 2) เพียงใด 3) พฤติการณ์ และอีก 2 ฎีกาที่แสดงเพียง 2 ประเด็น 1) สถานใด 3) พฤติการณ์ จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในการพิจารณาพิพากษาคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคำพิพากษาศาลต้องแสดงเหตุผลในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้ครบ 4 ประเด็น คือ 1) สถานใด 2) เพียงใด 3) พฤติการณ์ และ 4) ความร้ายแรงแห่งละเมิด ซึ่งในคำพิพากษาศาลฎีกาหลายฎีกาที่มีอ้างผลการวิจัยหรือสถิติ อ้างรายได้ของผู้ตาย อ้างสถานทางการศึกษา อ้างโอกาสของผู้ตายหากยังมีชีวิต อ้างโอกาสของผู้เสียหายในการที่จะได้สมรสใหม่ เหล่านี้เป็นต้นเพื่อมาประกอบการพิจารณากำหนดค่าสินไหมทดแทนให้เกิดความเหมาะสมและเป็นธรรมแก่ผู้ถูกละเมิดและผู้เสียหายให้ได้มากที่สุดตามเจตนารมณ์ของกฎหมายละเมิดในการชดเชยเยียวยาให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมให้ได้มากที่สุด สอดคล้องกับธิดาพร สุวรรณเกษาวงศ์ (บทคัดย่อ : 2566) ที่ว่า การกำหนดค่าสินไหมทดแทนในคดีละเมิดเป็นอำนาจของศาลที่จะต้องใช้ดุลพินิจในการกำหนดให้เหมาะสมกับพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 438 วรรค

หนึ่ง และการใช้ดุลพินิจควรต้องอยู่ภายใต้กรอบมาตรฐานของการใช้ดุลพินิจอย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นธรรม และตรวจสอบได้ แม้การกำหนดค่าสินไหมทดแทนจะเป็นไปเพื่อมุ่งคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกระทำละเมิดให้ได้รับการชดเชยเยียวยาตามความเสียหายที่แท้จริงที่ผู้ถูกระทำละเมิดได้รับและอยู่ภายใต้หลักกฎหมายละเมิด แต่หากการใช้ดุลพินิจนั้นไม่มีกรอบมาตรฐานควบคุมไว้ ก็อาจทำให้การกำหนดค่าสินไหมทดแทนของศาลในคดีประเภทเดียวกันหรือที่ใกล้เคียงกัน อาจมีการใช้ดุลพินิจที่แตกต่างไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่มีการอ้างเหตุผลให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ได้แก่

5.1 การอนุমানเรื่องอาชีพ วุฒิกการศึกษา ตามฎีกาที่ 9995/2560 โจทก์ทั้งสองเป็นบิดาและมารดาของผู้ตาย โจทก์ทั้งสองเรียกร้องค่าขาดไร้อุปการะเดือนละ 5,000 บาท เป็นเวลา 20 ปี โดยมีโจทก์ทั้งสองเบิกความประกอบวุฒิกการศึกษาของผู้ตาย ซึ่งนอกจากจะเรียนอยู่ที่คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมแล้ว ยังเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรลูกเรือยามสะพานเดินเรือของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี เข้าทำงานกับบริษัทเดินเรือต่าง ๆ และยังทำงานขับรถขนส่งกระเป๋าส่งประจำท่าอากาศยานสุวรรณภูมิให้กับบริษัทอ. ซึ่งศาลชั้นต้นกำหนดให้ตามที่ขอมาเป็นเงิน 1,200,000 บาทนั้น เป็นอัตราและจำนวนที่เหมาะสมแล้ว

5.2 การอนุমানเรื่องรายได้ของผู้ตาย และโอกาสในการสมรสใหม่ของภริยา ตามฎีกาที่ 3518/2563 ผู้ตายทำงานประจำเป็นลูกจ้างร้านวัสดุก่อสร้าง ได้รับเงินเดือนเดือนละ 12,000 บาท ศาลฎีกาเห็นว่า ผู้ตายยังมีทั้งบิดามารดา น่าเชื่อว่าผู้ตายจะต้องแบ่งรายได้ไปดูแลบิดามารดาตามสมควร และต้องมีค่าใช้จ่ายส่วนตัวของตนเองส่วนหนึ่ง จึงกำหนดให้โจทก์ที่ 1 มีสิทธิเรียกค่าเสียหายที่ต้องขาดไร้อุปการะจากรายได้ของผู้ตายเดือนละ 3,000 บาท แต่ที่โจทก์ที่ 1 ขอมมาเป็นเวลา 27 ปี นับว่าเป็นระยะเวลาที่ยาวนานเกินไป โจทก์ที่ 1 อาจสมรสใหม่ในอนาคตก็เป็นได้ จึงสมควรกำหนดค่าเสียหายในส่วนนี้เป็นเวลา 15 ปี เป็นเงิน 540,000 บาท ในส่วนโจทก์ที่ 2 และที่ 3 ซึ่งเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ตายต้องขาดไร้อุปการะจากการสูญเสียบิดา จึงมีสิทธิได้รับชดเชยค่าขาดไร้อุปการะจนบรรลุนิติภาวะ ขณะเกิดเหตุ โจทก์ที่ 2 อายุ 5 ปีเศษ โจทก์ที่ 3 อายุไม่ถึง 1 ปียังเยาว์วัยอยู่มาก ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูและค่าศึกษาเล่าเรียนมีแต่จะเพิ่มสูงขึ้นในเวลาข้างหน้า การขอค่าขาดไร้อุปการะเดือนละ 5,000 บาท ต่อคนเป็นจำนวนที่เหมาะสมแล้ว โจทก์ที่ 2 มีสิทธิเรียกค่าขาดไร้อุปการะได้เป็นเวลา 14 ปี 10 เดือน คิดเป็นค่าขาดไร้อุปการะ 890,000 บาท โจทก์ที่ 3 มีสิทธิได้รับค่าขาดไร้อุปการะ 19 ปีตามที่ขอมา คิดเป็นค่าขาดไร้อุปการะ 1,140,000 บาท

5.3 การอนุমানเรื่องอายุ และความเจริญทางการแพทย์ที่จะทำให้อายุยืนขึ้น ตามฎีกาที่ 4004/2563 กำหนดระยะเวลาในการคำนวณค่าขาดไร้อุปการะสมควรกำหนดให้เพียงใดนั้น เมื่อเกิดเหตุผู้ตายและโจทก์มีอายุ 52 ปี ถือว่ายังไม่มากนัก หากไม่เกิดเหตุคดีนี้ กอปรกับในภาวะที่

การแพทย์มีความเจริญเช่นปัจจุบัน ผู้ตายและโจทก์น่าจะจะมีชีวิตอยู่ได้ไม่ต่ำกว่า 10 ปี การกำหนดให้จำเลยชดใช้ค่าขาดรายได้อุปการะเป็นเวลา 10 ปี ซึ่งเป็นไปตามคำขอของโจทก์จึงเหมาะสมแล้ว

5.4 การอนุমানเรื่องผลการวิเคราะห์อายุเฉลี่ยของคนไทย ตามฎีกาที่ 6193/2564 ศาลฎีกาเห็น โดยเฉลี่ยมนุษย์ที่ไม่มีโรคเรื้อรายนั่นตอนจะมีอายุยืนกว่าสมัยก่อนมากซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่รู้กันทั่วไป การที่โจทก์ทั้งสองจะมีอายุยืนถึง 85 ปี แม้จะเป็นเรื่องคาดการณ์ในอนาคตแต่ก็เป็น การคาดการณ์ในอนาคตที่มีความเป็นไปได้ ส่วนที่จำเลยฎีกาว่า ตามแผนการพัฒนาด้านสุขภาพ เพื่อการพัฒนา นโยบายสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ จัดเสวนาวิชาการ “เปิดเผยสำรวจสภาพการณ์ภาวะโรคระบาดการบาดเจ็บไทย” ระบุว่า เมื่อวิเคราะห์อายุเฉลี่ยของคนไทย พบว่าเพศชายจะมีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 71 ปี นั้นจำเลยกล่าวอ้างลอย ๆ ไม่มีพยานเอกสารอื่นมาสนับสนุน

5.5 การอนุমানเรื่องอายุและอาชีพ ตามฎีกาที่ 1570/2565 ขณะผู้ตายถึงแก่ความตาย ประกอบอาชีพกรีดยางพาราและรับเหมาก่อสร้าง ระหว่างนั้น โจทก์ร่วมที่ 1 มีอายุ 45 ปี ผู้ร้องที่ 1 มีอายุ 16 ปี ผู้ร้องที่ 2 มีอายุ 13 ปี หากผู้ตายไม่ถึงแก่ความตายย่อมมีเวลาและโอกาสในการ ประกอบอาชีพกรีดยางพารา รับเหมาก่อสร้าง หรือประกอบอาชีพอื่นที่มีรายได้มากพอสมควร ที่ ศาลอุทธรณ์กำหนดค่าขาดรายได้อุปการะให้โจทก์ร่วม 900,000 บาท ให้ผู้ร้องที่ 1 เป็นเงิน 360,000 บาท และให้ผู้ร้องที่ 2 เป็นเงิน 576,000 บาท นับว่าเหมาะสมตามสมควรและตามฐานะของผู้ตาย กับโจทก์ร่วมและผู้ร้องทั้งสองแล้ว ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วย

5.6 การอนุমানเรื่องอายุและสุขภาพ และรายได้ ตามฎีกาที่ 871/2565 ก่อนถึงแก่ความตาย ผู้ตายมีอายุ 77 ปี แม้อายุมากแต่ขับรถคันเกิดเหตุได้ แสดงว่ายังมีสายตาและสุขภาพ แข็งแรง โจทก์นำสืบว่าผู้ตายมีรายได้จากการทำการเกษตรปลูกข้าวหอมมะลิ 37 ไร่ มีรายได้ต่อปี ประมาณ 1 ล้านบาท ข้าวโพดอีก 37 ไร่ มีรายได้ต่อปีประมาณ 270,000 บาท รายได้จากการทำ เกษตร ฝ่ายจำเลยไม่นำสืบหักล้างเป็นอย่างอื่น ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ก่อนถึงแก่ความตาย จากการทำ เกษตรจริง พิจารณาทางนำสืบของโจทก์ประกอบพฤติการณ์แล้ว กำหนดค่าเสียหายเป็นค่าขาดรายได้ อุปการะให้โจทก์ซึ่งเป็นภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายเป็นเงิน 650,000 บาท

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยเรื่อง การกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดในคำพิพากษาศาลฎีกา สามารถนำผลการวิจัยที่ได้มาใช้เป็นข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรให้ผู้สอนรายวิชากฎหมายเห็นความสำคัญของคำพิพากษาศาลฎีกาในฐานะที่เป็นตัวอย่างของการบังคับใช้กฎหมายกับข้อเท็จจริง แม้ว่าระบบกฎหมาย Civil Law จะถือว่าคำพิพากษาไม่ใช่บ่อเกิดของกฎหมาย (Source of Law) แต่ในการเรียนการสอนวิชากฎหมายต้องยกตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาประกอบการอธิบายบทบัญญัติมาตราอื่นๆ ได้

1.2 ควรสร้างการรับรู้ให้กับนักศึกษากฎหมายว่า คำพิพากษาของศาลฎีกาเป็นตัวอย่างของการใช้กฎหมายกับข้อเท็จจริงและนักศึกษากฎหมายต้องทำความเข้าใจเนื้อหาของคำพิพากษาให้ท่องแท้เพราะคำพิพากษาศาลจะมีทั้งกฎหมายที่เป็นสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติ และอาจมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ

1.3 ควรให้นักศึกษากฎหมายได้ฝึกฝนการแยกข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงจากคำพิพากษาศาลฎีกา

1.4 ควรให้นักศึกษากฎหมายฝึกฝนการแยกแยะประเภทของกฎหมายจากคำพิพากษาศาลฎีกา เช่น กฎหมายแพ่งกับกฎหมายอาญา กฎหมายเอกชนกับกฎหมายมหาชน กฎหมายสารบัญญัติกับกฎหมายวิธีสบัญญัติ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาวิจัยการนำทฤษฎีการกำหนดค่าสินไหมทดแทนที่สอดคล้องกับค่าเสียหายมาใช้ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในคำพิพากษาศาลฎีกา

2.2 ศึกษาวิจัยปัญหาการอนุমানเรื่องอายุ อาชีพ การงาน รายได้ โอกาสในการหารายได้ วุฒิการศึกษาประกอบกรกำหนดค่าสินไหมทดแทนในคำพิพากษาศาลฎีกา

2.3 ศึกษาวิจัยการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามอัตราค่าเงินหรือค่าครองชีพตามหลักแห่งมาตรา 438 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

2.4 ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนที่ไม่ใช่ตัวเงิน กรณีเรียกค่าเสียหายทางจิตใจที่เกิดความว่าเหวเพราะสูญเสียภริยาผู้เคยปฏิบัติให้ชีวิตของสามี เปรียบเทียบกับกรณีค่าขาดความสุขสำราญเพราะร่างกายพิการทำให้สังคมรังเกียจอับอายขายหน้า ไม่ได้เล่นกีฬา ไม่ได้สมรส

บรรณานุกรม

- กุลธิดา วุฒิสารพัฒนา (2557). ปัญหาทางกฎหมายในการเยียวยาผู้เสียหายที่ถูกกระทำละเมิด
จนร่างกายพิการ. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์
คณะนิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- จักรพงษ์ เล็กสกุลไทย. (2528). “ค่าเสียหายเป็นโทษในคดีละเมิด” วารสารนิติศาสตร์. ปีที่ 15,
ธันวาคม 2528. หน้า 152-161.
- จิตติ ติงศภัทย์. (2523). ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354 ถึง 452
ว่าด้วยมูลหนี้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิต เศรษฐบุตร. (2514). “กฎหมายของประเทศที่ใช้ประมวล” วารสารนิติศาสตร์. เล่ม 3 ตอน 2
กันยายน 2514. หน้า 64-120.
- _____. (2545). หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2542). กฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่. กรุงเทพฯ :
วิญญูชน.
- _____. (2563). คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่. พิมพ์ครั้งที่ 11.
กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- ชูศักดิ์ ศิรินิล. (2526). ตำราประกอบการศึกษากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด
จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทนาย น.บ.ท.64. (2556). เรื่องที่ 18 กรณีศึกษา “นักเรียน” กับความรับผิดทางละเมิดของครู
อาจารย์ โรงเรียน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
<https://www.thailawconsult.com/deka20.html> [3 กุมภาพันธ์ 2567].
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2549). กฎหมายอาญา : หลักและปัญหา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- _____. (2554). หลักกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- _____. (2555). คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- _____. (2556). คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิดและลหุโทษ. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ :
วิญญูชน.

- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2564). **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพฯ :
วิญญูชน.
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร. (2546). **คำแนะนำนักศึกษากฎหมาย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธิดาพร สุวรรณเกศาวงศ์. (2566). **ดุลพินิจในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในคดีละเมิด**. ม.ป.ท :
ม.ป.ท.
- นนทวัชร์ นวตระกูลพิสุทธิ์. (2564). **กฎหมายเอกเทศสัญญา ลักษณะตัวแทน-ลักษณะนายหน้า
พิมพ์ครั้งที่ 4 (แก้ไขเพิ่มเติม)**. กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประจักษ์ พุทสมบัติ. (2530). **ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิดและจัดการงาน
นอกสั่ง**. กรุงเทพฯ : บริษัท ศรีสมบัติการพิมพ์ จำกัด.
- ประภาส อวยชัย. “ความรับผิดเพื่อละเมิดในทางการที่จ้าง” **บทบัณฑิต**. กรกฎาคม 2506.
หน้า 581-582
- ประสิทธิ์ จงวิจิต. (2527). **การพิสูจน์ในคดีละเมิดโดยประมาทเล็กน้อย**. วิทยานิพนธ์ชั้น
ปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พวงผกา คำมุกชีก และบัณฑิต ขวาโยธา (2565). ปัญหากฎหมายการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน
ของผู้เสียหายในคดีอาญา, **วารสารปัญญาภิธาน** ปีที่ 7ฉบับที่ 1(มกราคม –มิถุนายน
2565) หน้า 209-222.
- ไพฑูริศ เอกจริยกร. (2563). **ตัวแทน-นายหน้า**. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- _____. (2564). **คำอธิบายจ้างแรงงาน จ้างทำของ รับขน**. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- พจน์ บุชปาคม. (2523). **คำบรรยายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด**.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : แสงทองการพิมพ์.
- พินิจ ทิพย์มณี. (2551). **ทบทวนปรับปรุงกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศึกษาเฉพาะกฎหมายลักษณะ
ละเมิด**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ไพจิตร บุญญพันธุ์. (2546). **กฎหมายเปรียบเทียบไทยกับประมวลกฎหมายนานาประเทศ**.
พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.

- ภาคภูมิ พงษ์ชัยภูมิ. (2552). **ปัญหาการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายเอกชน คณะนิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ภัทรศักดิ์ วรรณแสง. (2555). **คำอธิบายกฎหมายละเมิด**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : วิญญูชน. _____ . (2562). **หลักกฎหมายละเมิด**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- ร. แลงกาต์. (2478). **ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย (กฎหมายเอกชน) เล่ม 2**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง. _____ . (2526). **ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม 1**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์.
- รังสรรค์ แสงสุข. (2518). **คู่มือละเมิดจัดการงานนอกสั่งลามิควรไต้**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วารี นาสกุล (2529). **ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด จัดการงานนอกสั่งลามิควรไต้**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศันนัทกรณ โสทธิพันธุ์. (2555). **คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลามิควรไต้**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : วิญญูชน. _____ . (2563). **คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลามิควรไต้**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- ศักดิ์ สมองชาติ. (2527). **คำอธิบายโดยย่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยละเมิด**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : นิติบรรณการ.
- สุมาลี วงษ์วิฑิต. (2540). **หลักกฎหมายละเมิด**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. _____ . (2548). **กฎหมายว่าด้วยละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลามิควรไต้**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุรัชย์ เดชพงศ์, ธนชัย ทิพยมณฑล และนลินี สมถวิล (2567) สิทธิเรียกร้องของผู้แทนโดยชอบธรรม ในผลแห่งละเมิด, วารสาร มจร.ทริภุญชัยปริทรรศน์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน 2567). หน้า 494-508.
- สุรศักดิ์ มณีศร. (2524). **ปริมณฑลของความรับผิดในมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์**. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุขุม ศุภนิตย์. (2543). คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ.
- เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว.. (2479). กฎหมายอังกฤษว่าด้วยสัญญาและละเมิด. พระนคร : โรงพิมพ์สุวรรณศรี.
- _____. (2505). ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 1 ภาค 1-2 พุทธศักราช 2478 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2505. กรุงเทพฯ : นิติบรรณการ.
- เสริม วินิจฉัยกุล. (2483). กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้. พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง.
- หยุด แสงอุทัย. (2517). กฎหมายแพ่งลักษณะมูลหนี้หนึ่ง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (2548). คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- อำพน เจริญชินทร์. (2546). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐ. กรุงเทพฯ : นิติธรรม.
- อมรเทพ คล่าโชคชัย และคณะ. (2566). การศึกษาการใช้บังคับกฎหมายเกี่ยวกับแดนกรรมสิทธิ์และการใช้กรรมสิทธิ์ในที่ดินจากคำพิพากษาศาลฎีกา. วารสารชัยพฤกษ์ภิรมย์. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2566). หน้า 56-67.

ภาควิชา

คณะมนุษยศาสตร์

และศึกษาศาสตร์

ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ - สกุล (ภาษาไทย) นายสถิต จำเริญ
2. ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์
3. ประวัติการศึกษา
 - 3.1 ปริญญาโท นิติศาสตรมหาบัณฑิต (สาขากฎหมายธุรกิจ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 - 3.2 ปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 2) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
4. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)
 - 4.1 กฎหมายแพ่งว่าด้วยทรัพย์สิน
 - 4.2 กฎหมายแรงงาน
 - 4.3 กฎหมายล้มละลาย
 - 4.4 กฎหมายลักษณะนิติกรรมและสัญญา
 - 4.5 กฎหมายในการดำรงชีวิต
5. ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติและนานาชาติ

สถิต จำเริญ. (2564). การมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูอนุรักษ์ป่าโคกหนองโดนเพื่อเป็นแหล่งอาหารของชุมชน : เทศบาลตำบลหนองบัวสะอาด อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา. **วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา**. ปีที่15 ฉบับที่ 2, เมษายน – มิถุนายน 2564, หน้า 107-120. (TCI กลุ่มที่ 1)

มงคล เจริญจิตต์, สถิต จำเริญ, บุญนำ โสภากุทก, พัทธ์กะชัย เดชอุดม และดวงพร ปิยวิทย์. (2563). สำนักทางกฎหมายของประชาชนตำบลหมื่นไวยอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาต่อการคอร์รัปชันที่เป็นความผิดอาญา. **วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา**. ปีที่ 14 ฉบับที่ 2, เมษายน - มิถุนายน 2563, หน้า 69-83. (TCI กลุ่มที่ 1)

สถิต จำเริญ (2562). การศึกษาความเข้าใจของหัวหน้าครัวเรือนที่มีต่อกฎหมาย แคนกรรรมสิทธิและการใช้กรรมสิทธิในที่ดิน กรณีศึกษาตำบลหนองสูงเหลื่อม อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา. **วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (2019): พฤษภาคม – สิงหาคม. (TCI กลุ่มที่ 2)

Jumrern, Satid. (2014). Health protecting of non-smokers: A case study of non-smoking and smoking areas in Nakhon Ratchasima Rajabhat University. **Review of Integrative Business & Economics** Vol.3 (2014).

6. ผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

6.1 สถิต จำเริญ. (2559). การศึกษาความรู้ความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อกฎหมาย แตนกรรมสิทธิ์และการใช้กรรมสิทธิ์ในที่ดิน กรณีศึกษาตำบลหนองงูเห่า อําเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

6.2 สถิต จำเริญ. (2556). การคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ : ศึกษากรณีการกำหนดเขตปลอดบุหรี่และเขตสูบบุหรี่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

6.3 สถิต จำเริญ. (2552). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชากฎหมายแพ่ง ลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิกควรได้ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 โปรแกรมวิชานิติศาสตร์ โดยใช้วิธีการสอนด้วยกรณีศึกษา (Cases Study) ผ่านสื่อภาพยนตร์. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

6.4 สถิต จำเริญและคณะ. (2554). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชากฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิกควรได้ เรื่อง “ละเมิด” โดยใช้วิธีการสอนด้วยกรณีศึกษา (Cases Study) ผ่านสื่อหนังสือพิมพ์. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

7. บทความวิชาการ

สถิต จำเริญ. (2559). ความผูกพันตามสัญญาซื้อขายในเกมออนไลน์. วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2559). หน้า 1-14.